ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΑΛΧΟΥ ἢ Βασιλέως, ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ.

ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΑΙ μὲν δὴ παρὰ τοῖς πλείστοις Μνησάρχου γεγεννῆσθαι παῖς. περὶ δὲ τοῦ γένους τοῦ Μνησάρχου διαπεφώνηται. οἱ μὲν γὰρ Σάμιον αὐτὸν εἶναι φασί. Κλεάνθης δὲ ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν μυθικῶν Σύρον ἐκ Τύρου τῆς Συρίας. σιτοδείας δὲ καταλαβούσης τοὺς Σαμίους, προσπλεύσαντα τὸν Μνήσαρχον κατ' ἐμπορείαν μετὰ σίτου τῇ νήσῳ καὶ ἀποδόμενον, τιμηθῆναι πολιτείᾳ. Πυθαγόρου δ' ἐκ παίδων εἰς πᾶσαν μάθησιν ὄντος εὐφυοῦς, τὸν Μνήσαρχον ἀπαγαγεῖν αὐτὸν εἰς Τύρον. ἐκεῖ δὲ τοῖς Χαλδαίοις συστάντα, μετασχεῖν τούτων ἐπὶ πλεῖον ποιῆσαι. ἐπανελθόντα δ' εἰς τὴν Ιω-

νίαν

PORPHYRII PHILOSOPHI SIVE MALCHI De vita PYTHAGORÆ LIBER.

L. Holstenio interpr.

Consentiens quidem ea plurimorum est opinio, Pythagorã Mnesarchi filium fuisse: at de Mnesarchi genere non omnibus conuenit. Nonnulli enim Samium eum fuisse affirmant. Cleanthes verò libro v. rerum fabulosarum Syrum fuisse prodidit, ex Tyro Syriæ vrbe. sed fame magna exorta in Samo, Mnesarchum mercaturę caussa appulisse ad insulam, & pręmij loco ciuitate donatũ fuisse. Pythagoram autem, cui à pueris ingeniũ ad omnes disciplinas aptissimũ inerat, Tyrum postea à Mnesarcho fuisse abductũ, & Chaldæis ibidem commendatum, quorum doctrina eum imbui in primis cupiebat. reuersum autem inde in

Ioniam Pythagoram, primum Pherecydi Syrio sese adiunxisse; deinceps Hermodamanti Creophylio, qui senex in Samo tum degebat. Nec tamen deesse scribit Cleanthes, qui patrem eius Tyrrenum affirment, ex illorum genere, qui Lemnum incolebant: cumq; negociorũ caussa inde in Samum venisset, permãsisse isthic, ciuemq; factum fuisse. Mnesarcho autem in Italiam nauigãte, Pythagorã admodũ adolescentulum vna cum ipso eodẽ profectum: cũq; opibus ea terra maximè floreret, ipsum deinceps naui eam repetijsse. recenset præterea duos ipsius fratres, Eunostũ, & Tyrrenum, natu maiores. Apollonius autem lib. de vita Pythagoræ, matrẽ quoq; eius prodidit Pythaidem, quæ ab Ancæo Sami cõditore genus ducebat. quin & idem Apollonius affirmat, nonnullos eum reipsa Apollinis & Pythaidis, verbo autem Mnesarchi filium prodidisse: ideoq; poetam quendam Samium dicere;

νίαν. ἐντεῦθεν τὸν Πυθαγόραν πρῶτον μὲν Φερεκύδῃ τῷ Συρίῳ ὁμιλῆσαι· δεύτερον δ' Ἑρμοδάμαντι τῷ Κρεοφυλίῳ, ἐν Σάμῳ ἤδη γηράσκοντι. λέγει δὲ ὁ Κλεάνθης ἄλλους εἶναι, οἳ τὸν πατέρα αὐτοῦ Τυρρηνὸν ἀποφαίνονται, τῶν τὴν Λῆμνον ἀποικησάντων. ἐντεῦθεν δὲ κατὰ πρᾶξιν εἰς Σάμον ἐλθόντα καταμεῖναι, καὶ ἀστὸν γενέσθαι. πλέοντος δὲ τοῦ Μνησάρχου εἰς τὴν Ἰταλίαν, συμπλεύσαντα τὸν Πυθαγόραν νέον ὄντα κομιδῇ, σφόδρα οὖσαν εὐδαίμονα, καὶ τόθ' ὕστερον εἰς αὐτὴν ἀποπλεῦσαι· καταλέγει δ' αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὺς δύο, Εὔνοστον καὶ Τυρρηνὸν πρεσβυτέρους. Ἀπολλώνιος δ' ἐν τοῖς περὶ Πυθαγόρου καὶ μητέρα ἀναγράφει Πυθαΐδα, ἀπόγονον Ἀγκαίου τοῦ οἰκιστοῦ τῆς Σάμου. τινὰς δὲ Ἀπόλλωνος αὐτὸν ἱστορεῖν καὶ Πυθαΐδος τῷ γόνῳ, λόγῳ δὲ Μνησάρχου φησὶν Ἀπολλώνιος. τῶν γοῦν ποιητῶν τῶν Σαμίων εἰπεῖν τινά.

Πυθαγόρην, θ' ὃν ἔτικτε Διῒ φίλον Ἀπόλλωνι,
Πυθαῒς, ἣ κάλλος πλεῖστον ἔχεν Σαμίων.

Pythais ex Samijs peperit pulcherrima Phœbo
Pythagoram, curam delicias'q; Iouis.

Δια-

Διακοῦσαι δ' οὐ μόνον Φερεκύδου, ἀλλὰ καὶ Ἑρμοδάμαντος, ἀλλὰ καὶ Ἀναξιμάνδρου φησὶν οὗτος. Δοῦρις δ' ὁ Σάμιος ἐν δευτέρῳ τῶν ὥρων, παῖδά τ' αὐτοῦ ἀναγράφει Ἀείμνηστον, καὶ διδάσκαλον φησὶ γενέσθαι Δημοκρίτου. τὸν δ' Ἀείμνηστον κατελθόντ' ἀπὸ τῆς φυγῆς, χαλκοῦν ἀνάθημα τῷ ἱερῷ τῆς Ἥρας ἀναθεῖναι, τὴν διάμετρον ἔχον ἐγγὺς δύο πηχέων, οὗ ἐπίγραμμα ἦν ἐγγεγραμμένον τόδε·

Nec solum Pherecydē audiuiſſe, ſed & Hermodamanti atq. Anaximandro operam dediſſe idem teſtatur. Duris autem Samius libro II. Horarum, filium illi fuiſſe ſcribit Arimneſtū: eoq. magiſtro vsū Democritum. Arimneſtum verò poſtliminio ab exilio reuerſum donarium ex ære in Iunonis æde ſtatuiſſe, cuius diameter duorum fere cubitorum erat, hoc Epigrammate inſcripto.

Πυθαγορέω φίλος υἱὸς Ἀρίμνηστός μ' ἀνέθηκε,
Πολλὰς ἐξευρὼν εἰνὶ λόγοις σοφίας.

Qui tulit in lucem multa & præclara reperta,
Gnatus Arimneſtus Pythagoræ hoc poſuit.

Τοῦτο δ' ἀνελόντα Σίμον τὸν Ἁρμονικὸν, καὶ τὸν κανόνα σφετερισάμενον ἐξενεγκεῖν ὡς ἴδιον. εἶναι μὲν οὖν ἑπτὰ τὰς ἀναγεγραμμένας σοφίας. διὰ δὲ τὴν μίαν, ἣν Σίμος ὑφείλετο, συναφανισθῆναι καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐν τῷ ἀναθήματι γεγραμμένας. ἄλλοι δ' ἐκ Θεανοῦς τῆς Πυθάνακτος, τὸ γένος Κρήσσης, υἱὸν Τηλαύγη Πυθαγόρου ἀναγεγράφασι, καὶ θυγατέρα Μυῖαν· οἱ δὲ καὶ Ἀριγνώτην. ὧν καὶ συγγράμματα πυθαγόρεια σώ-

Simum verò Harmonicum hoc ipſum ſuſtuliſſe, & canonem muſicum ſibimet attribuiſſe, ac venditaſſe pro ſuo. Fuiſſe autem ſeptem artes adſcriptas: ſed vna à Simo ſublata, cæteras quoque quæ donario erant ſubſcriptæ, fuiſſe deletas. Alij ex Theano Pythanactis filia, genere Creſſa, Telaugen filium, & Myiam filiam Pythagoram ſuſcepiſſe ſcribunt: quibus Arignotem nonnulli addunt: quorum ſcripta Pythagorica ſuperſunt

sunt. Timæus verò auctor est, Pythagoræ filiam, virginem adhuc virginei, mulierem verò muliebris chori agmen duxisse: Crotoniatas autem domum illius in Cereris ædem conuertisse; angiportum verò Musæum indigitasse, At Lycus historiarum quarto cõmemorat diuersas de ipsius patria quorundam sententias esse, dum ait: patriam itaque & ciuitatem, cuius ciuem virum hunc esse contigit, nisi ipse videris, scire parum tua intersit: quidam enim Samium eum esse dicunt, alij verò Phliasium, nonnulli Metapontinum. Præterea de doctrina quoque eius vulgo tradunt, ipsum mathematicas, quas vocant scientias, ab Ægyptijs, Chaldæisque, & Phœnicibus didicisse. Geometriæ enim ab antiqnis vsque temporibus studiosissimos fuisse Ægyptios; numerorum, & proportionum Phœnices; Astronomię autem motuumq, cœlestium Chaldæos. Deorum verò sacra & cultum ceteraque vitæ instituta ex Magorum institutione cum accepisse aiunt. atque hæc plurimis quidem fermè

esse

συζῆσαι. Τίμαιος δ' ἱστορεῖ, τὴν Πυθαγόρου θυγατέρα καὶ παρθένον οὖσαν ἡγεῖσθαι τῶν παρθένων ἐν Κρότωνι, καὶ γυναῖκα τῶν γυναικῶν· τὴν δ' οἰκίαν Δήμητρος ἱερὸν ποιῆσαι τοὺς Κροτωνιάτας· τὸν δὲ στενωπὸν καλεῖν Μουσεῖον. Λύκος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν καὶ περὶ τῆς πατρίδος ὡς διαφωνούντων τινῶν μνημονεύει λέγων· τὴν μὲν οὖν πατρίδα καὶ τὴν πόλιν, ἧς γενέσθαι πολίτην τὸν ἄνδρα τοῦτον συμβέβηκεν, εἰ μὴ τυγχάνῃς κατειδὼς, μηδὲν διαφερέτω σοι. λέγουσι γὰρ αὐτὸν οἱ μὲν οὖν Σάμιον, οἱ δὲ Φλιάσιον, οἱ δὲ Μεταποντῖνον. ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ οἱ πλείους, τὰ μὲν τῶν μαθηματικῶν καλουμένων ἐπιστημῶν, παρ' Αἰγυπτίων τε καὶ Χαλδαίων, καὶ Φοινίκων φασὶν ἐκμαθεῖν. γεωμετρίας μὲν γὰρ ἐκ παλαιῶν χρόνων ἐπιμεληθῆναι Αἰγυπτίους· τὰ δὲ περὶ ἀριθμούς τε καὶ λογισμοὺς, Φοίνικας· Χαλδαίους δὲ τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν θεωρήματα· περὶ δὲ τὰς τῶν θεῶν ἁγιστείας, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν περὶ τὸν βίον ἐπιτηδευμάτων παρὰ τῶν Μάγων φασὶ διακοῦσαί τε καὶ λαβεῖν.

καὶ

καὶ ταῦτα μὲν σχεδὸν πολλοὺς ἐπιγινώσκειν, διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν ὑπομνήμασι· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἧττον εἶναι γνώριμα· πλὴν τοσαύτῃ γε ἁγνείᾳ φησὶν Εὔδοξος ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῆς γῆς περιόδῳ κεχρῆσθαι, καὶ τῇ περὶ τοὺς φόνους φυγῇ καὶ τῶν φονευόντων, ὡς μὴ μόνον τῶν ἐμψύχων ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ μαγείροις καὶ θηράτορσι μηδέποτε πλησιάζειν. Ἀντιφῶν δ' ἐν τῷ περὶ τοῦ βίου τῶν ἐπ' ἀρετῇ πρωτευσάντων, καὶ τὴν καρτερίαν αὐτοῦ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ διηγεῖται λέγων· τὸν Πυθαγόραν ἀποδεξάμενον τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων τὴν ἀγωγὴν, σπουδάσαντά τε μετασχεῖν ταύτης, δεηθῆναι Πολυκράτους τοῦ τυράννου γράψαι πρὸς Αμασιν τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, φίλον ὄντα καὶ ξένον, ἵνα κοινωνήσῃ τῆς τῶν προειρημένων παιδείας. ἀφικόμενον δὲ πρὸς Αμασιν, λαβεῖν γράμματα πρὸς τοὺς ἱερέας· καὶ συμμίξαντα τοῖς Ἡλιουπολίταις, ἐκπεμφθῆναι μὲν εἰς Μέμφιν ὡς πρὸς πρεσβυτέρους· τῇ δ' ἀληθείᾳ σκηπτομένων τῶν Ἡλιουπολιτῶν τὰ τοιαῦτα. ἐκ δὲ Μέμφεως κατὰ τὴν ὁμοίαν σκῆψιν πρὸς Διοσπολίτας ἐλθεῖν. τῶν δ' οὐ δυναμένων προΐσχεσθαι αἰτίας,

esse cognita, quandoquidem literarum monumentis perscripta sunt: reliqua autem eius instituta minus esse comperta. Cæterum Eudoxus, lib. VII. de situ orbis, tanta puritate Pythagoram visum scribit, adeoq, ab omni cæde atque mactantibus abhorruisse, vt non tātum animatis abstinuerit, sed nec coquis nec venatoribus vnquā appropinquarit. Antiphon autem libro de vita virorum virtute illustriũ, eximiam eius tolerantiam in Ægypto commemorat, dum ait; Pythagoram Ægyptiorum sacerdotum instituta suscepturum, cum omni studio id ageret qui eorum particeps fieret, rogasse Polycratem Tyrannum, vt Amasi Ægyptiorum regi amico atque hospiti scriberet, vt ad doctrinam sacerdotum, quos diximus, admitteretur. Verùm cum ad Amasim peruenisset, litteras ab ipso ad sacerdotes accepisse: ab Heliopolitis autem, in quos primum inciderat, Memphin tanquam ad seniores fuisse ablegatum. atque id verè Heliopolitas prætendisse. Memphi eodem prætextu dimissum, ad Diospolitas accessisse. illos verò cum metu regis causam

nullam obtendere possent, existimasse ipsum laboris & ærumnarum magnitudine à proposito recessurum: ideoq; dura admodum, & à Græcorum religione prorsus aliena iniunxisse. At illũ, cum promptissimè ea exequeretur, vsq; adeo admirationi ipsis fuisse, vt & sacrificare, & studijs illorum interesse ei liceret: quod nulli vnquam extero homini contigisse reperitur. Reuersum autem in Ioniam, ludum in patria aperuisse, quem Pythagoræ hemicyclum nunc quoque appellant: vbi Samij de publicis rebus consulturi congregantur. antrum quoque proprium extra vrbem philosophiæ suæ constituisse, & in illo vtplurimum noctes diesque versatum fuisse, & amicorum colloquijs vacasse. Aristoxenus refert, eum, cum iam annos quadraginta natus esset, & Polycratis tyrannidem vehementiorem cerneret, quam vt sibi ingenuo homini imperium dominatumque illius ferre liceret, hac occasione in Italiam discessisse. Cæterum cum Diogenes libro de incredibilibus vltra Thulen accuratè de Philosophi huius rebus exposuerit, illius

quoque

διὰ τὸ δέος τοῦ βασιλέως, νομισάντων δὲ ἐν τῷ μεγέθει τῆς κακοπαθείας ἀποστήσειν αὐτὸν τῆς ἐπιβολῆς, προστάγματα σκληρὰ καὶ κεχωρισμένα τῆς ἑλληνικῆς ἀγωγῆς κελεῦσαι ὑπομεῖναι αὐτόν. τὸν δὲ ταῦτα ἐκτελέσαντα προθύμως, οὕτως θαυμασθῆναι, ὡς ἐξουσίαν λαβεῖν θύειν τοῖς θεοῖς καὶ προσιέναι ταῖς τούτων ἐπιμελείαις. ὅπερ ἐπ' ἄλλου ξένου γεγονὸς οὐχ εὑρίσκεται. Ἐπανελθόντα δ' εἰς τὴν Ἰωνίαν, κατασκευάσαι ἐν τῇ πατρίδι διδασκαλεῖον, τὸ Πυθαγόρου καλούμενον ἔτι καὶ νῦν ἡμικύκλιον. ἐν ᾧ Σάμιοι περὶ τῶν κοινῶν συνιόντες βουλεύονται. ἔξω δὲ τῆς πόλεως ἄντρον οἰκεῖον τῆς ἑαυτοῦ φιλοσοφίας ποιήσαντα, ἐν τούτῳ τὰ πολλὰ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς διατρίβειν, συνόντα λόγοις τῶν ἑταίρων. γεγονότα δ' ἐτῶν τεσσαράκοντα, φησὶν ὁ Ἀριστόξενος, καὶ ὁρῶντα τὴν τοῦ Πολυκράτους τυραννίδα συντονωτέραν οὖσαν, ὥστε καλῶς ἔχειν ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ τὴν ἐπιστασίαν τε καὶ δεσποτείαν μὴ ὑπομένειν, οὕτως δὴ τὴν εἰς Ἰταλίαν ἄπαρσιν ποιήσασθαι. Διογένης δ' ἐν τοῖς ὑπὲρ Θούλην ἀπίστοις τὰ κατὰ τὸν φι-

λο-

λόσοφον ἀκριβῶς διελθόντος, ἔκρινα μηδαμῶς τὰ τούτου παρελθεῖν. φησὶ δὴ Μνήσαρχον Τυῤῥηνὸν ὄντα κατὰ γένος, τῶν Λῆμνον καὶ Ἴμβρον καὶ Σκῦρον κατοικησάντων Τυῤῥηνῶν. κἀκεῖθεν μεταστάντα, πολλὰς δὲ πόλεις, πολλὰ δὲ χωρία ἐπιόντα, ἐπιτυχεῖν ποτε παιδὶ νηπίῳ, ὑπὸ λεύκῃ μεγάλῃ καὶ ἀφυεῖ κειμένῳ· ἐπιστάντα δὲ θεάσασθαι ὕπτιον εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέποντα πρὸς ἥλιον ἀσκαρδαμυκτεὶ, καὶ τῷ στόματι ἐνιέντα κάλαμον σμικρὸν καὶ λεπτὸν, καθάπερ αὐλόν. θαυμάσαντα δὲ καὶ δρόσῳ ἐκ τῆς λεύκης καταστάζουσῃ θεασάμενον τρεφόμενον, ἀναλαβεῖν, θείαν τινα νομίζοντα τὴν τοῦ παιδίου εἶναι γένεσιν. αὐδρωθὲν δ᾽ ἐν Σάμῳ ἀναληφθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἀνδροκλέους ἐπιχωρίου, ὃς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῷ τῆς οἰκίας ἐνεχείρισεν. βιοῦντα δ᾽ ἐν ἀφθόνοις, ἀνατρέφειν τὸ παιδίον, Ἀστραῖον καλέσαντα, μετὰ τῶν αὐτοῦ παίδων, τριῶν ὄντων, Εὐνόστου, καὶ Τυῤῥηνοῦ, καὶ Πυθαγόρου. ὃν καὶ υἱὸν ἔθετο Ἀνδροκλῆς ὄντα νεώτατον. παῖδα μὲν οὖν ὄντα ἔπεμπεν εἴς τε κιθαρῳδοῦ, καὶ παιδοτρίβου, καὶ ζωγράφου· νεανίαν δὲ γενόμα-

quoq; ſententiam neutiquam mihi prætereundam cenſui. Refert is Mneſarchum Tyrrenum fuiſſe ex eorum genere, qui Lemnum, Imbrum, & Scyrum incoluere: cumq; inde diſcedens multas vrbes variaſq;regiones circuiret, inueniſſe aliquando inſantulum ſub magna & procera populo collocatum, iuxtaque adſtantem ſpectaſſe puerũ ſupino in cælum vultu, ſolemq; inconniuẽtibus oculis intuẽtem;& calamum exiguum tenerumq; inſtar fiſtulæ ori inſertum:& cum non ſine admiratione rore ex populo deſtillante nutriri videret,ſuſtuliſſe puerum,quod diuino quodam genere proſatum crederet: (hunc cum virilem ætatẽ attigiſſet, in Samo ab Androcle indigena in familiam cooptatum aiunt, qui rei familiaris adminiſtrationem illi commiſit:) Mneſarchum verò cum opibus abundaret,educaſſe puerum, indito Aſtræi nomine,vna cum proprijs tribus filijs,Eunoſto,Tyrreno, & Pythagora:quem vt dixi puerum adhuc Androcles filium ſibi adoptauit. puerulum itaque ad citharœdum,palæſtram, & pictorẽ miſit:at juuenẽ poſtea Miletum ad Anaximandrum ab-

ablegauit, vt geometriam atq; astronomiā addisceret. Pythagoras autem, inquit, ad Ægyptios quoq; & Arabes, Chaldęos, & Hebręos accessit; apud quos & somniorum interpretandorum scientiæ accuratissimè operam dedit; tū diuinatione quæ fit thure primus ipse vsus est. & in Ægypto quidē cum sacerdotibus vixit, & sapientiam, ac linguam Ægyptiorum perdidicit, atq; triplex litterarum genus; epistolicum scilicet, hieroglyphicū, & symbolicum. quorū illud propriā, & communē loquēdi consuetudinē imitatur; reliqua per allegorias sub quibusdam ænigmatum inuolucris sensum exprimūt. tum etiam de Dijs accuratiorē perfectioremq; quādam doctrinam hausit. in Arabia cū rege versabatur. Babylone cum alijs Chaldęis vixit, tum Zabratum quoq. frequētabat: cuius ope à prioris vitæ sordibus expurgatus fuit, & quibus rebus homini serio abstinendum, didicit, tū de rerū natura & principijs vniuersi docentem audiuit. nā ex peregrinatione ad hasce gentes Pythagoras potissimā sapientiæ partem acquisiuit. Astreū verò Mnesarchus Pythagorę dono dedit. qui recepti naturam ex-

ple-

μενον εἰς Μίλητον πρὸς Ἀναξίμανδρον, μαθησόμενον τὰ γεωμετρικὰ καὶ ἀστρονομικά. ἀφίκετο δὲ καὶ πρὸς Αἰγυπτίους, φησὶν, ὁ Πυθαγόρας, καὶ πρὸς Ἄραβας, καὶ Χαλδαίους, καὶ Ἑβραίους, παρ' ὧν καὶ τὴν περὶ ὀνείρων γνῶσιν ἠκριβώσατο· καὶ τῇ διὰ λιβανωτοῦ μαντείᾳ πρῶτος ἐχρήσατο· καὶ ἐν Αἰγύπτῳ μὲν τοῖς ἱερεῦσι συνῆν, καὶ τὴν σοφίαν ἐξέμαθε καὶ τὴν Αἰγυπτίων φωνήν· γραμμάτων δὲ τρισσὰς διαφορὰς, ἐπιστολογραφικῶν τε, καὶ ἱερογλυφικῶν, καὶ συμβολικῶν· τῶν μὲν κοινολογουμένων κατὰ μίμησιν, τῶν δὲ ἀλληγορουμένων κατά τινας αἰνιγμούς. καὶ περὶ θεῶν πλέον τι ἔμαθεν. ἔν τε Ἀραβίᾳ τῷ βασιλεῖ συνῆν· ἔν τε Βαβυλῶνι τοῖς τ' ἄλλοις Χαλδαίοις συνεγένετο, καὶ πρὸς Ζάβρατον ἀφίκετο. παρ' οὗ καὶ ἐκαθάρθη τὰ τοῦ προτέρου βίου λύματα, καὶ ἐδιδάχθη ἀφ' οὗ ἁγνεύειν προσήκει τοὺς σπουδαίους· τόν τε περὶ φύσεως λόγον ἤκουσε, καὶ τίνες αἱ τῶν ὅλων ἀρχαί. ἐκ γὰρ τῆς περὶ ταῦτα τὰ ἔθνη πλάνης ὁ Πυθαγόρας τὸ πλεῖστον τῆς σοφίας ἐνεπορεύσατο. τὸν δὲ Ἀστραῖον τῷ Πυθαγόρᾳ χαρίζεται Μνήσαρχος, ὁ δὲ λαβὼν καὶ φυσιογνωμονήσας, καὶ

τὰς

τὰς κινήσεις, καὶ τὰς ἠρεμίας τοῦ σώματος ἐπισκεψάμενος ἐπαίδευσε. ταύτην γὰρ ἠκρίβου πρῶτος τὴν περὶ ἀνθρώπων ἐπιστήμην, ὁποῖος τὴν φύσιν ἕκαστος ἐκμανθάνων. καὶ οὔτ' ἂν φίλον οὔτε γνώριμον ἐποιήσατο οὐδένα, πρὶν πρότερον φυσιογνωμονῆσαι τὸν ἄνδρα, ὁποῖός ποτ' ἐστίν. Ἦν δ' αὐτοῦ καὶ ἕτερον μειράκιον, ὃ ἐκ Θρᾴκης ἐκτήσατο, ᾧ Ζάμολξις ἦν ὄνομα. ἐπεὶ γεννηθέντι αὐτῷ δορὰ ἄρκτου ἐπεβλήθη. τὴν γὰρ δορὰν οἱ Θρᾷκες ζαλμὸν καλοῦσιν. ἀγαπῶν δ' αὐτὸν ὁ Πυθαγόρας, τὴν μετέωρον θεωρίαν ἐπαίδευσε, τά τε περὶ ἱερουργίας καὶ τὰς ἄλλας εἰς θεοὺς θρησκείας. τινὲς δὲ καὶ Θαλῆν τοῦτον φασὶν ὀνομάζεσθαι. ὡς Ἡρακλέα δ' αὐτὸν προσκυνοῦσιν οἱ βάρβαροι. Διονυσοφάνης δὲ λέγει, δουλεῦσαι μὲν αὐτὸν τῷ Πυθαγόρᾳ, ἐμπεσόντα δ' εἰς λῃστὰς καὶ στιχθέντα, ὅτε κατεστασιάσθη ὁ Πυθαγόρας καὶ ἔφυγε, δῆσαι τὸ μέτωπον διὰ τὰ στίγματα. τινὲς δ' ἑρμηνεύεσθαι τὸ ὄνομα φασὶ Ζάμολξιν, ξένος ἀνήρ. Νοσήσαντα δὲ τὸν Φερεκύδην ἐν Δήλῳ θεραπεύσας ὁ Πυθαγόρας, καὶ ἀποθανόντα θάψας, εἰς Σάμον ἐπανῆλ-

θε

plorauit: & poſtquã corporis motum ac quietem probe conſideraſſet, doctrina eũ imbuit. primus enim hanc artem explorãdi hominum ingenia excoluit, naturam vniuſcuiuſq; perſpiciẽs. nec quemquã amicũ aut familiarem ſibi adſciuit, quin prius quo ingenio eſſet de exteriori vultus corporiſq; habitu cõiectaſſet. Erat ipſi & alius puer quẽ ex Thracia ſibi comparauerat, cui nomen Zamolxis: quod recẽs nato pellis vrſina fuiſſet iniecta, pellẽ enim Thraces zalmũ vocant. hunc quia cariſſimum ſibi Pythagoras habebat, ſublimiorẽ illam contẽplationem, tũ ſacrorum ritus, cęterumq; Deorum cultum edocuit. nonnulli Thaletis nomẽ huic puero fuiſſe affirmant: quẽ Herculis inſtar barbari venerantur. Dionyſiphanes vero ſeruum quidem Pythagorę eum fuiſſe ait: ſed quod ſtigmatis notatus eſſet à latronibus in quos inciderat, cum Pythagoras ſeditioſorum factionibus exagitatus ſolũ verteret, ideo frõtem ob inuſtas notas obuelaſſe. alij Zamolxis nomen virũ peregrinũ ſignificare aiunt. Cæterũ Pythagoras poſtquam Pherecydę in Delo ægrotãti opẽ ſuam in morbo pręſtiterat, mortuumq;

huma-

humarat, in Samum deinde rediit, quod Hermodamantis Creophylii contubernio frui aueret. Cumq; aliquãdiu cum eodem vixisset, Eurymeni Samio athletę operam impendit. is, licet statura exigua esset, Pythagoræ sapiẽtia multos, procero corpore, superauit, & Olympia vicit. nam cũ cæteri athletæ adhuc ex veteri instituto caseo & ficubus vescerentur, hic de Pythagoræ cõsilio primus certum quotidie carnis pōdus comedẽs, magnũ sibi corporis robur parauit. quẽ & sapientia sua sensim imbuens Pythagoras, hortabatur quidẽ vt certaret, ita tamẽ ne vinceret: quod labores quidẽ sustinẽdos, inuidiam autem, quę victoria paratur, fugiendã existimaret. Contingit enim ferè victores, eosq; qui frondibus sparguntur pollutos esse. Postea verò cũ Samij Polycratis tyrãnide oppressi tenerẽtur, Pythagoras indecorũ sibi viro philosopho arbitratus in eiusmodi rep. viuere, in Italiam cogitare cepit. Cũq: inter nauigandũ Delphos appulisset, Elegos quosdã Apollinis sepulchro inscripsit: queis indicabat, Apollinem filium quidem Sileni fuisse, interfectum autem à Pythone,

&

θε πόθῳ τοῦ συγγενέσθαι Ἑρμοδάμαντι τῷ Κρεοφυλίῳ. χρόνον δέ τινα αὐτοῦ διατρίβων Εὐρυμένους τοῦ Σαμίου ἀθλητοῦ ἐπεμελεῖτο. ὃς τῇ Πυθαγόρου σοφίᾳ, καίτοι σμικρὸς τὸ σῶμα ὤν, πολλῶν καὶ μεγάλων ἐκράτει, καὶ ἐνίκα ὀλυμπιάσιν. τῶν γὰρ ἄλλων ἀθλητῶν κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἔτι τρόπον τυρὸν καὶ σῦκα σιτουμένων, οὗτος Πυθαγόρου πειθόμενος, πρῶτος κρέας τεταγμένον ἐσθίων ἐφ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν, ἰσχὺν τῷ σώματι περιεποιήσατο. καί τοι γε περιῶν τῇ σοφίᾳ ὁ Πυθαγόρας, ἀθλεῖν μὲν παρῄνει, νικᾶν δὲ μή· ὡς δέον τοὺς μὲν πόνους ὑπομένειν, τοὺς δ' ἐκ τοῦ νικᾶν φθόνους φεύγειν. συμβαίνει γὰρ καὶ ἄλλως μηδ' εὐαγεῖς εἶναι τοὺς νικῶντας καὶ φυλλοβολουμένους. Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς Πολυκράτους τυραννίδος Σαμίους καταλαβούσης, οὐ πρέπον ἡγούμενος ὁ Πυθαγόρας ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ βιοῦν ἀνδρὶ φιλοσόφῳ, διενοήθη εἰς Ἰταλίαν ἀπαίρειν· ὡς δὲ πλέων Δελφοῖς προσέσχετο, ἐλεγεῖον τῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τάφῳ ἐπέγραψε, δι' οὗ ἐδήλου, ὡς Σιληνοῦ μὲν ἦν υἱὸς ὁ Ἀπόλλων, ἀνῃρέθη δὲ ὑπὸ Πύθωνος, ἐκηδεύθη δὲ ἐν τῷ καλουμένῳ

τρί-

τρίποδι, ὃς ταύτης ἔτυχε τῆς ἐπωνυμίας, διὰ τὸ τρεῖς κόρας τὰς Τριόπου θυγατέρας ἐνταῦθα θρηνῆσαι Ἀπόλλωνα. Κρήτης δ' ἐπιβὰς τοῖς Μόργου μύσταις προσῄει ἑνὸς τῶν Ἰδαίων Δακτύλων, ὑφ' ὧν καὶ ἐκαθάρθη τῇ κεραυνίᾳ λίθῳ, ἕωθεν μὲν παρὰ θαλάττῃ πρηνὴς ἐκταθείς· νύκτωρ δὲ παρὰ ποταμῷ, ἀρνέου μέλανος μαλλοῖς ἐστεφανωμένος. εἰς δὲ τὸ Ἰδαῖον καλούμενον ἄντρον καταβὰς, ἔρια ἔχων μέλανα, τὰς νενομισμένας τριττὰς ἐννέα ἡμέρας ἐκεῖ διέτριψε, καὶ καθήγισε τῷ Διΐ, τόν τε στορνύμενον αὐτῷ κατ' ἔτος θρόνον ἐθεάσατο. ἐπίγραμμά τ' ἐνεχάραξεν ἐπὶ τῷ τάφῳ, ἐπιγράψας. ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΤΩ ΔΙΙ. οὗ ἡ ἀρχή.

& in tripode, vti vocant, conditum fuisse: cui hoc nomen obtigit, quod tres puellæ, Triopi filiæ, Apollinem isthic eluxerint. Verum vbi Cretam attigit, Morgi, vnius ex Idæis Dactylis, sacerdotes accessit, à quibus Ceraunio lapide fuit purgatus: mane quidem pronus extensus iuxta mare, noctu autem iuxta flumen, agni nigri vellere redimitus. inde vbi in Idæum antrum nigra lana amictus descendit, & dies ternouenos ex more recepto isthic exegit, & Ioui parentauit, & puluinar vidit, quod quotannis ei sternitur. quin & Epigramma sepulchro illius inscripsit, hoc titulo: PYTHAGORAS IOVI: cuius principium:

Ὧδε θανὼν κεῖται Ζὰν, ὃν Δία κικλήσκουσιν.

ZAN iacet hoc tumulo, qui vulgo Iupiter audit.

Ἐπεὶ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐπιβὰς ἐν Κρότωνι ἐγένετο, φησὶν ὁ Δικαίαρχος, ὡς ἀνδρὸς ἀφικομένου πολυπλάνου τε καὶ περιττοῦ, καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ὑπὸ τῆς τύχης εὖ κεχορηγημένου. τήν τε γὰρ ἰδέαν εἶναι ἐλευθέριον καὶ μέγαν.

Ast vbi ad Italiam accedēs Crotonem deuenit, ait Dicæarchus, quasi aduentante viro plurimarum regionum peragratione claro, & eximio atq; peculiari naturæ beneficio fortunam prosperrimam ducem nacto, (quod & facie: esset

esset liberali,& statura procera,gratiæq,plurimum & decoris cum in moribus,tum ceteris corporis gestibus inesset:) ita Crotoniatarum ciuitas affecta fuit , vt postquam seniorum,ex quibus vrbis illius magistratus constabat,animos cæpisset, habita lõga & præclara quadã apud adolescétulos dissertatione; rursus iussu magistratus adhortationes ad iuuentutẽ instituerit; postea ad pueros certatim è ludis literarijs ad ipsum confluentes; tandem etiã ad fœminas.nam & mulie bris cætus eius gratia cogebatur . Hoc facto magna de eo fama percrebuit, multosq.nactus est auditores ; partim ex ea ciuitate,non viros solũ,sed & feminas ; ex quibus vnius Theanus nomen maxime illustre est:partim ex vicina barbarorũ regione:quinimo reges ipsos atq;magnates. Cæterum quid auditoribus suis tradiderit, nemo certo affirmare potest.magnum enim & accuratum inter eos seruabatur silẽtiũ. Sed hæc apud omnes peruulgata sunt: primo quidem , quod animam immortalẽ,esse affirmauerit: deinde diuersa eam animantium genera subire:ad hæc, post certos temporum circuitus idem quod

olim

γαν· χάριν τε πλείστην καὶ κόσμον ἐπί τε τῆς φωνῆς καὶ τοῦ ἤθους καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἔχειν, οὕτως διαθεῖναι τὴν Κροτωνιατῶν πόλιν, ὥστ᾽ ἐπεὶ τὸ τῶν γερόντων ἀρχεῖον ἐψυχαγώγησε, πολλὰ καὶ καλὰ διαλεχθεὶς τοῖς νέοις, πάλιν ἡβητικὰς ἐποιήσατο παραινέσεις, ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθείς· μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς παισὶν ἐκ τῶν διδασκαλείων ἀθρόως συνελθοῦσιν· εἶτα ταῖς γυναιξί, καὶ γυναικῶν σύλλογος αὐτῷ κατεσκευάσθη. Γενομένων δὲ τούτων μεγάλη περὶ αὐτὸν ηὐξήθη δόξα, καὶ πολλοὺς μὲν ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ὁμιλητὰς, οὐ μόνον ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας. ὧν μιᾶς γε Θεανοῦς καὶ διεβοήθη τ᾽ οὔνομα. πολλοὺς δ᾽ ἀπὸ τῆς σύνεγγυς βαρβάρου χώρας βασιλεῖς τε καὶ δυνάστας. Ἃ μὲν οὖν ἔλεγε τοῖς συνοῦσιν οὐδὲ εἷς ἔχει φράσαι βεβαίως. καὶ γὰρ οὐδ᾽ ἡ τυχοῦσα ἦν παρ᾽ αὐτοῖς σιωπή. μάλιστα μέν τοι γνώριμα παρὰ πᾶσιν ἐγένετο. πρῶτον μὲν ὡς ἀθάνατον εἶναι φησὶ τὴν ψυχήν· εἶτα μεταβάλλουσαν εἰς ἄλλα γένη ζώων. πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι κατὰ περιόδους τινὰς τὰ γενόμενα ποτὲ πάλιν γίνεται,

νέον

νέον δ' οὐδὲν ἁπλῶς ἐστὶ. καὶ ὅτι πάντα τὰ γινόμενα ἔμψυχα ὁμογενῆ δεῖ νομίζειν. φαίνεται γὰρ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ δόγματα πρῶτος κομίσαι ταῦτα Πυθαγόρας. οὕτως δὲ πάντας εἰς ἑαυτὸν ἐπέστρεψεν, ὥστε μιᾷ μόνον ἀκροάσει, ὥς φησι Νικόμαχος, ἣν ἐπιβὰς τῆς Ἰταλίας πεποίηται, πλέον ἢ δισχιλίους ἑλεῖν τοῖς λόγοις. ὡς μηκέτι οἴκαδ' ἀποστῆναι, ἀλλ' ὁμοῦ σὺν παισὶ καὶ γυναιξὶν ὁμακοΐον τι παμμέγεθες ἱδρυσαμένους, πολίσαι τὴν πρὸς πάντων ἐπικληθεῖσαν μεγάλην Ἑλλάδα ἐν Ἰταλίᾳ· νόμους τε παρ' αὐτοῦ δεξαμένους καὶ προστάγματα, ὡσανεὶ θείας ὑποθήκας, ἐκτὸς τούτων πράττειν μηδὲν. οὗτοι καὶ τὰς οὐσίας κοινὰς ἔθεντο, καὶ μετὰ τῶν θεῶν τὸν Πυθαγόραν κατηρίθμουν. διόπερ ἔν τι τῶν παρ' αὐτοῖς ἐν τοῖς μαθήμασιν ἀπορρήτων προχειρισάμενοι, γλαφυρὸν ἄλλως καὶ πρὸς πολλὰ διατεῖνον φυσικὰ συντελέσματα, τὴν τε λεγομένην τετρακτὺν, δι' αὐτῆς ἐπώμνυον, ὡς θεόν τινα τὸν Πυθαγόραν ἐπιφθεγγόμενοι πάντες. ἐπεὶ φασὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν βεβαιουμένοις,

Θὺ

olim fuerat rursus fieri,& nihil omnino nouum existere: & animata omnia cognata inter se eiusdemq. generis existimāda esse. primus enim omniū Pythagoras hæc dogmata in Græciam intulisse videtur. atq; ita omnes in se conuertit, vt vnica dissertatione, referente Nicomacho, quam primo ad Italiam aduētu instituit, plusquā duo millia hominum oratione sua ceperit. qui ne domo amplius abessent, vna cū liberis atq; coniugibus commune quoddam auditorium ingenti magnitudine statuerunt; & eā Italię partē quę magna Grecia vulgo dicitur, cōditis vrbibus occuparunt: leges quoq; atq; statuta ab ipso, vt diuina præcepta accipientes; præter quas quidquam facere nefas erat. ijdem bona sua in commune conferebant;& Pythagorā inter Deos numerabant. ideoq; quotiescumq; ex scientiæ suæ secretis scitum aliquid & elegans alijs essent traditūri, & ex quo multæ Physicæ cōclusiones deducerentur, tum inprimis tetractyn quam vocant, siue quaternionem, iurabant per eā,& Pythagoram Dei instar, veluti testē iurisiurādi appellantes, omnibus abs se cōfirmatis addebant:

Iuro

Οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν,
Παγὰν ἀεννάου φύσιος ῥιζώματ' ἔχουσαν.

Iuro tibi hunc à quo datus ille quaternio menti
Nostræ, ex quo natura fluit ceu fonte perenni.

Quascumq; verò ciuitates in itinere suo per Italiam atque Siciliam, partim quidem iam à multis annis, partim recens adeo, seruitute a se inuicem oppressas offendit, animo ad libertatem adspirante complés, per auditores suos, quos è singulis ciuitatibus habebat, in libertatem asseruit: Crotonē scilicet, & Sybarin, Catanam, Regium, Himeram, Agrigentum, & Tauromenium, aliasq; nonnullas: quibus etiam leges sciuit per Charondā Catanæū & Zaleucum Locrum; quarū gratia vicini longo tempore ipsarum instituta sequi ac æmulari voluerunt. Symichus verò Centorupinorum tyrannus ipso audito imperium deposuit: opesq; suas partim sorori, partim ciuibus donauit. Venere autem ad ipsum, vt Aristoxenus refert, & Lucani, & Messapij, & Picentini, & Romani: sustulitq; penitus omnes discordias, non à notis solum & familiaribus, eorumq; posteris ad aliquot sæcula, sed ab

Ας δ' ἐπιδημήσας Ἰταλίᾳ τε καὶ Σικελίᾳ κατέλαβε πόλεις δεδουλωμένας ὑπ' ἀλλήλων, τὰς μὲν πολλῶν ἐτῶν, τὰς δὲ νεωστὶ, φρονήματος ἐλευθερίου πλήσας διὰ τῶν ἐφ' ἑκάστης ἀκουστῶν αὐτοῦ, ἠλευθέρωσε, Κρότωνα, καὶ Σύβαριν, καὶ Κατάνην, καὶ Ῥήγιον, καὶ Ἱμέραν, καὶ Ἀκράγαντα, καὶ Ταυρομένιον, καὶ ἄλλας τινὰς, αἷς καὶ νόμους ἔθετο διὰ Χαρώνδα τε τοῦ Καταναίου καὶ Ζαλεύκου τοῦ Λοκροῦ, δι' ὧν ἀξιοζήλωτοι τοῖς περιοίκοις ἄχρι πολλοῦ γεγόνασι. Σύμιχος δ' ὁ Κεντοροπίων τύραννος ἀκούσας αὐτοῦ τήν τ' ἀρχὴν ἀπέθετο, καὶ τῶν χρημάτων τὰ μὲν τῇ ἀδελφῇ, τὰ δὲ τοῖς πολίταις ἔδωκε. Προσῆλθον δ' αὐτῷ, ὥς φησιν Ἀριστόξενος, καὶ Λευκανοὶ καὶ Μεσσάπιοι, καὶ Πευκέτιοι, καὶ Ῥωμαῖοι. ἀνεῖλε δ' ἄρδην στάσιν, οὐ μόνον ἀπὸ τῶν γνωρίμων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν ἄχρι πολλῶν γενεῶν, καὶ καθόλου ἀπὸ τῶν ἐν Ἰτα-

λίᾳ τε καὶ Σικελίᾳ πόλεων πασῶν, πρός τε ἑαυτὰς, καὶ πρὸς ἀλλήλας. πυκνὸν γὰρ ἦν πρὸς ἅπαντας αὐτῷ πολλοῖς καὶ ὀλίγοις τόδε τὸ ἀπόφθεγμα· φυγαδευτέον πάσῃ μηχανῇ, καὶ περικοπτέον πυρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ μηχαναῖς παντοίαις ἀπὸ μὲν σώματος νόσον, ἀπὸ δὲ ψυχῆς ἀμαθίαν, κοιλίας δὲ πολυτέλειαν, πόλεως δὲ στάσιν, οἴκου δὲ διχοφροσύνην, ὁμοῦ δὲ πάντων ἀμετρίαν. Εἰ δὲ δεῖ πιστεύειν τοῖς ἱστορήσασι περὶ αὐτοῦ, παλαιοῖς τε οὖσι καὶ ἀξιολόγοις, μέχρι καὶ τῶν ἀλόγων ζώων διικνεῖτο αὐτοῦ ἡ νουθέτησις. τὴν μὲν γὰρ Δαυνίαν ἄρκτον λυμαινομένην τοὺς ἐνοίκους κατασχὼν ὥς φασι, καὶ ἐπαφησάμενος χρόνον συχνὸν, ψωμίσας τε μάζῃ καὶ ἀκροδρύοις, ὁρκώσας τε μηκέτι ἐμψύχου ἐφάπτεσθαι, ἀπέλυσεν. ἡ δ' εὐθὺς εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς δρυμοὺς ἀπαλλαγεῖσα, οὐκέτ' ὤφθη τὸ παράπαν ἐπιοῦσα οὐδ' ἀλόγῳ ζώῳ. Βοῦν δ' ἐν Τάραντι ἰδὼν παμμιγεῖ νομῇ κυάμων χλωρῶν ἐφαπτόμενον, τῷ βουκόλῳ παραστὰς, συνεβούλευεν εἰπεῖν τῷ βοῒ, τῶν κυάμων ἀπέχεσθαι. προσπαίξαντος δ' αὐτῷ τοῦ βουκόλου καὶ φήσαντος οὐκ εἰδέναι βοϊστὶ λαλεῖν, προσελθόντα, καὶ εἰς τὸ οὖς

προσ-

omnibus omnino Italiæ atque Siciliȩ ciuitatibus, tam inteſtinas quam externas. Crebrò enim ei in ore erat apud quoſuis, ſiue plures ij ſimul eſſent ſiue pauci, hoc apophtegma: fugandum omni conatu, & igni atque ferro, & quibuſcumq; deniq; machinis præſcindendum à corpore quidē morbum, ab anima ignorantiam, à ventre luxuriam, à ciuitate ſeditionem, à familia diſcordiam, à cunctis denique rebus exceſſum. Quod ſi fides adhibenda illis quide eo ſcripſere, auctoribus antiquis ſane & præiudicatæ authoritatis, etiam ad bruta animalia vſq; præcepta admonitioneſq; eius ſeſe extēdebant. Vrſam enim Dauniam quæ incolas maximo damno afficiebat, comprehenſam & diu contrectatam, panis quoq; offulis & pomis quibuſdam paſtam, adiuratamq; ne quidquā animatū amplius attingeret, rurſū dimiſit. illa verò in montes ſyluaſq; ſe abdidit, nullumq; poſtea ne brutū quidem animal inuadere viſa fuit. Cumq; bouem iuxta Tarentum temere & promiſcuè paſcentem, fabas virides attigiſſe videret, bubulcum acceſsit, ſuaſitq; boui edicere,

vt

vt à fabis abſtineret. at cũ bubulcus eum irridens reſpõderet, neſcire ſe bouinari: ipſe acceſſit, & boui in aurem inſuſurrauit, adeo vt non ſolum agro fabis conſito abſcederet, ſed nunquam in poſterum fabas attingeret. qui poſtea plurimis annis Tarenti circa Iunonis templũ obuerſatus cõſenuit, Bos ſacer vulgo appellatus; cibis veſcẽs quos obuius quiſq; offerret. Aquilam verò in ludis olympicis caput eius ſupervolitantem, cũ fortè fortuna de augurijs & ſymbolis ſigniſq; diuinis ad familiares diſſereret, quodq; Dij hominibus vera pietate præditis quędam ſignificent atq; prænunciẽt, ex aëre deduxiſſe, manuq. pertractatã rurſum dimiſiſſe dicitur. cũq; piſcatoribus adſtaret verriculũ bene onuſtum è fundo extrahentibus, quãtam piſciũ copiam attraherẽt prędixit, ipsũ quoq; numerum expreſſe definiens. cumq; illi facturos ſe promitterent quodcunq; tandẽ imperaret, ſi hæc ita ſe haberent, pręcepit vt piſces viuos mari redderent, prius tamen exactè eos dinumerans: & quod multo magis mirandum, toto illo tmepore quo numerabãtur nullus ex piſcibus extra aquam degẽtibus

ipſo

προσψιθυρίσαντα τῷ ταύρῳ, οὐ μόνον τότ' ἀποστῆναι τοῦ κυαμῶνος, ἀλλὰ καὶ αὖθις μηδέποτε κυάμων θίγειν· μακροχρονιώτατον δ' ἐν Τάραντι κατὰ τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν γηρῶντα διαμεμενηκέναι, τὸν ἱερὸν καλούμενον βοῦν, προφὰς σιτούμενον, ἃς οἱ ἀπαντῶντες ὤρεγον. Αετὸν δ' ὑπερπτάμενον ὀλυμπιάσι, προσομιλοῦντος αὐτοῦ τοῖς γνωρίμοις ἀπὸ τύχης τε περὶ οἰωνῶν, καὶ συμβόλων, καὶ διοσημειῶν, ὅτι παρὰ θεῶν ἀγγελίαι τινές, καὶ αὗται τοῖς ὡς ἀληθῶς θεοφιλέσι τῶν ἀνθρώπων, καταγαγεῖν λέγεται, καὶ καταψήσαντα πάλιν ἀφεῖναι. δικτυουλκοῖς τ' ἐπιστάντα ἔπι τῆς σαγήνης ἐκ βυθοῦ πολλοῦ φόρτον ἐπισυρομένης, ὅσον πλῆθος ἐπισπῶνται προειπεῖν, τῶν ἰχθύων ὁρίσαντα τὸν ἀριθμὸν· καὶ τῶν ἀνδρῶν ὑπομεινάντων ὅτι ἂν κελεύῃ πράξειν, εἰ θ' οὕτως ἀποβαίη, ζῶντας ἀφεῖναι πάλιν κελεῦσαι τοὺς ἰχθύας, πρότερόν γε ἀκριβῶς διαριθμήσαντα. καὶ τὸ θαυμασιώτερον, ὅτι οὐδεὶς ἐν τοσούτῳ τῆς ἀριθμήσεως χρόνῳ τῶν ἰχθύων ἐκτὸς ὕδατος μεινάντων ἀπέπνευσεν, ἐφεστῶτος αὐτοῦ. πολλοῖς δὲ τῶν ἐντυγχανόντων ἀνεμίμνη-

σκε

σκε τοῦ προτέρου βίου, ὃν αὐτῶν ἡ ψυχὴ πρὸ τοῦ τῷδε τῷ σώματι ἐνδεθῆναι πάλαι ποτ' ἐβίωσε. καὶ ἑαυτὸν δ' ἀναμφιλέκτοις τεκμηρίοις ἀπέφηνε Εὔφορβον τὸν Πάνθου. καὶ τῶν Ομηρικῶν στίχων ἐκείνους μάλιστα ἐξύμνει, καὶ μετὰ λύρας ἐμμελέστατα ἀπέπεμπεν.

ipso adstãte expirauit. multis quoq; qui eum accedebant in memoriã reuocauit priorẽ vitam, quã anima ipsorum, ante quam isti corpori illigaretur, olim vixerat: & irrefragabilibus argumentis ostẽdebat se ipsum Euphorbum Panthi filiũ fuisse. & ex Homericis versib' illos maximè prædicabat, & suauissimè ad lyrã accinebat:

Αἵματί οἱ δεύοντο κόμαι χαρίτεσσιν ὁμοῖαι,
Πλοχμοί θ' οἱ χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ ἐσφήκωντο.
Οἷον δὲ τρέφει ἔρνος ἀνὴρ ἐριθηλὲς ἐλαίης
Χώρῳ ἐν οἰοπόλῳ, ὅθ' ἅλις ἀναβέβρυχεν ὕδωρ
Καλὸν τηλεθάον. τόδε τε πνοιαὶ δονέουσι
Παντοίων ἀνέμων, καί τε βρύει ἄνθεϊ λευκῷ.
Ελθὼν δ' ἐξαπίνης ἄνεμος σὺν λαίλαπι πολλῇ,
Βόθρου τ' ἐξέστρεψε, καὶ ἐξετάνυσσ' ἐπὶ γαίης.
Τοῖον Πάνθου υἱὸν ἐϋμμελίην Εὔφορβον
Ατρείδης Μενέλαος, ἐπεὶ κτάνε, τεύχε' ἐσύλα.

Grataque cæsaries maduit conspersa cruore,
Atque auro rutili cinni argentoque decori.
Quale per æstatem viridantis germen oliuæ
Sedulus agricola in campo producit amœno.
Quam rigat allapsu vicinæ riuulus vndæ:
Et blandæ mulcent animæ clementibus auris,
Lætaque canenti vestit sese vndique flore.
At si forte ruat vehementi turbine ventus;
Sternit humi affligitque ima de stirpe reuulsam.
Talem Panthoidem deiectum vulnere acerbo,
Atrides vita exutum spoliabat & armis.

Ea enim quæ de Euphorbi Phrygis scuto, Mycenis in honorem Argiuæ Iunonis cũ alijs spolijs Troianis suspenso, referuntur, vt nimis peruulgata præterimus. Caucasus quoque fluuius transeuntem cum multis amicorum allocutus, & clara atque liquida voce cunctis audientibus dixisse fertur; *Salue Pythagora*. quin etiam vna eademque die & Metaponti in Italia, & Tauromenij in Sicilia, amicis quos vtrobique habebat adfuisse, & in publico cœtu adlocutum fuisse omnes propemodum affirmant; cum multorum stadiorum, quà terra quà mari, interuallum intercedat, nonnisi complurium dierum itinere conficiẽdum. quod enim Abaridi Hyperboreo, qui Apollinem Hyperboreum eum esse credebat, cuius sacerdos Abaris erat, aureum ostenderit femur, qui verum id esse confirmaret, nemo non nouit. quodque naui quadam appellente, & amicis precantibus sibi merces quas vehebat obtingere, Pythagoras dixerit: ergo mortuus vobis erit: nauisque accedens mortuum tulerit; & sexcenta alia multo admirabiliora,

atque

Τὰ γὰρ ἱστορούμενα περὶ τῆς ἐν Μυκήναις ἀνακειμένης σὺν Τρωϊκοῖς λαφύροις τῇ Ἀργείᾳ Ἥρᾳ Εὐφόρβου τοῦ Φρυγὸς τούτου ἀσπίδος, παρίεμεν ὡς πάνυ δημώδη. Καύκασον δ' ἔφασαν τὸν ποταμὸν σὺν πολλοῖς τῶν ἑταίρων διαβαίνοντά ποτε προσειπεῖν· καὶ ὁ ποταμὸς γεγωνός τι καὶ τρανὸν ἀπεφθέγξατο, πάντων ἀκουόντων· χαῖρε Πυθαγόρα. μιᾷ τε καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔν τε Μεταποντίῳ τῆς Ἰταλίας καὶ ἐν Ταυρομενίῳ τῆς Σικελίας συγγεγονέναι, καὶ διειλέχθαι κοινῇ τοῖς ἑκατέρωθι ἑταίροις αὐτῷ διαβεβαιοῦνται σχεδὸν ἅπαντες, σταδίων ἐν μεταιχμίῳ παμπόλλων καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν ὑπαρχόντων, οὐδ' ἡμέραις ἀνυσίμων πάνυ πολλαῖς. τὸ μὲν γὰρ ὅτι τὸν μηρὸν χρυσοῦν ἐπέδειξεν Ἀβάριδι τῷ ὑπερβορέῳ, εἰκάσαντι αὐτὸν Ἀπόλλωνα εἶναι τὸν ἐν ὑπερβορέοις, οὗπερ ἦν ἱερεὺς ὁ Ἄβαρις, βεβαιοῦντα ὡς τοῦτο ἀληθὲς, τεθρύλληται· καὶ ὅτι νεὼς καταπλεούσης, καὶ τῶν φίλων εὐχομένων τὰ κομιζόμενα γενέσθαι αὐτοῖς, ὁ Πυθαγόρας εἶπεν· ἔσται τοίνυν ὑμῖν νεκρός· καὶ ἡ

ναῦς

ναῦς κατέπλευσεν ἔχουσα νεκρόν. μυρία δ' ἕτερα θαυμασιώτερα καὶ θειότερα περὶ τ' ἀνδρὸς ὁμαλῶς καὶ συμφώνως εἴρηται ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν κατ' οὐδενὸς ὑπενοήθη πλείονα, οὐδὲ περιττότερα. προρρήσεις τε γὰρ ἀπαράβατοι σεισμῶν διαμνημονεύονται αὐτοῦ, καὶ λοιμῶν ἀποτροπαὶ σὺν τάχει, καὶ ἀνέμων βιαίων χαλαζῶν τ' ἐκχύσεως καταστολαὶ, καὶ κυμάτων ποταμίων τε καὶ θαλαττίων ἀπευδιασμοὶ πρὸς εὐμαρῆ τῶν ἑταίρων διάβασιν. ὧν μεταλαβόντας Ἐμπεδοκλέα τε καὶ Ἐπιμενίδην, καὶ Ἄβαριν, πολλαχῇ ἐπιτετελεκέναι τοιαῦτα· δῆλα δ' αὐτῶν τὰ ποιήματα ὑπάρχειν. ἄλλως τε καὶ ἀλεξάνεμος μὲν ἦν τὸ ἐπώνυμον Ἐμπεδοκλέους, καθαρτὴς δὲ τὸ Ἐπιμενίδου, αἰθροβάτης δὲ τὸ Ἀβάριδος· ὅτι ἄρα ὀϊστῷ τῷ ἐν Ὑπερβορέοις Ἀπόλλωνος δωρηθέντι αὐτῷ ἐποχούμενος, ποταμούς τε καὶ πελάγη, καὶ τὰ ἄβατα διέβαινεν, ἀεροβατῶν τρόπον τινά. ὅπερ ὑπενόησαν καὶ Πυθαγόραν τινὲς πεπονθέναι τότε, ἡνίκα ἐν Μεταποντίῳ, καὶ ἐν Ταυρομενίῳ τοῖς ἑκατέρω-

θι

atque diuiniora de hoc viro constanter atque vno ore affirmantur, vt simpliciter loquendo de nemine quoquam plura & præclariora credantur. illius enim prædictiones terræmotuum certissimæ commemorantur, & pestis auerruncationes præsentissimæ: ventorum quoque violentorum, grandinisq; profusissimæ compressiones, & tempestatum, tam in fluminibus, quam in mari serenationes, ad facilem & secundum amicorum traiectum. Empedoclem quoque & Epimenidem, atque Abarim, cum hæc ab illo hausissent, talia passim perpetrasse aiunt: & poemata illorum hoc manifeste testari. quin & Empedocli cognomen erat Alexanemi, siue Auerrunci ventorum; Epimenidi verò purgatoris. Abaridi Æthrobatæ, siue Aërambuli. quandoquidem is sagittæ Apollinis Hyperborei, quam dono acceperat, inequitans, fluuios & maria, aliaque loca inaccessa, per aerem quasi volitans transibat. quod & Pythagoram fecisse nonnulli suspicantur, cum Metaponti, & Tauromenij amicos vna eademque

 die

die vtrobiq; conueniret. Animi verò corporisque affectus rythmis, carminibusq; & incantationibus sedabat. Et hęc quidem adhibebat amicis: ipse verò vniuersi concentum auribus percipiebat. intelligebat enim totam illam & generalem orbium cœlestium, stellarumq; quæ in orbibus istis mouentur, harmoniam: quam nos ob naturæ imbecillitatem non audimus. Hæc Empedocles quoque de Pythagora hisce versibus testatur:

δι ἑταίροις ὡμίλησε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Κατεκήλει δὲ ῥυθμοῖς, καὶ μέλεσι, καὶ ἐπῳδαῖς τὰ ψυχικὰ πάθη καὶ τὰ σωματικά. Καὶ τοῖς μὲν ἑταίροις ἡρμόζετο ταῦτα· αὐτὸς δὲ τῆς τοῦ παντὸς ἁρμονίας ἠκροᾶτο, συνεὶς τῆς καθολικῆς τῶν σφαιρῶν, καὶ τῶν κατὰ ταύτας κινουμένων ἀστέρων ἁρμονίας, ἧς ἡμᾶς μὴ ἀκούειν, διὰ σμικρότητα τῆς φύσεως. τούτοις καὶ Ἐμπεδοκλῆς μαρτυρεῖ, λέγων περὶ αὐτοῦ·

Ἦν δέ τις ἐν κείνοισιν ἀνὴρ περιώσια εἰδὼς,
Ὃς δὴ μήκιστον πραπίδων ἐκτήσατο πλοῦτον,
Παντοίων τε μάλιστα σοφῶν ἐπιήρανος ἔργων.
Ὁππότε γὰρ πάσῃσιν ὀρέξαιτο πραπίδεσσι,
Ῥεῖά γε τῶν ὄντων πάντων λεύσσεσκεν ἕκαστα,
Καί τε δέκ' ἀνθρώπων καὶ τ' εἴκοσιν αἰώνεσσι.

Horum de numero quidam præstantia norat
Plurima, mentis opes amplas sub pectore seruans:
Omnia vestigans sapientum docta reperta.
Nam quoties animi vires intenderet omnes,
Solerti subito perspexit singula mente,
Vsq; decem aut viginti etiam mortalia sęcla.

Quod enim inquit, *præstantia*, & *entia singula perspexit*, & *mentis*, siue *sapientiæ opes*, & similia; indicant, exquisitam & accuratissimã in Pythagora præ alijs corporis

Τὸ γὰρ περιώσια, καὶ τῶν ὄντων λεύσσεσκεν ἕκαστα, καὶ πραπίδων πλοῦτον, καὶ τὰ ἐοικότα, ἐμφατικὰ μάλιστα τῆς ἐξαιρέτου καὶ ἀκριβεστέρας παρὰ τοὺς ἄλλους διορ-

διοργανώσεως ἔν τε τῷ ὁρᾶν, καὶ τῷ ἀκούειν, καὶ τῷ νοεῖν τοῦ Πυθαγόρου. τὰ δ᾽ οὖν τῶν ἑπτὰ ἀστέρων φθέγματα, καὶ τῆς τῶν ἀπλανῶν· ἐπὶ ταύτης τε τῆς ὑφ᾽ ἡμᾶς, λεγομένης δὲ κατ᾽ αὐτοὺς ἀντίχθονος, τὰς ἐννέα μούσας εἶναι διεβεβαιοῦτο· τὴν δὲ πασῶν ἅμα σύγκρισιν καὶ συμφωνίαν, καὶ ὡσανεὶ σύνδεσμον, ἧσπερ ὡς ἀϊδίου τε καὶ ἀγεννήτου μέρος ἑκάστη καὶ ἀπόρροια, Μνημοσύνην ὠνόμαζεν· Τὴν δὲ καθ᾽ ἡμέραν αὐτοῦ διαγωγὴν ἀφηγούμενος ὁ Διογένης φησὶν, ὡς ἅπασιν μὲν παρεγγύα, φιλοτιμίαν φεύγειν καὶ φιλοδοξίαν, ἅπερ μάλιστα φθόνον ἐργάζεσθαι. ἐκτρέπεσθαι δὲ τὰς μετὰ τῶν πολλῶν ὁμιλίας. τὰς γοῦν διατριβὰς καὶ αὐτὸς ἕωθεν μὲν ἐπὶ τῆς οἰκίας ἐποιεῖτο, ἁρμοζόμενος πρὸς λύραν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, καὶ ᾄδων παιᾶνας ἀρχαίους τέ τινας τῶν Θάλητος. καὶ ἐπῇδε τῶν Ὁμήρου, καὶ Ἡσιόδου, ὅσα καθημεροῦν τὴν ψυχὴν ἐδοκίμασε. καὶ ὀρχήσεις δέ τινας ὑπωρχεῖτο, ὁπόσας εὐκινησίαν καὶ ὑγείαν τῷ σώματι παρασκευάζειν ᾤετο· τοὺς δὲ περιπάτους οὐδ᾽ αὐτὸς

poris animique constitutionem, in videndo, audiendoque, & intelligendo. Sonos ergo illos quos edunt septem stellæ errantes, & orbis stellarum fixarum, tum terra nostrę huic opposita, quam antichthona appellãt, nouem Musas esse affirmabat. cœtum verò & concentum omnium simul, & veluti nexum mutuum, cuius vtpote æterni & ingeniti pars vnaquæque est & portio, Mnemosynem vocabat. At Diogenes quotidianam eius viuendi rationem exponens, refert illum omnes ad monuisse, vt ambitionem, gloriæque cupidinem fugerent: quod his omnium maximè inuidia conflaretur: vulgi colloquia, atque commercia deuitarent. quin & exercitationes matutinas domi proprię habebat, animum suum ad lyram componens, & veteres quasdam Thaletis Pæanas accinens. Homeri quoque & Hesiodi carmina accinebat, quibus animus emolliri, atque tranquillior reddi videbatur. quin & saltationes quasdam saltitabat, quias agilitatem, atque sanitatem corpori conciliare existimabat. nec deambulationes pro-

τὸς mi-

miscue cum multis conficiebat, sed vno tantum vel altero comite in templis aut lucis; seligens sibi loca ab omni strepitu remotissima, & amœnissima. Amicorum amantissimus erat; quippe qui primus pronunciauit: Amicorum omnia esse communia, & amicum esse alterum ipsum. & dum quidem recte valerent, semper cum ijs conuersabatur: si quo corporis morbo laborarent, eos curabat; sin animo ægrotarent, solabatur, vt diximus, dolorem partim incantationibus, magicisque carminibus, partim verò musica. erant enim ei peculiaria quædam carmina, quibus corporum morbis medebatur: quæ cum accineret, ægros pristinæ sanitati restituebat. erant etiam quibus doloris obliuionem inducebat, & iram mitigabat, & libidinem importunam eximebat. Quod ad victum pertinet, prandium quidem eius fauo aut melle constabat: cœna verò pane ex milio, aut pulte, & coctis crudisq; oleribus: rarissime autem carne ex victimis sacrificiorum: neque ea promiscue ex quauis parte. Deorum penetralia

netralia

τοὺς ἐπιφθόνως μετ' πολλῶν ἐποιεῖτο, ἀλλὰ δ' δεύτερος ἢ τρίτος ἐν ἱεροῖς ἢ ἄλσεσιν, ἐπιλεγόμενος τῶν χωρίων τὰ ἡσυχαίτατά τε καὶ περικαλλέστατα. τοῖς δὲ φίλοις ὑπερηγάπα, κοινὰ μὲν τὰ τῶν φίλων εἶναι πρῶτος ἀποφηνάμενος, τὸν δὲ φίλον ἄλλον ἑαυτόν. καὶ ὑγιαίνουσι μὲν αὐτοῖς ἀεὶ συνδιέτριβεν, κάμνοντας δὲ τὰ σώματα ἐθεράπευε, καὶ τὰς ψυχὰς δὲ νοσοῦντας παρεμυθεῖτο, καθάπερ ἔφαμεν, τοὺς μὲν ἐπῳδαῖς καὶ μαγείαις, τοὺς δὲ μουσικῇ. ἦν γὰρ αὐτῷ μέλη καὶ πρὸς νόσους σωμάτων παιώνια, ἃ ἐπᾴδων ἀνίστη τοὺς κάμνοντας. ἦν ἃ καὶ λύπης λήθην εἰργάζετο, καὶ ὀργὰς ἐπράϋνε, καὶ ἐπιθυμίας ἀτόπους ἐξῄρει. τῆς δὲ διαίτης τὸ μὲν ἄριστον ἦν κηρίον ἢ μέλι· δεῖπνον δ' ἄρτος ἐκ κέγχρων, ἢ μάζα, καὶ λάχανα ἑφθὰ καὶ ὠμά· σπανίως δὲ κρέας ἱερείων θυσίμων, καὶ τοῦτο οὐδ' ἐκ παντὸς μέρους. τὰ γὰρ μὴν πλεῖστα ὁπότε θεῶν ἀδύτοις ἐγκαταδύεσθαι μέλλοι, καὶ ἐνταῦθα χρόνου τινὸς ἐνδιατρίψειν, ἀλίμοις ἐχρῆτο καὶ ἀδίψοις τροφαῖς. τὴν μὲν ἄλιμον συντιθεὶς

ἐκ

ἐκ μήκωνος σπέρματος καὶ σησάμου, καὶ φλοιοῦ σκίλλης πλυνθείσης ἀκριβῶς, ἕως τ' ἂν τοῦ περὶ αὐτὴν ὀποῦ καθαρθείη· καὶ ἀσφοδέλων ἀνθερικῶν, καὶ μαλάχης φύλλων, καὶ ἀλφίτων, καὶ κριθῶν καὶ ἐρεβίνθων· ἅπερ κατ' ἴσον πάντα σταθμὸν κόπτοντα μέλιτι ἀνέδευεν ὑμηττίῳ. τὴν δ' ἄδιψον ἐκ σικύων σπέρματος καὶ ἀσταφίδος λιπαρᾶς, ἐξελὼν αὐτῆς τὰ γίγαρτα, καὶ ἄνθους κορίου καὶ μαλάχης ὁμοίως σπέρματος, καὶ ἀνδράχνης καὶ τυροῦ κνήσεως. καὶ ἀλεύρου πάλης, καὶ γάλακτος λίπους· ἅπερ πάντα ἀνεμίγνυε μέλιτι νησιωτικῷ. ταῦτα δ' Ἡρακλέα παρὰ Δήμητρος ἔφασκε μαθεῖν στελλόμενον εἰς τὴν Λιβύην τὴν ἄνυδρον. ὅθεν αὐτῷ καὶ τὸ σῶμα ὥσπερ ἐπὶ στάθμῃ τὴν αὐτὴν ἕξιν διεφύλαττεν· οὐ ποτὲ μὲν ὑγιαῖνον, ποτὲ δὲ νοσοῦν. οὐδ' αὖ ποτὲ μὲν πιαινόμενον καὶ αὐξανόμενον, ποτὲ δὲ λεπτυνόμενον καὶ ἰσχναινόμενον. ἥ τε ψυχὴ τὸ ὅμοιον ἦθος ἀεὶ διὰ τῆς ὄψεως παρεδήλου. οὔτε γὰρ ὑφ' ἡδονῆς διεχεῖτο πλέον, οὔθ' ὑπ' ἀνίας συνεστέλλετο. οὐδ' ἐπίδηλος ἦν χαρᾷ ἢ

netralia subiturus, ibique aliquandiu commoraturus, cibis famem sitimq; arcentibus vt plurimum vtebatur. & fami quidem arcendæ componebat ex semine papaueris & sesamo, ac cortice scillæ probe lotæ, donec à succo exteriori repurgaretur; ex floribus asphodelorum, & folijs maluæ; ex polenta, hordeo atque cicere. quæ omnia æquali pondere minutim concisa Hymettio melle in massam redigebat. contra sitim autem præparabat ex semine cucumeris, & vua passa pinguiori, exemptis acinis, & flore coriandri, item ex semine maluæ, & portulaca, ac casei ramentis, ex polline farinæ, & pinguedine lactis: cuncta hæc melle insulano inter se commiscebat. eam rationem Herculem à Cerere edoctum affirmabat, cum in Libyam aridam mitteretur. vnde & corpus, quasi in quodam æquilibrio, habitum eundem constanter seruabat; non vt modo sanum, modo ægrum; modo pingue & crassum, modo tenue & macilentum esset. Animi etiam similes semper mores ex vultu relucebant. nec is volup-

tate largius diffundebatur, nec mœrore contrahebatur: neque vnquam gaudio vel dolore occupatus apparuit. at nec ridentem illum vel flentem vnquam quis vidit. cumque Dijs sacrificaret non molesta & inuidiosa profusione, sed farre, & libo, item thure atque myrrha Deos placabat, nequaquam verò animalibus: nisi forte gallis gallinaceis, & porcellis tenellulis. quin & bouem ex farina confectum, vt accuratiores affirmant, immolauit: cum reperisset, latus subtensum trianguli rectanguli lateribus continentibus æquiualere. Quæcunque apud auditores disserebat, aut perspicua & copiosa oratione, aut obscure & per ænigmatum inuolucra præcipiebat. duplex enim illi docendi modus erat: atq; ex discipulis alij mathematici, alij verò auscultatores vocabãtur. Mathematici quidem, quotquot pleniorem atque elaboratam scientiæ rationem percipiebant: Auscultatores verò, qui summa tantum capita præceptaque literarum sine accuratiori enarratione audiebant. præcipiebat autem, de Deorũ quidem Dæmonumq; atq; heroũ

λύπῃ κάτοχος· ἀλλ' οὐδὲ γελάσαντα ἢ κλαύσαντά τις πώποτ' ἐκεῖνον ἐθεάσατο. θύων τε θεοῖς ἀνεπαχθὴς ἦν, ἀλφίτοις τε καὶ ποπάνῳ καὶ λιβανωτῷ, καὶ μύῤῥᾳ τοῖς θεοῖς ἐξιλασκόμενος, ἐμψύχοις δ' ἥκιστα· πλὴν εἰ μή ποτε ἀλεκτορίσιν, καὶ τῶν χοίρων τοῖς ἁπαλωτάτοις. ἐβουθύτησε δέ ποτε σταίτινον, ὥς φασι, βοῦν, οἱ ἀκριβέστεροι, ἐξευρὼν τοῦ ὀρθογωνίου τὴν ὑποτείνουσαν ἴσον δυναμένην ταῖς περιεχούσαις. ὅσα γε μὴν τοῖς προσιοῦσι διελέγετο, ἢ διεξοδικῶς, ἢ συμβολικῶς παρῄνει. διττὸν γὰρ ἦν αὐτοῦ τῆς διδασκαλίας τὸ σχῆμα. καὶ τῶν προσιόντων οἱ μὲν ἐκαλοῦντο μαθηματικοὶ, οἱ δ' ἀκουσματικοί. καὶ μαθηματικοὶ μὲν, οἱ τὸν περιττότερον καὶ πρὸς ἀκρίβειαν διαπεπονημένον τῆς ἐπιστήμης λόγον ἐκμεμαθηκότες. ἀκουσματικοὶ δ' οἱ μόνας τὰς κεφαλαιώδεις ὑποθήκας τῶν γραμμάτων ἄνευ ἀκριβεστέρας διηγήσεως ἀκηκοότες. παρῄνει δὲ, περὶ μὲν τοῦ θείου καὶ δαιμονίου καὶ ἡρώου γένους εὔφημον εἶναι, καὶ ἀγαθὴν ἔχειν διάνοιαν· γονεῦσι δὲ καὶ εὐεργέταις εὔνουν. νο-

μοις

μοις δὲ πείθεσθαι. προσκυνεῖν δὲ μὴ ἐκ παρέργου τοὺς θεούς, ἀλλ' οἴκοθεν ἐπὶ τοῦτο ὡρμημένους. καὶ τοῖς μὲν οὐρανίοις θεοῖς περιττὰ θύειν· τοῖς δὲ χθονίοις ἄρτια. ἐκάλει γὰρ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων τὴν μὲν βελτίονα, μονάδα, καὶ φῶς, καὶ δεξιὸν, καὶ ἴσον, καὶ μένον, καὶ εὐθύ. τὴν δὲ χείρονα, δυάδα, καὶ σκότος, καὶ ἀριστερὸν, καὶ ἄνισον καὶ περιφερὲς, καὶ φερόμενον. παρῄνει δὲ καὶ τοιάδε. φυτὸν ἥμερον καὶ ἔγκαρπον, ἀλλὰ μηδὲ ζῶον, ὃ μηδὲ βλαβερὸν εἶναι πέφυκε τῷ ἀνθρωπείῳ γένει, μήτε φθείρειν, μήτε βλάπτειν. παρακαταθήκην δὲ μὴ χρημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ λόγων, πιστῶς τῷ παρακαταθεμένῳ φυλάσσειν. τριττὰς δ' ἡγεῖσθαι διαφορὰς τῶν ἀξίαν σπουδῆς πραγμάτων, ἃ καὶ μετιτέον καὶ μεταχειριστέον. πρῶτον μὲν τῶν εὐκλεῶν καὶ καλῶν· εἶτα τῶν πρὸς τὸν βίον συμφερόντων· τρίτην δὲ καὶ τελευταίαν τὴν τῶν ἡδέων· ἡδονὴν δὲ οὐ προσίετο τὴν δημώδη καὶ γοητευτικήν, ἀλλὰ τὴν βέβαιον καὶ σεμνοτάτην, καὶ καθαρεύουσαν διαβολῆς. διττὴν γὰρ εἶναι διαφο-

ρὰν

genere summa cum reuerẽtia loquendum, & quamoptime sentiendum. parẽtibus atq; benefactoribus beneuolentiam exhibendam: legibus obtẽperãdum: Deos obiter non adorandos, nec nisi domo eo animo egressus accedas. Dijs cœlestibus imparia, terrestribus autem paria sacrificanda. oppositarum enim potentiarum alteram quidẽ meliorem, vnitatem, lucem, dexterũ, æquale, stabile, & rectum appellabat; deteriorẽ verò, binarum, tenebras, sinistrum, inæquale, instabile, & mobile. præterea & hæc præcipiebat, plantam satiuam atq; fructiferam, tum & animalia hominum generi innoxia, nec perdenda, nec lædenda esse. non solum pecuniarum, sed & sermonum depositum, depositori bona fide seruandum. tria constituenda genera rerũ omni studio prosequendarum atq; comparandarum. primum quidem earũ quæ gloriosę atq; honestę sũt: alterũ vitæ vsui inseruiẽtium: tertium verò atq; postremum rerum iucundarum siue coniunctarũ cũ voluptate. voluptatem autẽ non plebeiã atq; fascinantem, sed solidam grauemq; atq; omni crimine purã admittebat. duplex enim vo-

luptatum

tatum diſcrimen eſſe;quarum illã quæ ventri,& Veneris libidinibus opum profuſione indulget,Syrenũ homicidis cantionibus comparabat.alteram verò quę in rebus honeſtis atq; iuſtis & ad vitam neceſſarijs cõſiſtit, eam pariter & in prę ſentiarum iucundam eſſe,neq; poſtmodum pœnitentiam comitem habere.hanc ille muſarum cuidam concentui ſimilẽ eſſe dicebat.duorum temporũ potiſſimum curam rationẽq; habendam monebat: eius ſcilicet quo cubitum itur ; & quo cubitu rursũ ſurgitur . vtroq; enim tempore cũ animo perpẽdendum, & iã ante peracta, & mox peragenda. atq;actorũ quidẽ rationes vnicuiq; a ſemetipſo exigendas: futuris autem caute prouidendũ.Ideoq; vnũquẽq;hos verſus ante ſomnum ſibi ipſi occinere voluit .

εἶναι ἡδονῶν, τὴν μὲν γαστρὶ καὶ ἀφροδισίοις διὰ πολυτελείας κεχαρισμένην ἀπείκαζε ταῖς ἀνδροφόνοις τῶν Σειρήνων ᾠδαῖς· τὴν δ' ἐπὶ καλοῖς καὶ δικαίοις, τοῖς πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίοις, ὁμοίως καὶ παραχρῆμα ἡδεῖαν, καὶ εἰς τὸ ἔπειτα ἀμεταμέλητον· ταύτην ἔφασκεν ἐοικέναι μουσῶν τινι ἁρμονίᾳ· δύο τε μάλιστα καιροὺς παρηγγύα ἐν φροντίδι θέσθαι· τὸν μὲν ὅτε εἰς ὕπνον τρέποιτο· τὸν δὲ ὅτε ἐξ ὕπνου διανίσταιτο. ἐπισκοπεῖν γὰρ προσήκει ἐν ἑκατέρῳ τούτοιν, τά τε ἤδη πεπραγμένα, καὶ τὰ μέλλοντα· τῶν μὲν γενομένων εὐθύνας παρ' ἑαυτοῦ ἕκαστον λαμβάνοντα· τῶν δὲ μελλόντων πρόνοιαν ποιούμενον. πρὸ μὲν οὖν τοῦ ὕπνου ταῦτα ἑαυτῷ τὰ ἔπη ἐπᾴδειν ἕκαστον.

Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
Πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν.
Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Nec feſſa in dulcem declines lumina ſomnum,
Quin ter cuncta prius reputaueris acta diei.
Qua prætergreſſus ? quid geſſi in tempore? quid non ?

Illos verò antequam ſurgeret :

Πρὸ δὲ τῆς ἐξαναστάσεως ἐκεῖνα.

Πρῶ-

Πρῶτα μὲν ἐξ ὕπνοιο μελίφρονος ἐξυπανιστὰς,
Εὖ μάλα ποιπνύειν, ὅσ' ἐν ἤματι ἔργα τελέσσεις.

E ſomno primum euigilans cum ſtrata relinquis,
Diſponas animo luce expedienda futura.

Τοιαῦτα παρῄνει· μάλιστα δ' ἀληθεύειν. τοῦτο γὰρ μόνον δύνασθαι τοὺς ἀνθρώπους ποιεῖν θεῷ παραπλησίους· ἐπεὶ καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ, ὡς παρὰ τῶν μάγων ἐπυνθάνετο, ὃν ὠρομάζην καλοῦσιν ἐκεῖνοι, ἐοικέναι τὸ μὲν σῶμα φωτὶ· τὴν δὲ ψυχὴν ἀληθείᾳ. καὶ ἄλλ' ἄττα ἐπαίδευεν, ὅσα παρὰ Ἀριστοκλείας τῆς ἐν Δελφοῖς ἔλεγεν ἀκηκοέναι· Ἔλεγε δέ τινα καὶ μυστικῷ τρόπῳ συμβολικῶς, ἃ δὴ ἐπιπλέον Ἀριστοτέλης ἀνέγραψεν. οἷον, ὅτι τὴν θάλατταν μὲν ἐκάλει εἶναι δάκρυον· τὰς δὲ ἄρκτους, Ῥέας χεῖρας· τὴν δὲ πλειάδα, μουσῶν λύραν· τοὺς δὲ πλανήτας, κύνας τῆς περσεφόνης. τὸν δ' ἐκ χαλκοῦ κρουομένου γινόμενον ἦχον, φωνὴν εἶναι τινὸς τῶν δαιμόνων, ἐναπειλημμένην τῷ χαλκῷ. Ἦν δὲ καὶ ἄλλο εἶδος τῶν συμβόλων τοιοῦτον· Ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν, τουτ' ἔστι, μὴ πλεονεκτεῖν. Μὴ τὸ πῦρ τῇ

Talia præcipere ſolebat: inprimis autem veritati ſtudendum. ſolum enim illud homines Deo ſimiles efficere poſſe. nam & Deum ipſum, vti ex Magis cognouerat, quem illi Oromaſdem appellant, corpore quidem lumini, anima autem veritati ſimilem eſſe. docebat & alia huiuſmodi, quæ Delphis ex Ariſtoclea ſe audiuiſſe dicebat. Quædam etiam arcano modo quaſi per ænigmata proferebat; quorum pleraque Ariſtoteles perſcripſit. verbi gratia, cum mare lacrimam appellaret: vrſas verò polares, Rheæ manus; Pleiadem, muſarum lyram; planetas, canes Proſerpinæ: ſonum autem qui æris percuſſu redditur, dæmonis cuiuſdam vocem eſſe in ipſo ære incluſam. Erat & aliud quoddam ſymbolorum genus huiuſmodi: Stateram non tranſiliendam: hoc eſt, auaritiam fugiendam. Ignem gladio non fodiendum

dum: id est, tumidum, & iracũdnm asperis verbis non commouendum. coronam non vellicandam: hoc est, leges nõ violandas: illæ enim ciuitatum coronæ sunt. præter hęc & alia huiusmodi: cor non comedendũ: hoc est nõ oportere se metipsum męrore conficere, Chœnici seu modio non insidendum; siue non ignauiter viuendum. vbi profectus fueris non reuertendum: hoc est, in mortis articulo vitam non desiderandam. publica via non incedendum; quo vulgi opiniones sequi vetabat: sed paucorum atq; eruditorũ sectandas. hirundines in ædes non recipiendas: hoc est garrulos & intemperantioris linguæ homines in contuberniũ non admittendos. homines onera imponendo non detrahẽdo iuuandos: quo admonebat, non ad ignauiam, sed ad virtutem operam alijs commodandam. Deorum imagines in annulis non ferendas: idest, sapientiam sermonemque de Diis non temere passim in promptu habendum, nec in vulgus efferendum. libamina Dijs facienda iuxta auriculam poculorum. eo enim iudicabat Deos musica honorandos ac celebrandos esse:

τῇ μαχαίρᾳ σκαλεύειν· ὅπερ, ἦν μὴ τὸν ἀνοιδοῦντα καὶ ὀργιζόμενον κινεῖν λόγοις παρατεθηγμένοις. Στέφανόν τε μὴ τίλλειν, τουτέστι· τοὺς νόμους μὴ λυμαίνεσθαι. στέφανοι γὰρ πόλεων οὗτοι. πάλιν δ' αὖ ἕτερα τοιαῦτα, οἷον· Μὴ καρδίαν ἐσθίειν. οἷον, μὴ λυπεῖν ἑαυτὸν ἀνίαις. Μήδ' ἐπὶ χοίνικος καθέζεσθαι· οἷον, μὴ ἀργὸν ζῆν. Μήδ' ἀποδημοῦντα ἐπιστρέφεσθαι. μὴ ἔσχεσθαι τοῦ βίου τούτου ἀποθνήσκοντα. Τάς τε λεωφόρους μὴ βαδίζειν· διὰ τοῦ ταῖς τῶν πολλῶν ἕπεσθαις γνώμαις ἐκώλυεν· ταῖς τε τῶν ὀλίγων καὶ πεπαιδευμένων μεταθεῖν. Μηδὲ χελιδόνας ἐν οἰκίαις δέχεσθαι· τουτέστι, λάλους ἀνθρώπους καὶ περὶ γλῶτταν ἀκρατεῖς ὁμωροφίους μὴ ποιεῖσθαι. φορτίον δὲ συναναθεῖναι μὲν τοῖς βαστάζουσιν, συγκαθαιρεῖν δὲ μή· διὰ τοῦ παρήνει· μηδενὶ πρὸς ῥᾳστώνην, ἀλλὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ πόνους συμπράττειν. θεῶν τε εἰκόνας ἐν δακτυλίοις μὴ φορεῖν. τουτέστι, τὴν περὶ θεῶν δόξαν καὶ λόγον μὴ πρόχειρον μηδὲ φανερὸν ἔχειν, μηδ' εἰς πολλοὺς φέρειν. Σπονδάς τε ποιεῖσθαι τοῖς θεοῖς κατὰ τὸ

ὢς τῶν ἐκπωμάτων· ἐντεῦθεν γὰρ ἠνίττετο τιμᾶν τοὺς θεοὺς καὶ ὑμνεῖν τῇ μουσικῇ· αὕτη γὰρ διὰ ὤτων χωρεῖ. Μηδ' ἐσθίειν ὅσα μὴ θέμις· γένεσιν, αὔξησιν, ἀρχὴν, τελευτὴν, μηδ' ἐξ ὧν ἡ πρώτη τῶν πάντων ὑπόθεσις γίνεται. ἔλεγε δ' ἀπέχεσθαι τῶν καταθυομένων ὀσφύος, καὶ διδύμων, καὶ αἰδοίων, καὶ μυελοῦ, καὶ ποδῶν, καὶ κεφαλῆς. ὑπόθεσιν μὲν γὰρ τὴν ὀσφὺν ἐκάλει· διότι ἐπὶ ταύτῃ ὡς ἐπὶ θεμελίῳ συνίσταται τὰ ζῶα. γένεσιν δὲ τοὺς διδύμους καὶ αἰδοῖα· ἄνευ γὰρ τῆς τούτων ἐνεργείας οὐ γίνεται ζῶον. αὔξησιν δὲ τὸν μυελὸν ἐκάλει, ὃς τοῦ αὔξεσθαι πᾶσι ζώοις αἴτιος. ἀρχὴν δὲ τοὺς πόδας· τὴν δὲ κεφαλὴν, τελευτήν· ἅπερ τὰς μεγίστας ἡγεμονίας ἔχει τοῦ σώματος. ἴσα δὲ κυάμων παρῄνει ἀπέχεσθαι, καθάπερ ἀνθρωπίνων σαρκῶν. ἱστοροῦσι δ' αὐτὸν ἀπαγορεύειν τὸ τοιοῦτο, ὅτι τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ γενέσεως ταραττομένης, καὶ πολλῶν ἅμα συνηνεγμένων καὶ συσπειρομένων, καὶ συσηπομένων ἐν τῇ γῇ, κατολίγον γένεσις καὶ διάκρισις συνέστη· ζώων τε ὁμοῦ γινομένων, καὶ

ea enim aures penetrat. nec edenda ea quæ nefas est edere; generationem scilicet, incrementum, principium, finem: neque ea ex quibus prima rerum omnium basis atque fundamentum constat. abstinendum enim dicebat a victimarum lumbis, testiculis, pudendis, medulla, pedibus, atque capite; nam lumbos basin vocabat: quod animalia eis tanquam fundamento innixa subsistant. ortum verò siue generationem, testiculos, atque pudenda: absq; horum enim opera nullum animal generatur. incrementum appellabat medullam: quæ cunctis animalibus incrementi causam præstat. principium vocabat pedes; caput autem finem, quod ijs potissimum corpus regatur. Fabis vero æquè atque humanis carnibus abstinendum monebat. referunt autem ipsum huiusmodi ob causam hoc interdixisse. cum primum rerum principium atque origo inuicem conturbata essent, multaque simul in terra confusa inter se coaluissent simulque computruissent, paulatim singula exorta atque discreta fuisse. cumque simul & animalia nascerentur

tur & plantæ producerentur; tum ex eadem putredine & homines extitisse, & fabas effloruisse. cuius rei manifesta adducebat argumenta. si quis enim fabam arrodat, dentibusque comminutam feruentibus solis radijs paululum exponat, & post exiguum temporis interuallum redeat, humani cruoris odorem in ea percipiet. præterea si quis eo tempore quum fabæ florem emittunt, paululum aliquid floris iam nigricantis accipiat, & in vas fictile immissum & operculo obtectum humi defodiat, atque ita defossum dies nonaginta conseruet, tumque effossum rursus promat, atque operculum tollat, loco fabæ, aut pueruli caput, aut pudendum muliebre enatum videbit. sed & alijs quibusdam abstinendum præcipiebat, scilicet vulua, mullo, atque vrtica, cæterisque fere marinis omnibus. Quin & semetipsum ad quosdam iam vita functos referebat: primo quidem Euphorbum se fuisse afferens, deinde Æthalidem, tertio Hermotimum, quarto Pyrrhum, tandem vero Pythagoram: quibus ille animam immortalem

talem

καὶ φυτῶν ἀναδιδομένων· τότε δὴ ἀπὸ τῆς αὐτῆς σηπεδόνος, ἀνθρώπους συστῆναι, καὶ κυάμους βλαστῆσαι. τούτου τε φανερὰ ἐπῆγε τεκμήρια· εἰ γάρ τις διατραγὼν κύαμον, καὶ τοῖς ὀδοῦσι λεάνας ἐν ἀλέᾳ τῆς τοῦ ἡλίου βολῆς καταθείη πρὸς ὀλίγον, εἶτ' ἀποστὰς ἐπανέλθοι μετ' οὐ πολύ, εὕροι ἂν ὀδωδότα ἀνθρωπείου φόνου· εἰ δὲ καὶ ἀνθοῦντος ἐν τῷ βλαστάνειν τοῦ κυάμου, λαβών τις περκάζοντος τοῦ ἄνθους βραχὺ, ἐνθείη ἀγγείῳ κεραμίῳ, καὶ ἐπίθημα ἐπιθεὶς ἐν γῇ κατορύξειεν, καὶ ἐνενήκοντα διαφυλάξειεν ἡμέρας μετὰ τὸ κατορυχθῆναι· εἶτα μετὰ ταῦτα ὀρύξας λάβοι, καὶ ἀφέλοι τὸ πῶμα, εὕροι ἂν ἀντὶ τοῦ κυάμου ἢ παιδὸς κεφαλὴν συνεστῶσαν, ἢ γυναικὸς αἰδοῖον. ἀπέχεσθαι δὲ καὶ ἄλλων παρῄνει· οἷον μήτρας τε καὶ τριγλίδος, καὶ ἀκαλήφης. σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄλλων θαλασσίων ξυμπάντων. ἀνέφερεν δ' αὑτὸν εἰς τοὺς πρότερον γεγονότας· πρῶτον μὲν Εὔφορβος λέγων γενέσθαι, δεύτερον δ' Αἰθαλίδης, τρίτον Ἑρμότιμος, τέταρτον δὲ Πύρρος, νῦν δὲ Πυθαγόρας· δι'

ὧν

ὧν ἐδείκνυεν, ὡς ἀθάνατος ἡ ψυχή. καὶ τοῖς κεκαθαρμένοις εἰς μνήμην τοῦ παλαιοῦ βίου ἀφικνεῖται.

Φιλοσοφίαν δ' ἐφιλοσόφησεν, ἧς ὁ σκοπὸς, ῥύσασθαι καὶ διελευθερῶσαι τῶν τοιούτων εἱργμῶν τε καὶ συνδέσμων τὸν κατακεχωσμένον ἡμῶν νοῦν· οὗ χωρὶς ὑγιὲς οὐδὲν ἄν τις οὐδ' ἀληθὲς τὸ παράπαν ἐκμάθοι, οὐδ' ἂν κατίδοι δι' ἡστινοσοῦν ἐνεργῶν αἰσθήσεως· Νοῦς γὰρ, κατ' αὐτὸν; πάνθ' ὁρᾷ καὶ πάντ' ἀκούει· τὰ δὲ ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλά. καθαρθέντι δὲ τότε δεῖ προσάγειν τι τῶν ὀνησιφόρων. προσῆγε δὲ ταῦτα μηχανὰς ἐπινοῶν· πρῶτον μὲν παιδαγωγῶν ἑαυτὸν ἠρέμα πρὸς τὴν τῶν ἀϊδίων καὶ ὁμοφύλων αὐτῶν ἀσωμάτων ἀεὶ καὶ κατὰ ταυτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων θέαν· ἐκ τῶν κατ' ὀλίγον προσβιβάζων· μὴ συνταραχθεὶς τῇ ἄφνω καὶ ἀθρόως μεταβολῇ ἀποστραφῇ καὶ ἀπείπῃ, διὰ τὴν τοσαύτην τε καὶ τοσούτῳ χρόνῳ τροφῆς κακίαν, μαθήμασι τισιν, καὶ τοῖς ἐν μεταιχμίῳ σωμάτων τε καὶ ἀσωμάτων θεωρήμασι· τριχῇ μὲν διαστατὰ ὡς σώματα, ἀνά-

δ'

talem esse ostendebat.& queis animus erat rite perpurgatus, ijs vitam iam olim exactam in memoriam reuocabat.

Philosophiam autem profitebatur cuius scopus erat, insitam nobis mentem ex huiusmodi impedimentis vinculisq; eruere atq; in libertatem vindicare:sine qua nullus omnino sanum aliquid verumq;, cuiuscunq;tandem sensus ope atq;beneficio, discere atque perspicere potest.nam mens, ex ipsius sententia,*cuncta cernit,cunctaq;audit:surda, cæca, cætera*.perpurgatæ autem dein de vtilia quædam & profutura exhibenda sunt. exhibebat autem ea certis quibusdam machinis rationibusq; excogitatis. principio quidem semet ipsum sensim ad rerum æternarum eiusdemq; generis & incorporearum, perpetuo secundum idem atq;eodem modo se habentium contemplationem assuefaciens: à minutioribus ordine progrediens: ne subita,atq;repentina mutatione auertatur atq;renuat,ob tantam tamq; diuturnam nutrimenti prauitatem. Mathematicis itaq; scientijs, & speculationibus illis quæ inter corpora atq; incorporea mediæ sunt, & quasi in vtrorũq;

con-

confinio, (triplicem enim dimensionem corporum instar habent, sed absque resistentia tanquam incorporea) veluti praexercitationibus paulatim vtebatur, ad contemplationem eorum quae verè existunt: artificiosa quadam ratione mentis oculos a rebus corporeis, nunquam secũdum idem atque eodem modo in vno eodemque statu vel tantillulum permanentibus, ad alimentorum desiderium abducens. quorum ope contemplationem eorum quae verè existunt introducendo, homines beatos reddebat. mathematicarum ergo artium vsus in hunc finem adhibebatur. doctrinam numerorum autem, vt inter alios Moderatus Gaditanus affirmat, qui Pythagoreorum placita XI. libris eruditissime complexus est, hanc ob causam studiose excoluerunt: cum enim primas, inquit formas, primaque principia oratione perspicue explicare nequirent, quod & intellectu & prolatu difficillima sint; ad numeros, manifestioris doctrinae causa, confugere: Geometros atq; literatores imitati, vt enim hi literas earumq; potestatem tradituri, ad notas illas confugiunt;

δ' ἀντιτυπίας ὡς ἀσώματα προηγούμενα ζ κατὰ βραχὺ πρὸς τὰ ὄντως ὄντα ἀπὸ τῶν μηδέποτε κατὰ ταυτὰ καὶ ὡσαύτως ἐν ταυτῷ μηδ' ἐφ' ὁσονοῦν διαμενόντων σωματικῶν, τὰ τῆς ψυχῆς ὄμματα· μετὰ τεχνικῆς ἀγωγῆς εἰς τὴν ἔφεσιν τῶν τροφῶν περισπάγων. δι' ὧν ἀντεισάγων τὴν τῶν ὄντως ὄντων θέαν, μακαρίους ἀπετέλει. ἡ μὲν οὖν περὶ τὰ μαθήματα γυμνασία εἰς τοῦτο παρείληπτο. ἡ δὲ περὶ τῶν ἀριθμῶν πραγματεία, ὡς ἄλλοι τε φασὶ, καὶ Μοδέρατος ὁ ἐκ Γαδείρων πάνυ συνετῶς ἐν ἕνδεκα βιβλίοις συναγαγὼν τὸ ἀρέσκον τοῖς ἀνδράσι, διὰ τοῦτο ἐσπουδάσθη. μὴ δυνάμενοι γὰρ, φησὶ, τὰ πρῶτα εἴδη καὶ τὰς πρώτας ἀρχὰς σαφῶς τῷ λόγῳ παραδοῦναι, διά τε τὸ δυσπερινόητον αὐτῶν καὶ δυσέξοιστον, παρεγένοντο ἐπὶ τοὺς ἀριθμοὺς, εὐσήμου διδασκαλίας χάριν, μιμησάμενοι τοὺς γεωμέτρας καὶ τοὺς γραμματιστάς. ὡς γὰρ οὗτοι τὰς δυνάμεις τῶν στοιχείων καὶ αὐτὰ ταῦτα βουλόμενοι παραδοῦναι, παρεγένοντο ἐπὶ τοὺς χαρακτῆρας, τούτους λέγοντες ὡς πρὸς τὴν πρώτην δι-

διδασκαλίαν στοιχεῖα εἶναι· ὕστερον μέντοι διδάσκουσιν, ὅτι οὐχ οὗτοι στοιχεῖά εἰσιν οἱ χαρακτῆρες, ἀλλὰ διὰ τούτων ἔννοια γίνεται τῶν πρὸς ἀλήθειαν στοιχείων· καὶ οἱ γεωμέτραι μὴ ἰσχύοντες τὰ σωματοειδῆ λόγῳ παραστῆσαι, παραγίνονται ἐπὶ τὰς διαγραφὰς τῶν σχημάτων, λέγοντες εἶναι τρίγωνον Δ τόδε. οὐ τοῦτο βουλόμενοι τρίγωνον εἶναι τὸ ὑπὸ τὴν ὄψιν ὑποπῖπτον· ἀλλὰ τὸ τοιοῦτο, καὶ διὰ τούτου τὴν ἔννοιαν τοῦ τριγώνου παριστᾶσι. καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων οὖν λόγων καὶ εἰδῶν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν οἱ Πυθαγόρειοι, μὴ ἰσχύοντες λόγῳ παραδοῦναι τὰ ἀσώματα εἴδη καὶ τὰς πρώτας ἀρχάς, παρεγένοντο ἐπὶ τὴν κατὰ τῶν ἀριθμῶν δήλωσιν καὶ οὕτω τὸν μὲν τῆς ἑνότητος λόγον, καὶ τὸν τῆς ταυτότητος καὶ τῆς ἰσότητος, καὶ τὸ αἴτιον τῆς συμπνοίας καὶ τῆς συμπαθείας, καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ὅλων, τοῦ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος, ἓν προσηγόρευσαν· καὶ γὰρ τὸ ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἓν τοιοῦτον ὑπάρχει, ἡνωμένον τοῖς μέρεσιν, καὶ σύμπνουν, κατὰ μετουσίαν τοῦ πρώτου αἰτίου, τὸν δὲ τῆς ἑτερότητος καὶ

αἰτ-

fugiunt; eaſque veluti prima docendi elementa eſſe dicũt, nihilominus poſtea docẽt, notas illas non eſſe elementa; ſed illarũ opera vera elemẽta cognoſci. & Geometræ cum formas incorporeas verbis proponere non valeãt, ad figurarum deſcriptiones cõfugiunt: dicentes hoc (Δ) triangulum eſſe; nõ quod hoc ipſum, quod ſub aſpectum cadit, triangulũ eſſe velint; ſed iſtud quod eiuſmodi figurã obtinet, quodque huius ope conceptum atq; cognitionem trianguli animo repræſentat. Idem ergo & Pythagorei in primis rationibus ſiue affectionibus formiſq; fecere. cum enim incorporeas formas ac prima principia verbis tradere non poſſent, ad demonſtrationem per numeros confugerunt: atq; ita vnitatis quidem, & identitatis atq; æqualitatis rationem, cauſamque amicæ conſpirationis atq; mutuæ affectionis & conſeruationis vniuerſi, ſecundum idem atque eodem modo ſe habentis, vnum appellabant. Vnum enim illud, quod in particularibus conſpicitur, tale exiſtit; partibus vnitum & conſpirans, ob primæ cauſæ participationem, diuerſitatis autem atque inæqualitatis,

C om-

omnisque diuidui & in continua mutatione versantis, & modo hoc modo illo modo sese habentis biformem rationem, binarium vocabant. nam & binarij in rebus particularibus talis natura est. neque rationes istæ a Pythagoricis solum agnoscuntur, ab alijs vero non item: sed & ceteros philosophos potentias quasdam vnitiuas, atque vniuersa hęc continentes, reliquisse videmus. & extant apud eos rationes quædam æqualitatis, dissimilitudinis, atque diuersitatis. hasce ergo rationes, vt docendi modus magis perspicuus foret, vnitatis atque binarij nomine appellarunt. nihil autem apud eos differt, siue biforme, siue inæqualiforme, siue diuersimodũ dicatur. atque eadem ratio in cęteris quoque numeris obtinet. singuli enim certarum quarundam potentiarum locũ vicemque sustinent. etenim in rerum natura aliquid principio, medio, atq; fine præditum existit: tali formæ atque naturæ ternarium numerum attribuebant. ideoq; quodcumq; medium aliquid habet, triforme dicebant esse. ita etiam omne perfectum appellabant. & siquid perfectum sit atque ab-

ἀνισότητος, καὶ παντὸς τοῦ μερισοῦ, καὶ ἐν μεταβολῇ, καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχοντος δυοειδῆ λόγον, καὶ δυάδα προσηγόρευσαν· τοιαύτη γὰρ κἀν τοῖς κατὰ μέρος ἡ τῶν δύο φύσις. καὶ οὔτοι οἱ λόγοι οὐ κατὰ τούτους μέν εἰσι, κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς οὐκ ἔτι· ἀλλ' ὅτι ἰδεῖν καὶ τοὺς ἄλλους φιλοσόφους δυνάμεις τινὰς ἀπολιπόντας ἑνοποιοὺς καὶ διακρατητικὰς τῶν ὅλων οὔσας. καὶ εἰσί τινες καὶ παρ' ἐκείνοις λόγοι ἰσότητος, καὶ ἀνομοιότητος, καὶ ἑτερότητος. τούτους οὖν τοὺς λόγους, εὐσήμου χάριν διδασκαλίας, τῷ τοῦ ἑνὸς ὀνόματι προσαγορεύουσιν, καὶ τῷ τῆς δυάδος. οὐ διαφέρει δέ γε τοῖς αὐτοῖς ἢ δυοειδὲς ἢ ἀνισοειδὲς εἰπεῖν, ἢ ἑτεροειδές. ὁμοίως δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν ὁ αὐτὸς λόγος. πᾶς γὰρ κατά τινων δυνάμεων τέτακται. πάλιν γάρ ἐστι τὶ ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἔχον ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τελευτήν· κατὰ τοῦ τοιούτου εἴδους, καὶ κατὰ τῆς φύσεως, τὸν τρία ἀριθμὸν κατηγόρησαν. διὸ καὶ πᾶν τὸ μεσότητι προσκεχρημένον, τριοειδὲς εἶναι φασίν. οὕτως δὲ καὶ πᾶν τὸ τέλειον προσηγόρευσαν. καὶ εἴ τι δεῖ τέ-

λειον

λειον, τοῦτο φασὶν ἐκείνῃ τῇ ἀρχῇ προσκεχρῆσθαι, καὶ κατ' ἐκείνην κεκοσμῆσθαι. οὗ ἄλλως μὴ δυνάμενοι ὀνομάσαι, τῷ τῆς τριάδος ὀνόματι ἐπ' αὐτῆς ἐχρήσαντο· καὶ εἰς ἔννοιαν αὐτῆς βουλόμενοι εἰσαγαγεῖν ἡμᾶς, διὰ τοῦ εἴδους τούτου ταύτῃ ἦγαγον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δ' ἀριθμῶν ὁ αὐτὸς λόγος: οὗτοι οὖν οἱ λόγοι, καθ' ὧν οἱ ῥηθέντες ἀριθμοὶ ἐτάγησαν. καὶ οἱ ἑξῆς περιέχονται ὑπὸ μιᾶς τινος ἰδέας καὶ δυνάμεως. ταύτην δὲ δεκάδα, οἷον δεχάδα, προσηγόρευσαν: διὸ καὶ τέλειον ἀριθμὸν τὸν δέκα εἶναι λέγουσιν· μᾶλλον δὲ τελειότατον ἁπάντων, πᾶσαν διαφορὰν ἀριθμοῦ, καὶ πᾶν εἶδος λόγου, καὶ ἀναλογίαν ἐν ἑαυτῷ περιειληφότα. εἰ γὰρ ἡ τοῦ παντὸς φύσις κατ' ἀριθμῶν λόγους τε καὶ ἀναλογίας περατοῦται· καὶ πᾶν τὸ γινόμενον, καὶ αὐξανόμενον, καὶ τελειούμενον κατ' ἀριθμῶν λόγους διεξάγει. πάντα δὲ λόγον, καὶ πᾶσαν ἀναλογίαν, καὶ πᾶν εἶδος ἀριθμοῦ περιέχει ἡ δεκάς· πῶς οὐ καὶ τέλειος ὁ δέκα ἀριθμὸς λέγοιτο αὕτη; Ἡ μὲν δὴ περὶ τῶν ἀριθμῶν πραγματεία τοιαύτη τοῖς

absolutū, illud ab hoc principio aliquid ad vsum suū trahere, iuxtaq; idipsum exornatum dicunt. quod cum aliter appellare nequirent, ternarij nomine in exprimendo eo vtebantur: cumq; ad illius cognitionem nos perducere conarentur, per ternarij formam eo ducebant. atq; eadem de cæteris quoq; numeris ratio est. Hę igitur rationes sunt, secūdum quas prædicti numeri ordine suo collocabantur. sed & sequentes sub vna quadam forma atq; potestate comprehenduntur; quam decadem, quasi dechadem siue comprehensionem, appellabāt. ideoq; denarium numerum perfectū esse affirmabant: quinimo numerorum omnium perfectissimum: omnē numerorum differentiā, omnemq; rationē species atq; proportiones in se cōprehendentem. nam si vniuersi natura iuxta numerorum rationes proportionesque definitur; atque id quod fit, quodq; augetur, ac perficitur, iuxta numerorum rationes procedit & denarius omnem numeri rationem, omnemque proportionem cunctasq; species complectitur; cur nō ipsa natura denarij numeri perfecti nomine appelletur? Atq; hu-

iusmodi quidem vsus erat arithmetices apud Pythagoreos: quæ cum prima quædam philosophia esset, eius caussa ipsa tandem Philosophia Pythagorica fuit extincta. primū quidem quod ænigmatibus inuoluta esset: deinde quod commentaria ipsorum doricè essent scripta: cum & ipsa dialectus nescio quid obscuritatis habeat: atq; hanc ob caussam nec dogmata ea dialecto consignata intelligi possent, tanquam spuria; & male percepta; quia nec ij qui in vulgus ea proferebant veri Pythagorici erant. accedit etiam quod Plato, Aristoteles, & Speusippus, item Aristoxenus & Xenocrates, vt Pythagorei affirmant, vtilissima quidem pro suis venditarint, pauculis quibusdam immutatis: vulgaria autem ac leuiora, & quæcunq; ad subuertendam atq; irridendam Pythagoreorum scholam ab inuidis & calumniatoribus postea excogitata fuere, coaceruarint, & vt sectæ eius propria reliquerint. sed hęc postea contigerunt. Pythagoras autem cum ipse, tum amici ac familiares, diu in Italia tanta in admiratione fuere, vt & ciuitates discipulis eius Respublicas regendas commise-

rint

Πυθαγορείοις. καὶ διὰ ταύτην πρωτίστην οὖσαν τὴν φιλοσοφίαν, ταύτην συνέβη σβεσθῆναι· πρῶτον μὲν διὰ τὸ αἰνιγματῶδες· ἔπειτα διὰ τὸ καὶ τὰ γεγραμμένα Δωρίδι γεγράφθαι· ἐχούσης τι καὶ ἀσαφὲς τῆς διαλέκτου· καὶ μηδὲ διὰ τοῦτο ὑπονοεῖσθαι καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς ἀνιστορούμενα δόγματα, ὡς νόθα καὶ παρηκουσμένα· τῷ μὴ αὐτικρὺς Πυθαγορικοὺς εἶναι τοὺς ἐκφέροντας ταῦτα. πρὸς δὲ τούτοις τὸν Πλάτωνα, καὶ Ἀριστοτέλη, Σπεύσιππόν τε καὶ Ἀριστόξενον, καὶ Ξενοκράτην, ὥς φασιν οἱ Πυθαγόρειοι, τὰ μὲν κάρπιμα σφετερίσασθαι διὰ βραχείας ἐπισκευῆς· τὰ δ' ἐπιπόλαια καὶ ἐλαφρὰ, καὶ ὅσα πρὸς διασκευὴν καὶ χλευασμὸν τοῦ διδασκαλείου ὑπὸ τῶν βασκάνως ὕστερον συκοφαντούντων προβάλλεται, συναγαγεῖν, καὶ ὡς ἴδια τῆς αἱρέσεως καταχωρίσαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀπέβη ὕστερον.

Πυθαγόρας δ' ἄχρι πολλοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν οὕτως ἐθαυμάζετο, αὐτός τε καὶ οἱ συνόντες αὐτῷ ἑταῖροι, ὥστε καὶ τὰς πολιτείας τοῖς ἀπ' αὐτοῦ ἐπιτρέπειν τὰς πόλεις. ὀψὲ δέ ποτε ἐφθονήθησαν, καὶ

συνέ

συνέστη κατ' αὐτῶν ἐπιβουλὴ τοιάδε· τις Κύλων ἀνὴρ Κροτωνιάτης κατὰ μὲν τὸ γένος, καὶ δόξαν προγονικὴν, καὶ βίου περιουσίαν πάντας ὑπερβάλλων τοὺς πολίτας, χαλεπὸς δ' ἄλλως καὶ τυραννικὸς, τῇ τε τῶν φίλων περιβολῇ, καὶ τῇ τοῦ πλούτου δυνάμει πρὸς ἰσχὺν ἀδικημάτων χρώμενος. οὗτος τῶν τ' ἄλλων ἁπάντων, ἃ ἐδόκει καλὰ, ἑαυτὸν ἠξίου, ἡγεῖτο δὲ καὶ τῆς Πυθαγόρου φιλοσοφίας ἀξιώτατον εἶναι μετασχεῖν. προσελθὼν τῷ Πυθαγόρᾳ ἑαυτὸν ἐπῄνει, καὶ βουλόμενος συνεῖναι αὐτῷ. ὁ δ' εὐθὺς φυσιογνωμονήσας τὸν ἄνδρα, καὶ ὁποῖος ἦν συνιδὼν ἐκ τῶν σημείων, ἃ διὰ τοῦ σώματος ἐθήρα τῶν προσιόντων, ἀπιέναι ἐκέλευσε, καὶ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν. τοῦτο τὸν Κύλωνα οὐ μετρίως ἐλύπησεν, ὥσπερ ὑβρισμένον, καὶ τὰ ἄλλα χαλεπὸν ὄντα καὶ ὀργῆς ἀκρατῆ. συναγαγὼν οὖν τοὺς φίλους διέβαλλε τὸν Πυθαγόραν, καὶ παρεσκεύαζεν, ὡς ἐπιβουλεύσων αὐτῷ τε καὶ τοῖς γνωρίμοις. τοὐντεῦθεν δ' οἱ μὲν φασὶ τῶν ἑταίρων τοῦ Πυθαγόρου συνηγμένων ἐν τῇ Μίλωνος οἰκίᾳ τοῦ ἀθλητοῦ, παρὰ τὴν Πυθαγόρου ἀποδημίαν (ὡς γὰρ Φερεκύδην τὸν Σύ-

ριον

rint. tandem verò inuidia laborare cęperunt, & seditio aduersus ipsos hac ratione cōcitata fuit. Cylo Crotoniates, genere quidem & maiorū gloria opibusq; facile totius ciuitatis princeps; cæterum asperis moribus, & dominādi cupidus: tū amicorum copia, diuitiarūq; adminiculo ad iniustitiam improbitatemq; abusus. is cū cæteris præclaris rebus omnibus dignum sese existimaret: tum vero longe dignissimum iudicabat, qui Pythagoricæ philosophię particeps esset. accedit Pythagorā semetipsū deprædicans, & cōuersationē eius expetēs. at ille cū naturā moresq; hominis cōtinuò explorasset, atque ex indicijs, quæ ex accedentium corpore captabat, quali ingenio esset perspexisset, iussit ipsū abire, & suas sibi res agere. Id non mediocri dolore Cylonem commouit, ac si contumelia affectus fuisset, virum alias satis asperum & animi impotentioris. Coactis ergo in vnū amicis Pythagoram criminari cępit, & insidias ipsi & amicis eius parare: ac proinde, vt nonnulli referūt, Pythagoræ familiares in Milonis athletæ ædibus cōgregatos, absente tum Pythagora (nam ad Pherecydē Syriū, quo

præceptore olim fuerat vsus, in Delum discesserat, vt pediculari morbo, quam Phthiriasin vocant, correpto adesset, curamq; eius gereret) omnes igne immisso exusserunt, & lapidibus obruerunt: duobus tantum ex incendio elapsis, Archippo, & Lyside, vt Neanthes prodidit. ex hisce Lysis in Grecia habitauit, & ad Epaminondam se contulit, cuius olim præceptor fuit. Sed Dicæarchus & accuratiores authores ipsum quoq; Pythagoram adfuisse aiunt, cum insidiæ illæ struerentur. Pherecydem enim iam diem suum obijsse antequam ex Samo discederet. ex familiaribus autem quadraginta quidem simul in domo quadam insidijs circumuentos; plerosque verò cum ad vrbem accessissent sparsim in ciuitate interemptos fuisse. Pythagoram autem, comprehensis amicis, primum in Caulonio portu seruatum, inde Locros rursum se contulisse: Locrenses autem ex senioribus aliquot ad limites suæ regionis misisse percunctatum: atque illos his verbis ipsi respondisse: Nos quidem, ô Pythagora, te virum sapientem & magni ingenij esse audiui-mus

ειον, αὐτοῦ διδάσκαλον γενόμενον, εἰς Δῆλον ἐκπεπορευμένου νοσοκομήσων αὐτὸν περιπετῆ γενόμενον τῷ ἱστορουμένῳ τῆς φθειριάσεως πάθει, καὶ κηδεύσων,) πάντας παντιχῆ ἐνέπρησαν αὐτοῦ τε, καὶ κατέλευσαν, δύο ἐκφυγόντων ἐκ τῆς πυρᾶς, Ἀρχίππου τε καὶ Λύσιδος, ὥς φησι Νεάνθης. ὧν ὁ Λύσις ἐν ἑλλάδι ᾤκησεν, Ἐπαμινώνδᾳ τε συγγέγονεν, οὗ καὶ διδάσκαλος γέγονε. Δικαίαρχος δὲ καὶ οἱ ἀκριβέστεροι, καὶ τὸν Πυθαγόραν φασὶ παρεῖναι τῇ ἐπιβουλῇ. Φερεκύδην γὰρ πρὸ τῆς ἐκ Σάμου ἀπάρσεως τετελευτηκέναι. τῶν δὲ ἑταίρων ἀθρόους μὲν τετταράκοντα ἐν οἰκίᾳ τινὸς παρεδρεύοντας ληφθῆναι. τοὺς δὲ πολλοὺς σποράδην κατὰ τὴν πόλιν ὡς ἔτυχον εἰς ἄστυ διαφθαρῆναι. Πυθαγόραν δὲ κρατουμένων τῶν φίλων τὸ μὲν πρῶτον εἰς Καυλωνίαν τὸν ὅρμον σωθῆναι. ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἐς Λοκρούς. πυθομένοις δὲ τοὺς Λοκροὺς τῶν γερόντων τινὰς ἐπὶ τὰ τῆς χώρας ὅρια ἀποστεῖλαι. τούτους δὲ πρὸς αὐτὸν ἀπαντήσαντας εἰπεῖν· ἡμεῖς, ὦ Πυθαγόρα, σοφὸν μὲν ἄνδρα σε καὶ δεινὸν ἀκούομεν· ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις οὐδὲν ἔχομεν ἐγκαλεῖν.

αὐ-

αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων πειρασόμεθα μένειν. σὺ δ' ἑτέρωθί που βάδιζε, λαβὼν παρ' ἡμῶν εἴ του κεχρημένος τῶν ἀναγκαίων τυγχάνεις. ἐπεὶ δ' ἀπὸ τῆς τῶν Λοκρῶν πόλεως τὸν εἰρημένον ἀπηλλάγη τρόπον, εἰς Τάραντα πλεῦσαι. πάλιν δὲ κἀκεῖ παραπλήσια παθόντα τοῖς περὶ Κρότωνα, εἰς Μεταπόντιον ἐλθεῖν. πανταχοῦ γὰρ ἐγίνοντο μεγάλαι στάσεις, ἃς ἔτι καὶ νῦν οἱ περὶ τοὺς τόπους μνημονεύουσί τε καὶ διηγοῦνται, τὰς ἐπὶ τῶν Πυθαγορείων καλοῦντες. Πυθαγόρειοι δ' ἐκλήθησαν ἡ σύστασις ἅπασα, ἡ συνακολουθήσασα αὐτῷ. ἐν δὲ τῇ περὶ Μεταπόντιον καὶ Πυθαγόραν αὐτὸν λέγουσι τελευτῆσαι, καταφυγόντα ἐπὶ τὸ Μουσῶν ἱερὸν, σπάνει τῶν ἀναγκαίων τεσσαράκοντα ἡμέρας διαμείναντα. οἱ δέ φασιν, ὅτι τοῦ πυρὸς νεμομένου τὴν οἴκησιν, ἐν ᾗ συνειλεγμένοι ἐτύγχανον, θέντας αὐτοὺς εἰς τὸ πῦρ τοὺς ἑταίρους δίοδον παρέχειν τῷ διδασκάλῳ, γεφυρώσαντας τὸ πῦρ τοῖς σφετέροις σώμασι. διεκπεσόντα δ' ἐκ τοῦ πυρὸς τὸν Πυθαγόραν, διὰ τὴν ἐρημίαν τῶν συνήθων ἀθυμήσαντα ἑαυτὸν τοῦ βίου ἐξαγαγεῖν. τῆς δὲ

mus: ſed in legibus noſtris nihil habemus quod reprehendi poſſit: ideoque eas ſeruare conabimur. tu vero alio quocunque placuerit abito, accepto à nobis, ſi quò rerum neceſſariarum tibi vſus ſit. Relicta autem hoc modo Locrenſium ciuitate Tarentum nauigaſſe. cumq; iſthic idem ei rurſus eueniſſet quod Crotoni, Metapontum veniſſe. vbiq; enim magnæ ſeditiones concitabantur: quarum etiam nunc locorū incolæ meminere; & ſeditiones cōtra Pythagoreos, vt vocant, commemorare ſolent. Pythagorei enim vocabãtur tota illa factio, quę Pythagorę partes ſequebatur. Cęterum in Metapontina factione ipſum Pythagoram obijſſe dicunt, cum ad Muſarū ædem confugiens, amicorum inopia quadraginta dies illic permanſiſſet. alij autem referunt, cum domus illa, in quam frequentes conuenerant, igne deflagraret, familiares ſemetipſos in ignem mittentes magiſtro ſuo exitum aperuiſſe, corpòribus ponte per ignem ſtrato: Pythagoram verò ex incendio elapſum, familiaribus omnibus deſtitutum præ animi mœrore ſemetipſum è viuis ſuſtuliſſe. Viris autem

istis hac calamitate oppressis, defecit etiam vna cũ eis scientia, quam hucusque in pectoribus arcanam reconditamque custodierant; præter quædam intellectu difficilia, quæ exterioris admissionis auditores memoria repetebant. neque enim vllum Pythagoræ scriptum extabat. Lysis præterea atque Archippus, & quotcunque forte fortuna domo tum peregre aberãt, exiguos quosdam philosophiæ igniculos conseruarunt, obscuros eos admodum, & peruestigatu difficiles. soli enim iam derelicti, & dolore ob patratum scelus exanimati, alius alio dispersi, humanam societatem auersabantur: verentes autem ne philosophiæ nomen inter homines penitus interiret, atque eam ob rem deos quoque ipsos haberent infensos; commentaria quædam summatim composuerunt, & antiquorum scriptis, & iis quorum ipsi meminerãt in unum redactis, quę eo quo quisque loco obiit reliquerunt: præcipientes filijs filiabusque, aut vxoribus, ne cuiquam extra familiam eorũ copiam facerent. idque continua quadam successione priuatim posteris denunciantes, permulto tempore obser-

uarunt

δὲ συμφορᾶς οὕτως καταισχούσης τοὺς ἄνδρας, συνεξέλιπε καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἄῤῥητος ἐν τοῖς στήθεσιν ἔτι φυλαχθεῖσα ἄχρι τότε, μόνων τῶν δυσσυνέτων παρὰ τοῖς ἔξω διαμνημονευομένων. οὔτε γὰρ τοῦ Πυθαγόρου σύγγραμμα ἦν. οἵ τ' ἐκφυγόντες Λύσις τε καὶ Ἄρχιππος, καὶ ὅσοι ἀποδημοῦντες ἐτύγχανον, ὀλίγα διέσωσαν ζώπυρα τῆς φιλοσοφίας, ἀμυδρά τε καὶ δυσθήρατα. μονωθέντες γὰρ καὶ ἐπὶ τῷ συμβάντι ἀθυμήσαντες, διεσπάρησαν ἄλλος ἀλλαχοῦ, τὴν πρὸς ἀνθρώπους κοινωνίαν ἀποστραφέντες. διευλαβούμενοι δὲ μὴ παντελῶς ἐξ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο τὸ φιλοσοφίας ὄνομα, καὶ θεοῖς αὐτοῖς διὰ τοῦτο ἀπεχθάνωνται, ὑπομνήματα κεφαλαιώδη συνταξάμενοι, τά τε τῶν πρεσβυτέρων συγγράμματα, καὶ ὧν διεμέμνηντο, συναγαγόντες, κατέλειπεν ἕκαστος ὅπερ ἐτύγχανε τελευτῶν, ἐπισκήψαντες υἱοῖς ἢ θυγατράσιν ἢ γυναιξὶ, μηδενὶ δοῦναι τῶν ἐκτὸς τῆς οἰκίας. αἱ δὲ μέχρι πολλοῦ χρόνου τοῦτο διετήρησαν, ἐκ διαδοχῆς τὴν αὐτὴν ἐντολὴν διαγγέλλουσαι τοῖς ἀπογόνοις. τεκμηραίμεθα δὲ, φησὶ Νικόμαχος, περὶ

τοῦ

τοῦ μὴ παρέργως αὐτοὺς τὰς ἀλλοτρίας ἐκκλίνειν φιλίας, ἀλλὰ πάνυ σπουδαίως περιχάμπτειν αὐτάς, καὶ φυλάττεσθαι· καὶ μὴν περὶ τοῦ μέχρι πολλῶν γενεῶν τὸ φιλικὸν πρὸς ἀλλήλους ἀνένδοτον αὐτοὺς διατετηρηκέναι· καὶ ἐξ ὧν Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ τοῦ Πυθαγόρου βίου, αὐτὸς διακηκοέναι φησὶ Διονυσίου τοῦ Σικελίας τυράννου, ὅτ' ἐκπεσὼν τῆς μοναρχίας γράμματα ἐν Κορίνθῳ ἐδίδασκεν· φησὶ δ' οὕτως: οἴκτων καὶ δακρύων, καὶ πάντων τῶν τοιούτων εἴργεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, ὡς ἐνδέχεται μάλιστα, ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ θωπείας καὶ δεήσεως, καὶ λιτανίας, καὶ πάντων τῶν τοιούτων. βουλόμενος οὖν ποτε Διονύσιος πεῖραν αὐτῶν λαβεῖν, λεγομένων τινῶν ὡς συλληφθέντες οὐκ ἐμμενοῦσι τῇ πρὸς ἀλλήλους πίστει: τόδ' ἐποίησεν, συνελήφθη μὲν Φιντίας, καὶ ἀνήχθη πρὸς τὸν τύραννον. κατηγορεῖν δ' αὐτὸν Διονύσιον ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ· καὶ δὴ τοῦτο ἐξεληλέγχθαι, κεκρίσθαι τ' ἀποθνήσκειν αὐτόν. τὸν δέ, ἐπεὶ οὕτως αὐτῷ δέδοκται, εἰπεῖν, δοθῆναί γε τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὅπως οἰκονομήσηται, τά τε καθ'

ἑαυ-

uarunt. Atque hinc ait Nichomachus coniicimus, ipsos studiosissime externas amicitias declinasse: & ad multas etiam ætates amicitiam inter se fidam atque constantem conseruasse: prætera ex ijs, quæ Aristoxenus, libro de vita Pythagoræ, semetipsum ex Dionysio Siciliæ Tyranno audiuisse testatur, cum Corinthi postquam regno excidisset literas doceret: ait autem viros istos luctibus, lacrymis, alijsque huiusmodi omnibus quam maxime abstinuisse: eadem vero etiam ratio est de blanditijs, precibus, atque obsecratione, alijsque id genus omnibus. Dionysius autem cum aliquando reipsa experiri eos cuperet, quod nonnulli dicerent, ipsos nequaquam fidem sibi inuicem seruaturos, si quis forte eorum comprehensus foret: hoc modo rem instituit. Phinthias comprehensus, & coram tyranno adductus fuit. Dionysius verò eum accusabat, quod vitæ suæ struxisset insidias, cuius rei conuictus, & morti adiudicatus fuit: hic illum rogasse: quandoquidem ipsi ita visum fuisset, reliquum diei sibi concedi, vt &

pro-

propriam rem familiarem & Damonis constitueret: eum enim amicum fortunarumq; participem esse. Verùm sese vt pote ætate prouectiorem potissima rei familiaris onera in semet recepisse: rogauit ergo vt Damone vade dato dimitteretur. permittente idipsum Dionysio, Damon accersitus, audito quid acciderat, vadem se stitit, permansitque donec Phintias rediret. Dionysium quidem rei nouitate perculsum fuisse: illos vero qui principio tentádi gratia hæc instituerant, Damonem irrisisse, quasi in periculo dereliquendum: Sole autem in occasum iam vergente venisse Phintiam, vt mortem oppeteret: ad id cunctos obstupuisse. Dionysium verò complexum deosculatumque viros rogasse, vt tertius in amicitiam reciperetur: illos autem quamuis obnixe rogan ti nulla ratione ea in re consensisse: atque hæc quidem Aristoxenus vt ex ipso Dionysio audita prodidit. Hippobotus autem atque Neanthes de Myllia & Timycha referunt. * * * * *

Cætera desiderantur.

IN-

ἑαυτὸν, καὶ τὰ κατὰ Δάμωνα· εἶναι γὰρ αὐτῷ ἑταῖρον καὶ κοινωνόν. πρεσβύτερον δ' αὐτὸν ὄντα, πολλὰ τῶν περὶ τὴν οἰκονομίαν εἰς αὐτὸν ἀνειληφέναι. ἠξίου δ' ἀφεθῆναι, ἐγγυητὴν παρασχὼν τὸν Δάμωνα. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Διονυσίου, μεταπεμφθεὶς ὁ Δάμων, καὶ τὰ συμβάντα ἀκούσας, ἐνεγγυήσατο, καὶ ἔμενεν ἕως ἂν ἐπανέλθῃ ὁ Φιντίας. ὁ μὲν οὖν Διονύσιος ἐξεπλήττετο ἐπὶ τοῖς γινομένοις· ἐκείνους δὲ τοὺς ἐξ ἀρχῆς εἰσαγαγόντας τὴν διάπειραν, τὸν Δάμωνα χλευάζειν, ὡς ἐγκαταλειφθησόμενον. ὄντος δὲ τοῦ ἡλίου περὶ δυσμὰς, ἥκειν τὸν Φιντίαν ἀποθανούμενον· ἐφ' ᾧ πάντας ἐκπλαγῆναι. Διονύσιον δὲ περιβαλόντα καὶ φιλήσαντα τοὺς ἄνδρας, ἀξιῶσαι τρίτον αὐτὸν εἰς τὴν φιλίαν παραδέξασθαι· τοὺς δὲ μηδενὶ τρόπῳ, καίτοι πολλὰ λιπαροῦντος αὐτοῦ, συγκαταθεῖναι εἰς τοῦτο. καὶ ταῦτα μὲν Ἀριστόξενος ὡς παρ' αὐτοῦ ἀκούσας Διονυσίου ἀπήγγειλε. Ἱππόβοτος δὲ καὶ Νεάνθης περὶ Μυλλίου καὶ Τιμύχας ἱστοροῦσι. * * * *

λείπει.

ΑΝΩ-

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ.

ἐκ τῆς Φωτίου Βιβλιοθήκης.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ.

ΟΤΙ ἔννατος ἀπὸ Πυθαγόρου διάδοχος γέγονε, φησὶ, Πλάτων, Ἀρχύτου τοῦ πρεσβυτέρου μαθητὴς γενόμενος· δέκατος δὲ Ἀριστοτέλης· τῶν δὲ Πυθαγόρου, οἱ μὲν ἦσαν περὶ τὴν θεωρίαν καταγινόμενοι, οἵπερ ἐκαλοῦντο σεβαστικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ ἀνθρώπινα, οἵπερ ἐκαλοῦντο πολιτικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ μαθήματα, γεω-

μα-

INCERTVS De vita PYTHAGORÆ.

Ex Photij Bibliotheca, Codice CCLIX.

L. Holstenio interpr.

LECTA FVIT VITA PYTHAGORÆ.

PLATO, inquit, nonus successor fuit à Pythagora, Archytæ senioris discipulus: decimus Aristoteles. ex Pythagoræ verò discipulis alij contemplationi dediti erant, qui Sebastici, siue Religiosi vocabantur: alij res humanas tractabant, ij Politici dicebantur: alij circa mathematicas scientias, Geometriam, & Astronomiam versaban-

tur

tur, qui Mathematici audiebant. Ipsius Pythagoræ familiares Pythagorici dicuntur: horum discipuli Pythagorei: exteri autem eius sectatores, Pythagoristæ. animalibus abstinebant, & ex solis victimis certo tempore gustabant.

Pythagoram centum & quatuor annis vixisse aiunt; & alter filiorum eius Mnesarchus etiamnũ iuuenis obijsse dicitur. alter vero Telauges patris successor fuit. filiæ eius fuerunt Sara & Myia. quin & Theano non discipula modo, sed & filiarum vna fuisse memoratur.

Pythagorei aiebant differre vnitatem & vnum. vnitas enim ab iis existimabatur quæ in intellectualibus existit: vnum vero id quod in numeris. eodem modo duo in numeris; dualitatem vero infinitum dicebant.

Vnitas quidem secundum æqualitatem modumque sumitur; dualitas autem secundum excessum & defectum. Itaque medium modusque non possunt recipere magis & minus. sed excessus & defectus, cum in infinitum procedant, id recipiũt. ideoque ipsam dualitatem vocabant infinitum. & cum omnia

μαθήματα, καὶ ἀστρονομικὰ, οἵπερ ἐκαλοῦντο μαθηματικοί. καὶ οἱ μὲν αὐτῷ τῷ Πυθαγόρᾳ συγγινόμενοι ἐκαλοῦντο Πυθαγορικοί· οἱ δὲ τούτων μαθηταὶ, Πυθαγόρειοι· οἱ δ' ἄλλως ἔξωθεν ζηλωταὶ, Πυθαγορισταί. ἀπείχοντο δ' ἐμψύχων, καὶ κατὰ καιρὸν μόνων θυσιῶν ἐγεύοντο.

Ὅτι ἑκατὸν καὶ τεσσάρων ἐτῶν λέγεται ἐζηκέναι τὸν Πυθαγόραν. καὶ ὁ μὲν Μνήσαρχος εἷς τῶν υἱῶν αὐτοῦ λέγεται νεώτερος τελευτῆσαι. Τηλαύγης δὲ ὁ ἕτερος διεδέξατο. καὶ Σάρα, καὶ Μυία αἱ θυγατέρες. καὶ ἡ Θεανὼ δὲ λέγεται οὐ μαθήτρια μόνον, ἀλλὰ καὶ μία τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εἶναι.

Ὅτι διαφέρειν ἔλεγον οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου μονάδα καὶ ἕν. μονὰς μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐνομίζετο ἡ ἐν τοῖς νοητοῖς οὖσα· ἓν δὲ, τὸ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· ὁμοίως δὲ καὶ δύο τὸ ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς· ἔλεγον δὲ τὴν δυάδα ἀόριστον.

Ὅτι ἡ μὲν μονὰς κατὰ τὴν ἰσότητα καὶ τὸ μέτρον λαμβάνεται, ἡ δὲ δυὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. μεσότης μὲν οὖν καὶ μέτρον οὐ δύναται μᾶλλον καὶ ἧττον γενέσθαι· ἡ δὲ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις ἐπειδὴ ἐπ' ἄπειρον προχωρεῖ, διὰ τοῦτο ἀόριστον αὐτὴν ἔλεγον δυά-

δυάδα. καὶ ἐπειδὴ πάντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀνῆγον, ἔκ τε τῆς μονάδος καὶ τῆς δυάδος, καὶ τὰ ὄντα πάντα ἀριθμοὺς προσηγόρευον. ὁ δὲ ἀριθμὸς συμπληροῦται τοῖς δέκα· ὁ δὲ δέκα σύνθεσις τῶν τεσσάρων, κατὰ τὸ ἑξῆς ἀριθμουμένων ἡμῶν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀριθμὸν πάντα τετρακτὺν ἔλεγον. Ἔλεγον δὲ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἑαυτοῦ βελτίω κατὰ τρεῖς τρόπους γίνεσθαι· πρῶτον μὲν, τῇ ὁμιλίᾳ τῇ πρὸς τοὺς θεούς. ἀνάγκη γὰρ προσιόντα αὐτοῖς, κατ' ἐκεῖνον καιρὸν, χωρίζεσθαι αὐτὸν πάσης κακίας, εἰς δύναμιν ὁμοιοῦντα ἑαυτὸν τῷ θεῷ. δεύτερον, ἐν τῷ εὖ ποιεῖν. θεοῦ γὰρ τοῦτο, καὶ θείας μιμήσεως. τρίτον, ἐν τῷ ἀποθνήσκειν. εἰ γὰρ κατὰ ποσόν τι ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, ἐν τῷ ζῆν τὸ ζῶον, χωριζομένη, βελτίων γίνεται ἑαυτῆς· ἔν τε τοῖς ὕπνοις κατὰ τοὺς ὀνείρους, καὶ ἐν ταῖς ἐκστάσεσι τῶν νόσων μαντικὴ γίνεται· πολλῷ μᾶλλον βελτιοῦται, ὅταν τέλεον χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ σώματος.

Ὅτι τὴν μονάδα πάντων ἀρχὴν ἔλεγον Πυθαγόρειοι· ἐπεὶ τὸ μὲν σημεῖον, ἀρχὴν ἔλεγον γραμ-

μῆς

omnia ex vnitate & dualitate ad numeros referant, omnia etiam entia numeros appellabant. numerus autem denario completur. denarius vero conponitur, vbi ordine quatuor numeramus: ideoque omnem numerum Quaternarium dicebant. Tribus modis hominem ſe ipſo meliorem euadere affirmabant. primo quidem, colloquio Deorum: neceſſum enim eſt accedentem ad eos, illo tempore ab omni ſe malificio abſtinere, aſſimilantem ſeſe Deo pro viribus. ſecundo, benefaciendo. hoc enim Dei proprium eſt, & in eo Deum imitatur. Tertio denique, moriendo. ſi enim animus, dum hæc vita viuitur, paululum a corpore ſeparatus, ſeipſo melior euadit: & in ſomnis per inſomnia, & ecſtaſibus morborum diuinare incipit: multo ſane fit præſtantior, vbi penitus a corpore ſeiungitur.

Pythagorei vnitatem principium rerum omnium vocabant. punctum enim dicebant eſſe principium lineæ; lineam ſuperficiei, ſuperficiem tripliciter extenſi, ſiue corporis: ante ip-

ſum

sum vero punctum vnitas præconcipitur. quare principium corporum est vnitas; & omnia corpora ex vnitate ortum ducunt.

Iidem ab animatis abstinebant, propter transmigrationem animarum, quam stulta opinione veram existimabant. tum quod huiusmodi cibi mentem reddant crassiorem: eo quod nimium nutrimenti atque digestionis præbent. fabis quoque ob eandem caufam abstinebant: quod inflent & plurimum nutriant. sed & plures alias caussas afferunt, ob quas fabarum esu abstinent.

Plurima Pythagoram prędixisse aiunt, & omnia euenisse.

Philosophiam contemplatiuam & naturalem Platonem a Pythagoreis in Italia didicisse ferunt: moralem a Socrate. Logices verò semina & principia ei commissa fuisse à Zenone & Parmenide Eleatis: qui & ipsi ex Pythagoræ schola profecti sunt.

Visus, ex Pythagoræ, Platonis, & Aristotelis sententia, iudicat de duodecim coloribus: de albo, & nigro,

μῆς· τὴν δὲ, ἐπιπέδου· τὸ δὲ, τοῦ τριχῆ διαστατοῦ, ἤτοι σώματος· τοῦ δὲ σημείου προεπινοεῖται ἡ μονάς. ὥστε ἀρχὴ τῶν σωμάτων ἡ μονάς. ὥστε τὰ σώματα πάντα ἐκ τῆς μονάδος γεγένηνται.

Ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι τῶν ἐμψύχων, ἀπείχοντο διὰ μετεμψύχωσιν ἀφρόνως ὡς ἀληθῆ ὑπολαμβάνοντες. καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν βρωμάτων παχύνει τὸν νοῦν, τροφιμώτερα ὄντα, καὶ πολλὴν ἀνάδοσιν ποιοῦντα· διὰ τοῦτο καὶ τοῦ κυάμου ἀπείχοντο, ὅτι φυσώδης, καὶ τροφιμώτατος. καὶ ἄλλας δέ τινας αἰτίας πλείους ἀποδιδόασιν, δι᾽ ἃς αὐτοὺς ἐνῆγον ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων.

Ὅτι τὸν Πυθαγόραν πολλὰ φασὶ προειπεῖν, καὶ πάντα ἐκβῆναι.

Ὅτι τὴν μὲν θεωρητικὴν καὶ φυσικὴν Πλάτωνα φασὶ παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων ἐκμαθεῖν· τὴν δὲ ἠθικὴν μάλιστα παρὰ Σωκράτους. τῆς δὲ λογικῆς σπέρματα καταβαλεῖν αὐτῷ Ζήνωνα καὶ Παρμενίδην τοὺς ἐλεάτας· καὶ οὗτοι δὲ τῆς Πυθαγορείου ἦσαν διατριβῆς.

Ὅτι ἡ ὄψις, κατὰ Πυθαγόραν, καὶ Πλάτωνα, καὶ Ἀριστοτέλην, τῶν δώδεκα χρωμά-

μάτων ἐστὶ κριτική· λευκοῦ καὶ μέλανος, καὶ τῶν μεταξὺ, ξανθοῦ, φαιοῦ, ὠχροῦ, ἐρυθροῦ, κυανοῦ, ἁλουργοῦ, λαμπροῦ, ὀρφνίνου. ἡ δὲ ἀκοὴ κριτική ἐστι ὀξέος καὶ βαρέος φθόγγου. ἡ δὲ ὄσφρησις, κριτικὴ ὀδμῶν εὐωδῶν, καὶ τῶν μεταξὺ ἓξ, σηπομένων τε καὶ βρεχομένων, ἢ τηκομένων, ἢ θυμιαζομένων. ἡ δὲ γεῦσις κριτική ἐστι γλυκέων τε καὶ πικρῶν χυμῶν, καὶ τῶν μεταξὺ πέντε. ἑπτὰ γάρ εἰσιν οἱ χυμοὶ πάντες· γλυκὺς, πικρὸς, ὀξὺς, δριμὺς, σομφὸς, ἁλυκὸς, στρυφνός. ἡ δὲ ἁφὴ πλειόνων ἐστὶ κριτική· οἷον, βαρέων, κούφων, καὶ τῶν μεταξὺ. θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν, καὶ τῶν μεταξὺ· τραχέων, καὶ λείων, καὶ τῶν μεταξὺ· ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, καὶ τῶν μεταξύ. καὶ αἱ μὲν δ' αἰσθήσεις ἔν τε τῇ κεφαλῇ εἰσὶ, καὶ ἰδιάζουσι περικλείονται ὀργάνοις. ἡ δὲ ἁφὴ διὰ τῆς κεφαλῆς, καὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος κεχώρηκε· καὶ ἔστι κοινὴ πάσης αἰσθήσεως. μᾶλλον δὲ κατὰ τὰς χεῖρας ἐπιδηλοτέραν παρέχεται τὴν κρίσιν.

Ὅτι δώδεκα τάξεις ἐν τῷ οὐρανῷ φησὶν εἶναι. πρώτην καὶ ἐξωτάτην τὴν ἀπλανῆ

gro, & de cæteris interiectis, flauo, fusco, pallido, rubro, ceruleo, purpureo, rutilo & luteo. Auditus dijudicat vocem acutam & grauem. Odoratus iudicat de odoribus bonis & malis, & sex interiectis, putridis, humidis, liquidis, & vaporatis. Gustus discernit sapores dulces & amaros, & quinque medios. septem enim sunt in vniuersum: dulcis, amarus, asper, acidus, mollis, salsus, austerus. Tactus vero plurima dijudicat: scilicet grauia & leuia, quæque media intercedunt. calida & frigida, & quæ interiacent. dura & mollia. & horum media. sicca & humida, cum suis quoque medijs. equidem reliqui quatuor sensus in solo capite stationem habent, & suis sibi organis circumscribuntur. tactus vero per caput & per vniuersum corpus diffunditur: omnibusque sensibus communis est: in manibus autem vim discernendi manifestiorem exserit.

Aiunt in cælo duodecim esse orbes ordine distinctos. quorum primus & extimus est inerrabilis siue firmamentum.

tum, in quo Deus primus, & dij intellectuales vt Aristoteli placet aut Ideæ ex mēte Platonis. post inerrabilem ordine proximum est sydus Saturni, & deinde cæteri sex planetæ: Iupiter, inquam, Mars, Venus, Mercurius, Sol, & Luna. post hosce est sphæra ignis: hinc aeris: deinde aquæ: omnibus ultimus subest orbis terrarum. in horum duodecim orbium supremo, siue firmamento residet prima causa. & quicquid illi vicinum est, id firmiter atq; optime compositum esse affirmant: quæ longius absunt, minus firma esse. ordinem constantē seruari usq; ad Lunam: infra eam omnia promiscue ferri. hinc malum quoq; necessario circa terræ regionem existit: quādoquidē ea ad totum mundum fundi instar obtinet: proprium scilicet & commodissimum receptaculū eorum quæ in imo subsidunt. & cæteras quidem omnes partes prouidentia & stabili ordine atque fato, diuinæ voluntati obsequente, gubernari aiunt. sed quæ infra lunam sunt, ea à quatuor causis regi: Deo, fato, nostro consilio, & fortuna. verbi gratia, nauem ipsam conscen-

scen-

πλανῆ σφαῖραν· ἐν ᾗ ἐστὶν ὅ, τε πρῶτος θεὸς, καὶ οἱ νοητοὶ θεοὶ, ὡς Ἀριστοτέλει δοκεῖ· κατὰ δὲ Πλάτωνα αἱ ἰδέαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπλανῆ, ὁ τοῦ Κρόνου τέτακται ἀστὴρ, καὶ οἱ ἐφεξῆς πλανῆται ἕξ, ὁ τοῦ Διός φημι, ὁ τοῦ Ἄρεος, ὁ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ τοῦ Ἡλίου, ὁ τῆς Σελήνης. εἶτα ἡ τοῦ πυρὸς σφαῖρα· ἑξῆς ἡ τοῦ ἀέρος· μετ' αὐτὸν ἡ τοῦ ὕδατος· λοιπὴ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ γῆ. δώδεκα δὲ τάξεων οὐσῶν, ἐν τῇ ἀπλανεῖ τὸ πρῶτον αἴτιόν ἐστι· καὶ ὅ, τι ἂν ᾖ ἐγγὺς αὐτοῦ, τοῦτό φασι τετάχθαι βεβαίως καὶ ἀρίστως· τὰ δὲ πόῤῥωθεν, ἧττον. τὴν δὲ τάξιν μέχρι Σελήνης σώζεσθαι. τὰ δὲ ὑπὸ Σελήνην οὐκέτι ὁμοίως. ἐξ ἀνάγκης δέ ἐστι καὶ ἡ κακία εἰς τὸν περὶ γῆν τόπον· ἅτε δὴ πυθμένος λόγον ἐπεχούσης τῆς γῆς πρὸς πάντα τὸν κόσμον, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὑποστάθμης οὔσης ἐπιτηδείας. καὶ πάντα μὲν τὰ ἄλλα μέρη κατὰ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν βεβαίαν τάξιν, καὶ τὴν εἱμαρμένην τοῦ θεοῦ, ἑπομένην αὐτῷ φασὶ διοικεῖσθαι. τὰ δὲ μετὰ τὴν Σελήνην τέταρτον αἰτίας· κατὰ θεὸν, καθ' εἱμαρμένην, κατὰ προ-

προ-

προαίρεσιν ἡμετέραν, κατὰ τύχην. οἷον· τὸ μὲν εἰσελθεῖν αὐτὴν ναῦν ἢ μὴ εἰσελθεῖν, ἐφ' ἡμῖν ἐστί. τὸ μέντοι ἐν εὐδίᾳ χειμῶνα καὶ ζάλην ἐξαίφνης ἐπιγενέσθαι, ἐκ τύχης. τὸ μέντοι βαπτιζομένην τὴν ναῦν παρ' ἐλπίδα σωθῆναι, προνοίας θεοῦ. τῆς δὲ εἱμαρμένης πολλοί εἰσι τρόποι, καὶ διαφοραί. διαφέρει δὲ τῆς τύχης· ὅτι ἡ μὲν εἱρμὸν ἔχει, καὶ τάξιν, καὶ ἀκολουθίαν· ἡ δὲ τύχη τὸ αὐτόματον, καὶ τὸ ὡς ἔτυχεν. οἷον, τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς εἰς μειράκιον ἐλθεῖν, καὶ τὰς καθ' ἑξῆς ἡλικίας οἰκείως διελθεῖν, τοῦτο ἑνὸς τρόπου τῆς εἱμαρμένης.

Ὅτι ὁ ζωδιακὸς λοξῶς κινεῖται, ὡς ζητήσας εὑρεῖν ἔδοξεν Ἀριστοτέλης, ἕνεκεν τῆς γενέσεως τῶν περὶ γῆν τόπων, πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ παντός. εἰ γὰρ κατὰ παράλληλος ἐκινεῖτο, ἀεὶ ἂν μία ὥρα ἦν τοῦ ἔτους, ἤτοι θέρος, ἢ χειμὼν, ἢ ἄλλη τις. νυνὶ δὲ διὰ τὸ τὸν ἥλιον καὶ τοὺς ἄλλους πλανήτας μεταβαίνειν ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον, γίνονται αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρῶν τέσσαρες· καὶ ἐκ τῆς τούτων εἰς ἄλληλα μεταβολῆς οἵ τε καρποὶ φύονται, καὶ αἱ ἄλλαι γενέσεις τῶν ζώων γίνονται.

Ὅτι

scendere, vel non, in nostra est potestate: at tempore sereno procellas & tempestatem subito oriri, ex fortuna pendet: nauem submersam præter spem conseruari, id diuina fit prouidentia: cæterum fati multi & diuersi sunt modi. differt autem à fortuna: quoniam illa seriem ordinemque atque sequelam habet: fortuna autem casu temerario contingit. exempli gratia: e puero iuuenem euadere, & reliquas deinde ætates ordine transire, id vno fati modo accidit.

Zodiacus motu obliquo fertur, quod Aristoteles diligenti inuestigatione videtur reperisse, ob generationem regionum circa terram, ad vniuersi complementum, nam si recto moueretur, vna semper eademque anni tempestas esset, vel æstatis, vel hyemis, vel alterius cuiusdam: at nunc eo quod sol, alijque planetæ, ab vno signo ad aliud transeant, quatuor anni temporum mutationes contingunt: & ex mutua illorum vicissitudine, fructus proueniunt, aliaq; animantium generationes existunt.

Sol, vt quidem hic au- ctor priuata asserit opinione: quam tamen veram esse pertendit, centupla magnitudine terram excedit: at vulgo tricies maiorem perhibent.

Magnum annum Saturni ambitu definiunt: nam cum cæteri sex planetæ breuiori tempore curriculum conficiant, Saturnus cursum suum triginta annis absoluit. Iupiter enim annis XII. Mars duobus: sol vno: pariquè spacio Mercurius, & Venus circulum suum conficiunt. at Luna terræ proxima, circulum quoq; minimum menstruo spacio obit.

Pythagoras primus omnium cælum appellauit mundum: quia perfectum est, omnibusque animantium signis, & nullo non pulcritudinis genere exornatum.

Plato, inquit, & Aristoteles vno consensu animam immortalem perhibent. quàuis nonnulli profundam Aristotelis mentem parum capientes, eum animam mortalem statuere existiment.

Homo microcosmus, siue mundi compendium, dicitur, non quod ex quatuor elementis constet: id enim cæ-

Ὅτι ὁ μὲν ἥλιος, ὡς πρὸς τὴν οἰκείαν ἀποφαίνεται δόξαν, ἣν καὶ ἀληθῆ λέγει, ἑκατονταπλασίων ἐστὶ τῆς γῆς· οἱ δὲ πολλοὶ οὐκ ἐλάττονα τοῦ τριακονταπλασίονα αὐτῆς φασί.

Ὅτι μέγαν ἐνιαυτὸν καὶ τὴν τοῦ Κρόνου περίοδον φασίν· ὅτε τῶν λοιπῶν ἓξ πλανωμένων ἐν ἐλάττονι χρόνῳ οὗτος ἐν τριάκοντα τὸν οἰκεῖον δρόμον ἀπαρτίζει. ὁ μὲν τοῦ Διός, ἐν ιβ΄ ἔτεσι τὸν ἴδιον διαπεραίνει κύκλον· ἐν δυσὶ δὲ ὁ Ἄρης· ὁ δὲ Ἥλιος, ἐνιαυτῷ· Ἑρμῆς δὲ καὶ Ἀφροδίτη ἰσοταχεῖς τῷ ἡλίῳ· Σελήνη δὲ προσγειοτάτη, καὶ ἐλάχιστον κύκλον περιοδεύεται, ἐν μηνί.

Ὅτι πρῶτος Πυθαγόρας οὐρανὸν κόσμον προσηγόρευσεν, διὰ τὸ τέλειον εἶναι καὶ πᾶσι κεκοσμῆσθαι τοῖς τε ζῴοις, καὶ τοῖς καλοῖς.

Ὅτι Πλάτων, φησί, καὶ Ἀριστοτέλης, ἀθάνατον ὁμοίως λέγουσι τὴν ψυχήν· κἂν τινες εἰς τὸν Ἀριστοτέλους νοῦν οὐκ ἐμβαθύνοντες, θνητὴν νομίζουσιν αὐτὸν λέγειν.

Ὅτι ὁ ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος λέγεται, οὐκ ἄρα ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων σύγκειται. τοῦτο γὰρ καὶ ἕκαστον τῶν

τῶν ζώων καὶ ἀτελεστέρων· ἀλλ᾽ ὅτι πάσας ἔχει τὰς τοῦ κόσμου δυνάμεις. ἐν γὰρ τῷ κόσμῳ εἰσὶ θεοί, εἰσὶ καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, εἰσὶ καὶ ἄλογα ζῶα, εἰσὶ καὶ φυτά. πάσας δὲ ταύτας τὰς δυνάμεις ἔχει ὁ ἄνθρωπος. ἔχει γὰρ θείαν μὲν δύναμιν, τὴν λογικήν· ἔχει τὴν τῶν στοιχείων φύσιν, τὴν θρεπτικὴν καὶ αὐξητικὴν, καὶ τοῦ ὁμοίου γεννητικήν. ἐν ἑκάστῳ δὲ τούτων λείπεται· καὶ ὥσπερ ὁ πένταθλος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις, ἐν ἑκάστῃ ἧττων ἐστὶ τοῦ ἕν τι ἐπιτηδεύοντος τῶν ἀθλημάτων· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις, ἐν ἑκάστῃ λείπεται. ἧττον μὲν γὰρ ἔχομεν τὴν λογικὴν δύναμιν, ἤπερ οἱ θεοί· καὶ τὰ τῶν στοιχείων ὁμοίως ἧττον, ἢ ἐκεῖνα· καὶ τὸν θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν ἐνδεέστερα τῶν ἐν τοῖς ἀλόγοις· καὶ τὴν θρεπτικὴν καὶ αὐξητικὴν δύναμιν ἐλαττουμένας τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς. ὅθεν ἐκ ποικίλων δυνάμεων συνεστῶτες, δύσχρηστον τὸν βίον ἔχομεν. ἕκαστον γὰρ τῶν ἄλλων ὑπὸ μιᾶς φύσεως οἰακίζεται· ἡμεῖς δὲ ὑπὸ τῶν διαφόρων δυνάμεων ἀντισπώμεθα. οἷον, ποτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀναγόμεθα ἐπὶ κρεί-

cætera quoq; animalia, licet minima, habent: verum quia omnes mundi virtutes continet. nam in mundo sunt Dij & quatuor elementa, animalia bruta, atq; plantæ. omnes hasce potentias possidet homo. habet enim facultatem diuinam, scilicet rationalem. habet naturam elementorum, nimirum vim nutritiuam atq; auctricem, suiq; similis productricem. at singulis his inferior est. nam vti quinquertio, omnes habens virtutes, in singulis tamen minor est eo, qui vnum tantum certaminis genus exercet: ita & homo habens omnes virtutes, in singulis singillatim superatur. minorem enim rationis facultatem habemus, quam Dij: ita & minus de elementis, quam ipsa elementa. cupiditas quoq; & iracundia minor in nobis, quam in brutis. & nutriendi atque crescendi qualitate a plantis vincimur. Quocirca cum varijs ex facultatibus compositi simus, vitam quoq; visu difficilem obtinemus. alia enim omnia ab vna natura reguntur: nos autem qualitatibus diuersis distrahimur. verbi gratia, nunc à Deo ad meliora trahimur;

nunc vincente vi naturali ad deteriora: & sic in cæteris quoq; potentijs. si quis ergo id quod in nobis diuinum est excolat, & vigilis ac periti aurigæ instar sibi præficiat, is singulis etiam reliquis facultatibus, permixtione inquam elementorum, ira, cupiditate, & appetitu, recte vti poterit. Ideoque præceptum illud, *Nosce te ipsum*, quamuis facillimum videatur, omnium nihilominus difficillimum est: quod & Pythij Apollinis esse dicunt: licet ad Chilonem, vnum e septem sapientibus referatur. monet autem nos, vt quisq; vim virtutemque suam cognoscat. sed Nosse seipsum nihil aliud est, quam totius mundi naturam nosse, quod fieri non potest, nisi Philosophiǽ operam demus: quod Deus hoc præcepto nos admonet.

Cognitionis octo dicunt esse organa: sensum, imaginationem, artem, opinionem, prudentiam, scientiam, sapientiam, mentem. Ex hisce artem, prudentiam, scientiã, mentem, communes cum Dijs habemus: sensum, & imaginationem cum bestijs, nobis auté solummodo pro-

pria

κρείττω· ποτὲ δὲ, τοῦ θειοτέρου ἐπικρατήσαντος, ἐπὶ τὰ χείρω· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων. ἐὰν οὖν τις θεραπεύσῃ τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον, ὥσπερ ἡνίοχον ἐγρηγορότα καὶ ἐπιστήμονα ἐπιστήσας, δυνήσεται ἑκάστῃ τῶν ἄλλων δυνάμεων εἰς δέον χρήσασθαι· τῇ τε κράσει φημὶ τῶν στοιχείων, τῷ θυμῷ, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ τῇ ὀρέξει. Τὸ γοῦν, γνῶθι σαυτὸν, δοκοῦν ῥᾷστον εἶναι, πάντων ἐστὶ χαλεπώτατον· ὃ καί φασι τοῦ Πυθίου εἶναι Ἀπόλλωνος· εἰ καὶ εἰς Χίλωνα τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἕνα τὸ ἀπόφθεγμα ἀναφέρουσι· παραινεῖ δὲ ἡμῖν, γνῶναι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν· τὸ δὲ γνῶναι ἑαυτὸν, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου φύσιν γνῶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ἄνευ τοῦ φιλοσοφεῖν· ὅπερ ἡμῖν ὁ θεὸς παραινεῖ.

Ὅτι γνώσεως ὀκτὼ, φασὶν, ὄργανα· αἴσθησιν, φαντασίαν, τέχνην, δόξαν, φρόνησιν, ἐπιστήμην, σοφίαν, νοῦν· τούτων κοινὰ μὲν ἐστιν ἡμῖν πρὸς τὰ θεῖα, τέχνη καὶ φρόνησις, καὶ ἐπιστήμη, καὶ νοῦς· πρὸς δὲ τὰ ἄλογα, αἴσθησις καὶ φαντασία· ἴδιον δὲ ἡμῶν μόνον ἡ δόξα. ἔστι δὲ

αἰ-

αἴσθησις μὲν, γνῶσις ψευδὴς διὰ σώματος· φαντασία δὲ, κίνησις ἐν ψυχῇ: τέχνη δὲ, ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου. τὸ δὲ (μετὰ λόγου) προσκεῖται, ὅτι καὶ ὁ ἀράχνης ποιεῖ, ἀλλ' οὐ μετὰ λόγου. φρόνησις δὲ, ἕξις προαιρετικὴ τῆς ἐν τοῖς πρακτοῖς ὀρθότητος· ἐπιστήμη δὲ, ἕξις τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων· σοφία δὲ, ἐπιστήμη τῶν πρώτων αἰτιῶν· νοῦς δὲ, ἀρχὴ καὶ πηγὴ πάντων τῶν καλῶν.

Ὅτι τρία μέρη εὐμαθίας· ἀγχίνοια, μνήμη, ὀξύτης. μνήμη μὲν οὖν ἐστι, τήρησις ὧν ἔμαθέ τις· ὀξύτης δὲ ἡ ταχύτης τῆς διανοίας· ἀγχίνοια δὲ, ἐξ ὧν ἔμαθέ τις, ἃ μὴ ἔμαθε θηρεύειν.

Ὅτι ὁ οὐρανὸς τριχῶς λέγεται· ἓν μὲν, αὐτὴ ἡ ἀπλανὴς σφαῖρα. δεύτερον, τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας μέχρι τῆς σελήνης διάστημα. τρίτον, ὁ σύμπας κόσμος, ὁ οὐρανός φημι, καὶ ἡ γῆ ἅμα.

Ὅτι πέφυκέ φησι, τὰ τελεώτατα καὶ τὰ χείριστα ἀεὶ ἐνεργεῖν· ταῦτα δέ ἐστι θεὸς καὶ φυτά. ὅ, τε γὰρ θεὸς κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον ἀεὶ ἐνεργεῖ, καὶ τὰ πλησίον αὐ-

τοῦ

pria est opinio. sensus, est fallax cognitio per corpus: imaginatio, motus in anima. ars, habitus operans cum ratione. additur autem, cum ratione; quia & aranea operatur, sed nequaquam cum ratione. prudentia, est habitus eligens id quod rectum est in rebus agendis. scientia, est habitus eorum, quæ semper secundum idem atque eodem modo se habent. sapientia, primarum caussarũ cognitio. mens, principium & fons omnium bonorum.

Tres sunt partes docilitatis; sollertia, memoria, acumen ingenij. Memoria est custos eorum, quæ quis didicit. acumen ingenij est velocitas intellectus. sollertia est ex ijs quæ quis didicit, ea inuestigare quæ non didicit.

Tria sunt quę cęli nomine dicuntur: primo quidem ipsa sphæra inerrabilis, siue firmamentum: secundo distantia illa quæ est à firmamẽto vsq; ad Lunam: tertio vniuersus mundus, cælum, inquam, vnà cum terra.

Perfectissima & deterrima, inquit, natura comparata sunt ad semper operandum: Deus scilicet, & plantæ. Deus enim, & quæcunque illi pro-

xima sunt, semper operantur secundum mentem & rationem. plantæ etiam semper operantur: nutriuntur enim nocte & die. sed nec homo, nec bruta animantia perpetuo operantur: nam medio ferme tempore dormiunt, & quiescunt.

Græci moribus semper antecellunt barbaros: quia tẽperatam mundi regionem incolunt. Scythæ verò, & Æthiopes, quorum illi frigore, hi æstu infestantur, constipata exteriori corporis superficie & plurimo calore ac humore intus consumpto, temperamentum pessimum obtinent. ideoq; violenti, & audaces sunt qui eas incolunt regiones. atque ita secundum proportionem qui medio, aut extremis viciniores sũt, de viciniæ temperamẽto participant. ideoq; teste Platone, quamcunq; disciplinã Græci à barbaris acceperint, eam melius proferunt: & maxime quidem, præ alijs Græcis, Athenienses. quapropter primi omnium rei militari studuerunt: & picturam, omnesque artes mechanicas, & militares, quin & dicendi facultatem, & mathematicas scientias inuenerunt. quocir-

τῶ ὄντα· καὶ πάλιν, τὰ φυτὰ ἀεὶ ἐνεργεῖ· τρέφεται γὰρ νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἀεὶ ἐνεργεῖ, οὐδὲ τὰ ἄλογα ζῶα· ἀλλὰ σχεδὸν τὸν ἥμισυ χρόνον καθεύδει τε καὶ ἡσυχάζει.

Ὅτι οἱ ἕλληνες ἀεὶ ἀμείνους τὰ ἤθη τῶν βαρβάρων, ὡς τὴν εὔκρατον οἰκοῦντες· Σκύθαι δὲ καὶ Αἰθίοπες, οἱ μὲν ὑπὸ κρύους ἐνοχλούμενοι, οἱ δὲ ὑπὸ θάλπους πυκνουμένης τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, καὶ ἀπολαμβανομένου ἐντὸς τοῦ θερμοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δύσκρατον ἐκληρώσαντο. συμβαίνει οὖν ἰτηπικοὺς καὶ θρασεῖς εἶναι τοὺς οἰκοῦντας ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις· ἀναλόγως δὲ καὶ οἱ τοῦ μέσου καὶ τῶν ἄκρων ἐγγυτέρω ὄντες, τῆς κράσεως τῶν παρακειμένων αὐτοῖς μετέχουσι. διὸ καὶ, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὅ, τε ἂν καὶ παρὰ βαρβάρων μάθημα λάβωσιν οἱ ἕλληνες, τοῦτο ἄμεινον ἐκφέρουσι· μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ἑλλήνων οἱ Ἀθηναῖοι. διόπερ καὶ στρατηγικοὶ γεγένηνται ἀρχῆθεν, καὶ γραφικῆς εὑρετικοὶ, καὶ πάσης τέχνης, βαναύσου τε καὶ πολεμικῆς· ἔτι δὲ καὶ λόγων, καὶ μαθημάτων. διὸ καὶ οὐδ' ἐπίσκεπτός ἐστιν, ὡς εἰπεῖν,

ἡ παιδεία ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ φύσεως ὑπάρχουσα· τοῦ τοιούτου ἀέρος ἰσχνοτάτου ὄντος, καὶ καθαρωτάτου· ὡς μὴ μόνον τὴν γῆν λεπτύνειν, (δι' ἣν αἰτίαν καὶ λεπτόγεώς ἐστιν ἡ Ἀττική) ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. συμβαίνει γὰρ τὸν λεπτὸν ἀέρα τὴν μὲν γῆν βλάπτειν, τὰς δὲ ψυχὰς ὠφελεῖν.

Ὅτι οἱ Ἐτησίαι πνέουσι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀκμαιοτάτου θέρους, δι' αἰτίαν τοιαύτην· ὁ ἥλιος μετεωρότερος, καὶ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν τόπων ἀρκτικότερος γινόμενος, λύει τὰ ὑγρὰ, τὰ ἐν ταῖς ἄρκτοις· λυόμενα δὲ ταῦτα, ἐξαεροῦται· ἐξαερούμενα δὲ πνευματοῦται· καὶ ἐκ τούτων γίνονται οἱ Ἐτησίαι ἄνεμοι, ἐκ τῶν πνευμάτων, τῶν ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν ἀρκτικῶν ὑγρῶν γινομένων. φέρονται γοῦν ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις τόποις τοῖς μεσημβρινοῖς· ἐκεῖ δὴ ταῦτα ἐκφερόμενα, προσπίπτει τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσι τῆς Αἰθιοπίας· καὶ πολλὰ καὶ ἀθρόα γινόμενα, ἀπεργάζεται ὑετοὺς· καὶ ἐκ τῶν ὑετῶν τούτων ὁ Νεῖλος πλημμυρεῖ τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ξηρῶν τόπων ῥέων. καὶ τοῦτο Ἀριστοτέλης ἐπραγματεύσατο. αὐτὸς γὰρ

ca nec aduentitia, vt ita dicam, Athenis est eruditio, sed natiua: cum aer istius regionis tenuissimus, & purissimus sit: vt non solum terrā attenuet, (quæ causa est cur sterilis sit Attica) sed & hominum ingenia subtilia reddat. solet enim tenuis aer terræ quidem nocere, sed prodesse ingenijs.

Venti Etesiæ ardentissimò æstatis tempore huiusmodi de causa spirant. sol iam sublimior, magisque à locis meridionalibus ad septentrionem conuersus, dissoluit humorem, qui est versus septentrionem. is solutus primo in aerem, deinde in flatum commutatur, vnde venti Etesiæ existunt. e spiritu scilicet qui ex soluto ad septentrionem humore oritur. ad oppositas ergo plagas meridionales feruntur; eoque delati ad altissimos Aethiopiæ montes obhærescunt. vbi autem coaceruati ac cōdensati fuerint, pluuias pariunt. & ex hisce pluuijs increscit æstiuo tempore Nilus, ex australibus aridisque locis profluens. atque hoc Aristoteles inuestigādo comperit. ipse enim

ex rei natura hoc deprehendit, rogans Alexandrum Macedonem vt ad ea loca mitteret, qui caussam incrementi Nili oculis cognoscerent: propterea, ait, hac de re non quærendum amplius: clare enim patet ex pluuijs augeri: & maxime quidem mirandum, in aridissimis locis Æthiopiæ, vbi nec hyems nec aqua vlla, æstiuo tempore plurimos imbres oriri,

γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως ἔργῳ κατενόησεν, ἀξιώσας πέμψαι τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, καὶ ὄψει τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ Νείλου αὐξήσεως παραλαβεῖν. διό φησιν, ὡς τοῦτο οὐκέτι πρόβλημά ἐστιν. ὤφθη γὰρ φανερῶς, ὅτι ἐξ ὑετῶν αὔξει. καὶ τὸ παράδοξον, ὅτι ἐν τοῖς ξηροτάτοις τόποις τῆς Αἰθιοπίας, ἐν οἷς οὔτε χειμὼν οὔτε ὕδωρ ἐστὶ, συμβαίνει τῷ θέρει πλείστοις ὑετοῖς γίνεσθαι.

FINIS.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ
Ἀφορμαὶ πρὸς τὰ νοητά.

PORPHYRII
PHILOSOPHI
Sententiæ ad intelligibilia ducentes.

Quarum altera pars nunc primum prodit ex Bibliotheca Vaticana,

Studio atque opera

Lucæ Holſtenii.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΑΦΟΡΜΑΙ

πρὸς τὰ νοητά.

α'. ΠΑΝ σῶμα ἐν τόπῳ· οὐδὲν δὲ τῶν καθ' ἑαυτὰ ἀσωμάτων, ἤ τι τοιοῦτον, ἐν τόπῳ.

β'. Τὰ καθ' ἑαυτὰ ἀσώματα, αὐτῷ γὰρ κρεῖττον παντὸς ἔστι σώματος καὶ τόπου, πανταχῆ ἐστιν· οὐ διαστατῶς, ἀλλ' ἀμερῶς.

γ'. Τὰ καθ' ἑαυτὰ ἀσώματα, οὐ τοπικῶς παρόντα τοῖς σώμασι, πάρεστιν αὐτοῖς, ὅταν βούληται, πρὸς αὐτὰ ῥέψαντα, ἢ καὶ πέφυκε ῥέπειν· ἀλλὰ τοπικῶς αὐτοῖς οὐ παρόντα, τῇ σχέσει πάρεστιν αὐτοῖς.

δ'. Τὰ καθ' ἑαυτὰ ἀσώματα, ὑποστάσει μὲν καὶ οὐ-

σία

PORPHYRII

PHILOSOPHI

Sententiæ ad intelligibilia ducentes.

L. Holstenio interpr.

I. OMNE corpus est in loco: nullum autem incorporeum per se, aut aliquid huiusmodi, est in loco.

II. Incorporea per se, eo ipso quod omni corpore & loco sunt præstantiora, sunt vbique: non distensiue, sed indiuidue.

III. Incorporea per se, quę non adsunt corporibus præsentia locali, adsunt eis quandocunq; volunt: vergendo ad illa, quatenus scilicet naturæ instinctu vergunt. sed cũ locali pręsentia eis non adsunt, adsunt tamen habitudine seu affectu.

IV. Incorporea per se, subsistentia quidem & essentia

cor-

corporibus non adſunt; neq; enim cum ijs commiſcentur. verũtamen inclinationis ſubſiſtentia vim quandam propinquam corporibus communicant. inclinatio enim ſecundam quandam vim, corporibus vicinam, ſubſtituit.

V. Anima quidem inter indiuiduam & diuiduam in corpora ſubſtantiam mediũ quiddam eſt: mens autem ſubſtantia eſt tantum indiuidua. ſed qualitates & formæ materiales diuiſibiles ſunt ſecundum corpora.

VI. Quicquid agit in aliud, non appropinquatione & cõtractu facit, quod facit. ſed & ea quæ propinquitate & contactu agunt, per accidens propinquitate vtuntur.

VII. Anima alligatur corpori, conuertendo ſe ad paſſiones corporis: rurſumque ſoluitur, vbi nullo erga corpus affectu tangitur.

IIX. Quod natura colligauit, id natura quoq; ſoluit: & quod anima ligauit, id ipſa ſoluit. natura quidem corpus illigauit animæ: anima vero ſemetipſam deuinxit corpori. natura igitur exſoluit corpus anima: anima vero ſemetipsã exſoluit corpore.

IX. Mors duplex: altera qui-

σία ὑπάρεστιν· οὐ γὰρ συγκιρνᾶται τοῖς σώμασι· τῇ δὲ ἐκ τῆς ῥοπῆς ὑποστάσει τινὸς δυνάμεως μεταδιδόασι, προσεχοῦς τοῖς σώμασιν· ἡ γὰρ ῥοπὴ δευτέραν τινὰ δύναμιν ὑπέστησε, προσεχῆ τοῖς σώμασιν.

ε. Ἡ μὲν ψυχὴ τῆς ἀμερίστου καὶ περὶ τὰ σώματα μεριστῆς οὐσίας μέσον τί ἐστιν· ὁ δὲ νοῦς ἀμέριστος οὐσία μόνον· αἱ δὲ ποιότητες καὶ τὰ ἔνυλα εἴδη, περὶ τὰ σώματα μεριστά.

ς. Οὐ τὸ ποιοῦν εἰς ἄλλο, πελάσει καὶ ἁφῇ ποιεῖ, ἃ ποιεῖ· ἀλλὰ καὶ τὰ πελάσει καὶ ἁφῇ τι ποιοῦντα, κατὰ συμβεβηκὸς τῇ πελάσει χρῆται.

ζ. Ψυχὴ καταδεῖται πρὸς τὸ σῶμα, τῇ ἐπιστροφῇ τῇ πρὸς τὰ πάθη τὰ ἀπ' αὐτοῦ· καὶ λύεται δὲ πάλιν διὰ τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀπαθείας.

η. Ὃ ἔδησεν ἡ φύσις, τοῦτο καὶ φύσις λύει· καὶ ὃ ἔδησεν ἡ ψυχὴ, τοῦτο αὐτὴ λύει. ἔδησεν μὲν ἡ φύσις σῶμα ἐν ψυχῇ· ψυχὴ δὲ ἑαυτὴν ἐν σώματι. φύσις μὲν ἄρα λύει σῶμα ἐκ ψυχῆς· ψυχὴ δὲ ἑαυτὴν λύει ἐκ τοῦ σώματος.

θ. Ὁ γοῦν θάνατος διπλοῦς.

πλοῦς· ὁ μὲν συνεγνωσμένος, λυομένου τοῦ σώματος ἀπὸ ψυχῆς· ὁ δὲ τῶν φιλοσόφων, λυομένης τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος· καὶ οὐ πάντως ἕτερος ἑτέρῳ ἕπεται.

ι'. Οὐχ ὁμοίως μὲν νοοῦμεν ἐν πᾶσιν, ἀλλ' οἰκείως τῇ ἑκάστου οὐσίᾳ. ἐν νῷ μὲν γὰρ νοερῶς· ἐν ψυχῇ δὲ λογικῶς· ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς σπερματικῶς· ἐν δὲ σώμασιν, εἰδωλικῶς· ἐν δὲ τῷ ἐπέκεινα, ἀνεννοήτως τε καὶ ὑπερουσίως.

ια'. Αἱ ἀσώματοι ὑποστάσεις ὑποβαίνουσαι μὲν μερίζονται καὶ πληθύνονται, ἐν τῇ κατὰ τὸ ἄτομον ὑφέσει δυνάμεως· ὑπερβαίνουσαι δὲ ἑνίζονται, καὶ εἰς τὸ ἅμα αὐτοχωροῦσι, δυνάμεως περιουσίᾳ.

ιβ'. Οὐ μόνον ἐν τοῖς σώμασι τὸ ὁμώνυμον, ἀλλὰ καὶ ἡ ζωὴ τῶν πολλαχῶς. ἄλλη γὰρ ἡ ζωὴ φυτοῦ, καὶ ἄλλη ἐμψύχου, ἄλλη νοεροῦ, ἄλλη φύσεως τῆς ἐπέκεινα, ἡ ἄλλη νοερά· ζῇ γὰρ κἀκεῖνο, εἰ καὶ μηδὲν τῶν παρ' αὐτοῦ παραπλησίαν ζωὴν κέκτηται.

ιγ'. Πᾶν τὸ γεννῶν τῇ οὐσίᾳ αὑτοῦ, χεῖρον αὑτοῦ γεννᾷ. καὶ πᾶν τὸ γεν-

quidem æque omnibus nota: vbi corpus soluitur ab anima: altera vero philosophorũ, cũ anima soluitur à corpore: nec sẽper altera alterã sequitur.

X. Non eodẽ modo intelligimus in omnibus, sed secundum propriam cuiusq; substantiam: nam in intellectu, intellectualiter: in anima rationaliter: at in plantis seminatiue: in corporibus imaginarie: in eo quod super hæc omnia est, supra citraq; intellectũ atq; superessentialiter.

XI. Incorporeę substantię descendentes, diuiduntur & multiplicantur, cum imminutione virium circa singula indiuidua. ascendẽtes vero vniuntur, atq; in vnũ inuicem coeunt, virtutis siue facultatis abundantia.

XII. Non in corporibus solum eiusdem nominis ambiguitas est: sed & vita ex ijs quæ vario significatu accipiuntur. nam alia est vita plantæ, alia animãtis, alia esentiæ intellectualis, alia naturæ superioris: alia animæ, alia intellectualis. nã & ista viuunt, etsi nihil eorum quę ab ijs existũt vitam eis similem obtineat.

XIII. Quicquid substantia sua generat, deterius seipso generat. & omne geni-

tum natura ad genitoré suũ conuertitur. generantiũ vero alia quidẽ nullo modo conuertuntur ad ea quæ genuerunt: alia partim conuertuntur; partim non conuertũtur: alia autem tantum ad producta ab se conuersa, ad semetipsa non conuertuntur.

XIV. Omne genitum ab alio generationis causam habet. siquidem nihil sine causa producitur. quæcunq; autem rerum genitarum per compositionem essẽtiam suam obtinẽt, vtiq; eam ipsã ob causam sunt corruptibilia. quęcunq; vero simplicia & incomposita, in simplici subsistentia essentiam suã habent, cum sint indissolubilia, sunt etiam incorruptibilia. genita vero dicuntur, non quod cõposita sint; sed quia ab aliqua causa dependent. corpora igitur bifariã sunt genita: cum, quatenus a causa producente dependent; tum quatenus cõposita. sed anima & intellectus genita solummodo, quatenus a causa dependent, non autem vt composita. quocirca corpora quidẽ genita, & solubilia, & corruptibilia. sed hæc, ingenita quidẽ, tanquam incomposita, & proinde etiam indissolubilia ac in-

νηθὲν, φύσει πρὸς τὸ γεννῆσαν ἐπιστρέφει. τῶν δὲ γεννώντων, τὰ μὲν οὐδ᾽ ὅλως ἐπιστρέφει πρὸς τὰ γεννηθέντα· τὰ δὲ καὶ ἐπιστρέφει, καὶ οὐκ ἐπιστρέφει· τὰ δὲ μόνον ἐπέστραπται πρὸς τὰ γεννήματα, εἰς ἑαυτὰ μὴ ἐπιστρέφοντα.

ιδʹ. Πᾶν γεννητὸν ἀπ᾽ ἄλλου τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως ἔχει, εἴγε μηδὲν ἀναιτίως γίγνεται. ἀλλὰ τῶν γεννητῶν ὅσα διὰ συνθέσεως κέκτηται τὸ εἶναι, αὐτὰ ἂν εἴη καὶ διὰ τοῦτο φθαρτά. ὅσα δὲ ἁπλᾶ καὶ ἀσύνθετα ὄντα, τῷ ἁπλῷ τῆς ὑποστάσεως κέκτηται τὸ εἶναι, ἄλυτα ὄντα, ἔστι μὲν ἄφθαρτα· γεννητὰ δὲ λέγεται, οὐ τῷ σύνθετα εἶναι, ἀλλὰ τῷ ἀπ᾽ αἰτίου τινὸς ἀνηρτῆσθαι. τὰ μὲν οὖν σώματα διχῶς γεννητά· καὶ ὡς ἀπ᾽ αἰτίας ἠρτημένα τῆς παραγούσης, καὶ ὡς σύνθετα. ψυχὴ δὲ καὶ νοῦς γεννητά, ὡς ἀπ᾽ αἰτίας ἠρτημένα μόνον, οὐ μὴν καὶ ὡς σύνθετα. τὰ μὲν ἄρα σώματα γεννητὰ καὶ λυτὰ, καὶ φθαρτά· τὰ δὲ ἀγέννητα μὲν, ὡς ἀσύνθετα, καὶ ταύτῃ καὶ ἄλυτα, καὶ ἄφθαρτα· γεννητὰ δὲ ὡς αἰτίου ἠρτημένα.

ιέ. Ὁ νοῦς οὐκ ἔστιν ἀρχὴ πάντων· πολλὰ γάρ ἐστιν ὁ νοῦς· πρὸ δὲ τῶν πολλῶν ἀνάγκη εἶναι τὸ ἕν. ὅτι δὲ πολλὰ ὁ νοῦς, δῆλον· νοεῖ γὰρ ἀεὶ τὰ νοήματα οὐχ ἓν ὄντα, ἀλλὰ πολλὰ, καὶ οὐκ ἄλλα ὄντα παρ' ἐκεῖνον. εἰ οὖν ὁ αὐτός ἐστιν αὐτοῖς, ἐκεῖνα δὲ πολλὰ, πολλὰ ἂν εἴη καὶ ὁ νοῦς. ὅτι δὲ ὁ αὐτός ἐστι τοῖς νοητοῖς, οὕτως δείκνυται. εἰ γάρ τι ἐστὶν ὃ θεωρεῖ, ἢ τὸ ἐν ἑαυτῷ ἔχον τοῦτο θεωρήσει, ἢ ἐν ἄλλῳ κείμενον. καὶ ὅτι μὲν θεωρεῖ δῆλον· ἅμα γὰρ τῷ νοεῖν, εἴη ἂν ὁ νοῦς· ἀφαιρεθεὶς δὲ τοῦ νοεῖν, ἀφῄρηται τῆς οὐσίας. δεῖ τοίνυν ἐπιστήσαντας τοῖς πάθεσιν, ἃ συμβαίνει περὶ τὰς γνώσεις, ἀνιχνεῦσαι τὴν ἐκείνου θεωρίαν. γνωστικαὶ δὲ δυνάμεις ἐν ἡμῖν ἀθρόον· αἴσθησις, φαντασία, νοῦς. πᾶν τὸ δὲ τῇ αἰσθήσει προσχρώμενον τοῖς ἔξω ἐπιβάλλον θεωρεῖ, οὐχ ἑνούμενον ἐκείνοις ἃ θεωρεῖ, ἀλλὰ μόνον τύπον αὐτῶν ἐκ τῆς πρὸς αὐτὰ προσβολῆς λαμβάνον. ὅταν οὖν ἴδῃ ὀφθαλμὸς τὸ ὁρώμενον, ἀμήχανον ἐν ταυτότητι γενέσθαι τῷ ὁρωμένῳ. οὐ γὰρ ἂν

ἴδοι

corruptibilia: genita autem vt dependentia à causa.

XV. Mens nō est omnium principiū: mens enim multa est: atqui ante multa necessū est esse vnum. sed mentem multa esse, id liquet. semper enim animi conceptus intelligit, qui nō vnum sed multa sunt, nec alij præter ipsam: quare si vna eademq; est cum ipsis, illi vero multi sunt; vtiq; & mens ipsa multa erit. Cæterum quod mens eadem sit cum ijs quæ intelligit, id sic ostenditur. Si quid enim est quod speculetur, speculabitur id vel in semetipso, vel in alio positum. quod verò speculetur, clarum est; nam dum intelligit, erit vtiq; intellectus: ac si tollas intellectum, tolles etiam eius essentiam. quocirca animaduersis ijs quæ circa cognitiones accidere solent, intellectus speculationem peruestigare oportet. & cognoscendi quidem facultates in nobis vniuersim sunt, sensus, imaginatio, intellectus: quicquid verò sensu vtitur externa attingendo contemplatur: non vnitū cum ijs, quæ contemplatur; sed imaginem tantum ex eorum contactu recipiens. oculus ergo vbi videt obiectum

visi-

visibile, nullo modo vnum, ideq; esse potest cũ eo quod videtur: neq; enim cerneret, nisi certo distaret interuallo: & id quod tangitur, si idẽ esset cũ tangente, periret. hinc liquet sensum ipsum, & quod sensu vtitur, ad exteriora ferri, si rẽ sensibilem percipere velint. simili modo & imaginatio sẽper ad exteriora fertur, & intẽsione eius simulacrum existit; vel ipsa etiam extẽsio ad exteriora simulacrum prẹparat. & horũ quidẽ cõprehensio huiusmodi est: quorũ neutrum in seipsum cõuersum aut in se collectũ, sensibilem, vel insensibilem speciẽ percipit. in mente autem cõprehensio non eo modo contingit: sed conuersa illa in se, & semet ipsam considerante. egressa enim extra sese, ad proprias functiones cõsiderandas, & vt ipsa oculi vicem prẹstet ad proprias operationes cęterasq; substantias perspiciẽdas, nihil quidquã intelliget. Quocirca vt se habent sensus & sensibile, ita & intellectus & intellegibile. verũ ille quidem ad exteriora se extendens contẽplatur, inueniens rem sensibilẽ in materia positã. sed intellectus in semetipsũ collectus, nec

ἴδοι, εἰ μὴ ἐν διαστάσει γένοιτο. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἁπτόμενον ἐν ταυτότητι γενόμενον φθαρήσει. ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι ἀεὶ ἥτε αἴσθησις, καὶ τὸ αἰσθήσει προσχρώμενον, εἰς τὸ ἔξω φέρεται εἰ μέλλει τὸ αἰσθητὸν καταλήψεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ φαντασία ἀεὶ ἐπὶ τὸ ἔξω φέρεται, καὶ τῇ τάσει αὐτῆς τὸ εἰκόνισμα παρυφίσταται, ἤτοι καὶ παρασκευάζει, ἔξωθεν ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ ἔξω τάσει τὴν ὡς ἔξω ὄντος εἰκονίσματος ἐνδεικνύμενον. καὶ τούτων μὲν κατάληψις τοιαύτη· ὧν οὐδεμία εἰς ἑαυτὴν συννεύουσα καὶ συναγομένη ἐντύχοι ἂν, ἢ τῷ αἰσθητῷ, ἢ τῷ ἀναισθήτῳ εἴδει. ἐπὶ δὲ τοῦ νοῦ οὐ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ κατάληψις· ἀλλὰ συννεύοντος εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἑαυτὸν θεωροῦντος. παρεξελθὼν γὰρ τοῦ θεάσασθαι τὰς ἑαυτοῦ ἐνεργείας, καὶ ὄμμα εἶναι τῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν οὐσῶν τε ὅραμα, οὐδὲν ἂν νοήσειεν. ὡς μὲν οὖν ἡ αἴσθησίς τε καὶ τὸ αἰσθητὸν, οὕτως δὲ νοῦς τε καὶ νοητόν. θεωρεῖ δὲ ἡ μὲν ἐκτεινομένη εἰς τὸ ἔξω, εὑρίσκουσα τὸ αἰσθητὸν τῇ ὕλῃ κείμενον. ὁ δὲ νοῦς εἰς αὐτὸν συναγόμενος· εἰ δὲ μὴ

μὴ ἔξω ἐκτεινόμενος· ὥσπερ καὶ ἔδοξεν τισὶν· ὀνόματος διαφορᾶς προστεθείσης τῇ τοῦ νοῦ ὑποστάσει, καὶ τῆς φαντασίας· ἡ γὰρ ἐν λογικῷ ζώῳ φαντασία δέδοκτο αὐτοῖς νόησις. ἀλλ' εἰ ἐκείνοις μὲν πάντα ἀπαρτήσωσιν ἀπὸ τῆς ὕλης καὶ τῆς σωματικῆς φύσεως, ἀκόλουθον ἦν, καὶ τὸν νοῦν τούτων ἀναρτᾶν. ὁ δ' ἡμέτερος σωμάτων καὶ ἑτέρων θεωρὸς οὐσιῶν. ποῦ τοίνυν κειμένας καταλήψεται αὐτάς. ἔξω δὲ ὄντων ὕλης, οὐδαμοῦ ἂν εἴη ταῦτα. δῆλον, ὡς νοερὰ καὶ νοήσει συναχθήσεται. καὶ τοίνυν εἰ νοερὰ εἰς τὸν νοῦν, καὶ τὸ νοητὸν, καὶ ἑαυτὸν θεωρήσει, νοῶν τὰ νοητά· καὶ χωρῶν εἰς ἑαυτὸν, νοεῖ διὰ τὸ εἰς ἐκεῖνα χωρεῖν. εἰ δὲ πολλὰ καὶ τὰ νοητά· πολλὰ γὰρ ὁ νοῦς νοεῖ, καὶ οὐχ ἕν· πολλὰ ἂν εἴη καὶ ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτός. κεῖται δὲ πρὸ τῶν πολλῶν τὸ ἕν· ὥστε ἀνάγκη πρὸ τοῦ νοῦ εἶναι τὸ ἕν.

ις΄. Η μνήμη οὐκ ἔστι φαντασιῶν σωτηρία, ἀλλὰ τῶν μελετηθέντων προβάλλεσθαι ἐκ νέας προβλήματα.

nec ad exteriora diffuſus, contemplatur. vt & nonnullis viſum fuit, intellectus ſubſiſtẽtiæ imaginationis quoq; appellationem ſolo nomine diuerſam attributam eſſe. nam animalis rationalis imaginationem intellectum eſſe cenſebant. ſed iſti ſiquidem omnia a materia & natura corporea dependere volunt, conſequens eſt, vt mentem quoq; eodẽ referãt. at noſter intellectus tam corpora, quam alias ſubſtantias contemplatur. aliquo ergo loco poſitas eas cõprehẽdet. at ſi extra materiam ſint, neutiquam id fieri poterit. manifeſtum ergo, intellectualia cũ intellectu coniungenda: quod ſi intellectualia in intellectu, contemplabitur & intellectuale & ſemetipſum dum intellectualia intelligit; & recedens in ſeipſum intelligit, eo quod in illa ingreditur. Atſi multa ſunt intellectualia: quoniam multa, non vnum, intellectus intelligit: neceſſario & ipſe multa erit. ſed ante multa eſt vnum: vt neceſſario ante mentem ſit vnũ.

XVI. Memoria non eſt cõſeruatrix imaginationum: ſed vt ea quæ animo meditatus fueras proferre denuo poſſis.

XVII. Anima quidem omnium rerum rationes continet: operatur autem secundum eas, vel ab alio ad opus excitata, vel semetipsam introrsus ad eas conuertens. & ab alio quidem prouocata sensus ad exteriora quasi emittit. sed intra semetipsam ad mentem ingrediens, intelligētijs occupatur. Ergo nec sensus extra imaginationem sunt, dicet aliquis, nec intelligentiæ. quemadmodum animanti nec sensus absq; organorum sensibilium passione: ita nec intelligentiæ absque imaginatione. nisi forte seruata proportione; vt impressio sive figura consequens aliquod est animalis sensibilis, sic phantasma consequens sit intellectus animæ in animante.

XVIII. Anima est essentia magnitudinis atq; materiæ expers, in vita per semetipsam vitali esse suum obtinens.

XIX. Aliter patiuntur corpora, aliter incorporea. corporum passio fit cum mutatione; animæ vero affectiones atq; passiones, actus siue operationes quædam sunt; nequaquam similes calefactionibus & frigefactionibus corporum. quocirca si corporum

passio

ιζ'. Η ψυχὴ ἔχει μὲν πάντων τοὺς λόγους, ἐνεργεῖ δὲ κατ' αὐτοὺς ἢ ὑπ' ἄλλου εἰς προχείρησιν ἐκκαλουμένη, ἢ ἑαυτὴν εἰς αὐτοὺς ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ εἴσω. καὶ ὑπ' ἄλλου μὲν ἐπικαλουμένη, ὡς πρὸς τὰ ἔξω τὰς αἰσθήσεις εἰσάγειν δίδωσιν· εἰς δὲ ἑαυτὴν εἰσδῦσα, ὡς ἐν ταῖς νοήσεσι γίνεται. οὔτε οὖν αἰσθήσεις ἔξω φαντασίας, οὔτε αἱ νοήσεις, εἴπῃ τις· ὡς τῷ ζώῳ οὐκ ἄνευ πάθους τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων αἱ αἰσθήσεις, οὕτω καὶ αἱ νοήσεις οὐκ ἄνευ φαντασίας. εἰ μὴ τὸ ἀνάλογον, ὡς τύπος παρακολούθημα ζώου αἰσθητικοῦ, οὕτω τὸ φάντασμα ψυχῆς ζώου ἑπόμενον νοήσει.

ιή. Η ψυχὴ, οὐσία ἀμεγέθης, ἄϋλος, ἄφθαρτος, ἐν ζωῇ παρ' ἑαυτῆς ἐχούσῃ τὸ ζῆν, κεκτημένη τὸ εἶναι.

ιθ'. Ἄλλο τὸ πάσχειν τῶν σωμάτων, ἄλλο τῶν ἀσωμάτων. τῶν μὲν γὰρ σωμάτων, σὺν τροπῇ τὸ πάσχειν. τῆς δὲ ψυχῆς αἱ οἰκειώσεις καὶ τὰ πάθη, ἐνέργειαι· οὐδὲ ἐοικυῖαι θερμάνσεσι καὶ ψύξεσι σωμάτων. διὸ εἴπερ τὸ πάσχειν τῶν σωμάτων

των

των σὺν τροπῇ, ῥητέον ἀπαθῆ πάντα τὰ ἀσώματα. τὰ μὲν γὰρ ὕλης κεχωρισμένα καὶ τῶν σωμάτων, ἐνεργείᾳ ἦν τὰ αὐτά· τὰ δὲ ὕλῃ πλησιάζοντα καὶ σώμασιν, αὐτὰ μὲν ἀπαθῆ· τὰ δὲ ἐφ' ὧν θεωρεῖται, πάσχει. ὅταν γὰρ τὸ ζῶον αἰσθάνηται, ἔοικεν ἡ μὲν ψυχὴ ἁρμονίᾳ χωριστῇ, ἐξ ἑαυτῆς τὰς χορδὰς κινούσῃ ἡρμοσμένας· τῇ δὲ ἐν ταῖς χορδαῖς ἁρμονίᾳ ἀχωρίστῳ, τὸ σῶμα. τὸ δ' αἴτιον τοῦ κινῆσαι τὸ ζῶον, διὰ τὸ εἶναι ἔμψυχον. ἀνάλογον δὲ τῷ μουσικῷ, διὰ τὸ εἶναι ἐναρμόνιον. τὰ δὲ πληγέντα σώματα διὰ πάθος αἰσθητικὸν ταῖς ἡρμοσμέναις χορδαῖς. καὶ γὰρ ἐκεῖ οὐχ ἡ ἁρμονία πέπονθεν ἡ χωριστή, ἀλλ' ἡ χορδή. καὶ κινεῖ μὲν ὁ μουσικὸς κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἁρμονίαν· οὐ μὴν ἐκινήθη ἂν ἡ χορδὴ μουσικῶς, εἰ καὶ ὁ μουσικὸς ἐβούλετο, μὴ τῆς ἁρμονίας τοῦτο λεγούσης.

κʹ. Ἡ τῶν ἀσωμάτων προσηγορία, οὐ κατὰ κοινότητα ἑνὸς ταὐτοῦ γένους οὕτω προσηγόρευται, καθάπερ τὰ σώματα· κατὰ δὲ ψιλὴν τὴν πρὸς τὰ σώματα στέρησιν

passio fit cum mutatione, dicendum incorporea omnia passionis esse expertia. nam quæ a materia corporibusq; sunt separata, actu sunt eadem. quę vero materię corporibusque appropinquant, ipsa quidem impassibilia sunt: sed illa in quibus conspiciuntur patiuntur. nam dum animans sentit, anima quidem similis esse videtur harmoniæ separatæ, ex semetipsa fides congrue aptatas mouenti: corpus autē simile harmoniæ inseparabili in ipsis fidibus. causa vero motus ipsum animans esse videtur, eo quod sit anima præditum. simile autem quodammodo est musico, quia & ipsum harmoniam quādam obtinet. sed corpora passione sensili mota, similia sunt fidibus recte attemperatis. nam & illic harmonia separata nihil patitur, sed fides. & musicus quidem mouet secundum harmoniam qua pollet: nec tamen fides musicè moueretur, etiam volente musico, nisi harmonia idipsum dictitaret.

XX. Appellatio incorporeorum non secundum vnius eiusdemq; generis communitatem sic dicitur, quemadmodum corpora: sed secundum nudam priuationem respectu

corporum. quocirca non impedit, eorum alia entia, alia autem non entia esse: item alia ante corpora, alia post corpora: præterea, alia separata a corporibus, alia nequaquam separata: tum, alia per semet subsistentia, alia opis alienæ ad subsistendum indiga: item alia quidem cum actionibus vitisq; ex semetipsis motum habentibus eadem esse, alia autem vna cum vitis certis quibusdam actionibus existere. nam secundum negationem eorum, quæ non sunt; non secundum affirmationem eorum quæ sunt, appellantur.

XXII. Materiæ proprietates secundum antiquos hæ sũt: quod sit incorporea: diuersa enim a corporibus est. quod vitæ expers: neq; enim intellectus, nec anima, nec aliquid per se viuens. quod informis, variabilis, infinita, impotens. propterea neq; ens, sed non ens: neque ita non ens, sicuti motus: sed verum non ens. simulacrum & phantasma molis: quia id est, quod primo subest moli: impotens, & appetitio subsistentiæ: consistens non in statu, semperq; contrarium in seipso apparens: paruum & magnum, item minus & malus: deficiens & excedens: quod

ρησιν, ὅθεν τὰ μὲν αὐτῶν ὄντα, τὰ δὲ οὐκ ὄντα εἶναι οὐ κεκώλυται· καὶ τὰ μὲν πρὸ σωμάτων, τὰ δὲ μετὰ σωμάτων· καὶ τὰ μὲν χωριστὰ σωμάτων, τὰ δὲ, ἀχώριστα· καὶ τὰ μὲν, καθ' ἑαυτὰ ὑφεστηκότα, τὰ δὲ ἄλλων εἰς τὸ εἶναι δεόμενα· καὶ τὰ μὲν ἐνεργείαις τὰ αὐτὰ καὶ ζωαῖς αὐτοκινήτοις, τὰ δὲ ταῖς ζωαῖς παρυφιστάμενα ταῖς ποιαῖς ἐνεργείαις. κατὰ γὰρ ἀπόφασιν, ὧν οὐκ ἔστιν· οὐ κατὰ πρόθεσιν, ὧν ἔστι, προσηγόρευται.

κβʹ. Τῆς ὕλης τὰ ἴδια κατὰ τοὺς ἀρχαίους τάδε· ἀσώματος, ἑτέρα γὰρ σωμάτων. ἄζωος, οὔτε γὰρ νοῦς, οὔτε ψυχὴ, οὐ ζῶν καθ' ἑαυτό· ἀνείδεος, ἀλλοῖος, ἄπειρος, ἀδύναμος. διὸ οὐδὲ ὄν, ἀλλ' οὐκ ὄν. οὐχ ὅπερ κίνησις, μὴ ὄν· ἀλλ' ἀληθινὸν μὴ ὄν. εἴδωλον καὶ φάντασμα ὄγκου. ὅτι τὸ πρώτως ἐν ὄγκῳ, τὸ ἀδύναμον, καὶ ἔφεσις ὑποστάσεως, καὶ ἑστὼς οὐκ ἐν στάσει· καὶ τὸ ἐναντίον ἀεὶ ἐφ' ἑαυτοῦ φανταζόμενον· μικρὸν, καὶ μέγα· καὶ ἧττον, καὶ μᾶλλον· ἐλλεῖπον καὶ ὑπερέχον· ἀεὶ γινόμενον, καὶ οὐ μένον, οὐδ'

αὖ

ἀεὶ φεύγειν δυνάμενον· ἀπόλειψις παντὸς τοῦ ὄντος. διὸ πᾶν ὃ ἐπαγγέλλεται, ψεύδεται· κἂν μέγα φαντασθῆναι, μικρόν ἐστιν· οἷον γὰρ παίγνιόν ἐστι, φεῦγον εἰς τὸ μὴ ὄν· ἡ γὰρ φυγὴ οὐ τόπῳ, ἀλλὰ τῇ ἐκ τοῦ ὄντος ἀπολείψει. ὅθεν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ εἴδωλα, ἐστὶν ἐν εἰδώλῳ χείρονι· ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τὸ ἀλλαχοῦ ἱδρυμένον, ἀλλαχοῦ φανταζόμενον. καὶ πιμπλάμενον, ὡς δοκεῖ, καὶ ἔχον οὐδὲν, καὶ δοκοῦν τὰ πάντα.

quod ſemper fit, nec unquam permanet, neq; tamen effugere elabiq; poteſt: defectus omnis entis. ideoq; quiquid promitſit, mentitur: & ſi magnum eſſe videatur, paruum eſt. nam inſtar rei ludicræ fugit & euaneſcit in nō-ens. fuga enim eius non fit loco, ſed dum eſſe deſinit. quapropter & ſimulacra quæ in ea ſunt deteriori ſimulacro inſunt: quemadmodum in ſpeculo res alibi poſita alibi apparet. & repletum, vti quidem videtur, nihil tamen habens, cum omnia ha bere videatur.

κγ'. Τὰ πάθη περὶ τοῦτο πάντα, περὶ ὃ καὶ ἡ φθορά· ὁδὸς γὰρ ἐστὶν εἰς φθορὰν ἡ παραδοχὴ τοῦ πάθους· καὶ τούτου τὸ φθείρεσθαι, οὗ καὶ τὸ πάσχειν ἐστίν. φθείρεται δὲ οὐδὲν ἀσώματον. τινὰ δ' αὐτῶν ἢ ἔστιν, ἢ οὐκ ἔστιν, ὥστε πάσχειν οὐδέν. τὸ γὰρ πάσχον οὐ τοιοῦτον εἶναι δεῖ, ἀλλ' οἷον ἀλλοιοῦσθαι καὶ φθείρεσθαι ταῖς ποιότησι τῶν ἐπεισιόντων, καὶ τὸ πάσχειν ἐμποιούντων. τῷ γὰρ ἐνόντι ἀλλοίωσις οὐ παρὰ τοῦ τυχόντος. οὔτε οὖν ἡ ὕλη πάσχει· ἄποιος γὰρ καθ' ἑαυτήν· οὔτε τὰ ἐπ' αὐτῆς εἴδη εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα· ἀλλὰ τὸ πά-

XXIII. Omnes paſſiones circa idem verſantur, circa quod & interitus. via enim ad interitum ſuſceptio paſſionis. & eiuſdem eſt interire, cuius eſt & pati. nihil autem incorporeum interit. quædam vero illorum aut ſunt, aut non ſūt, adeò vt nihil quidquam patiātur. quicquid enim patitur, nō eiuſmodi eſſe debet; ſed tale quod ab ingredientium & paſſionem inferentium qualitatibus alterari corrūpiq; poſſit. nam quod illi ineſt non promiſcue à quouis alteratur. quare nec materia patitur: eſt enim ſecundum ſeipſam qualitatis expers: nec formæ re-

rerum in eam ingredientium atque egredientim patiuntur. sed passio circa id quod ex vtroq; compositum, & cuius esse in vtriusque coniunctione consistit. hoc enim inter contrarias potentias qualitatesque, quæ materiam subeunt, & passiones inducunt, sustinere passiones cõspicitur. quocirca quibus vita extrinsecus, non autem a semetipsis obuenit, ea & viuere & non viuere pati possunt. quibus autem essentia in vita passionis experte consistit, ea secundum vitã permanere necesse est. sicuti vita carẽtibus, inquãtum vita carent, impassibilitas necessario cõuenit. Ergo mutari & pati composito ex materia formaq; hoc est corpori, nequaquam vero materiæ conuenit: ita etiã viuere ac mori, & proinde pati, in cõposito ex corpore & anima conspicitur. neque id animæ contingit. cum non sit aliquid ex nonvita vitaq; conflatum; sed vita solummodo cõstet. idq; adeo, quia essentia est simplex, & animę ratio suo se motu mouet.

XXIV. Substantia intellectualis ita omnibus partibus inter se similibus cõstat, vt & in particulari & in vniuersali intellectu entia existant. sed in

πάθος περὶ τὸ συναμφότερον, καὶ ᾧ τὸ εἶναι ἐν τῷ συναμφότερον· ὑπέστη γὰρ ἐν ταῖς ἐναντίαις δυνάμεσι, καὶ ποιότησι τῶν ἐπεισιόντων καὶ τὸ πάσχειν ἐμποιούντων ὑπομένον θεωρεῖται. οἷς δ' οὖν καὶ ὂν τὸ ζῆν ἔξωθεν, καὶ οὐ παρ' ἑαυτῶν, ταῦτα τὸ ζῆν καὶ τὸ μὴ ζῆν παθεῖν οἷά τε. οἷς δὲ τὸ εἶναι ἐν ζωῇ ἀπαθεῖ, κατὰ ζωὴν μένειν ἀνάγκη· ὥσπερ τῇ ἀζωΐᾳ, τὸ μὴ παθεῖν, καθ' ὅσον ἀζωΐα. ὡς οὖν τὸ τρέπεσθαι καὶ πάσχειν ἐν τῷ συνθέτῳ, τῷ ἐξ ὕλης τε καὶ εἴδους, ὅπερ ἦν τὸ σῶμα· οὐ μὴν τῇ ὕλῃ τοῦτο προσῆν· οὕτω καὶ τὸ ζῆν καὶ ἀποθνήσκειν, καὶ πάσχειν κατὰ τοῦτο, ἐν συνθέτῳ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος θεωρεῖται. οὐ μὴν καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τοῦτο συμβαίνει· ὅτι οὐκ ἦν ἐξ ἀζωΐας, καὶ ζωῆς συγκείμενον πρᾶγμα, ἀλλὰ ζωῆς καὶ μόνον. καὶ τοῦτο ἐν τῷ ἁπλῆν οὐσίαν εἶναι, καὶ λόγον τῆς ψυχῆς αὐτοκίνητον.

κδ΄. Ἡ νοερὰ οὐσία ὁμοιομερής ἐστιν, ὡς καὶ ἐν τῷ μερικῷ νῷ εἶναι τὰ ὄντα, καὶ ἐν τῷ παντελείῳ· ἀλλ' ἐν μὲν τῷ καθ' ὅλου, καὶ τὰ

μερικὰ καθολικῶς· ἐν δὲ τῷ μερικῷ, καὶ τὰ καθόλου καὶ μερικὰ μερικῶς.

intellectu vniuersali particularia quoq; entia sunt vniuersaliter: in particulari autẽ tam vniuersalia quam particularia sunt particulariter.

κέ. Τῆς οὐσίας, ἧς ἐν ζωῇ τὸ εἶναι, καὶ ἧς τὰ πάθη ζωαὶ, ταύτης καὶ ὁ θάνατος ἐν ποιᾷ ζωῇ κεῖται· οὐκ ἐν ζωῆς καθάπαξ στερήσει. ὅτι μηδὲ πάθος ἢ ὁδὸς ἦν πάντη πρὸς τὸ μὴ ζῆν, ἡ ἀζωΐα ἡ ἐν αὐτῇ.

XXV. Cuiuscunq; essentiæ esse consistit in vita, & cuius passiones sunt vitæ; eiusdem quoq; mors in certa aliqua vita consistit: non in omnimoda vitæ priuatione. quoniam nec ipsa vitæ vacuitas quæ est in illa, passio siue via est qua omnino viuere desinat.

κϛ΄. Ἐπὶ τῶν ζωῶν τῶν ἀσωμάτων, αἱ πρόοδοι μενόντων τῶν προτέρων ἑδραίων καὶ βεβαίων γίνονται, καὶ οὐ φθειρόντων τι αὐτῶν εἰς τὴν τῶν ὑπ᾽ αὐτὰ ὑπόστασιν, οὐδὲ μεταβαλλόντων. ὥστε οὐδὲ τὰ ὑφιστάμενα μετά τινος φθορᾶς ὑφίσταται, ἢ μεταβολῆς. οὐδὲ τοῦτο οὐδὲ γινετὸν, ὡς ἡ φθορᾶς μετέχουσα γένεσις, καὶ μεταβολῆς. ἀγένητα ἄρα καὶ ἄφθαρτα, καὶ ἀγενήτως καὶ ἀφθάρτως γεγονότα κατὰ τοῦτο.

XXVI. In vitis incorporeis progressus seu emanationes fiunt prioribus firmis immotisq; permanentibus, nec perdẽtibus quidquam de suo, vel mutantibus ad inferiorum productionem. adeo vt nec producta cum corruptione vel mutatione aliqua producantur. neq; quidquam eorum ita existit, sicuti generatio cum corruptione & mutatione cõiuncta. sunt ergo ingenita atq; incorruptibilia: & proinde etiam absq; generatione & corruptione producta.

κζ΄. Περὶ τοῦ ἐπέκεινα νοῦ, κατὰ μὲν νόησιν πολλὰ λέγεται· θεωρεῖται δὲ ἀνοησίᾳ κρεῖττον νοήσεως· ὥσπερ ἐπὶ τοῦ καθεύδοντος, διὰ

XXVII. De eo quod est supra mentem multa quidem per intelligentiam dicuntur. sed multo rectius otio & vacatione intellectus, quam intelligẽdo perspicitur: quem-

admodum de dormiente, dum vigilatur, multa quidem affirmantur; quorum tamen cognitio atq; experientia per somnum percipitur. nam simili simile cognoscitur: quia omnis cognitio assimilatio est ad id quod cognoscitur.

XXIIX. Nō ens aut ipsi producimus, separati ab ente: aut præconcipimus animo, coniūcti cum ente. proinde si separemur ab ente, non pręcōcipimus animo illud non-ens quod est supra ens; sed fingimus non ens, falsam quandam & ementitam passionem, quæ homini digredięti a semetipso contingere solet. nam vt vnusquisq; reuera & per se reduci poterat ad illud nō-ens quod est supra ens: (sic ab ente ac seipso digrediēs) trāsit ad non-ens quod entis defectus & carentia est.

XXIX. Corporis substantia nil impedit per-se incorporeum, quin sit vbicunque & quomodocunq; velit. nam vt id quod mole caret corpori est incomprehensibile, nec quidquā ad ipsum pertinet: si incorporeo id quod mole præditum est officere non potest, sed instar non entis adicet. neq; incorporeum motu locali hinc inde quo vult fertur: (locus enim molem corpoream comi-

διὰ μὲν ἐγρηγόρσεως πολλὰ λέγεται· διὰ δὲ τοῦ καθεύδειν ἡ γνῶσις, καὶ ἡ κατάληψις. τῷ γὰρ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γινώσκεται· ὅτι πᾶσα γνῶσις, τοῦ γνωστοῦ ὁμοίωσις.

κή. Μὴ ὂν τὸ μὲν γεννῶμεν, χωρισθέντες τοῦ ὄντος· τὸ δὲ προεννοοῦμεν, ἐχόμενοι τοῦ ὄντος· ὡς εἰ γε χωρισθείημεν τοῦ ὄντος, οὐ προεννοοῦμεν τὸ ὑπὲρ τὸ ὂν μὴ ὂν· ἀλλὰ γεννῶμεν ψευδὲς πάθος τὸ μὴ ὂν· συμβεβηκὸς περὶ τὸν ἐκστάντα ἑαυτοῦ. καὶ γὰρ αὐτὸς ἕκαστος ὥσπερ ὄντως καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ ἐνῆν ἀναχθῆναι ἐπὶ τὸ ὑπὲρ τὸ ὂν μὴ ὂν, καὶ παραχθῆναι ἐπὶ τὸ κατάπτωμα τοῦ ὄντος μὴ ὄν.

κθ΄. Οὐδὲν πρὸς τὸ ἀσώματον τὸ καθ᾽ ἑαυτὸ ἡ τοῦ σώματος ἐμποδίζει ὑπόστασις, πρὸς τὸ μὴ εἶναι ὅπου βούλεται, καὶ ὡς θέλει. ὡς γὰρ τῷ σώματι τὸ ἄογκον, ἄληπτον, καὶ οὐδὲν πρὸς αὐτό· οὕτω τῷ ἀσωμάτῳ τὸ ἔνογκον καὶ ἀνεμπόδιστον, καὶ ὡς μὴ ὂν, κεῖται· οὐδὲ το-

τοπικῶς διέρχεται τὸ ἀσώματον ὅπου βούλεται. ὄγκῳ γὰρ συνυφίσταται τόπος· οὐδὲ στενοχωρεῖται σωμάτων ὄντων. τὸ γὰρ ὁποσοῦν ἐν ὄγκῳ στενοχωρεῖσθαι δύναται, καὶ τοπικῶς ποιεῖσθαι τὴν μετάβασιν. τὸ δ᾽ ἄογκον παντελῶς καὶ ἀμέγεθες ὑπὸ τῶν ἐν ὄγκῳ ἀκράτητον, τοπικῆς τε κινήσεως ἄμοιρον. διαθέσει τοίνυν ποιᾷ ἐκεῖ εὑρίσκεται, ὅπου καὶ διάκειται, τόπῳ ὂν πανταχοῦ, καὶ οὐδαμοῦ. διὸ ποιᾷ διαθέσει, ἢ ὑπὲρ οὐρανὸν, ἢ ἐν μέρει ποῦ τοῦ κόσμου κατακρατεῖται. ὅταν δὲ κρατηθῇ ἔν τινι μέρει τοῦ κόσμου, οὐκ ὀφθαλμοῖς ὁρᾶται· ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ φανερὰ ἡ παρουσία αὐτοῦ γίνεται.

λ΄. Τὸ ἀσώματον ἂν ἐν σώματι κατασχεθῇ, οὐ συγκλεισθῆναι δεῖ, ὡς ἐν ζωγρείῳ θηρία· συγκλεῖσαι γὰρ αὐτὸ οὐδὲν οὕτω δύναται καὶ περιλαβεῖν σῶμα. οὐδ᾽ ὡς ἀσκὸς ὑγρόν τι ἕλκει ἢ πνεῦμα· ἀλλ᾽ αὐτὸ δεῖ ὑποστῆσαι δυνάμεις ῥεπούσας ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸ ἑνώσεως εἰς τὸ ἔξω· αἷς δὴ κατιὸν συμπλέκεται τῷ σώματι. δι᾽ ἐκτάσεως οὖν ἀρρήτου τῇ ἑαυτοῦ ἡ εἰς σῶμα σύνερξις. διὸ οὐδ᾽ ἄλλο αὐτὸ κα-

mitatur.) neq; a corporibus coercetur. nam quod mole quocunq; tandem modo præditum eſt, id & coerceri, & motu locali tranſitum facere poteſt. quod autem omnino molis magnitudinisq; expers eſt, nec ab eo quod mole præditum eſt cõtineri poteſt, nec motus localis eſt particeps. Certa igitur quadam diſpoſitione iſthic reperitur, quo affectu inclinat, loco interim & vbiq; & nullibi exiſtẽs. ideoq; certa quadam diſpoſitione vel ſupra cælum, vel in quadam mundi parte continetur: veruntamen cum in aliqua parte mundi continetur, oculis non conſpicitur: ſed præſentia eius ex ipſius operibus apparet.

XXX. Incorporeum ſi in corpore contineatur, non ita concludi neceſſe eſt, quemadmodũ feræ in roborario: (nullum enim corpus idipſum tali modo cõcludere complectiq; poteſt.) neq; vt vter humorem aliquem aut flatum cohibet: ſed ipſum incorporeum facultates ſeu potentias quaſdam à ſui cum ipſo corpore coniunctione exterius vergentes ſubſtituat oportet, quibus deſcendens corpori connectitur. itaq; per ineffabilem ſui ipſius extenſionem fit vt cor-

pore

pore coerceatur. ideoque nec aliud quidquã, sed ipsum sese alligat quapropter nec corpus vulneratum corruptũque, sed ipsum sese auertendo ab affectu corporeo, exsoluit.

XXXI. Vniuersalium perfectarumq; substantiarum nulla ad progeniem suam cõuertitur: sed omnes perfectæ substantiæ ad auctores suos reducuntur, etiam vsq; ad corpus mundanum. cum enim perfectum sit, ad animam intellectu præditam subrectum est; ideoque mouetur in orbem: anima autem eius ad mentem: mens verò ad primum principium subrigitur. ad hoc itaq; omnia, exordio inde ab vltimo ducto, pro suis quodque viribus perueniunt. reductio autem illa ad primum vel ex propinquo vel ex longinquo fit. hæc ergo non appetere solummodo Deum, sed & frui illo pro viribus, dici possunt. particularibus autem seu diuisis substantijs, & quæ vergere ad multa possunt, innatum quoq; est vt ad progenies suas se conuertant. vnde & in hisce delictum existit: in hisce probrosa perfidia. hasce ergo materia malo inficit, eo quod in ipsa deflecti possunt, cum ad Deum quoque conuerti

queant.

κατάδει, ἀλλ᾽ αὐτὸ ἑαυτό. οὐδὲ λύει τοίνυν θραυσθὲν τὸ σῶμα, καὶ φθαρὲν· ἀλλ᾽ αὐτὸ ἑαυτὸ στραφὲν ἐκ τῆς προσπαθείας.

λά. Τῶν μὲν ὅλων καὶ τελείων ὑποστάσεων οὐδεμία πρὸς τὸ ἑαυτῆς γέννημα ἐπέστραπται. πᾶσαι δὲ αἱ τέλειαι ὑποστάσεις πρὸς τὰ γεννήσαντά εἰσιν ἀνηγμένα, ἄχρι καὶ τοῦ κοσμικοῦ σώματος. τέλειον γὰρ ὂν ἀνῆπται πρὸς τὴν ψυχὴν, νοερὰν οὖσαν· καὶ κύκλῳ διὰ τοῦτο κινούμενον. ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν νοῦν· νοῦς δὲ πρὸς τὸ πρῶτον. διήκει τοίνυν ἅπαντα ἐπὶ τοῦτο, ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου ἀρξάμενον, καθ᾽ ὃ δύναται ἕκαστον. ἡ δὲ πρὸς τὸ πρῶτον ἀναγωγὴ, προσεχὴς μέντοι ἢ πόρρωθέν ἐστι· διὸ ταῦτα οὐκ ἐφίεσθαι μόνον τοῦ θεοῦ λέγοιτ᾽ ἂν, ἀλλὰ καὶ ἀπολαύειν κατὰ δύναμιν· ἐν δὲ ταῖς μερισταῖς ὑποστάσεσι, καὶ πρὸς πολλὰ ῥέπειν δυναμέναις, ἔνεστι καὶ πρὸς τὰ γεννήματα ἐπιστρέφειν. ὅθεν καὶ ἐν ταύταις ἡ ἁμαρτία, ἐν ταύταις ἡ λελοιδορημένη ἀπιστία. ταύτας οὖν κακοῖ ἡ ὕλη, τῷ ἐπιστρέφεσθαι ἐπ᾽ αὐτὴν δύνασθαι, δυναμένας ἐστράφ-

θαι

θεοῦ καὶ πρὸς τὸ θεῖον. ὥσθ' ἡ μὲν τελειότης ὑφίστησι τὰ τὰ δεύτερα ἀπὸ τῶν προτέρων, τηροῦσα αὐτὰ ἐπεστραμμένα πρὸς τὰ πρῶτα· τὸ δ' ἀτελὲς στρέφει καὶ πρὸς τὰ ὕστερα τὰ πρῶτα, καὶ φιλεῖν ταῦτα ποιεῖ τὰ πρὸ αὐτῶν ἀποστραφέντα.

λβ΄. Ὁ θεὸς πανταχοῦ ὅτι οὐδαμοῦ· καὶ ὁ νοῦς πανταχοῦ, ὅτι οὐδαμοῦ· καὶ ἡ ψυχὴ πανταχοῦ, ὅτι οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὁ θεὸς μὲν πανταχοῦ καὶ οὐδαμοῦ τῶν μετ' αὐτὸν πάντων· αὐτοῦ δὲ ἐστι μόνον ὡς ἔστι καὶ ἐθέλει. νοῦς δὲ ἐν θεῷ μὲν, πανταχοῦ δὲ καὶ οὐδαμοῦ τῶν μετ' αὐτόν. καὶ ψυχὴ ἐν νῷ τε καὶ θεῷ πανταχοῦ, καὶ οὐδαμοῦ ἐν σώματι· σῶμα δὲ καὶ ἐν ψυχῇ, καὶ ἐν νῷ, καὶ ἐν θεῷ. καὶ ὡς πάντα τὰ ὄντα, καὶ μὴ ὄντα ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν θεῷ, καὶ οὐκ αὐτὸς τὰ ὄντα, καὶ οὐκ ὄντα καὶ ἐν αὐτοῖς· εἰ μὲν γὰρ μόνον ἦν πανταχοῦ, αὐτὸς ἂν ἦν τὰ πάντα, καὶ ἐν πᾶσιν, ἐπεὶ δὲ καὶ οὐδαμοῦ, τὰ πάντα γίνεται δι' αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ, ὅτι πανταχοῦ ἐκεῖνος. ἕτερα δὲ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς οὐδαμοῦ. οὕτω καὶ νοῦς πανταχοῦ ὢν καὶ οὐδαμοῦ, αἴτιος ψυχῶν, καὶ τῶν μετ' αὐτὰς· καὶ οὐκ αὐ-

τὸς

queant. adeo vt perfectio quidem secunda primis substituat, conseruans ea conuersa ad prima: imperfectio verò prima quoque ad postrema deflectit, & efficit vt ament ea, quæ ante ipsa deflexerunt.

XXXII. Deus vbique est, quia est nusquam: & mens vbiq; quia nusquam: & anima vbiq; quia nusquam. sed Deus quidem vbiq; & nusquam eorum omnium quæ post ipsum sunt: sed isthic tantū est quemadmodum est atq; vult: mens autem in Deo quidem, sed vbique & nusquam eorum quæ sunt post ipsum: & anima in mente & in Deo vbique, & nusquam in corpore: corpus autem in anima, & in mente, & in Deo. & vt omnia entia & non entia ex Deo, & in Deo; nec tamen ipse entia vel non entia, nec in ijs. nam si solummodo vbiq; esset, ipse vtiq; omnia, & in omnibus esset: at quia idem etiam nusquam est, omnia fiunt per ipsum, & in ipso, quia ipse est vbique. sunt autem diuersa ab ipso, quia ipse quoq; nusquam est. ita etiam mens vbiq; existens & nusquam, causa est animarum, & eorum quæ post

animas

animas sequuntur: nec ipse est anima, nec ea quæ sunt post animam, nec in illis. quia non tantum vbiq; est eorum quæ sunt post ipsum; sed & nusquã. & anima nec corpus est, nec in corpore; sed causa corporis: quia dum vbiq; per corpus est diffusa, est nusquam. atque hic ptogressus vniuersi procedit vsque ad illud quod nec vbiq; simul, nec nuspiam esse potest; sed ex parte vtriusque particeps est.

XXXIII. Quemadmodum hoc est animæ esse in terra, non sic in terris versari sicuti corpora; sed præesse corpori in terris versanti: ita etiam esse in inferno est animæ, quando simulacro præest, quod naturam quidem talem habet vt sit in loco, subsistentiam vero in tenebris obtinet. quare si infernus subterraneus & tenebrosus locus est, anima licet nõ abstracta & diuulsa ab ente in inferno existit, attrahens sibi simulacrum. exeuntem enim eam ex solido corpore comitatur etiam spiritus quẽ ex spheris collectum habebat. sed cum ex affectu erga corpus rationem partialem obiectam habeat, secundum quam habitudinem quandam erga istiusmodi corpus obtinebat

dum

τὴν ψυχὴν, οὔτε τὰ μετὰ ψυχήν, οὐδὲ ἐν τούτοις· ὅτι οὐκ ἔστι μόνον πανταχοῦ τῶν μετ' αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ οὐδαμοῦ· καὶ ἡ ψυχὴ οὐ σῶμα, οὔτε ἐν σώματι, ἀλλ' αἰτία σώματος· ὅτι πανταχοῦ οὖσα τοῦ σώματος, ἔστιν οὐδαμοῦ. καὶ ἔστι γε ἡ πρόοδος τοῦ παντὸς, εἰς τὸ μήτε πανταχοῦ ἅμα, μήτε μηδαμοῦ εἶναι δυνάμενον, ἀλλ' ἀνὰ μέρος ἑκατέρων μετέχον.

λγ΄. Ὥσπερ τὸ ἐπὶ γῆς εἶναι ψυχῇ ἐστὶν, οὐ τὸ γῆς ἐπιβαίνειν, ὡς τὰ σώματα· τὸ δὲ προεστάναι σώματος, ὃ γῆς ἐπιβαίνει· οὕτω καὶ ἐν ἅδου εἶναι ἐστὶ ψυχῇ, ὅταν προεστήκει εἰδώλου, φύσιν μὲν ἔχοντος εἶναι ἐν τόπῳ, σκότει δὲ τὴν ὑπόστασιν κεκτημένου. ὥστε εἰ ὁ ἅδης ὑπόγειός ἐστι τόπος σκοτεινὸς, ἡ ψυχὴ καίπερ οὐκ ἀποσπωμένη τοῦ ὄντος, ἐν ἅδου γίνεται, ἐφελκομένη τὸ εἴδωλον. ἐξελθούσῃ γὰρ αὐτῇ τοῦ στερεοῦ σώματος τὸ πνεῦμα συνομαρτεῖ, ὃ ἐκ τῶν σφαιρῶν συνελέξατο. ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὸ σῶμα προσπαθείας τὸν λόγον ἐχούσῃ τὸν μερικὸν προβεβλημένον, καθ' ὃν σχέσιν ἔσχε πρὸς τὸ τοιὸν σῶμα,

ἐν

ἐν τῷ βίῳ, ἐκ τῆς προσπαθείας ἐναπομόργνυται τύπος τῆς φαντασίας εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ οὕτως ἐφέλκεται τὸ εἴδωλον· ἐν ᾅδου δὲ λέγεται, ὅτι τῆς ἀειδοῦς φύσεως ἐτύγχανε τὸ πνεῦμα, καὶ σκοτεινῆς. ἐπεὶ δὲ διήκει τὸ βαρὺ πνεῦμα καὶ ἔνυγρον, ἄχρι τῶν ὑπογείων τόπων, οὕτω καὶ αὕτη λέγεται χωρεῖν ὑπὸ γῆν. οὐχ ὅτι ἡ αὐτὴ οὐσία μεταβαίνει τόποις, καὶ ἐν τόποις γίνεται· ἀλλ᾽ ὅτι τῶν πεφυκότων σωμάτων τόποις μεταβαίνειν, καὶ εἰληχέναι τόποις, σχέσεις ἀναδέχεται· δεχομένων αὐτὴν κατὰ τὰς ἐπιτηδειότητας τῶν τοιούτων σωμάτων ἐκ τῆς κατ᾽ αὐτὴν ποιᾶς διαθέσεως. ὡς γὰρ ἂν διετέθη, εὑρίσκει σῶμα, τάξει καὶ τοῖς οἰκείοις διωρισμένον. διὸ καθαρότερον μὲν διακειμένῃ σύμφυτον τὸ ἐγγὺς τοῦ ἀΰλου σῶμα, ὅπερ ἐστὶ τὸ αἰθέριον. προελθούσῃ δὲ ἐκ λόγου εἰς φαντασίας προβολήν, σύμφυτον τὸ ἡλιοειδές· θηλυωθείσῃ δέ, καὶ παθαινομένῃ πρὸς τὸ εἶδος, παρέλκεται τὸ σεληνοειδές. πεσούσης δὲ εἰς σώματα, ὅταν κατὰ τὸ αὐτῆς ἄμορφον στῇ εἶδος ἐξ ὑγρῶν ἀναθυμιάσεων

dum viueret, ex affectu illo propenſo figura imaginationis imprimitur ſpiritui, atq; ita ſimulacrum attrahitur. in inferno autem eſſe dicitur, quoniam informem obſcuramque naturam nactus eſt ſpiritus. & quoniam grauis humidusque ſpiritus vſque ad ſubterranea loca pertingit, hac ratione & ipſa terram ſubire dicitur: non quod ipſa illa ſubſtantia de loco in locum tranſeat, & in locis exiſtat: ſed quia tranſeuntium ſuâ naturâ per loca, & loca obtinentium corporum habitudines ſuſcipit: ſuſcipientibus ipſam huiuſmodi corporibus pro cuiuſque aptitudine, ex certa quadam diſpoſitione erga illam. nam prout diſpoſita fuerit, ita corpus ſuo ordini, proprietatibuſq; definitum inuenit. ideoq; purius diſpoſitæ corpus quamproximè ad immateriale accedens, ætherium ſcilicet, adiunctum eſt. progreſſæ autem à ratione ad obiectum imaginationis, corpus ſolare adnaſcitur. ſed effæminatæ & formarum amore captæ adiũgitur corpus lunare. delapſam verò in corpora, cum ſecundum informẽ eius ſpeciẽ ex humidis vaporibus compoſita exiſtant, perfecta

σεων entis

entis ignorãtia, & caligo atq; infantia sequitur. & sane in ipso egressu, gerens adhuc spiritum ob humidam euaporationem turbatum, vmbrã attrahit, & prægrauatur, spiritu eiusmodi sua natura in terræ fundum contendente, nisi alia quædam causa ipsum in contrariam partẽ retrahat. quemadmodum igitur terrea hac testa circumtectam in terrã degere necessum est; ita etiã humidum spiritum attrahẽs, simulacrum necessario adiunctum habet. attrahit autem humorem, cum perpetuo adesse studet naturæ, cuius operatio in humore consistit, & quæ subterranea potius est. vbi autem operã dederit vt a natura secedat, splẽdor siccus existit, nulla vmbra, ac nube obscuratus. humiditas enim nebulam in aere constituit: siccitas verò ex exhalitione splendorem siccum sudumque producit.

XXXVI. Hæc de sensibili & materiali vere affirmantur: esse omnino extensum seu diffusum, esse mutabile, subsistere in alteratione, esse compositum, ipsum per semetipsum existere; in loco, & mole corporea conspici: aliaq; his similia. At de vero enti

σιν συνεστηκότα, ἄγνοια ἕπεται τοῦ ὄντος τελεία, καὶ σκότωσις, καὶ νηπιότης. καὶ μὴν καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ, ἔτι χρὶ τὴν δίυγρον ἀναθυμίασιν τὸ πνεῦμα ἔχουσα τεθολωμένον, σκιὰν ἐφέλκεται, καὶ βαρεῖται· χωρεῖν σπεύδοντος τοῦ τοιούτου πνεύματος εἰς μυχὸν τῆς γῆς φύσει, ἂν μὴ ἄλλη τις αὐτὸ αἰτία ἀνθέλκῃ. ὥσπερ οὖν τὸ γεῶδες ὄστρεον περικειμένη, ἀνάγκη ἐπὶ γῆς ἐνίσχεσθαι· οὕτω καὶ ὑγρὸν πνεῦμα ἐφελκομένη, εἴδωλον περικεῖσθαι ἀνάγκη. ὑγρὸν δὲ ἐφέλκεται, ὅταν συνεχῶς μελετήσει ὁμιλεῖν τῇ φύσει, ἧς ἐν ὑγρῷ τὸ ἔργον, καὶ ὑπόγειον μᾶλλον. ὅταν δὲ μελετήσει ἀφίστασθαι φύσεως, αὐγὴ ξηρὰ γίνεται, ἄσκιος, καὶ ἀνέφελος. ὑγρότης γὰρ ἐν ἀέρι νέφος συνίστησι· ξηρότης δὲ ἀπὸ τῆς ἀτμίδος αὐγὴν ξηρὰν ὑφίστησιν.

λϛʹ. Τὰ κατηγορούμενα τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ἐνύλου, ἀληθῶς ἐστὶ ταῦτα. τὸ πάντη εἶναι διαπεφορημένον, τὸ μεταβλητὸν εἶναι, τὸ ὑφεστάναι ἐν ἑτερότητι, τὸ σύνθετον εἶναι, τὸ καθ' ἑαυτὸ αὐτὸ ὑπάρχειν, τὸ ἐν τόπῳ, τὸ ἐν ὄγκῳ θεωρεῖσθαι, καὶ οἷα τούτοις παρα-

ἐμπλήσια; τοῦ δὲ ὄντως ὄντος, καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑφεστηκότος αὐτοῦ, τὸ εἶναι ἀεὶ ἐν ἑαυτῷ ἱδρυμένον, ὡσαύτως τὸ κατὰ ταὐτὰ ἔχειν, τὸ ἐν ταὐτότητι ἑστῶσθαι, τὸ ἀμετάβλητον εἶναι κατ' οὐσίαν, τὸ ἀσύνθετον, τὸ μήτε λυτὸν, μήτε ἐν τόπῳ εἶναι, μήτε εἰς ὄγκον διαπεφορεῖσθαι, τὸ μήτε γινόμενον, μήτε ἀπολλύμενον εἶναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὧν ἐχομένους δεῖ μηδ' ἔπ' ἄλλον τὰς περὶ τῆς διαφόρου αὐτῶν φύσεως, καὶ αὐτοὺς λέγειν, καὶ ἄλλων λεγόντων ὑπακούειν.

ti & persemetipsum subsistẽte hæc prædicantur: semper in semetipso situm esse, eodem modo atq; secuudum idem se habere, ipsa substantia in idẽtitatẽ consistere, esse immutabile secundum substantiam, non compositum, nec dissolubile, nec in loco, nec mole distensum: nec ortum esse, nec interire: & quæ his sunt similia quam regulam sequentes, nihil immutatum vel alienum de diuersa ipsorum natura, nec nosmetipsos loqui, nec alios loquentes audire conuenit.

SE-

SECVNDA PARS

Τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.

Quæ nunc primum ex Vaticano Codice prodit.

De Virtutibus,

XXXIV.

ALiæ sunt virtutes politici; aliæ tendentis ad contemplationem; quem & contemplatiuum idcirco, vel etiam contemplantem vocant: & aliæ mentis, qua mens, & ab animæ consortio pura. Virtutes politici in moderatione passionum positæ, hæ sunt: rationis ductum in vitæ officijs actionibusque sequi,& illi obtemperate. ideoque cum eo spectent, ne proximus ex conuersatione nostra aliquid damni capiat, ex ciuilis conversationis congregatione politicæ vocantur. & prudentia quidem circa partẽ rationalem versatur: fortitudo circa irascentem: temperantia autem in consensu atque concen-

cen-

Περὶ ἀρετῶν.

λδ'.

ΑΛΛΑΙ ἀρεταὶ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ἄλλαι τοῦ πρὸς θεωρίαν ἀνιόντος καὶ διὰ τοῦτο λεγομένου θεωρητικοῦ, καὶ ἤδη θεατοῦ. καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ νοῦ, καθὸ νοῦς, καὶ ἀπὸ ψυχῆς καθαρός. αἱ μὲν τοῦ πολιτικοῦ ἐν μετριοπαθείᾳ κείμεναι, τὸ ἕπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ λογισμῷ τοῦ καθήκοντος κατὰ τὰς πράξεις. διὸ πρὸς κοινωνίαν βλέπουσαι τὴν ἀβλαβῆ τῶν πλησίον, ἐκ τοῦ συναγελασμοῦ τῆς κοινωνίας πολιτικαὶ λέγονται. καὶ ἔστι φρόνησις μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον· ἀνδρεία δὲ περὶ τὸ θυμούμενον· σωφροσύνη δὲ ἐν ὁμολογίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ἐπιθυ-

μητ-

μητικοῦ πρὸς λογισμόν· δικαιοσύνη δὲ ἑκάστῳ τούτων ὁμοῦ οἰκειοπραγία, ἀρχῆς πέρι καὶ ἄρχεσθαι. αἱ δὲ τοῦ πρὸς θεωρίαν προκόπτοντος ἐν ἀποστάσει κεῖνται τῶν ἐνθένδε· διὸ καὶ καθάρσεις αὗται λέγονται, ἐν ἀποχῇ θεωρούμεναι, τῶν μετὰ σώματος πράξεων, καὶ συμπαθειῶν τῶν πρὸς αὐτό. αὗται μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς ἀφισταμένης πρὸς τὸ ὄντως ὄν· αἱ δὲ πολιτικαὶ τὸν θνητὸν ἄνθρωπον κατακοσμοῦσαι· καὶ πρόδρομοί τε αἱ πολιτικαὶ τῶν καθάρσεων. δεῖ γὰρ κοσμηθέντα κατ' αὐτὰς ἀποστῆναι τοῦ ζῶν τοῖς σώμασι πράττειν τι προηγουμένως. διὸ ἐν ταῖς καθάρσεσι, τὸ μὲν μὴ δοξάζειν τῷ σώματι, ἀλλὰ μόνον ἐνεργεῖν, ὑφίστησι τὸ φρονεῖν· ὃ διὰ τοῦ καθαρῶς νοεῖν τελειοῦται. τὸ δέ γε μὴ ὁμοιοπαθεῖν, συνίστησι τὸ σωφρονεῖν. τὸ δὲ μὴ φοβεῖσθαι ἀφισταμένην τοῦ σώματος, ὡς εἰς κενόν τι καὶ μὴ ὄν, τὴν ἀνδρείαν. ἡγουμένου δὲ λόγου καὶ νοῦ, καὶ μηδενὸς ἀντιτείνοντος, ἡ δικαιοσύνη. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰς πολιτικὰς ἀρετὰς διάθεσις ἐν μετριοπαθείᾳ θεωρεῖται· τέλος ἔχουσα τὸ ζῆν ὡς ἄνθρωπον

cētu partis concupiſcibilis cū ratione: Iuſticia vero, vt ſingulę harū proprio ſuo officio ſungātur in imperando & obtēperando. At virtutes hominis ad contēplationem contendentis conſiſtunt in abſceſſu ab inferioribus hiſce: ideo & purgationes eædē appellantur: quæ in abſtinētia ab actionibus quę corporis miniſterio fiūt, & ab affectionibus erga corpus, ſpectantur. hæ enim virtutes ſunt animæ ad verū ens ſeſe eleuantis. at ciuiles hominē mortalē exornant, & præcedunt more anteambulonum purgationes. hiſce enim exornatū abſtinere oportet ab actionibus quæ primo & præcipue corporis opera ſunt. ideoq; in purgationibus prudētia eſt, nō ſequi opiniones corporis, ſed per ſe ſolū operari: quod pure intelligēdo perficitur. at ne iiſdē cum corpore affectionibus abripiatur, id tēperātia præſtat. fortitudo autem ne metuatur diſceſſus a corpore, quaſi in inane & nonens. ſi vero ratio & mens principatū obtineat, nullo reluctāte, ea iuſticia eſt. quocirca habitus ſecūdū politicas virtutes in moderatione paſſionū ſpectatur: finē hunc ſibi propoſitū habens, vt hominē decet ſecūdum naturā viuere. at habitus

secūdū virtutes theoreticas, in carentia seu vacuitate affectionum: cuius finis est similitudo cum Deo. Quoniam vero purgatio alia quidem est purgans, alia purgatorū; purgatiuę virtutes secundum vtramq; purgationis significationem spectātur. nam & animam expurgāt, & adsunt purgatæ. finis enim purgandi est purum euadere. cumq; & purgatio & puritas quasi ablatio quædam sit omnis alieni, vtiq; bonum aliud quid erit a purgante. adeo vt si ante contractam impuritatem bonum fuerit quod purgatur, sufficiat ipsa purgatio. verum purgatio quidem placet, quod autem post eam reliquum quæritur, bonum erit, non purgatio. at natura animæ non est bonum, sed quod particeps boni fieri potest, & boniforme. alias non incideret in malum. bonum ergo eius consistit in eo, si auctori suo coniungatur: malum autem eius, si rebus inferioribus. & duplex quidem malum: primum quod inferioribus coniungatur: tum quod cum nimia passionum vehementia id fiat. ideoq; omnes politicæ virtutes quæ ab vno eam malo liberant virtutum nomen preciumq; meruerunt. purgatiuę autem

που κατὰ φύσιν. ἡ δὲ κατὰ τὰς θεωρητικὰς ἐν ἀπαθείᾳ· ἧς τέλος, πρὸς θεὸν ὁμοίωσις. ἐπεὶ δὲ καὶ κάθαρσις, ἡ μέν τις ἦν καθαίρουσα, ἡ δὲ κεκαθαρμένων· αἱ καθαρτικαὶ ἀρεταὶ κατ᾽ ἄμφω θεωροῦνται τὰ σημαινόμενα τῆς καθάρσεως. καθαίρουσί τε γὰρ τὴν ψυχὴν, καὶ καθαραῖς συνεισι. τέλος γὰρ τὸ κεκαθάρται τοῦ καθαίρειν. ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὸ καθαίρειν καὶ κεκαθάρται ἀφαίρεσις ἦν παντὸς ἀλλοτρίου, τὸ ἀγαθὸν ἕτερον ἂν εἴη τοῦ καθαίροντος. ὡς εἴγε πρὸ τῆς ἀκαθαρσίας ἀγαθὸν ἦν τὸ καθαιρούμενον, ἡ κάθαρσις ἤρκει. ἀλλ᾽ ἀρέσκει μὲν ἡ κάθαρσις, τὸ δὲ καταλειπόμενον ἔσται τὸ ἀγαθὸν, οὐχ ἡ κάθαρσις. ἀλλ᾽ ἡ ψυχῆς φύσις οὐκ ἦν ἀγαθὸν, ἀλλ᾽ ἀγαθοῦ μετέχειν δυνάμενον, καὶ ἀγαθοειδές. οὐ γὰρ ἂν ἐγένετο ἐν κακῷ. τὸ οὖν ἀγαθὸν αὐτῇ ἐν τῷ συνεῖναι τῷ γεννήσαντι. κακία δὲ τὸ τοῖς ὑστέροις. καὶ διπλῆ γε κακία· τό, τε τούτοις συνεῖναι, καὶ μετὰ παθῶν ὑπερβολῆς. διὸ πᾶσαι αἱ πολιτικαὶ ἀρεταὶ, μιᾶς γοῦν αὐτὴν κακίας ἀπαλλάττουσαι, ἀρεταὶ ἐκλήθησαν καὶ τίμιοι. αἱ δὲ καθαρτικαὶ, τιμιω-

μιώτεραι. καὶ τῆς ἐν ψυχὴν κακίαν ἀπαλλάττουσαι. δεῖ τοίνυν κεκαθαρμένην αὐτὴν συνεῖναι τῷ γεννήσαντι. καὶ ἀρετὴ ἄρα αὐτῆς μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῇ πάρεστιν ἐν γνώσει, καὶ εἰδήσει τοῦ ὄντος. οὐχ ὅτι αὐτὰ τοῦ πρὸ αὐτῆς. Ἄλλο οὖν γένος τρίτον ἀρετῶν μετὰ τὰς καθαρτικὰς καὶ πολιτικὰς, νοερᾶς τῆς ψυχῆς ἐνεργούσης. σοφία μὲν καὶ φρόνησις ἐν θεωρίᾳ ὧν νοῦς ἔχει. δικαιοσύνη δὲ, οἰκειοπραγία ἐν τῇ πρὸς τὸν νοῦν ἀκολουθίᾳ, καὶ τὸ πρὸς τὸν νοῦν ἐνεργεῖν. σωφροσύνη δὲ, εἴσω πρὸς νοῦν στροφή. ἡ δὲ ἀνδρεία, ἀπάθεια· καθ' ὁμοίωσιν τοῦ πρὸς ὃ βλέπει, ἀπαθὲς ὂν τὴν φύσιν. καὶ ἀντακολουθοῦσι γε αὗται ἀλλήλαις, ὥσπερ καὶ ἄλλαι. τέταρτον δὲ εἶδος ἀρετῶν, τὸ τῶν παραδειγμάτων, αἵπερ ἦσαν ἐν τῷ νῷ· κρείττους οὖσαι τῶν ψυχικῶν, καὶ τούτων παραδείγματα· ὧν καὶ τῆς ψυχῆς ἦσαν ὁμοιώματα. νοῦς μὲν ἐν ᾧ ἅμα τὰ, ὥσπερ παραδείγματα. ἐπιστήμη δὲ, ἡ φρόνησις. σοφία δὲ γινώσκων ὁ νοῦς· τὸ δὲ πρὸς αὐτὸν, ἡ σωφροσύνη· τὸ δὲ οἰκεῖον ἔργον, ἡ οἰκειοπραγία. ἡ δὲ ἀνδρεία, ἡ ταυτότης, καὶ

Τὸ

autem præstantiores: liberãtes eã a malo quatenus anima est. Quapropter purgatam cũ auctore suo coniungi oportet: quare & virtus eius post conuersionem consistit in cognitione atq; scientia veri entis; nequaquam autem nisi priora illa præcesserint. Restat ergo aliud quoddam tertium genus virtutũ post purgatiuas ac politicas, animę intellectualiter operãtis. hic sapientia & prudétia in contemplatione eorum quę més habet. iusticia proprij muneris functio, dum mentem sequitur, & secũdum mentem operatur: temperantia autem, cõuersio intrinsecus ad menté. fortitudo, passionũ carentia, ad similitudiné eius ad quod respicit, quod natura sua est impassibile. & hę quidem semet inuicé sequuntur, vt & cæteræ. Quartum genus virtutum est exemplarium, quæ in méte existunt; & animæ virtutibus lóge antestant: suntq; hæ illarum exéplaria, sicuti & animę virtutes harũ erant similitudines. & mens quidé est in qua simul sunt omnia, velut exemplaria. sciẽtia vero prudẽtiæ instar est. sapiẽtia autem intellectus cognoscens. quod autem ad semetipsum conuertitur, temperantia. quod proprio munere fungi-

tur

pore coerceatur. ideoque nec aliud quidquã, sed ipsum sese alligat quapropter nec corpus vulneratum corruptũque, sed ipsum sese auertendo ab affectu corporeo, exsoluit.

XXXI. Vniuersalium perfectarumq; substantiarum nulla ad progeniem suam cõuertitur; sed omnes perfectæ substantiæ ad auctores suos reducuntur, etiam vsq; ad corpus mundanum. cum enim perfectum sit, ad animam intellectu præditam subrectum est; ideoque mouetur in orbem: anima autem eius ad mentem: mens verò ad primum principium subrigitur: ad hoc itaq; omnia, exordio inde ab vltimo ducto, pro suis quodque viribus perueniunt. reductio autem illa ad primum vel ex propinquo vel ex longinquo fit. hæc ergo non appetere solummodo Deum, sed & frui illo pro viribus, dici possunt. particularibus autem seu diuisis substantijs, & quæ vergere ad multa possunt, innatum quoq; est vt ad progenies suas se conuertant. vnde & in hisce delictum existit: in hisce probrosa perfidia. hasce ergo materia malo inficit, eo quod in ipsa deflecti possunt, cum ad ad Deum quoque conuerti queant.

κατεδεῖ, ἀλλ' αὐτὸ ἑαυτὸ ἔδει· λύει τοίνυν τραυματισθὲν τὸ σῶμα, καὶ φθαρὲν· ἀλλ' αὐτὸ ἑαυτὸ στραφὲν ἐκ τῆς προσπαθείας.

λα΄. Τῶν μὲν ὅλων καὶ τελείων ὑποστάσεων οὐδεμία πρὸς τὸ ἑαυτῆς γέννημα ἐπέστραπται. πᾶσαι δὲ αἱ τέλειαι ὑποστάσεις πρὸς τὰ γεννήσαντά εἰσιν ἀνηγμένα, ἄχρι καὶ τοῦ κοσμικοῦ σώματος. τέλειον γὰρ ὂν ἀνῆκται πρὸς τὴν ψυχὴν, νοερὰν οὖσαν· καὶ κύκλῳ διὰ τοῦτο κινούμενον. ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν νοῦν· νοῦς δὲ πρὸς τὸ πρῶτον. διήκει τοίνυν ἅπαντα ἐπὶ τοῦτο, ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου ἀρξάμενον, καθ' ὃ δύναται ἕκαστον. ἡ δὲ πρὸς τὸ πρῶτον ἀναγωγὴ, προσεχὴς μέντοι ἢ πόῤῥωθέν ἐστι· διὸ ταῦτα οὐκ ἐφίεσθαι μόνον τοῦ θεοῦ λέγοιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ ἀπολαύειν κατὰ δύναμιν· ἐν δὲ ταῖς μερισταῖς ὑποστάσεσι, καὶ πρὸς πολλὰ ῥέπειν δυναμέναις, ἔνεστι καὶ πρὸς τὰ γεννήματα ἐπιστρέφειν. ὅθεν καὶ ἐν ταύταις ἡ ἁμαρτία, ἐν ταύταις ἡ λελοιδορημένη ἀπιστία. ταύτας οὖν κακοῖ ἡ ὕλη, τῷ ἐπιστρέφεσθαι ἐπ' αὐτὴν δύνασθαι, δυναμένας ἐστράφθαι

θεῖα καὶ πρὸς τὸ θεῖον. ἀλλ' ἡ μὲν τελειότης ὑφίστησι τὰ τὰ δεύτερα ἀπὸ τῶν προτέρων, τηροῦσα αὐτὰ ἐπεστραμμένα πρὸς τὰ πρῶτα· τὸ δ' ἀτελὲς στρέφει καὶ πρὸς τὰ ὕστερα τὰ πρῶτα, καὶ φιλεῖν ταῦτα ποιεῖ τὰ πρὸ αὐτῶν ἀποστραφέντα.

λϛ΄. Ο θεὸς πανταχοῦ ὅτι οὐδαμοῦ· καὶ ὁ νοῦς πανταχοῦ, ὅτι οὐδαμοῦ· καὶ ἡ ψυχὴ πανταχοῦ, ὅτι οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὁ θεὸς μὲν πανταχοῦ καὶ οὐδαμοῦ τῶν μετ' αὐτὸν πάντων· αὐτοῦ δὲ ἔστι μόνον ὡς ἔστι καὶ ἐθέλει. νοῦς δὲ ἐν θεῷ μὲν, πανταχοῦ δὲ καὶ οὐδαμοῦ τῶν μετ' αὐτόν. καὶ ψυχὴ ἐν νῷ τε καὶ θεῷ πανταχοῦ, καὶ οὐδαμοῦ ἐν σώματι· σῶμα δὲ καὶ ἐν ψυχῇ, καὶ ἐν νῷ, καὶ ἐν θεῷ. καὶ ὡς πάντα τὰ ὄντα, καὶ μὴ ὄντα ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν θεῷ, καὶ οὐκ αὐτὸς τὰ ὄντα, καὶ οὐκ ὄντα καὶ ἐν αὐτοῖς· εἰ μὲν γὰρ μόνον ἦν πανταχοῦ, αὐτὸς ἂν ἦν τὰ πάντα, καὶ ἐν πᾶσιν, ἐπεὶ δὲ καὶ οὐδαμοῦ, τὰ πάντα γίνεται δι' αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ, ὅτι πανταχοῦ ἐκεῖνος. ἕτερα δὲ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς οὐδαμοῦ. οὕτω καὶ νοῦς πανταχοῦ ὢν καὶ οὐδαμοῦ, αἴτιος ψυχῶν, καὶ τῶν μετ' αὐτὰς καὶ οὐκ αὐ-

τὸς

queant. adeo vt perfectio quidem secunda primis substituat, conseruans ea conuersa ad prima: imperfectio verò prima quoque ad postrema deflectit, & efficit vt ament ea, quæ ante ipsa deflexerunt.

XXXII. Deus vbique est, quia est nusquam: & mens vbiq; quia nusquam: & anima vbiq; quia nusquam. sed Deus quidem vbiq; & nusquam eorum omnium quæ post ipsum sunt: sed isthic tantū est quemadmodum est atq; vult: mens autem in Deo quidem, sed vbique & nusquam eorum quæ sunt post ipsum: & anima in mente & in Deo vbique, & nusquam in corpore: corpus autem in anima, & in mente, & in Deo: & vt omnia entia & non entia ex Deo, & in Deo; nec tamen ipse entia vel non entia, nec in ijs. nam si solummodo vbiq; esset, ipse vtiq; omnia, & in omnibus esset: at quia idem etiam nusquam est, omnia fiunt per ipsum, & in ipso, quia ipse est vbique. sunt autem diuersa ab ipso, quia ipse quoq; nusquam est. ita etiam mens vbiq; existens & nusquam, causa est animarum, & eorum quæ post

animas

animas sequuntur: nec ipse est anima, nec ea quæ sunt post animam, nec in illis. quia non tantum vbiq; est eorum quæ sunt post ipsum; sed & nusquã. & anima nec corpus est, nec in corpore; sed causa corporis: quia dum vbiq; per corpus est diffusa, est nusquam. atque hic progressus vniuersi procedit vsque ad illud quod nec vbiq; simul, nec nuspiam esse potest; sed ex parte vtriusque particeps est.

XXXIII. Quemadmodum hoc est animæ esse in terra, non sic in terris versari sicuti corpora; sed præesse corpori in terris versanti: ita etiam esse in inferno est animæ, quando simulacro præest, quod naturam quidem talem habet vt sit in loco, subsistentiam vero in tenebris obtinet. quare si infernus subterraneus & tenebrosus locus est, anima licet nõ abstracta & diuulsa ab ente in inferno existit, attrahens sibi simulacrum. exeuntem enim eam ex solido corpore comitatur etiam spiritus quẽ ex spheris collectum habebat. sed cum ex affectu erga corpus rationem partialem obiectam habeat, secundum quam habitudinem quandam erga istiusmodi corpus obtinebat

dum

τὴν ψυχὴν, οὔτε τὰ μετὰ ψυχήν, οὐδὲ ἐν τούτοις· ὅτι οὐκ ἔστι μόνον πανταχοῦ τῶν μετ' αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ οὐδαμοῦ· καὶ ἡ ψυχὴ οὐ σῶμα, οὔτε ἐν σώματι, ἀλλ' αἰτία σώματος· ὅτι πανταχοῦ οὖσα τοῦ σώματος, ἐστὶν οὐδαμοῦ. καὶ ἔστι γε ἡ πρόοδος τοῦ παντὸς, εἰς τὸ μήτε πανταχοῦ ἅμα, μήτε μηδαμοῦ εἶναι δυνάμενον, ἀλλ' ἀνὰ μέρος ἑκατέρων μετέχον.

λγ΄. Ὥσπερ τὸ ἐπὶ γῆς εἶναι ψυχῇ ἐστὶν, οὐ τὸ γῆς ἐπιβαίνειν, ὡς τὰ σώματα· τὸ δὲ προεστάναι σώματος, ὃ γῆς ἐπιβαίνει· οὕτω καὶ ἐν ᾅδου εἶναι ἐστὶ ψυχῇ, ὅταν προεστήκει εἰδώλου, φύσιν μὲν ἔχοντος εἶναι ἐν τόπῳ, σκότει δὲ τὴν ὑπόστασιν κεκτημένου. ὥστε εἰ ὁ ᾅδης ὑπόγειός ἐστι τόπος σκοτεινὸς, ἡ ψυχὴ καίπερ οὐκ ἀποσπωμένη τοῦ ὄντος, ἐν ᾅδου γίνεται, ἐφελκομένη τὸ εἴδωλον. ἐξελθούσῃ γὰρ αὐτῇ τοῦ στερεοῦ σώματος τὸ πνεῦμα συνομαρτεῖ, ὃ ἐκ τῶν σφαιρῶν συνελέξατο. ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὸ σῶμα προσπαθείας τὸν λόγον ἐχούσῃ τὸν μερικὸν προβεβλημένον, καθ' ὃν σχέσιν ἔσχε πρὸς τὸ τοιὸν σῶμα,

ἐν

ἐν τῷ βιοῦν, ἐκ τῆς προσπαθείας ἐναπομόργνυται τύπος τῆς φαντασίας εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ οὕτως ἐφέλκεται τὸ εἴδωλον· ἐν ᾅδου δὲ λέγεται, ὅτι τῆς ἀειδοῦς φύσεως ἐτύγχανε τὸ πνεῦμα, καὶ σκοτεινῆς. ἐπεὶ δὲ διήκει τὸ βαρὺ πνεῦμα καὶ ἔνυγρον, ἄχρι τῶν ὑπογείων τόπων, οὕτω καὶ αὕτη λέγεται χωρεῖν ὑπὸ γῆν. οὐχ ὅτι ἡ αὐτὴ οὐσία μεταβαίνει τόποις, καὶ ἐν τόποις γίνεται· ἀλλ' ὅτι τῶν πεφυκότων σωμάτων τόποις μεταβαίνειν, καὶ εἰληχέναι τόποις, σχέσεις ἀναδέχεται· δεχομένων αὐτὴν κατὰ τὰς ἐπιτηδειότητας τῶν τοιούτων σωμάτων ἐκ τῆς κατ' αὐτὴν ποιᾶς διαθέσεως. ὡς γὰρ ἂν διετέθη, εὑρίσκει σῶμα, τάξει καὶ τοῖς οἰκείοις διωρισμένον. διὸ καθαρότερον μὲν διακειμένῃ σύμφυτον τὸ ἐγγὺς τοῦ ἀΰλου σῶμα, ὅπερ ἐστὶ τὸ αἰθέριον. προελθούσῃ δὲ ἐκ λόγου εἰς φαντασίας προβολὴν, σύμφυτον τὸ ἡλιοειδές· θηλυνθείσῃ δὲ, καὶ παθαινομένῃ πρὸς τὸ εἶδος, παράκειται τὸ σεληνοειδές. πεσούσης δὲ εἰς σώματα, ὅταν κατὰ τὸ αὐτῆς ἄμορφον στῇ εἶδος ἐξ ὑγρῶν ἀναθυμιάσεων

dum viueret, ex affectu illo propenso figura imaginationis imprimitur spiritui, atq; ita simulacrum attrahitur. in inferno autem esse dicitur, quoniam informem obscuramque naturam nactus est spiritus. & quoniam grauis humidusque spiritus vsque ad subterranea loca pertingit, hac ratione & ipsa terram subire dicitur: non quod ipsa illa substantia de loco in locum transeat, & in locis existat: sed quia transeuntium suâ naturâ per loca, & loca obtinentium corporum habitudines suscipit: suscipientibus ipsam huiusmodi corporibus pro cuiusque aptitudine, ex certa quadam dispositione erga illam. nam prout disposita fuerit, ita corpus suo ordini, proprietatibusq; definitum inuenit. ideoq; purius dispositæ corpus quamproximè ad immateriale accedens, ætherium scilicet, adiunctum est. progressæ autem à ratione ad obiectum imaginationis, corpus solare adnascitur. sed effæminatæ & formarum amore captæ adiũgitur corpus lunare. delapsam verò in corpora, cum secundum informẽ eius speciẽ ex humidis vaporibus composita existant, perfecta entis

entis ignorātia, & caligo atq; infantia sequitur. & sane in ipso egressu, gerens adhuc spiritum ob humidam euaporationem turbatum, vmbrā attrahit, & prægrauatur, spiritu ciusmodi sua natura in terræ fundum contendente, nisi alia quædam causa ipsum in contrariam partē retrahat. quemadmodum igitur terrea hac testa circumtectam in terrà degere necessum est; ita etiā humidum spiritum attrahēs, simulacrum necessario adiunctum habet. attrahit autem humorem, cum perpetuo adesse studet naturæ, cuius operatio in humore consistit, & quæ subterranea potius est. vbi autem operā dederit vt a natura secedat, splēdor siccus existit, nulla vmbra, ac nube obscuratus. humiditas enim nebulam in aere constituit: siccitas verò ex exhalitione splendorem siccum sudumque producit.

XXXVI. Hæc de sensibili & materiali vere affirmantur: esse omnino extensum seu diffusum, esse mutabile, subsistere in alteratione, esse compositum, ipsum per semetipsum existere; in loco, & mole corporea conspici: aliaq; his similia. At de vero enti

σιαν ἀπεστηκότι, ἄγνοια ἕπεται τοῦ ὄντος τελεία, καὶ σκότωσις, καὶ νηπιότης. καὶ μὴν καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ, ἔτι ἔχει τὴν ὑγρὰν ἀναθυμίασιν τὸ πνεῦμα ἔχουσα τεθολωμένον, σκιὰν ἐφέλκεται, καὶ βαρεῖται· χωρεῖν ἀποδιδόντος τοῦ τοιούτου πνεύματος εἰς μυχὸν τῆς γῆς φύσει, ἂν μὴ ἄλλη τις αὐτὸ αἰτία ἀνθέλκῃ. ὥσπερ οὖν τὸ γεῶδες ὄστρεον περικειμένη, ἀνάγκη ἐπὶ γῆς ἐνίσχεσθαι· οὕτω καὶ ὑγρὸν πνεῦμα ἐφελκομένη, εἴδωλον περικεῖσθαι ἀνάγκη. ὑγρὸν δὲ ἐφέλκεται, ὅταν συνεχῶς μελετήσῃ ὁμιλεῖν τῇ φύσει, ἧς ἐν ὑγρῷ τὸ ἔργον, καὶ ὑπόγειον μᾶλλον. ὅταν δὲ μελετήσῃ ἀφίστασθαι φύσεως, αὐγὴ ξηρὰ γίνεται, ἄσκιος, καὶ ἀνέφελος. ὑγρότης γὰρ ἐν ἀέρι νέφος συνίστησι· ξηρότης δὲ ἀπὸ τῆς ἀτμίδος αὐγὴν ξηρὰν ὑφίστασιν.

λϛ'. Τὰ κατηγορούμενα τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ἐνύλου, ἀληθῶς ἐστὶ ταῦτα. τὸ πάντη εἶναι διαπεφορημένον, τὸ μεταβλητὸν εἶναι, τὸ ὑφεστάναι ἐν ἑτερότητι, τὸ σύνθετον εἶναι, τὸ καθ' ἑαυτὸ αὐτὸ ὑπάρχειν, τὸ ἐν τόπῳ, τὸ ἐν ὄγκῳ θεωρεῖσθαι, καὶ ὅσα τούτοις παρ-

ἐγ-

ἐμπλήσαι; τοῦ δὲ ὄντως ὄντος, καὶ καθ᾽ ἑαυτὸ ὑφεστηκότος αὐτοῦ, τὸ εἶναι ἀεὶ ἐν ἑαυτῷ ἱδρυμένον, ὡσαύτως τὸ κατὰ ταυτὰ ἔχειν, τὸ ἐν ταυτότητι ὑπάρχειν, τὸ ἀμετάβλητον εἶναι κατ᾽ οὐσίαν, τὸ ἀσύνθετον, τὸ μήτε λυτὸν, μήτε ἐν τόπῳ εἶναι, μήτε εἰς ὄγκον διαπεφορεῖσθαι, τὸ μήτε γινόμενον, μήτε ἀπολλύμενον εἶναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὧν ἐχομένοις δεῖ μηδ᾽ ἐπ᾽ ἄλλον τὰς περὶ τῆς διαφόρου αὐτῶν φύσεως, καὶ αὐτοὺς λέγειν, καὶ ἄλλων λεγόντων ὑπακούειν.

ti & persemetipsum subsistéte hæc prædicantur: semper in semetipso situm esse, eodem modo atq; secuudum idem se habere, ipsa substantia in idétitaté consistere, esse immutabile secundum substantiam, non compositum, nec dissolubile, nec in loco, nec mole distensum: nec ortum esse, nec interire: & quæ his sunt similia quam regulam sequentes, nihil immutatum vel alienum de diuersa ipsorum natura, nec nosmetipsos loqui, nec alios loquentes audire conuenit.

SE-

SECVNDA PARS

Τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.

Quæ nunc primum ex Vaticano Codice prodit.

De Virtutibus,

XXXIV.

Aliæ ſunt virtutes politici; aliæ tendentis ad contemplationem; quem & contemplatiuum idcirco, vel etiam contemplantem vocant: & aliæ mentis, qua mens, & ab animæ conſortio pura. Virtutes politici in moderatione paſſionum poſitæ, hæ ſunt: rationis ductum in vitæ officijs actionibuſque ſequi,& illi obtemperate. ideo que cum eo ſpectent, ne proximus ex conuerſatione noſtra aliquid damni capiat, ex ciuilis converſationis congregatione politicæ vocantur. & prudentia quidem circa partē rationalem verſatur: fortitudo circa iraſcentem: temperantia autem in conſenſu atque concen-

Περὶ ἀρετῶν.

λδ'.

ἌΛΛΑΙ ἀρεταὶ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ἄλλαι τοῦ πρὸς θεωρίαν ἀνιόντος καὶ διὰ τοῦτο λεγομένου θεωρητικοῦ, καὶ ἤδη θεατοῦ. καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ νοῦ, καθὸ νοῦς, καὶ ἀπὸ ψυχῆς καθαρός. αἱ μὲν τοῦ πολιτικοῦ ἐν μετριοπαθείᾳ κείμεναι, τὸ ἕπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ λογισμῷ τοῦ καθήκοντος κατὰ τὰς πράξεις. διὸ πρὸς κοινωνίαν βλέπουσαι τὴν ἀβλαβῆ τῶν πλησίον, ἐκ τοῦ συναγελασμοῦ τῆς κοινωνίας πολιτικαὶ λέγονται. καὶ ἔστι φρόνησίς μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον· ἀνδρεία δὲ περὶ τὸ θυμούμενον· σωφροσύνη δὲ ἐν ὁμολογίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ἐπιθυμητι-

μητικοῦ πρὸς λογισμόν· δικαιοσύνη δὲ ἑκάστῳ τούτων ὁμοῦ οἰκειοπραγία, ἀρχῆς πέρι καὶ ἄρχεσθαι. αἱ δὲ τοῦ πρὸς θεωρίαν προκόπτοντος ἐν ἀποστάσει κεῖνται τῶν ἐνθεῦθεν· διὸ καὶ καθάρσεις αὗται λέγονται, ἐν ἀποχῇ θεωρούμεναι, τῶν μετὰ σώματος πράξεων, καὶ συμπαθειῶν τῶν πρὸς αὐτό. αὗται μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς ἀφισταμένης πρὸς τὸ ὄντως ὄν· αἱ δὲ πολιτικαὶ τὸν θνητὸν ἄνθρωπον κατακοσμοῦσαι· καὶ πρόδρομοί τε αἱ πολιτικαὶ τῶν καθάρσεων. δεῖ γὰρ κοσμηθέντα κατ' αὐτὰς ἀποστῆναι τοῦ ζῶν τοῖς σώμασι πράττειν τι προηγουμένως. διὸ ἐν ταῖς καθάρσεσι, τὸ μὲν μὴ δοξάζειν τῷ σώματι, ἀλλὰ μόνον ἐνεργεῖν, ὑφίστησι τὸ φρονεῖν· ὃ διὰ τοῦ καθαρῶς νοεῖν τελειοῦται. τὸ δέ γε μὴ ὁμοιοπαθεῖν, συνίστησι τὸ σωφρονεῖν. τὸ δὲ μὴ φοβεῖσθαι ἀφισταμένην τοῦ σώματος, ὡς εἰς καινόν τι καὶ μὴ ὄν, τὴν ἀνδρείαν. ἡγουμένου δὲ λόγου καὶ νοῦ, καὶ μηδενὸς ἀντιτείνοντος, ἡ δικαιοσύνη. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰς πολιτικὰς ἀρετὰς διάθεσις ἐν μετριοπαθείᾳ θεωρεῖται· τέλος ἔχουσα τὸ ζῆν ὡς ἄνθρω-
πον

cētu partis concupiſcibilis cū ratione:Iuſticia vero,vt ſingulę harū proprio ſuo officio ſungātur in imperando & obtēperando. At virtutes hominis ad contēplationem contendentis conſiſtunt in abſceſſu ab inferioribus hiſce: ideo & purgationes eædē appellantur: quæ in abſtinētia ab actionibus quę corporis miniſterio fiūt, & ab affectionibus erga corpus, ſpectantur. hæ enim virtures ſunt animæ ad verū ens ſeſe eleuantis. at ciuiles hominē mortalē exornant, & præcedunt more anteambulonum purgationes. hiſce enim exornatū abſtinere oportet ab actionibus quæ primo & præcipue corporis opera fiunt. ideoq; in purgationibus prudētia eſt, nō ſequi opiniones corporis, ſed per ſe ſolū operari: quod pure intelligēdo perficitur. at ne iiſdē cum corpore affectionibus abripiatur, id tēperātia præſtat. fortitudo autem ne metuatur diſceſſus a corpore, quaſi in inane & nonens. ſi vero ratio & mens principatū obtineat, nullo reluctāte, ea iuſticia eſt. quocirca habitus ſecūdū politicas virtutes in moderatione paſſionū ſpectatur: finē hunc ſibi propoſitū habens, vt hominē decet ſecūdum naturā viuere. at habitus

μιώτεραι. καὶ τῆς εἰς ψυχὴν κακίας ἀπαλλάττουσαι. δεῖ τοίνυν καθηρμένην αὐτὴν συνεῖναι τῷ γεννήσαντι. καὶ ἀρετὴ ἄρα αὐτῆς μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτὴ πάρεστιν ἐν γνώσει, καὶ εἰδήσει τοῦ ὄντος. οὐχ ὅτι αὐτὰ τῶν περὶ αὐτῆς. Ἄλλο οὖν γένος τρίτον ἀρετῶν μετὰ τὰς καθαρτικὰς καὶ πολιτικὰς, νοερῶς τῆς ψυχῆς ἐνεργούσης. σοφία μὲν καὶ φρόνησις ἐν θεωρίᾳ ὧν νοῦς ἔχει. δικαιοσύνη δὲ, οἰκειοπραγία ἐν τῇ πρὸς τὸν νοῦν ἀκολουθίᾳ, καὶ τὸ πρὸς τὸν νοῦν ἐνεργεῖν. σωφροσύνη δὲ, εἴσω πρὸς νοῦν στροφή. ἡ δὲ ἀνδρεία, ἀπάθεια· καθ' ὁμοίωσιν τοῦ πρὸς ὃ βλέπει, ἀπαθὲς ὂν τὴν φύσιν. καὶ ἀντακολουθοῦσί γε αὗται ἀλλήλαις, ὥσπερ καὶ ἄλλαι. τέταρτον δὲ εἶδος ἀρετῶν, τὸ τῶν παραδειγμάτων, αἵπερ ἦσαν ἐν τῷ νῷ· κρείττους οὖσαι τῶν ψυχικῶν, καὶ τούτων παραδείγματα· ὧν καὶ τῆς ψυχῆς ἦσαν ὁμοιώματα. νοῦς μὲν ἐν ᾧ ἅμα τὰ, ὥσπερ παραδείγματα. ἐπιστήμη δὲ, ἡ φρόνησις. σοφία δὲ γινώσκων ὁ νοῦς· τὸ δὲ πρὸς αὑτὸν, ἡ σωφροσύνη· τὸ δὲ οἰκεῖον ἔργον, ἡ οἰκειοπραγία. ἡ δὲ ἀνδρεία, ἡ ταυτότης, καὶ

Τὸ

autem præstantiores: liberãtes eã a malo quatenus anima est. Quapropter purgatam cũ auctore suo coniungi oportet: quare & virtus eius post conuersionem consistit in cognitione atq; scientia veri entis; nequaquam autem nisi priora illa præcesserint. Restat ergo aliud quoddam tertium genus virtutũ post purgatiuas ac politicas, animę intellectualiter operãtis. hic sapientia & prudẽtia in contemplatione eorum quę mẽs habet. iusticia proprij muneris functio, dum mentem sequitur, & secũdum mentem operatur. temperantia autem, cõuersio intrinsecus ad mentẽ. fortitudo, passionũ carentia, ad similitudinẽ eius ad quod respicit, quod natura sua est impassibile. & hę quidem semet inuicẽ sequuntur, vt & cæteræ. Quartum genus virtutum est exemplarium, quæ in mẽte existunt; & animæ virtutibus lõge antestant: suntq; hæ illarum exẽplaria, sicuti & animę virtutes harũ erant similitudines. & mens quidẽ est in qua simul sunt omnia, velut exemplaria. sciẽtia vero prudẽtiæ instar est. sapiẽtia autem intellectus cognoscens. quod autem ad semetipsum conuertitur, temperantiã. quod proprio muniere fungi-

tur, id proprium iusticiæ officium. fortitudo autē, quod in eodem semper statu & pura in semetipsa ob virium præstantiam permanet. Quatuor ergo virtutum genera ostendimus, quarū aliæ quidem erant mentis, exemplares scilicet, quæ cū ipsa substātia eius concurrūt. aliæ vero animę, vt animę iā ad mentem respicientis, & ab ea repletæ. aliæ autem animæ hominis in purgando occupatæ, aut iam a corpore brutisq; passionibus purgatæ. aliæ vero animæ hominis exornantis hominem, eo quod terminos modūq; irrationali facultati præstituit, & passionū moderationē inducit. & is quidem qui maiores obtinet, obtinet etiam necessario minores: sed non vice versa. neq; enim maioribus instructus, quia & minores possidet, ideo primo & præcipue secundum minores operabitur: sed tantum secūdum mortalis conditionis circumstantiam. Scopi quoq; vti dictum est, secundum genera differunt. Scopus enim politicarū est modū adhibere affectibus, ad actiones ex naturę prescripto obeundas. Purgatiuarū vero, affectuum penitus memoriam delere. cæterarum autē scopi, pro ratione illorum quæ diximus. ideo-

τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ μένειν καθαρὸν, διὰ δυνάμεως περιουσίαν. Τέτταρα τοίνυν ἀρετῶν γένη πέφηνεν· ὧν αἱ μὲν ἦσαν τοῦ νοῦ, αἱ παραδειγματικαὶ, καὶ σύνδρομοι αὐτοῦ τῇ οὐσίᾳ· αἱ δὲ ψυχῆς πρὸς νοῦν ἐνορώσης ἤδη, καὶ πληρουμένης ἀπ' αὐτοῦ· αἱ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου, καθαιρομένης τε καὶ καθαρθείσης ἀπὸ σώματος καὶ τῶν ἀλόγων παθῶν· αἱ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου κατακοσμούσης τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὸ μέτρα τῇ ἀλογίᾳ ἀφορίζειν, καὶ μετριοπάθειαν ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἔχων τὰς μείζους ἐξ ἀνάγκης ἔχει καὶ τὰς ἐλάττους. οὐ μὴν τοὔμπαλιν· οὐκέτι μέντοι τῷ ἔχειν καὶ τὰς ἐλάττους ὁ ἔχων τὰς μείζους ἐνεργήσει κατὰ τὰς ἐλάττους προηγουμένως, ἀλλὰ μόνον κατὰ περίστασιν τὴν τῆς γενέσεως. Οἱ σκόποι, ὥσπερ εἴρηται, καὶ κατὰ γένος διαφέρονται. τῶν γὰρ πολιτικῶν, μέτρον ἐπιθεῖναι τοῖς πάθεσι πρὸς τὰς πρακτικὰς τῆς κατὰ φύσιν ἐνεργείας. τῶν δὲ καθαρτικῶν, τελέως τῶν παθῶν εἰς ἔννοιαν ἀφικνουμένοις· τῶν δὲ λοιπῶν ἀναλόγως τοῖς εἰρημένοις. διὸ καὶ ὁ μὲν κατὰ τὰς πρακτικὰς ἐνεργῶν, σπουδαῖος ἐστὶν ἄν-

θρω-

θρωπος. ὁ δὲ κατὰ τὰς καθαρτικὰς, δαιμόνιος ἄνθρωπος, ἢ καὶ δαίμων ἀγαθός. ὁ δὲ κατὰ μόνας τὰς πρὸς τὸν νοῦν, θεός. ὁ δὲ κατὰ τὰς παραδειγματικὰς, θεῶν πατήρ. ἐπιμελητέον οὖν μάλιστα τῶν καθαρτικῶν ἡμῖν, σκεψαμένοις ὅτι τούτων μὲν ἡ τεῦξις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ· διὰ τούτων δὲ, καὶ ἡ εἰς τὰς τιμιωτέρας ἄνοδος. διὸ θεωρητέον, ἄχρι τίνος καὶ ἐπὶ πόσον οἷά τε παραλαμβάνεσθαι ἡ κάθαρσις. ἔστι μὲν γὰρ ἀπόστασις σώματος, καὶ τῆς ἀλόγου παθητικῆς κινήσεως. πῶς δ' ἂν γένοιτο καὶ μέχρι τίνος, ῥητέον.

Πρῶτον μὲν οἷον θεμέλιος καὶ ὑποβάθρα τῆς καθάρσεως, τὸ γνῶναι ἑαυτὸν, ψυχὴν ὄντα ἐν ἀλλοτρίῳ πράγματι καὶ ἑτερουσίῳ συνδεδεμένην.

Δεύτερον, τὸ ἀπὸ τούτου ὁρμώμενον τοῦ πείσματος· συνάγειν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ τοῖς οἷον τόποις, πάντως γε μὴν ἀπαθῶς πρὸς αὐτὸ διατιθέμενον. ἐνεργῶν μὲν γάρ τις συνεχῶς κατ' αἴσθησιν, κἂν μὴ μετὰ προσπαθείας καὶ τῆς τοῦ ἥδεσθαι ἀπολαύσεως τοῦτο ποιῇ· ἀλλ' οὖν ἐσκέδασται ὁ

περὶ

ideoq; qui ſecundum practicas virtutes operatur, vir probus eſt: qui ſecundũ purgatiuas, homo dæmonius, ſiue diuinus, ſeu genius bonus. qui vero ſecundum ſolas intellectuales, Deus. at qui ſecundum exemplares, Deorum pater. inprimis ergo purgatiuis nos ſtudere oportet, id nobiſcum conſiderantes, eas in hac vita obtineri poſſe: & per eas deinde gradus patere ad excellentiores. ideoque videndum quouſq; & in quantum purgatio percipi poſſit. eſt enim diuortium a corpore, & ab irrationali paſſionum motu. quomodo autem & quatenus obtingat, nunc dicendum.

Primo quidem veluti fundamentum & baſis purgationis eſt, noſcere ſemetipſum animam eſſe in re aliena & ſubſtantiæ prorſus diuerſæ deuinctam.

Secundo, quod ab hoc fundamento exſurgit: colligere ſemetipſum a corpore & quaſi è diuerſis locis, ita vt omnino liber ſis ab eius affectionibus. nam dum quis frequẽter ſecundum ſenſum operatur, licet non cum propenſione affectus & voluptatis perceptione id faciat, diſtrahitur nihilominus corporis cura,

dum

dum per sensum cum eo coniungitur. sed & sensibilium voluptatibus doloribusue cũ animi quadam inclinatione & affectus propẽsione afficimur. ab huiusmodi autem dispositione vel inprimis se purgare oportet. Id autem fiet, si necessarias etiã voluptates sensusq; medelæ tantum causa admittat, aut doloribus propulsandis, ne impediatur. tollẽdi autem & dolores. aut si id fieri non possit, sensim subtrahẽdi: imminuti tamen, eo quod sensu eorum non afficimur. ira autem, quantum fieri poterit, tollenda. nec vllo modo meditato consilio agitãda. id si nequeat, saltem non admiscendũ ei animi propositũ; vt alterius sit subita nec præmeditata cõmotio. quiquid autem absque animi proposito fit, id inualidum & exiguum est. metus quoq; omnis tollendus. nihil enim metuet. sed & hic animi propositum absit. verumenim vero vtendum & ira & metu in admonendo. omnis etiam mali cupiditas exterminanda. cibo autem & potui non ipse, qua ipse, indulgebit. at rerum venerearum naturalium ne subitos quidem & inuoluntarios motus sentiat: aut saltem cũ leuissima imaginatione, qualis

per

περὶ τὸ σῶμα συναφῆς αὐτῷ κατ᾽ αὐτὴν γινόμενος. προσπάσχομεν δὲ ταῖς τῶν αἰσθητῶν ἡδοναῖς ἢ λύπαις συμπροθυμίᾳ καὶ ἐπινεύσει συμπαθεῖ. ἀφ᾽ ἧς δὲ μάλιστα διαθέσεως αὐτὸν προσήκει καθαίρειν. Τοῦτο δὲ ἂν γένοιτο, εἰ καὶ τὰς ἀναγκαίας τῶν ἡδονῶν, καὶ τὰς αἰσθήσεις, ἰατρείας ἕνεκα μόνον τις παραλαμβάνει, ἢ ἀπαλλαγῆς πόνων, ἵνα μὴ ἐμποδίζοιτο. ἀφαιρετέον δὲ καὶ τὰς ἀλγηδόνας. εἰ δὲ μὴ οἷόν τε εἴη, πρᾴως ὑστερεῖν· ἀλλ᾽ ἰκαπλωθέντα τῷ μὴ συμπάσχειν. τὸν δὲ θυμὸν, ὅσον οἷόν τε, ἀφαιρετέον· καὶ μὴ μελετητέον πάντῃ. εἰ δὲ μὴ, μὴ αὐτὸν γοῦν συναναμιγνῦσαι τὴν προαίρεσιν· ἀλλ᾽ ἄλλα εἴη τὸ ἀπροαίρετον. τὸ δ᾽ ἀπροαίρετον, ἀσθενὲς καὶ ὀλίγον. τόν τε φόβον πάντα. οὐδενὸς γὰρ φοβήσεται. τὸ δ᾽ ἀπροαίρετον, καὶ ἐνταῦθα. χρηστέον δὲ ἄρα καὶ θυμῷ καὶ φόβῳ ἐν νουθετήσει. ἐπιθυμίαν δὲ παντὸς φαύλου ἐξοριστέον. σιτίων δὲ καὶ ποτῶν οὐκ αὐτὸς ὀρέξει, ᾗπερ αὐτός. ἀφροδισίων δὲ τῶν φυσικῶν, οὐδὲ τὸ ἀπροαίρετον· εἰ δ᾽ ἄρα ὅσον μέχρι φαντασίας προπετοῦς, τῆς

κατ᾽

κατὰ τοὺς ὕπνους. ὅλως δὲ αὐτὴ μὲν πάντων ἡ ψυχὴ, ἡ νοερὰ τοῦ καθαιρομένου τούτων ἔστω καθαρά. βουλέσθω δὲ καὶ τὸ κινούμενον πρὸς τὸ ἄλογον τῶν σωματικῶν παθῶν, ἀσυμπαθῶς κινεῖσθαι καὶ ἀπροσέκτως. ὥστε καὶ τὰς κινήσεις εὐθὺς λύεσθαι τῇ γειτνιάσει τοῦ λογιζομένου. οὐκ ἔσται τοίνυν μέχρι προκοπτούσης τῆς καθάρσεως· ἀλλὰ λοιπὸν παρ᾽ ὧν ὁ λόγος ἀρέσκει. ὃν τὸ χεῖρον αἰδέσεται, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ χεῖρον δυσχερᾶναι, ἂν ὅλως κινηθῇ· ὅτι μὴ ἡσυχίαν ἦγε παρόντος τοῦ δεσπότου, καὶ ἀσθένειαν ἑαυτοῦ ἐπιτιμήσει. καὶ αὗται μὲν ἔτι μετριοπάθειαι, ἐπίτασιν εἰς ἀπάθειαν λαμβάνουσαι. ὅταν δὲ παντελῶς τὸ συμπαθὲς ἐκκαθαρθῇ, σύνεστι τούτῳ τὸ ἀπαθές. ὅτι καὶ τὸ πάθος τὴν κίνησιν ἐλάμβανε, τοῦ λογισμοῦ τὸ ἐνδόσιμον διὰ τῆς ῥοπῆς παρεσχηκότος.

per somnum animo obuersatur. at ipsa intellectualis anima hominis purgati ab omnibus hisce prorsus sit pura. studeat quoq; vt corporalium affectionum motus ad irrationale, voluntate nec cõsentiente nec advertente moueantur. adeo vt motus isti rationis vicinia statim elanguescant id vero non continget, dum adhuc purgationi studetur: verum ijs apud quos ratio suo in precio est. quam sequior illa pars verebitur: adeo vt indignetur pars deterior si omnino commota fuerit, eo quod præsente domino non quieuerit; & impotentiam sibimetipsi exprobret. & hæ quidem adhuc moderatæ passiones sunt, quæ tandem in vacuitatem affectuum proficiũt. nam vbi omnis compassio demum expurgata fuerit, tum vacuitas passionum adest. quia hinc affectus motum accepiebat, quod ratio sua propensione quasi frænum laxaret.

λέ. Ἕκαστον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐστί που, εἰ ὅλως ἐστί που, οὐ μήν τοι παρὰ τὴν φύσιν. σώματι μὲν οὖν ἐν ὕλῃ καὶ ὄγκῳ ὑφεστῶτι τὸ εἶναί που ἐστι, τὸ ἐν τόπῳ εἶναι· διὸ καὶ τῷ σώματι τοῦ

κόσμου

XXXV. Vnum quodq; secundum naturam suam alicubi est; si modo sit alicubi: non præter naturam. corpori igitur in materia & mole subsistenti esse alicubi est esse in loco, ideoq; corpori mundano,

vtpote materiali & mole prædito, esse vbiq; consistit in interuallo & loco interualli. mundo autem intellectuali, & omni omnino rei immateriali, vt pote nulla mole prędito nec ullo interuallo extenso, nullo quoq; modo adest esse in loco. adeo vt esse vbiq; incorporeo nō sit locale. quare nec pars eius erit hic, pars vero isthic. neq; enim extra locū erit, nec interuallo extensum: sed totū est, vbicunq; est. neq; hic quidē est, alibi vero non est. ita enim hoc quidem loco foret comprehensum: ab isto autem loco disiunctum. nec procul quidē ab hoc, prope verò istū: quemadmodum procul & prope dicitur de ijs quæ sua natura in loco existunt, secundum spacia interuallorum. Vnde mundus quidem intellectuali adest per modum extēsionis seu interualli: incorporeum autem mūdo nec partibus nec spacijs diuisum, indiuisum autem in disiuncto seu spacijs extēso totum existit secundum quamlibet partem: vnum idēq; numero existens. ei autem quod natura multiplex & magnitudine extensum id quod impartibile est & immultiplicabile & magnitudine extēditur & multiplicatur. & ita eo fruitur pro

vt

κόσμῳ ἐνύλῳ καὶ ἐνόγκῳ ὄντι, τὸ πανταχοῦ εἶναι ὑπῆρξεν, ἐν διαστάσει τε καὶ τόπῳ διαστάσεως· τῷ δὲ νοητῷ κόσμῳ, καὶ ὅλως τῷ ἀΰλῳ καὶ καθ' αὑτὸ ἀσωμάτῳ, ἀόγκῳ ὄντι καὶ ἀδιαστάτῳ, οὐδ' ὅλως τὸ ἐν τόπῳ πρόσεστιν. ὥστε τὸ εἶναι πανταχοῦ τῷ ἀσωμάτῳ οὐκ ἦν τοπικόν. οὔτε ἄρα μέρος μέντοι ἔσται αὐτοῦ τῇδε, μέρος δὲ τῇδε. οὐκέτι γὰρ ἐκτὸς ἔσται τόπου, οὐδὲ ἀδιάστατον· ἀλλ' ὅλον ἐστὶν, ὅπου καὶ ἔστιν. οὔτε ἐνθάδε μὲν ἐστὶν, ἀλλαχοῦ δὲ οὔ. κατειλημμένον γὰρ ἔσται ὑπὸ τόπου τῇδε· ἀφεστηκὸς δὲ τοῦ ἐκεῖσε. οὐδὲ πόρρω μὲν τοῦδε, ἐγγὺς μέντοι τοῦδε. ὡς τὸ πόρρω καὶ ἐγγὺς τῶν ἐν τόπῳ πεφυκότων εἶναι λέγεται, κατὰ μέτρα διαστημάτων. ὅθεν ὁ μὲν κόσμος τῷ νοητῷ διαστατικῶς πάρεστι· τὸ δὲ ἀσώματον τῷ κόσμῳ, ἀμερῶς καὶ ἀδιαστάτως. τὸ δ' ἀμερὲς ἐν διαστατῷ, ὅλον γίνεται κατὰ πᾶν μέρος, ταὐτὸν ὂν καὶ ἓν ἀριθμῷ. τῷ μὲν ἄρα πεπληθυσμένῳ φύσει, καὶ μεμεγεθυσμένῳ, τὸ ἀμερὲς καὶ ἀπλήθυντον μεμεγέθυνται καὶ πεπλήθυνται· καὶ οὕτως αὐτῷ ἀπολαύει, ὡς αὐτὸ πέφυκεν, οὐχ ὡς ἐκεῖνό ἐστι,

τῷ

τῷ δ' ἀμερεῖ καὶ ἀπληθύντῳ φύσει ἀμερές ἐστι καὶ ἀπλήθυντον τὸ μεριστὸν καὶ πεπληθυσμένον, καὶ οὕτως αὐτῷ πάρεστι· τουτέστιν, αὐτὸ ἀμερῶς πάρεστι καὶ ἀπληθύντως, καὶ ἀτόπως, κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν, τῷ μεριστῷ καὶ πεπληθυσμένῳ φύσει, καὶ ὄντι ἐν τόπῳ· τὸ δὲ μεριστὸν πεπληθυσμένον καὶ ἐν τόπῳ, πάρεστι θατέρῳ τούτων ἐκτὸς ὄντι, μεριστῶς καὶ πεπληθυσμένως καὶ τοπικῶς. δεῖ τοίνυν ἐν ταῖς σκέψεσι κατακρατοῦντες τῆς ἑκατέρου ἰδιότητος, μὴ ἐπαλλάττειν τὰς φύσεις· μᾶλλον δὲ τὰ προσόντα τοῖς σώμασιν ἢ τοιαῦτα μὴ φαντάζεσθαι καὶ δοξάζειν περὶ τὸ ἀσώματον. οὐ γὰρ ἂν τὰ ἴδιά τις τοῦ καθαρῶς ἀσωμάτου προσγράψειε τοῖς σώμασι. τῶν μὲν γὰρ σωμάτων ἐν συνηθείᾳ πᾶς· ἐκείνων δὲ, μόλις ἐν γνώσει γίνεται· ἀοριστῶν περὶ αὐτὰ, οὐχ ὅτι καὶ αὐτόθεν ἐπιβάλλων, ἕως ἂν ὑπὸ φαντασίας κρατῆται. οὕτως οὖν ἐρεῖς· εἰ τὸ μὲν ἐν τόπῳ καὶ ἔξω ἑαυτοῦ, ὅτι εἰς ὄγκον προελήλυθε· τὸ νοητὸν, οὔτε ἐν τόπῳ, καὶ ἐν ἑαυτῷ, ὅτι οὐχ εἰς ὄγκον προελήλυθεν. εἰ τὸ μὲν εἰκὼν, τὸ δὲ ἀρχέτυπον· τὸ μὲν πρὸς

vt illius fert natura, non autē quale hoc existit. inpartibili autem & immultiplicabili sua natura id quod diuisum & multiplex, indiuisum est nec multiplicatū:atq; ita adest ei. hoc est, adest nec diuisum, nec multiplicatum, nec loco circumscriptum secundum propriam suā naturam, ei quod diuisibile est & sua natura multiplex, & loco comprehensum. sed illud quod diuisibile & multiplex & loco comprehensum, adest alteri horum exterius existenti diuisibiliter & multipliciter & localiter. Quocirca in disquirēdo oportet nos vtriusq; proprietatem seruantes non confundere naturas. quinimo nec ea quæ corporibus adsunt, aut simile quid, de incorporeo imaginando concipere vel opinari. neq; enim quisquā rei pure incorporeę propietates corporibus adscripserit. corporibus enim omnes assueuimus: sed in illorum cognitionem vix quisquā penetrat, dubius incertusq; circa ea fluctuans, tātum abest vt pertingat, atq; ea cōprehendat, quādiu imaginationi est obnoxius. sic ergo dices: si id quod est in loco etiam extra semetipsum est, eo quod in molem corporeā processit; id quod mente percipitur

tur, nec in semetipso, quia nulla mole diffusum. si illud quidem imago, hoc vero exẽplar primarium: illud quidem esse suũ obtinet iuxta id quod mente percipitur: hoc autem in semetipso. omnis enim imago, mentis imago est. sed meminisse oportet proprietatis vtriusq; nec mirari eam in mũtuo concursu permutationem fieri. si modo cõcursus siue cõiunctio dicẽda. neq; enim corporum cõcursum spectamus, sed rerum quæ omnino se inuicem excedunt secundũ subsistentiæ proprietatem. ideoq; coniũctio hæc excedit omnia ea quę de eiusdẽ substantiæ rebus considerari solent. quapropter nec temperamentum, vel mixtio, vel coniunctio, vel appositio est: sed modus diuersus: apparens quodãmodo in omnibus rerum consubstantialium ad se inuicẽ communionibus: at excedens omnia quæ sub sensum cadunt: totum in omnibus spacio extẽsi partibus, licet infinitæ fuerint, præsens, ipsum nullo spacio diffusũ. nec in partes diuisum adest parti, partẽ communicãs; nec multiplicatũ multitudini semetipsũ multipliciter præbet. sed totũ & omnibus mole-distẽti partibus & singulæ cuiq; vniuscuiusque

iusque

πρὸς τὸ νοητὸν, κέκτηται τὸ εἶ)· τὸ δὲ ἐν ἑαυτῷ. πᾶσα γὰρ εἰκὼν, νοῦ ἐστὶν εἰκών. καὶ ὡς μεμνημένον δεῖ τῆς ἀμφοῖν ἰδιότητος, μὴ θαυμάζειν τὸ παρηλλαγμένον ἐν τῇ συνόδῳ. εἰ δεῖ ὅλως σύνοδον λέγειν· οὐ γὰρ δὴ σωμάτων σύνοδον σκοπούμεθα, ἀλλὰ πραγμάτων παντελῶς ἐκβεβηκότων ἀπ' ἀλλήλων, κατ' ἰδιότητα ὑποστάσεως. διὸ καὶ ἡ σύνοδος ἐκβεβηκυῖα τὴν θεωρεῖσθαι εἰωθότων ἐπὶ τῆς ὁμοουσίας. οὔτε οὖν κρᾶσις, ἢ μῖξις, ἢ σύνοδος, ἢ παράθεσις· ἀλλ' ἕτερος τρόπος· φαντάζων μὲν παρὰ τὰς ὁπωσοῦν γινομένας ἄλλων πρὸς ἄλλα κοινωνίας τῶν ὁμοουσίων· πασῶν δὲ ἐκβεβηκὸς τῶν πιπτουσῶν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν. ἐν ἀπείροις μέρεσιν εἰ τύχῃ τοῦ διαστατοῦ παρὸν ὅλον τὸ ἀδιάστατον· οὔτε μερισθὲν πάρεστι, τῷ μέρει διδὸν μέρος· οὔτε πληθυνθὲν τῷ πλήθει παρέσχεν ἑαυτὸ πολλαπλασιασθέν. ἀλλ' ὅλον πᾶσί τε τοῖς μέρεσι τοῦ ὀγκωμένου, ἑνί τε ἑκάστου τοῦ πλήθους καὶ παντὶ τῷ ὄγκῳ, καὶ παντὶ τῷ πλήθει πάρεσιν ἀμερῶς καὶ ἀπληθύντως, καὶ ὡς ἓν ἀριθμῷ. τὸ δὲ με-

ρικῶς

εικῶς καὶ διῃρημένως ἀπολαύειν αὐτῆς προσῆν τοῖς εἰς μέρη ἑτέρῳ δυνάμει ἐσχεδασμένοις· οἷς συνέβαινε πολλάκις τὸ αὐτῶν ἐλάττωμα τῆς φύσεως ἐκείνῳ καταψεύδεσθαι· καὶ ἀπορεῖν γε περὶ τῆς οὐσίας ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐωθύας ἢ εἰς τὴν ἐκείνης μεταβάσης.

λζʹ. Τὸ ὄντως ὂν οὔτε μέγα οὔτε μικρόν ἐστι· τὸ γὰρ μέγα καὶ μικρὸν, κυρίως ὄγκου ἴδια. ἐκβεβηκὸς δὲ τὸ μέγα καὶ μικρὸν· καὶ ὑπὲρ τὸ μέγα ὂν καὶ ὑπὲρ τὸ μικρὸν, καὶ ὑπὲρ τὸ μέγιστον, καὶ ὑπὲρ τὸ ἐλάχιστον, ταυτὸ καὶ ἓν ἀριθμῷ ὄν· εἰ καὶ εὑρίσκεται ἅμα ὑπὸ παντὸς μεγίστου, καὶ ὑπὸ παντὸς ἐλαχίστου μετεχόμενον. μήτε ἄρα ὡς μέγιστον αὐτὸ ὑπονοήσεις· εἰ δὲ μὴ, ἀπορήσεις, πῶς μέγιστον ὂν τοῖς ἐλαχίστοις ὄγκοις πάρεστι, μὴ μειωθὲν ἢ συσταλέν. μήτε ὡς ἐλάχιστον· εἰ δὲ μὴ, πάλιν ἀπορήσεις, πῶς ἐλάχιστον ὂν τοῖς μεγίστοις ὄγκοις πάρεστι, μὴ πολλαπλασιασθὲν ἢ αὐξηθὲν, ἢ συντεθέν. ἀλλὰ τὸ ἐκβεβηκὸς τὸν μέγιστον ὄγκον, εἰς τὸ μέγιστον, καὶ τὸν ἐλάχιστον εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἅμα λαβὼν

iusq; multitudinis; & vniuersæ moli atq; vniuersæ multitudini indiuisum nec multiplicatū adest, & velut vnum numero. sed particulatim diuisimq; eo perfrui id iis proprium erat, quorum virtus in partes diuersas distracta. quibus sæpe numero accidit, vt porpriæ naturę defectu alterius naturā mētiātur: quin & dubitēt de substantia, quæ a propria sua in illius videtur transiisse.

XXXVII Verū ens nec magnum nec paruum est. nā magnum & paruum molis corporeæ propria sunt. verum excedit & magnum & paruum, supra vtrumq;, imo & supra maximum, ac minimum vnum idemque numero; licet simul ab omni maximo, minimoq; participatione percep tū deprehendatur. quocirca nec vt maximum animo cogites. alias enim dubitabis quo modo illud quod est maximū rebus minimæ magnitudinis adsit, non imminutum vel con tractum. nec cogites vt minimum: iterum enim dubitabis, quomodo id quod est minimū rebus maximæ molis adsit, non multiplicatū, vel auctū vel compositū. Verū id quod maximā molem interuallo maximo, & minimā minimo excedit

cedit simul sumens, cogitabis quomodo & in quacunq; re obuia, & in quauis alia, & in infinitis multitudinibus & magnitudinibus conspiciatur, idem existens & in seipso manens. nã & magnitudini mundi secundum eius propietatẽ adest absq; diuisione & magnitudine: & excedit molem mundi omnemq; mundi partem indiuisa sua vnitate comprehendens. vt vice versa mundus partium suarũ multitudine diuisus partiũ diuersitate diuisim quãtũq; fieri potest illi adest: neq; cõprehendere id valet, nec vniuersĩ nec secundũ omnẽ suã potentiam. sed adest ipsi in omnibus vtpote infinito & inpenetrabili; cum secundum alia, tum in quantũ ab omni corporea mole purum existit.

XXXIIX. Quod mole corporea maius est, minus viriũ obtinet, si comparetur non cũ ijs quę simili genere cõueniũt, sed quæ specie differũt, siue ob substantiæ diuersitatẽ. nam moles corporea quasi excessus seu egressio quędã est extra semetipsũ & potẽtiæ in minimas particulas diuisio. idcirco quod viribus seu potentia maxime excellit, ab omni corporea magnitudine alienũ est. virtus enĩ eius in semetipsam coiens plenior

βὼν, ἐπινοήσεις πῶς ἅμα καὶ ἐν τῷ τυχόντι, καὶ ἐν ἀπείροις θεωρεῖται πλήθεσί τε καὶ ὄγκοις, τὸ αὐτὸ ὄν, καὶ ἐν ἑαυτῷ μένον. σύνεστι γὰρ τῷ μεγέθει τοῦ κόσμου κατὰ τὴν αὐτοῦ ἰδιότητα, ἀμερῶς τε καὶ ἀμεγέθως· καὶ φθάνει τὸν ὄγκον τοῦ κόσμου, καὶ πᾶν μέρος τοῦ κόσμου περιλαβὸν τῇ ἑαυτοῦ ἀμερείᾳ. ὥσπερ αὖ ὁ κόσμος τῇ ἑαυτοῦ πολυμερείᾳ πολυμερῶς αὐτῷ σύνεστι, καὶ καθ' ὅσον οἷός τε, καὶ οὐ δύναται αὐτὸ περιλαβεῖν, οὔτε καθόλου, οὔτε κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν· ἀλλ' ἐν πᾶσιν αὐτῷ ὡς ἀπείρῳ καὶ ἀδιεξιτήτῳ ἐντυγχάνει· κατά τε ἄλλα, καὶ καθ' ὅσον ὄγκου παντὸς καθαρεύει.

λή. Τὸ ὄγκῳ μεῖζον, δυνάμει ἔλαττον, συγκρινόμενον οὐ πρὸς τὰ ὅμοια γένη, πρὸς δὲ τὰ κατ' εἶδος ἐξηλλαγμένα· ἢ δι' ἑτερότητα οὐσίας· οἷον γὰρ ἔκβασις ἦν ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ ὄγκος, καὶ κατακερματισμὸς τῆς δυνάμεως. τὸ ἄρα δυνάμει ὑπερέχον, ὄγκου παντὸς ἀλλότριον. πεπλήρωται γὰρ ἑαυτῆς ἡ δύναμις εἰς ἑαυτὴν

τὴν κεχωρηκυῖα, καὶ ἑαυτὴν δυναμοῦσα, τὸ οἰκεῖον κέκτηται κράτος. διόπερ τὸ σῶμα προελθὸν εἰς ὄγκον, τοσοῦτον ἀφέστηκεν ἐν ἐλαττώσει δυνάμεως τῆς τοῦ ἀσωμάτου ὄντως ὄντος δυνάμεως, ὅσον τὸ ὄντως ὂν ἐν ὄγκῳ οὐκ ἐκενώθη, μένον ἐν μεγέθει τῆς αὐτῆς διὰ τὸ ἄογκον δυνάμεως. ὡς οὖν τὸ ὄντως ὂν πρὸς ὄγκον ἀμέγεθες καὶ ἄογκον· οὕτω τὸ σωματικὸν πρὸς τὸ ὄντως ὂν ἀσθενὲς καὶ ἀδύνατον. τὸ μὲν γὰρ μεγέθει δυνάμεως μέγιστον, ὄγκου λειπόμενον. ὥστε πανταχοῦ ὢν ὁ κόσμος, πανταχοῦ ὄντος τοῦ ὄντι ὡς λέγεται πανταχοῦ εἶναι ἐντυγχάνων, περιλαβεῖν τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως οὐ δύναται. ἐντυγχάνει δὲ, οὐ μεριστῶς συνόντι, ἀλλ᾽ ἀμεγέθως, καὶ ἀορίστως. ἡ οὖν παρουσία, οὐ τοπική, ἐξομοιωτικὴ δέ· καθόσον οἷόν τε σῶμα ὁμοιοῦσθαι ἀσωμάτῳ, καὶ ἀσώματον θεωρεῖσθαι ἐν σώματι ὁμοιωμένου αὐτῷ. καὶ οὐ πάρεστιν οὖν τὸ ἀσώματον, καθόσον ὁμοιοῦσθαι τὸ ἔνυλον τῷ καθαρῶς ἀΰλῳ οὐχ οἷόν τε· καὶ πάρεστι καθόσον ὁμοιοῦσθαι δύναται τὸ σωματικὸν τῷ ἀσωμάτῳ· οὐ μὴν ἔτι καὶ

διὰ

nior perfectiorq; euadit; & semetipsā corroborans proprias vires obtinet. quapropter corpus mole extensum viriū diminutione in tantum ab incorporei veriq; entis virtute recedit, in quantum verum ens corporea mole non consumitur aut euacuatur, permanēs in eiusdem virtutis magnitudine, eo quod omni mole corporea caret. sicuti ergo verum ens respectu molis corporeæ omni magnitudine moleq; caret: ita corporeū respectu veri entis infirmum & virtute viribusq; destitutum. quod enim virtutis magnitudine est maximū, omni mole corporea caret. adeo vt mundus vbiq; existēs & vero enti vere & reipsa vbiq; existenti vbiq; præsens, magnitudinem virtutis eius cōplecti nequeat. præsens autem est, nō diuisim & partes, sed citra magnitudinem atq; indefinite præsenti. præsentia ergo nō localis, sed adsimilatiua: in quantum corpus incorporeo adsimilari, & incorporeum in corpore sibi adsimilato contemplādo percipi potest. nō adest igitur incorporeū, in quantū immateriale pure immateriali adsimiliari nequit: & adest in quātum corporeū incorporeo potest adsimilari: neque id sane

per

per comprehensionem: corrumperetur enim vtrumque: quandoquidem materiale suscipiens immateriale in illud transmutaretur: immateriale autem euaderet materiale. quæ ergo tanta substantiæ diuersitate diffidēt adsimilationes & participationes virium atque imbecillitatum inter se inuicē alterum alteri transfundunt. quocirca mundus quidem lōgissime distat a potentia entis: ens autem a materiati impotentia. quod autē intermediū est, adsimilans & adsimilatum & extrema coniungens, id erroris causam circa extrema præbuit: adsimilatione alterū alteri coniungendo.

XXXIX. Verū ens multa dicitur: non locis diuersis, nec molis corporeę dimēsionibus; non coaceruatione, nō partiū diuisibiliū circūscriptionibus aut comprehēsionibus: sed immateriali, molisq; experte & immultiplicabili diuersitate secūdum multitudinē diuisum. ideoq; & vnum est: non vt vnū corpus, aut vno in loco, neq; vt vna moles: neq; vt vnū quod multa constituunt. quia inquātum vnū, diuersum. & diuersitas eius diuisa & vnita est. neq; enim extrinsecus accessoria, neq; adsciticia eius diuersitas:

neq;

διὰ τῆς καταδοχῆς. ἐφθάρη γὰρ ἂν ἑκάτερον· τὸ μὲν ἔνυλον δεξάμενον τὸ ἄϋλον, διὰ τῆς εἰς αὐτὸ μεταβολῆς· τὸ δὲ ἄϋλον, γεγονὸς ἔνυλον· ὁμοιώσεις οὖν καὶ μετοχαὶ ἀπὸ τῶν δυνάμεων καὶ ἀδυναμιῶν εἰς τὰ οὕτως ἑτερούσια φοιτῶσι παρ' ἀλλήλων εἰς ἄλληλα. πολὺ ἄρα τὸ ἀπὸν, τῷ μὲν κόσμῳ τῆς δυνάμεως τοῦ ὄντος· τῷ δὲ ὄντι τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἐνύλου. τὸ δ' ἐν μέσῳ ὁμοιοῦν καὶ ὁμοιούμενον, καὶ συνάπτον τὰ ἄκρα ταυτὶ γέγονεν αἴτιον τῆς περὶ τὰ ἄκρα ἀπάτης· διὰ τὸ τῇ ὁμοιώσει προσιθέναι τῷ ἑτέρῳ τὰ ἕτερα.

λθ'. Τὸ ὄντως ὂν πολλὰ λέγεται, οὐ τόποις διαφόροις, οὐδὲ ὄγκου μέτροις, οὐ σωρείᾳ, οὐ μερῶν μεριστῶν ὑπογραφαῖς, ἢ διαλήψεσιν· ἀλλ' ἑτερότητι ἀΰλῳ, καὶ ἀόγκῳ, καὶ ἀπληθύντῳ, κατὰ πλῆθος διῃρημένον. διὸ καὶ ἓν οὐχ ὡς ἓν σῶμα, οὐδὲ ὡς ἐνὶ τόπῳ· οὐδ' ὡς εἷς ὄγκος· οὐδ' ὡς ἓν πολλά. ὅτι καθὸ ἕν, ἕτερον· καὶ ἡ ἑτερότης αὐτοῦ, διῄρηται καὶ ἥνωται. οὐ γὰρ ἔξωθεν ἐπίκτητος, οὐδὲ ἐπεισοδιώδης αὐτοῦ ἡ ἑτερότης, οὐδὲ ἄλλου

με-

μεθέξει, ἀλλ' ἑαυτῷ πολλά. ταῖς γὰρ πάσαις ἐνεργείαις ἐνεργεῖ, μένον ἕν· ὅτι τὴν πᾶσαν ἑτερότητα, διὰ τῆς ταυτότητος ὑφέστησεν· οὐκ ἐν διαφορότητι θατέρου πρὸς τὸ ἕτερον θεωρούμενον, καθάπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων. ἐπὶ τούτων μὲν γὰρ ἀνάπαλιν, καὶ ἡ ἑνότης ἐν ἑτερότητι. ὡς ἂν προηγουμένης μὲν ἐν αὐτοῖς τῆς ἑτερότητος· ἔξωθεν δὲ καὶ ἐπεισοδιωδῶς τῆς ἑνότητος ἐγγινομένης. ἐπὶ γὰρ τοῦ ὄντος, ἡ μὲν ἑνότης προηγεῖται καὶ ἡ ταυτότης. ἡ δὲ ἑτερότης ἐκ τοῦ ἐνεργητικὴν εἶναι τὴν ἑνότητα γέγονε. διόπερ ἐκεῖνο μέν, ἐν ἀμερεῖ πεπλήθυνται· τοῦτο δέ, ἐν πλήθει καὶ ὄγκῳ ἥνωται. κἀκεῖνο μὲν ἐν ἑαυτῷ ἵδρυται, καθ' ἓν ὂν ἐν ἑαυτῷ. τὸ δὲ οὐδέποτε ἐν ἑαυτῷ· ὡς ἂν ἐν ἐκστάσει λαβὸν τὴν ὑπόστασιν. Τὸ μὲν ἄρα ἕν, παντενέργητον· τὸ δὲ πλῆθος ἑνιζόμενον. πιέζειν οὖν δεῖ, πῶς ἓν ἐκεῖνο καὶ ἕτερον· καὶ πῶς πάλιν τοῦτο, πλῆθος καὶ ἕν· καὶ μὴ ὑπαλλάττειν τὰ τοῦ ἑτέρου ἴδια, εἰς τὰ θατέρῳ προσόντα.

μʹ. Οὐ διὰ τὸ πλῆθος τῶν

neque alterius participatione, sed semetipso multa. omnibus enim potentijs operatur vnum existens: quia omnem diuersitatem per identitatem exserit; non alterius ad alterum differentia consideratum, quemadmodum in corporibus. in hisce enim contrario modo se res habet, & vnitas in diuersitate cõsistit. quippe cum prima & præcipua in ijs sit diuersitas: extrinsecus autem & accessoria adueniat vnitas. nam in vero ente vnitas atq; identitas præcedit: accessit autem diuersitas, eo quod vnitas varias operatiões exserit. ideoq; ens quidẽ in vnitate indiuisibili multiplicatur: corpus autem in multitudine vnitur. & illud quidem in semetipso situm est, existens in seipso secundum vnum: hoc autẽ nequaquam in semetipso subsistit, vtpote progressu subsistentiam adeptum. Vnum ergo illud in omnibus operans: hæc autem multitudo vnita. Quocirca pressius perscrutandum, quomodo illud vnum & diuersum; rursumq; quomodo hoc multitudo & vnum: nec propria vnius cum alterius proprietatibus permutanda.

XL. Non existimandũ est, propter

propter corporum multitudinem animarum multitudinem produci; sed ante corpora eas & multas & vnã existere. ita vt nec vna illa & tota prohibeat, quominus multæ in ipsa existant: nec multæ vnam illam in se diuidant. diuisæ enim ab inuicem sunt, non desectæ: nec integrã illam insemetipsas, vt minutas particulas, dirimunt. & coniunguntur inuicem, nec confusæ inter se, nec per modum cumuli, aut aceruì totum efficientes: neq; enim terminis ab inuicem sunt disiunctæ. nec rursum inter se confusæ; quẽadmodum nec multæ diuersæ scientiæ in vna eademq; anima cõfunduntur. neq; rursus in eadẽ subsistunt quasi diuersæ substantiæ, quemadmodum corpora subsistunt per animã: verum certæ quædã animæ functiones sunt. nam natura animæ infinitæ cuiusdam potentiæ est. & queuis eius pars singulatĩ per se est anima: & vniuersæ simul vna. rursumq; tota alia est præter cæteras omnes. Etenim quemadmodũ corpora secta in infinitum non desinunt in incorporeum, cum in sola magnitudine segmentorum differant: sic & anima, forma quædam vitalis existens, in infinita per species dispescitur. vtpote

diffe-

τῶν σωμάτων, δεῖ νομίζειν τὸ πλῆθος τῶν ψυχῶν γενέσθαι· πρὸ δὲ τῶν σωμάτων εἶναι καὶ πολλὰς, καὶ μίαν. καὶ οὔτε τῆς μιᾶς καὶ ὅλης κωλυούσης τὰς πολλὰς ἐν αὐτῇ εἶναι· οὔτε τῶν πολλῶν τὴν μίαν εἰς αὐτὰς μεριζουσῶν. διέστησαν γὰρ, οὐκ ἀποκοπεῖσαι, οὐδὲ ἀποκερματίσασαι εἰς ἑαυτὰς τὴν ὅλην· καὶ πάρεισιν ἀλλήλαις, οὐ συγκεχυμέναι, οὐδὲ σωρὸν ποιοῦσαι τὴν ὅλην· οὔτε γὰρ πέρασιν εἰσὶ διειλημμέναι· οὔτε πάλιν ἀλλήλαις συγκεχυμέναι· ὥσπερ οὐδὲ αἱ ἐπιστῆμαι συνεχύθησαν αἱ πολλαὶ ἐν ψυχῇ μιᾷ. καὶ πάλιν οὐκ ἔγκειται, ὡς τὰ σώματα τῇ ψυχῇ ἑτερουσίως, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς ποιαὶ ἦσαν ἐνέργειαι· ἀπειροδύναμος γὰρ ἡ τῆς ψυχῆς φύσις, καὶ καθ' ἕκαστον τὸ τυχὸν αὐτῆς, ψυχή· καὶ αἱ πᾶσαι, μία· καὶ πάλιν ἡ ὅλη, ἄλλη παρὰ πάσας. ὡς γὰρ τὰ σώματα ἐπ' ἄπειρον τεμνόμενα οὐ καταλήγει εἰς ἀσώματον, κατ' ὄγκον μόνον λαμβάνοντα τῶν τμημάτων τὴν διαφορὰν· οὕτω ψυχὴ εἶδος οὖσα ζωτικὸν, ἐπ' ἄπειρον κατὰ τὰ εἴδη συνείληπται. παραλλαγὰς γὰρ ἔχουσιν εἰδικάς.

καὶ

καὶ ἡ ὅλη σὺν ταύταις οὖσα ἢ ἄνευ τούτων· εἰ γὰρ ἐπ' αὐτῆς οἷον τομὴ, ἑτερότης ἦν μενούσης τῆς ταυτότητος. εἰ δ' ἐπὶ τῶν σωμάτων, ἐφ' ὧν ἡ ἑτερότης ἐκεκράτει μᾶλλον τῆς ταυτότητος, οὐδὲν ἐπεισελθὸν ἀσώματον διέκοψε τὴν ἕνωσιν. μένει δὲ πάντα ἡνωμένα μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν· ταῖς δὲ ποιότησι, καὶ τοῖς ἄλλοις εἴδεσι διειλημμένα· τί χρὴ καὶ λέγειν καὶ ὑπονοεῖν ἐπὶ τῆς εἰδικῆς ἀσωμάτου ζωῆς, ἐφ' ἧς ἡ ταυτότης μᾶλλον κεκράτηκε τῆς ἑτερότητος. καὶ οὐδὲν ὑπόκειται ἀλλοῖον παρὰ τὸ εἶδος. ἀφ' ἧς καὶ τοῖς σώμασιν ἑνότης. οὐδὲ σῶμα συνεμπεσὸν ἀποκόπτει τὴν ἕνωσιν, καίπερ πρὸς τὰς ἐνεργείας ἐν πολλοῖς ἐμποδίζον. αὐτὴ δὲ δι' αὑτῆς ἡ ταυτότης αὐτῆς πάντα ποιεῖ καὶ εὑρίσκει διὰ τῆς ἐπ' ἄπειρον εἰδικῆς ἐνεργείας· τοῦ τυχόντος μέρους πάντα δυναμένου, ὅταν σωμάτων καθαρεύῃ· ὡς τὸ τυχὸν μέρος τοῦ σπέρματος τὴν τοῦ παντὸς σπέρματος ἔχει δύναμιν. ὥσπερ δὲ κρατηθὲν ἐν ὕλῃ τὸ σπέρμα καθέκαστον ὃν ἠδύνατο λόγον ἐν τοῖς σπέρμασι τῆς ὕλης κρατεῖται· καὶ πᾶν συναχθὲν εἰς τὴν σπέρματος δύ-

differentias specificas habens; & tota cum illis aut absq; illis existens. si enim in ipsa esset quasi dissectio, foret diuersitas manente identitate. si vero in corporibus, vbi diuersitas potius obtinet quã identitas, nihil incorporeũ superaccedens vnitatem dissoluit: permanent autem omnia vnita quidẽ quo ad substãtiam, sed qualitatibus cæterisq; speciebus diuisa: quid dicendum atq; sentiẽdum erit de speciali incorporea vita, vbi idẽtitas potior est diuersitate, nec quidquam a specie diuersũ subijcitur: ex qua & corporibus vnitas. neq; corpus accedens vnionem dissoluit, licet operationes eius in multis impediat. sed identitas eius ipsa per semetipsam agit atq; inuenit omnia, per operationem specificam in infinitum progredientem. cum vnaquælibet eius pars possit omnia, quando a corporibus libera & exsoluta est. quemadmodum queuis seminis particula totius seminis virtutem habet. Verũ proinde vt semen sigillatim in materia comprehensum, eã vim habet atque potestatem quam in omnibus seminibus obtinebat: atq; vniuersum semen contracta in vnum sua virtute, sigillatim in vnaquaq; partium

partium vniuersam virtutem obtinet: ita etiã in anima materiæ experte, quicquid veluti eius pars cogitatur, totius animæ vim obtinet: quicquid autem in materiam vergit, eã quidem obtinere formam in quam vergit, & immaterialis speciei consortio frui potest, (licet materiam sibi coniunctam habeat:) vbi a materiali sese abducens ad semetipsum conuertitur. quoniam vero in materiam quidem deuergens omnium rerum inopiã patitur, & virium quoque propriarum defectum siue exinanitionem: sursum vero ad mẽtem eleuata, totius animæ virium plenitudinem experitur: illam quidem iure merito inopiam, hanc autem satietatem appellauerunt, qui primi omnium hanc animæ plenitudinem subindicarunt.

δύναμιν καθ' ἕκαστον τῶν μερῶν ἔχει τὴν πᾶσαν δύναμιν· οὕτω καὶ ψυχῆς ἀΰλου τὸ ὡς μέρος ἐπινοούμενον, τῆς πάσης ψυχῆς ἔχει τὴν δύναμιν. τὸ δὲ πρὸς ὕλην ῥέψαν, κρατῆσαι μὲν, καθὸ εἶδος ἔρρεψε, καὶ ἐπιτηδείως ἔσχε προσομιλεῖν ἀΰλῳ εἴδει, εἰ καὶ συντυγχάνει οὔσῃ ἐν αὐτῷ, ὅταν ἀπὸ τοῦ ἐνύλου ἀποστὰν ἐν ἑαυτῷ γένηται. ἐπεὶ δὲ πρὸς μὲν ὕλην ῥέπον ἴσχει ἀπορίαν πάντων, καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως κένωσιν· εἰς δὲ τὸν νοῦν ἀναγόμενον τὸ πλῆρες αὐτῆς κατὰ τὴν δύναμιν ἔχειν τῆς πάσης ηὑρίσκετο· τὴν μὲν εἰκότως πενίαν· τὴν δὲ κόρον, οἱ τοῦτο πρῶτον γνόντες τῆς ψυχῆς τὸ πλῆρες, ᾐνίξαντο.

FINIS.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

τῶν Νυμφῶν ἄντρου.

PORPHYRIUS

PHILOSOPHUS

DE ANTRO

NYMPHARUM

libro XIII. Odyſſeæ.

Luca Holſtenio

interprete.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Τῶν Νυμφῶν ἄντρου.

ΤΙ ποτὲ Ὁμήρῳ αἰνίττεται τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἄντρον, ὃ διὰ τῶν ἐπῶν τούτων διαγράφει λέγων:

PORPHYRIVS

DE ANTRO NYMPHARVM.

Libro XIII. Odyssεæ.

L. Holstenio interpr.

QVICQVID tandem ab Homero per antrum illud in Ithace insula intelligatur, quod hisce versibus describit:

Αὐτὰρ ἐπὶ κρατὸς λιμένος τανύφυλλος ἐλαίη.
Ἀγχόθι δ' αὐτῆς ἄντρον ἐπήρατον ἠεροειδὲς
Ἱερὸν νυμφάων αἳ νηϊάδες καλέονται.
Ἐν δὲ, κρητῆρές τε καὶ ἀμφιφορῆες ἔασι
Λάϊνοι, ἔνθα δ' ἔπειτα τιθαιβώσσουσι μέλισσαι.
Ἐν δ' ἱστοὶ λίθοι περιμήκεες. ἔνθά τε νύμφαι
Φάρε' ὑφαίνουσιν ἁλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι.
Ἐν δ' ὕδατ' ἀενάοντα. δύο δέ τε οἱ θύραι εἰσὶν,
αἱ μὲν πρὸς βορέαο καταιβαταὶ ἀνθρώποισιν.
Αἱ δ' αὖ πρὸς νότου εἰσὶ θεώτεραι. οὐδέ τι κείνῃ
Ἄνδρες ἐσέρχονται· ἀλλ' ἀθανάτων ὁδός ἐστιν.

Stat ramis diffusa in portus vertice oliua :
Quam propter iucundum antrum obscurumque recedit,
Sacra domus Nymphis, quæ Najades indigitantur.
Intus crateres, patulæque ex marmore viuo
Amphoræ; apes dulci qua ponunt mella susurro.
Saxea sunt intus quoque stamina longa, vbi Nymphæ
Purpureas texunt telas, mirabile visu.
Intus perpetui latices. sed ianua duplex :
Hæc boream spectans homines admittit : at illa
Respiciens austrum diuinior, inuia prorsus
Est homini, præbetque viam immortalibus vnis.

Sane poetam non ex rei veritate eius mentionem fecisse, id inde apparet, quod ij qui insulæ illius situm descripserunt, de nullo huiusmodi antro meminere, vt Cronius affirmat. Id quoque manifestum est, absurdum fore, si ficto per poeticam licentiam antro, fabulæ temere & pro libitu excogitatæ figmento homo mortalis fidem se inuenturum speraret, in Ithacensi regione vias hominibus Diisq; noua arte aperiens. aut si non homo, sed natura ipsa cunctis illic hominibus descensum, atq; aliam rursus viam Dijs omnibus ostendisset. nam vniuersus mundus hominum Deorumq; plenus est. verum in Ithacensi antro descensum esse hominum, & deorum ascensum, longissime abest vt persuadere queat.

Hisce

Ὅτι μὲν οὐ καθ᾽ ἱστορίαν παρειληφὼς μνήμην τὴν περὶ τοῦ προειρημένου πεποίηται, δηλοῦσιν οἱ τὰς περιηγήσεις τῆς νήσου γράψαντες, οὐδενὸς τοιούτου κατὰ τὴν νῆσον ἄντρου μνησθέντες, ὥς φησι Κρόνιος. ὅτι δὲ κατὰ ποιητικὴν ἐξουσίαν πλάσσων ἄντρον ἀπίθανος ἦν, εἰ τὸ προστυχὸν καὶ ὡς ἔτυχε πλάσας, πείσειν ἤλπισεν ὡς τῇ Ἰθακησίᾳ γῇ ἀνήρ τις ἐτεχνήσατο ὁδοὺς τοῖς ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ἢ εἰ μὴ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἡ φύσις αὐτόθι ἀπέδειξε κάθοδόν τε ἀνθρώποις πᾶσι, καὶ πάλιν ἄλλην ὁδὸν πᾶσι θεοῖς, δῆλον. ἀνθρώπων γὰρ καὶ θεῶν ὁ πᾶς μὲν πλήρης κόσμος. τὸ δὲ Ἰθακήσιον ἄντρον πόῤῥω καθέστηκε τοῦ πείθειν ἐν αὐτῷ κατάβασιν εἶναι τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀνάβασιν τῶν

θεῶν

θεῶν. τοιαῦτα τοίνυν ὁ Κρόνιος προειπὼν, φησὶν ἔκδηλον εἶναι οὐ τοῖς σοφοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδιώταις, ἀλληγορεῖν τι καὶ αἰνίττεσθαι διὰ τούτων τὸν ποιητὴν, πολυπραγμονεῖν ἀναγκάζοντα, τίς μὲν ἀνθρώπων πύλη, τίς δὲ θεῶν. καὶ τί βούλεται τὸ ἄντρον τοῦτο τὸ δίθυρον μὲν νυμφῶν εἰρημένον· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπήρατον καὶ ἠεροειδές. οὐδαμῶς τοῦ σκοτεινοῦ ἐπηράτου ὄντος, ἀλλὰ μᾶλλον φοβεροῦ. διὰ τί δὲ οὐχ ἁπλῶς νυμφῶν λέγεται ἱερὸν, ἀλλὰ προσέσκειται εἰς ἀκρίβειαν τὸ, αἳ νηϊάδες καλέονται. τίς δὲ καὶ ἡ τῶν κρατήρων καὶ ἀμφιφορέων παράληψις· οὐδενὸς τῶν ἐγχεομένων αὐτοῖς παρειλημμένου· ἀλλ' ὅτι ἐν αὐτοῖς ὡς ἐν σμιλύεσι τιθαιβώσσουσι μέλισσαι. οἵ, τε περιμήκεις ἱστοὶ, ἔστωσαν ἀναθήματα ταῖς νύμφαις. ἀλλὰ, τί μὴ ἐκ ξύλων ἢ ἄλλης ὕλης· λίθινοι δὲ καὶ αὐτοὶ, ὡς οἱ ἀμφιφορεῖς καὶ οἱ κρατῆρες. καὶ τοῦτο μὲν, ἧττον ἀσαφές. τὸ δ' ἐν τοῖς λιθίνοις ἱστοῖς τούτοις, τὰς νύμφας ὑφαίνειν ἁλιπόρφυρα φάρη, οὐκ ἰδέσθαι θαῦμα, ἀλλὰ καὶ ἀκοῦσαι. τίς γὰρ ἂν πιστεύσαι, θεὰς ἁλιπόρ-

Hisce ergo præmissis affirmat Cronius, non sapientibus solum, sed & plebeis atque indoctis perspicuum esse, poetam hisce figmenti inuolucris occultum aliquid significare. qui alijs curiosius inuestigandum reliquit, quænam hominum, quæue Deorum porta sit: & quid bipatens hoc Nympharum antrum sibi velit: idq; simul & *iucundum* & *obscurum*. cum tenebrosum nequaquam iucundum sit, sed potius horrẽdũ. Tum quid vero caussæ sit cur non simpliciter Nymphis dicatur sacrum, sed accuratè etiam additur: *quæ Naiades indigitantur*. Quorsum etiam crateres & amphoræ ibidem fingantur, cum nullus liquor ijs infundendus commemoretur: sed apes in ijs tanquam aluearibus mellificent? tum textoria oblonga Nymphis ibidem posita fuisse: atque ea non lignea, vel ex alia materia: sed & ipsa lapidea, quemadmodum crateres, & amphoræ. & hoc quidem minus obscurum. sed in lapideis hisce textorijs Nymphas telas purpureas texere, id non visu solum, sed & auditu mirabile. Quis enim credat, Deas purpureas ve-

ftes texere in antro tenebris obfcuro, & in lapideis textorijs; præfertim dum audit poëtam telas purpurafque Dearum vifui expofitas affirmare. præter hæc id quoque mirandum, bipatens effe hoc antrum; altero oftio hominum defcenfui, altero dijs præparato. tum & illud, quod oftium hominibus peruium in boream fpectare dicitur; deorum vero in auftrum. cum maxime dubitari poffit, qua de caufa hominibus partes feptentrionales, dijs autem auftrales attribuerit: & quare non potius oriente atque occafu ad hanc rem fuerit vfus. cum omnia ferme templa ftatuas ingreffufque verfus ortum habeant: ingredientes autem occafum refpiciant, vbi vultu ftatuis obuerfo confiftentes Dijs honorem cultumque tribuunt. Quocirca cum narratio huiufmodi obfcuritatibus abundet, conftat eam non effe fabulam, temere animo oblectando confictam, nec veram certamque loci defcriptionem continere: fed eius inuolucris fignificari aliquid a poëta, qui & oliuam myftica ratione antro apponit. quæ om-

nia

πόρφυρα ἱμάτια ὑφαίνειν ἐν σκοτεινῷ ἄντρῳ ἐπὶ λιθίνων ἱστῶν, καὶ ταῦτα ὁρατὰ λέγοντος εἶναι ἀκούων τὰ θεῶν ὑφάσματα καὶ ἁλουργῆ. ἐφ' οἷς καὶ τὸ δίθυρον εἶναι τὸ ἄντρον θαυμαστὸν, τῶν μὲν τινων ἀνθρώποις εἰς κατάβασιν πεποιημένων, τῶν δ' αὖ πάλιν θεοῖς· καὶ ὅτι αἱ μὲν ἀνθρώποις πορεύσιμοι, πρὸς βορρᾶν ἄνεμον τετράφθαι λέγονται· αἱ δὲ τοῖς θεοῖς, πρὸς νότον. οὐ μικρᾶς οὔσης ἀπορίας, δι' ἣν αἰτίαν ἀνθρώποις μὲν τὰ βόρεια μέρη προσένειμε· τοῖς δ' αὖ θεοῖς, τὰ νότια· ἀλλ' οὐκ ἀνατολῆς καὶ δύσεως πρὸς τοῦτο μᾶλλον κέχρηται. ὡς ἂν σχεδὸν πάντων τῶν ἱερῶν τὰ μὲν ἀγάλματα καὶ τὰς εἰσόδους ἐχόντων πρὸς ἀνατολὰς τετραμμένας· τῶν δὲ εἰσιόντων πρὸς δύσιν ἀφορώντων, ὅταν ἀντιπρόσωποι τῶν ἀγαλμάτων ἑστῶτες, τοῖς θεοῖς τιμὰς καὶ θεραπείας προσάγωσι. τοιούτων ἀσαφειῶν πλήρους ὄντος τοῦ διηγήματος, πλάσμα μὲν ὡς ἔτυχον εἰς ψυχαγωγίαν πεποιημένον μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐδ' ἱστορίας τοπικῆς περιήγησιν ἔχειν· ἀλληγορεῖν δέ τι δι' αὐτοῦ τὸν ποιητὴν, προσθέντα μυστικῶς

καὶ

καὶ ἐλαίας φυτὸν πλησίον. ἃ δὴ πάντα ἀνιχνεῦσαι, καὶ ἀναπτύξαι, ἔργον καὶ τοὺς παλαιοὺς νομίσαι, καὶ ἡμᾶς μετ᾽ ἐκείνων τε καὶ τὰ καθ᾽ ἑαυτοὺς πειρᾶσθαι νῦν ἀνευρίσκειν. περὶ μὲν οὖν τῆς ἐγχωρείου ἱστορίας, ῥαθυμότερον φαίνονται ἀναγράψαντες, ὅσοι πλέον ᾠήθησαν πλάσματι τοῦ ποιητοῦ, τότε ἄντρον καὶ ὅσα περὶ τούτου ἀφηγήσατο. οἱ δὲ τὰς γεωγραφίας ἀναγράψαντες ὡς ἄριστα καὶ ἀκριβέστατα, καὶ ὁ Ἐφέσιος Ἀρτεμίδωρος ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς εἰς ἕνδεκα συνηγμένης αὐτῷ πραγματείας γράφει ταῦτα· τῆς δὲ Κεφαληνίας ἀπὸ Πανόρμου λιμένος πρὸς ἀνατολὴν δώδεκα στάδια, νῆσος ἐστὶν Ἰθάκη. σταδίων ὀγδοηκονταπέντε. στενὴ καὶ μετέωρος λιμένα ἔχουσα καλούμενον φόρκυνα. ἔστι δ᾽ αἰγιαλὸς ἐν αὐτῷ, ἐκεῖ νυμφῶν ἱερὸν ἄντρον· οὗ λέγεται τὸν ὀδυσσέα ὑπὸ τῶν φαιάκων ἐκβιβασθῆναι. πλάσμα μὲν οὖν ὁμηρικὸν παντελῶς οὐκ ἂν εἴη, εἴτε δ᾽ οὕτως ἔχον ἀφηγήσατο, εἴτε καὶ αὐτὸς τινὰ προσέθηκεν, οὐδὲν ἧττον μένει τὰ ζητήματα, τὴν βούλησιν ἢ τῶν καθιδρυσαμένων, ἢ τοῦ προσθέντος ποιη-

nia peruestigare & explicare laboriosum existimarunt veteres; & nos quoque post ipsos, dum nostro studio ea nunc reperire conamur. Quapropter negligentius illi de loci situ scripsisse videntur, qui & antrum ipsum, & ea quæ de antro narrantur merum poetæ figmentum existimarunt. verum qui bona fide & accurato studio terrarum situs descripserunt: atque in primis Artemidorus Ephesius, libro quinto operis in vndecim libros digesti, ita scribit: *A Panormo Cephaleniæ portu duodecim stadijs versus ortum distat Ithace Insula, stadiorum LXXXV. arcta, & edita. portum habet nomine Phorcynem. in eo littus est, & in littore antrum Nymphis sacrum, vbi Phæaces Vlyssem exposuisse dicuntur.* Nequaquam ergo purum putum figmentum Homericum erit. siue tamen ex rei natura narrarit, siue de suo etiam quædam adiunxerit, eædem nihilominus quæstiones pertractandæ manent, siue consecrantium, siue poetæ affingentis mentem peruestigare velis, quippe cum nec veteres abs-

que

que fabulosis symbolis tẽpla consecrarint: nec Homerus temerè quicquam de ijs narrare soleat. Verumenimverò quo magis quis ostendere conabitur, narrationẽ de antro non esse Homeri figmentum; sed illud iã ante Homeri tempora Dijs consecratum fuisse: eo magis deprehendetur, sacrum hoc antrum vetere sapientia repletum esse. ea propter dignũ est peruestigatione: & symbolica eius cõsecratio clarius explicari & quasi in lucẽ produci necessario debet.

Antra quidẽ atq; specus iure merito vetustas Mundo cõsecrabat, siue vniuerso illi, siue per partes accepto. ita vt materiæ quidẽ, ex qua mundus constat, terram symbolũ attribueret: vnde & hoc loco per terrã nonnulli materiam intelligendam existimabant: mũdum ex materia conflatũ per antra significantes. quandoquidem & antra vt plurimũ natiua sunt, atq; ipsi terræ affinia & cognata, saxo vniformi comprehensa: cuius interiora quidem cõcaua, exteriora autẽ immenso terræ spatio extenduntur. mũdus autem sponte sua genitus, & sibimetipsi inuicẽ cognatus, propinquus est materiæ, quam saxum & petram arcana significa-

ποιητοῦ ἀνιχνεύοντος, ὡς ἂν μήτε τῶν παλαιῶν ἄνευ συμβόλων μυθικῶν τὰ ἱερὰ καθιδρυσαμένων· μήτε Ὁμήρου ὡς ἔτυχε τὰ περὶ τούτων ἀφηγουμένου. ὅσῳ δ' ἄν τις μὴ Ὁμήρου πλάσμα ἐγχειρῇ τὰ κατὰ τὸ ἄντρον δεικνύναι, τῶν δὲ πρὸ Ὁμήρου θεοῖς τοῦτο καθιερωμάτων· τοσούτῳ τῆς παλαιᾶς σοφίας πλῆρες τὸ ἀνάθημα εὑρεθήσεται. καὶ διὰ τοῦτο ἄξιον ἐρεύνης, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ συμβολικῆς καθιδρύσεως δεόμενον τῆς παραστάσεως.

Ἄντρα μὲν δὴ ἐπιεικῶς οἱ παλαιοὶ καὶ σπήλαια τῷ κόσμῳ καθιέρουν, καθ' ὅλον τε αὐτὸν, καὶ κατὰ μέρη λαμβάνοντες. σύμβολον μὲν τῆς ὕλης, ἐξ ἧς ὁ κόσμος, τὴν γῆν παραδιδόντες· διὸ τινὲς καὶ αὐτόθεν τὴν ὕλην τὴν γῆν εἶναι ἐτίθεντο· τὸν ἐκ τῆς ὕλης γιγνόμενον κόσμον διὰ τῶν ἄντρων παριστῶντες. ὅτι τε ὡς ἐπιπολὺ αὐτοφυῆ τὰ ἄντρα, καὶ συμφυῆ τῇ γῇ, ὑπὸ πέτρης περιεχόμενα μονοειδοῦς· ἧς τὰ μὲν ἔνδον κοῖλα, τὰ δ' ἔξω εἰς τὸ ἀπειρόειστον τῆς γῆς ἀνεῖται. αὐτοφυὴς δὲ ὁ κόσμος, καὶ αὐτοσυμφυὴς, προσπεφυκὼς τῇ ὕλῃ· ἣν λίθον καὶ πέτραν διὰ τὸ ἀργὸν καὶ ἀντί-

ἀντίτυπον πρὸς τὸ εἶδος εἶναι, ᾐνίττοντο. ἄπειρον κατὰ τὴν ἑαυτῆς ἀμορφίαν τιθέντες. ῥευστῆς δ' οὔσης αὐτῆς καὶ τοῦ εἴδους δι' οὗ μορφοῦται καὶ φαίνεται καθ' ἑαυτὴν ἐστερημένης, τὸ ἔνυδρον καὶ ἔνικμον τῶν ἄντρων καὶ σκοτεινὸν, καὶ ὡς ὁ ποιητὴς ἔφη ἠεροειδὲς, οἰκείως ἐδέξαντο εἰς σύμβολον τῶν προσόντων τῷ κόσμῳ διὰ τὴν ὕλην. διὰ μὲν οὖν τὴν ὕλην ἠεροειδὴς καὶ σκοτεινὸς ὁ κόσμος· διὰ δὲ τὴν τοῦ εἴδους συμπλοκὴν καὶ διακόσμησιν· ἀφ' οὗ καὶ κόσμος ἐκλήθη· καλός τέ ἐστι καὶ ἐπήρατος. ὅθεν οἰκείως, ἐπ' αὐτοῦ ἂν ῥηθείη ἄντρον· ἐπήρατον μὲν τῷ εὐθὺς ἐντυγχάνοντι, διὰ τὴν τῶν εἰδῶν μέθεξιν· ἠεροειδὲς δὲ, σκοποῦντι τὴν ὑποβάθραν αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὴν εἰσιόντι τῷ νῷ. ὥστε τὰ μὲν ἔξω καὶ ἐπιπολαίως ἐπήρατα, τὰ δ' ἔσω καὶ ἐν βάθει ἠεροειδῆ. οὕτω καὶ Πέρσαι τὴν εἰς κάτω κάθοδον τῶν ψυχῶν, καὶ πάλιν ἔξοδον μυσταγωγοῦντες, τελοῦσι τὸν μύστην, ἐπονομάσαντες σπήλαιον τόπον. πρῶτα μὲν ὡς ἔφη Εὔβουλος, Ζωροάστρου αὐτοφυὲς σπήλαιον ἐν τοῖς πλησίον ὄρεσι τῆς Περσίδος ἀνθηρὸν

καὶ

ficatione appellant: quod iners & ociosa sit, & formæ impressionem recipiat: infinitam eam ob informitatem statuentes: sed cum fluxa sit, & specie qua formatur, quaque cernitur, per sese careat, irriguam humiditatem & tenebrosam, vt poetæ verbis vtar, obscuritatem apte pro symbolo eorum quæ mundo propter materiam insunt, adhibebant. propter materiem ergo mundus est obscurus & caliginosus: sed ob formæ adiunctæ præsentiam atq; exornationem (vnde & mundi nomen traxit) pulcher est & iucundus. Vnde iure merito antrum vocari poterit: iucundum quidem primum intranti, ob formarum participationem: sed obscurum ei, qui infimum eius fundum cogitet, & mente subeat. adeo vt exteriora quidem & quæ prima in superficie occurrunt, iucunda sint: interiora autem & profunda eius, obscura. Eodem modo Persæ descensum animæ in inferiora & regressum eius mystice significantes sacerdotem initiant, ipsi loco speluncæ nomine imposito. quandoquidem, auctore Eubulo, Zoroaster

primus

primus omnium in montibus Perſidi vicinis antrum natiuum, floridum fontibuſque irriguum in honorem creatoris patriſq; omnium Mithræ conſecrauit. ita vt antrum conditi a Mithra mundi figuram ei præberet: ea vero quæ intra antrum erant certis inuicem interuallis diſpoſita, elementorum climatumque mundanorum ſymbola ſeu figuras gererent. dein poſt Zoroaſtrem apud alios quoque obtinuit, vt in antris atque ſpecubus, ſiue natiuis ſiue manufactis, initia & res ſacras peragerent. nam vt Diis celeſtibus templa, & delubra, atq; altaria ponebant; terreſtribus vero & heroibus aras; ſubterraneis autem ſcrobes, & ædiculas: ita mundo antra & ſpecus: itidem & nymphis, ob aquas in antris deſtillantes & ſcaturientes; quibus Naiades nymphæ, vt mox dicemus, præſunt. Nec mundi tantum, vti diximus, geniti ſcilicet ac ſenſibilis, ſymbolum faciebāt antrum; ſed pro omnium quoque inuiſibilium virtutum ſymbolo idem accipiebant. quod antra quidem, obſcura: virtutum vero illarum eſſentia, incognita ſit. Hinc & Sa-

turnus

καὶ πηγὰς ἔχον ἀνιερώσαντος, εἰς τιμὴν τοῦ πάντων ποιητοῦ καὶ πατρὸς Μίθρου, εἰκόνα φέροντος αὐτῷ τοῦ σπηλαίου τοῦ κόσμου, ὃν ὁ Μίθρας ἐδημιούργησε. τῶν δὲ ἐντὸς, κατὰ συμμέτρους ἀποστάσεις, σύμβολα φερόντων τῶν κοσμικῶν στοιχείων καὶ κλιμάτων. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν Ζωροάστρην κρατήσαντος καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, δι' ἄντρων καὶ σπηλαίων, εἴτ' οὖν αὐτοφυῶν, εἴτε χειροποιήτων τὰς τελετὰς ἀποδιδόναι. ὡς γὰρ τοῖς μὲν ὀλυμπίοις θεοῖς ναούς τε καὶ ἕδη καὶ βωμοὺς ἱδρύσαντο· χθονίοις δὲ καὶ ἥρωσιν ἐσχάρας· ὑποχθονίοις δὲ βόθρους καὶ μέγαρα· οὕτω καὶ τῷ κόσμῳ ἄντρα τε καὶ σπήλαια. ὡσαύτως δὲ καὶ ταῖς νύμφαις διὰ τὰ ἐν ἄντροις καταλειβόμενα, ἢ ἀναδιδόμενα ὕδατα· ὧν αἱ ναΐδες, ὡς μετ' ὀλίγον ἐπέξιμεν, προεστήκασι νύμφαι. οὐ μόνον δ' ὡς φαμὲν κόσμου σύμβολον ἤτοι γεννητοῦ αἰσθητοῦ τὸ ἄντρον ἐποιοῦντο· ἀλλ' ἤδη καὶ πασῶν τῶν ἀοράτων δυνάμεων ἄντρον ἐν συμβόλῳ παρελάμβανον· διὰ τὸ σκοτεινὰ μὲν εἶναι τὰ ἄντρα· ἀφανὲς δὲ τὸ τῶν δυνάμεων οὐσιῶδες. οὕτω καὶ ὁ κρόνος ἐν τῷ ὠκε-

ανῷ

ανῷ αὐτῷ ἄντρον κατασκευάζει, κἀκρύπτει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας. ὡσαύτως καὶ ἡ Δημήτηρ ἄντρῳ τρέφει τὴν κόρην μετὰ νυμφῶν. καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ εὑρήσει τις ἐπιὼν τὰ τῶν θεολόγων. ὅτι δὲ καὶ ταῖς νύμφαις ἀνετίθεσαν ἄντρα, καὶ τούτων μάλιστα ταῖς ναΐσιν, αἳ ἐπὶ πηγῶν εἰσι, κἀκ τῶν ὑδάτων ἀφ' ὧν εἰσι ῥοαὶ ναΐδες ἐκαλοῦντο, δηλοῖ καὶ ὁ εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνος, ἐν ᾧ λέγεται.

turnus in ipſo Oceano antrum extruit, & liberos ſuos in eo abſcondit. ſic & Ceres Proſerpinam in antro cum nymphis educat. aliaq; multa huius generis Theologorum ſcripta peruoluendo, quis inueniet. cæterum quod & Nymphis antra attribuerint, & potiſſimum Naiadibus, quæ iuxta fontes degunt, & ab aquis, quarum fluentis præſunt, Naiades vocantur, id & Hymnus in Appollinem hiſce verbis indicat.

Σοὶ δ' ἄρα πηγὰς νοερῶν ὑδάτων τέμον ἄντροις,
μίμνουσαι, γαίης ἀπιπαλλόμεναι πνεύματι, μούσης
θέσπιν ἐς ὀμφήν. τὰ δ' ὑπὲρ οὖδας διὰ πάντα νάη ῥήξασαι,
παρέχουσι βροτοῖς γλυκερῶν ῥείθρων ἀλιπεῖς προχοάς

Et tibi perpetui fontes hinc inde ſub antris
Effundunt mentis latices; quos ſpiritus imo
Terrarum emittit, diuina ad carmina Muſę.
Aſt illi varijs per terram flexibus errant,
Præbentes largè dulces mortalibus vndas.

Ἀφ' ὧν οἶμαι ὁρμώμενοι καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, καὶ μετὰ τούτους Πλάτων ἄντρον καὶ σπήλαιον τὸν κόσμον ἀπεφήναντο. παρά τε γὰρ Ἐμπεδοκλεῖ αἱ ψυχοπομποὶ δυνάμεις λέγουσιν·

Et ab hiſce quoq;, vt opinor, Pythagorei, & poſt ipſos Plato ſumta occaſione antrū atque ſpecum mundum vocarunt. nam apud Empedoclem virtutes animarum duces aiunt:

Ἠλύθομεν τόδ' ὑπ' ἄντρον ὑπόστεγον,

Hocce

Hocce sub obtectum tandem peruenimus antrum.

Et apud Platonē libro VII. de republica dicitur: *Ecce enim homines tanquam in subterraneo antro, & in habitaculo simili speluncæ, cuius ingressus versus lucem latè per totum antrum patet.* dein vbi alter interlocutor dicit; *Absurdam similitudinem narras.* subiungit: *Hanc ergo similitudinem, ô amice Glauco, omnibus antedictis accommodare oportet. habitaculum quidem hoc, quod oculis vsurpamus, carceris habitaculo assimilandum: ignis autem lumen in ea relucens, virtuti solari.* Quod igitur Theologi antra mundi virtutumque mundanarum symbolum posuerint, ex hisce manifeste perspicitur. sed iam ante dictum fuit, intelligibilis quoq; substantiæ symbolum eadem constituisse: diuersis quidem nec ijsdem rationibus impulsos. nam sensibilis mundi symbola posuerunt; quia tenebrosa, saxosa, atq; humida sunt antra. huiusmodi vero mundum, propter materiam ex qua cōstat, & figurarum impressioni obnoxium & fluxum esse statuebant. intellectualis autem;

Παρά τε Πλάτωνι ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῆς πολιτείας λέγεται· ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ ἄντρῳ καὶ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν, παρ' ἅπαν τὸ σπήλαιον. εἶτα εἰπόντος τοῦ προσδιαλεγομένου· ἄτοπον λέγεις εἰκόνα· ἐπάγει· ταύτην τοίνυν τὴν εἰκόνα, ὦ φίλε Γλαύκων, προσαπτέον ἅπασαν τοῖς ἔμπροσθεν λεγομένοις. τὴν μὲν δι' ὄψεως φαινομένην ἕδραν τῇ τοῦ δεσμωτηρίου οἰκήσει ἀφομοιοῦντας· τὸ δὲ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῇ φῶς, τῇ τοῦ ἡλίου δυνάμει. Ὅτι μὲν οὖν σύμβολον κόσμου τὰ ἄντρα καὶ τῶν ἐγκοσμίων δυνάμεων ἐτίθεντο οἱ θεολόγοι, διὰ τούτου δεδήλωται. ἤδη δὲ καὶ ὅτι τῆς νοητῆς οὐσίας εἴρηται· ἐκ διαφόρων μέν τοι, καὶ οὐ τῶν αὐτῶν ἐννοιῶν ὁρμώμενοι. τοῦ μὲν γὰρ αἰσθητοῦ κόσμου, διὰ τὸ σκοτεινὰ εἶναι τὰ ἄντρα, καὶ πετρώδη καὶ διύγρα. τοιοῦτον δ' εἶναι τὸν κόσμον διὰ τὴν ὕλην, ἐξ ἧς συνέστηκεν ὁ κόσμος, καὶ ἀντίτυπον καὶ ῥέοντα ἐτίθεντο. τοῦ δ' αὖ νοητοῦ, διὰ τὸ ἀφανὲς αἰ-

eo σθῆναι,

ἀδήλου, καὶ στερρὸν καὶ βέβαιον τῆς οὐσίας. οὕτω δὲ καὶ τῶν μερικῶν ἀσαφῶν δυνάμεων· καὶ μᾶλλόν γε ἐπὶ τούτων τῶν ἐν ὕλῃ. κατὰ γὰρ τὸ αὐτοφυὲς τὸ τῶν ἄντρων, καὶ νύχιον, καὶ σκοτεινὸν, καὶ πέτρινον, ἐποιοῦντο τὰ σύμβολα. οὐκ ἔτι μὴν πάντως καὶ κατὰ σχῆμα, ὥς τινες ὑπενόουν. ὅτι μηδὲ πᾶν ἄντρον σφαιροειδὲς, ὡς καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ δίθυρον· διπλοῦ δ' ὄντος ὄντρου, οὐκέτι τοῦτο ἐπὶ τῆς νοητῆς, ἀλλὰ τῆς αἰσθητῆς παρελάμβανον οὐσίας. ὡς καὶ τὸ νῦν προληφθὲν διὰ τὸ ἔχειν φησὶν ὕδατα ἀενάοντα, οὐκ ἂν εἴη τῆς νοητῆς ὑποστάσεως, ἀλλὰ τῆς ἐνύλου φέρον οὐσίας σύμβολον. διὸ καὶ ἱερὸν νυμφῶν, οὐκ ὀρεστιάδων, οὐδὲ ἀκραίων, ἤ τινῶν τοιούτων, ἀλλὰ ναΐδων. αἳ ἀπὸ τῶν ναμάτων οὕτω κέκληνται. νύμφας δὲ ναΐδας λέγομεν καὶ τὰς τῶν ὑδάτων προεστώσας δυνάμεις ἰδίως. ἔλεγον δὲ καὶ τὰς εἰς γένεσιν κατιούσας ψυχὰς κοινῶς ἁπάσας. ἡγοῦντο γὰρ προσιζάνειν τῷ ὕδατι τὰς ψυχὰς θεοπνόῳ ὄντι. ὥς φησιν ὁ Νυμήνιος. διὰ τοῦτο λέγων καὶ τὸν προφήτην εἰρηκέναι ἐμφέρεσθαι ἐπάνω τοῦ ὕδατος θεοῦ πνεῦμα. τούς

τε

eo quod sensui oculorum non patet: tum ob soliditatem firmitatemq; substantiæ. cũ & particulares virtutes eodem modo incõspicuæ sint: illę præsertim quę cum materia sunt coniunctæ. nam natiuam antrorũ constitutionẽ, & nocturnã atq; tenebrosam caliginem, & saxosam duritiẽ spectantes sym bola constituebãt: nequaquam vero respectu figuræ, vt quidã suspicabãtur. cum nec omnia antra rotunda sint, vt bipatens hoc Homericum. cæterum cum duplex sit antrũ, non solum pro sensibili, sed & intelligibili substãtia illud accipiebant. sicuti & præsens hoc antrũ, quia aquas perẽnes habet, nequaquam intellectualis, sed coniunctæ cum materia substantiæ symbolũ geret. atq; eã ob causam non montanis, nec acreis, seu iugicolis, alijsue huiusmodi; sed Naiadibus sacrũ est, quæ a fõtibus (νάματα Greci vocãt) sic appellãtur. Nymphas vero Naiadas proprie vocamus virtutes aquis præsites: sed & communiter omnes animas generationem subeuntes sic appellabant. quas aquæ, quæ diuino spiritu souetur, assidere putabant, vt ait Numenius: ideoq; prophetam dixisse: *Spiritum Dei ferri super*

per

per aquas. Ægyptios quoque hanc ob causam omnes Dæmones non in solido stabiliq; statuere: sed super nauigium, ipsum quoque solem, & omnes omnino, quos animas in generationem descendentes humore inuadere sciendum est. vnde & Heraclitus: *Animabus videri oblectamentum, non mortem, cum humidæ nascuntur.* & alibi dicit: *Nos illarum mortem viuere, & illas nostram vitam mori.* ideoq; poetam homines in generatione versantes διεροὺς, id est, humidos vocare, qui animas humore perfusas habent. atque eam ob causam hæ animæ sanguine & humido semine gaudent: sed plantarum animabus aqua nutrimentum præbet. nonulli vero corpora quoque aerea, & cælestia vaporibus fontium fluminumque, cæterarumq; exhalationum nutriri asserunt. at Stoicis placuit, solem exhalatione maris nutriri: Lunam ea quæ ex fontium fluminumque aquis emittitur: astra autē exhalatione terræ. ideoq; Solem quidem esse compagem quandam intellectualem ex mari: Lunam ex aquis fluuialibus: stellas autem ex ter-

τε Αἰγυπτίοις διατοῦτο τοὺς δαίμονας ἅπαντας οὐχ' ἑστάναι ἐπὶ στερεοῦ, ἀλλὰ πάντας ἐπὶ πλοίου, ϗ τὸν ἥλιον, ϗ ἁπλῶς πάντας οὕς τινὰς εἰδέναι χρὴ τὰς ψυχὰς ἐπιποτωμένας τῷ ὑγρῷ, τὰς εἰς γένεσιν κατιούσας. ὅθεν καὶ Ηράκλειτος· ψυχῆσι φάναι τέρψιν μὴ θάνατον ὑγρῆσι γενέσθαι. τέρψιν δὲ εἶναι αὐταῖς τὴν εἰς τὴν γένεσιν πτῶσιν. ϗ ἀλλαχοῦ δὲ φάναι, Ζῆν ἡμᾶς τὸν ἐκείνων θάνατον· ϗ ζῆν ἐκείνας τὸν ἡμέτερον θάνατον. παρὸ ϗ διεροὺς τοὺς ἐν γενέσει ὄντας καλεῖν τὸν ποιητὴν, τοὺς διύγρους τὰς ψυχὰς ἔχοντας. αἷμα μὲν οὖν ταύταις ϗ ὁ δίυγρος γόνος φίλος. ταῖς δὲ τῶν φυτῶν, τροφὴ τὸ ὕδωρ. διαβεβαιοῦνται δέ τινες, ϗ τὰ ἐν ἀέρι ϗ οὐρανῷ ἀτμοῖς τρέφεσθαι, ἐκ ναμάτων ϗ ποταμῶν ϗ τῶν ἄλλων ἀναθυμιάσεων. τοῖς δ' ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἥλιον μὲν τρέφεσθαι ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀναθυμιάσεως ἔδοκει· σελήνην δ' ἐκ τῶν πηγαίων ϗ ποταμίων ὑδάτων· τὰ δ' ἄστρα, ἀπὸ τῆς ἐκ γῆς ἀναθυμιάσεως. καὶ διὰ τοῦτο ἅμμα μὲν νοερὸν εἶναι τὸν ἥλιον ἐκ θαλάσσης· τὴν δὲ σελήνην, ἐκ ποταμίων

ὑδάτων. τοὺς δ' ἀστέρας, ἐξ ἀναθυμιάσεως τῆς ἀπὸ τῆς γῆς. ἀνάγκη τοίνυν καὶ τὰς ψυχάς, ἤτοι σωματικὰς οὔσας, ἢ ἀσωμάτους μέν, ἐφελκομένας δὲ σῶμα. καὶ μάλιστα τὰς μελλούσας καταδεῖσθαι εἴς τε αἷμα καὶ δίυγρα σώματα, ῥέπειν πρὸς τὸ ὑγρὸν, καὶ σωματοῦσθαι ὑγρανθείσας. διὸ καὶ χολῆς καὶ αἵματος ἐπιχύσει προβέπεσθαι τὰς τῶν τεθνηκότων. καὶ τάς γε φιλοσωμάτους ὑγρὸν τὸ πνεῦμα ἐφελκομένας παχύνειν τοῦτο ὡς νέφος. ὑγρὸν γὰρ ἐν ἀέρι παχυνθὲν νέφος συνίσταται. παχυνθέντος δ' ἐν αὐταῖς τοῦ πνεύματος ὑγροῦ πλεονασμῷ, ὁρατὰς γίνεσθαι. καὶ ἐκ τῶν τοιούτων αἱ συναντῶσαι ποσὶ κατὰ φαντασίαν χρώζουσαι τὸ πνεῦμα, εἰδώλων ἐμφάσεις. αἱ μέντοι καθαραὶ γενέσεως ἀπότροποι. αὐτὸς δέ φησιν Ἡράκλειτος· ξηρὰ ψυχὴ σοφωτάτη. διὸ κἀνταῦθα κατὰ τὰς τῆς μίξεως ἐπιθυμίας, δίυγρον καὶ νοτερότερον γίγνεσθαι τὸ πνεῦμα, ἀτμὸν ἐφελκομένης δίυγρον τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς πρὸς τὴν γένεσιν νεύσεως. Ναΐδες οὖν νύμφαι, αἱ εἰς γένεσιν ἰοῦσαι ψυχαί. ὅθεν καὶ τὰς γαμουμένας ἔθος, ὡς ἂν εἰς γένεσιν συνε-

ζευ-

ræ exhalationibus: necessum ergo est, & animas, siue corporeæ eæ sint, siue incorporeæ, sed corpus attrahentes: & præsertim eas, quæ cum sanguine & humidis corporibus coniungi & colligari debent, vergere ad humidum, & humectatas incorporari. ideoque bilis sanguinisque effusione mortuorum animas euocari. & animas corporum amore infectas humidum spiritum attrahentes, nebulæ instar eum condensare. humor enim in aere condensatus nebulam constituit: condensato autem in eis spiritu nimia humoris abundantia, visibiles fieri. & de harum numero sunt illæ, quæ polluto spiritu per apparitionem occursant spectrorum ostenta. at puræ animæ generationem auersantur. Vnde idem Heraclitus ait: *anima sicca sapientissima*. ideoque hic etiam libidine coitus madidum & humidiorem reddi spiritum, dum anima humidum vaporem ex propensione ad generationem attrahit. Naiades ergo Nymphæ sunt animæ generationem subeuntes. vnde & nubentes, quasi ad generationem coniugatas, moris est Nymphas ap-

 pel-

pellare, & lauatione ex fontibus seu riuulis vel scaturiginibus perpetuis perfundere. cæterum animabus in naturam iam progressis. & genitalibus genijs mundus hic sacer & amœnus videtur, licet sua natura tenebrosus & obscurus sit: vnde & ipsæ aereæ esse, atque ex aere substantiam trahere credebantur. quocirca proprium illis & congruum erit in terra consecratũ antrum, amænum obscurumq; ad similitudinem mundi: in quo tanquam in templo maximo animæ versantur. Nymphis quoq; aquarum præsidibus antrum recte conuenit, in quo perennes aquæ manant. Esto itaque præsens hoc antrum animabus, nymphisq; inter virtutes seu potentias magis particularibus attributum: quæ cum scaturiginibus fontibusque præsint, Pegææ siue fontanæ, & Naiades eam ob causam appellantur. Quænam ergo diuersa symbola habemus, quorum alia animabus, alia virtutibus aquarum conueniant: vt commune vtrisq; antrum cõsecratum existimemus? symbola scilicet Nympharum Hydriadum siue aquaticarum sint lapidei crateres, & amphoræ. nam & Bacchi hæc sũt

ζαγμένας. νύμφαις τε καλεῖν. καὶ λουτροῖς καταχεῖν, ἐκ πηγῶν ἢ ναμάτων ἢ κρηνῶν ἀενάων εἰλημμένοις. ἀλλὰ ψυχαῖς μὲν τελομέναις εἰς φύσιν καὶ γενεθλίοις δαίμοσιν, ἱερός τε ὁ κόσμος καὶ ἐπήρατος. καίπερ σκοτεινὸς ὢν φύσει καὶ ἠεροειδής· ἀφ' οὗ καὶ αὐταὶ ἀερώδεις, καὶ ἐξ ἀέρος ἔχειν τὴν οὐσίαν ὑπωπτεύθησαν. διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἰκεῖον αὐταῖς ἱερὸν ἐπὶ γῆς ἂν εἴη ἄντρον ἐπήρατον ἠεροειδὲς, κατ' εἰκόνα τοῦ κόσμου. ἐν ᾧ ὡς μεγίστῳ ἱερῷ, αἱ ψυχαὶ διατρίβουσι. νύμφαις τε ὑδάτων προεστώσαις οἰκεῖον τὸ ἄντρον, ἔνθ' ὕδατ' ἀενάοντα ἔνεστιν. ἀνακείσθω δὴ τὸ προκείμενον ἄντρον ψυχαῖς, καὶ ταῖς μερικωτέραις ἐν δυνάμεσι νύμφαις, αἳ ναμάτων καὶ πηγῶν προεστῶσαι, πηγαῖαί τε καὶ ναΐδες διὰ τοῦτο κέκληνται. τίνα οὖν ἡμῖν διάφορα σύμβολα, τὰ μὲν πρὸς τὰς ψυχὰς ἀναφερόμενα, τὰ δὲ πρὸς τὰς ἐν ὕδασι δυνάμεις· ἵνα κοινὸν ἀμφοτέραις καθιερῶσθαι τὸ ἄντρον ὑπολάβομεν; σύμβολα δὴ ἔστω ὑδριάδων νυμφῶν. οἱ λίθινοι κρατῆρες καὶ οἱ ἀμφιφορεῖς. Διονύσου μὲν γὰρ σύμ-

βολα ταῦτα, ἀλλ' ὄντα κεράμεα, τοῦτ' ἔστιν, ἐκ γῆς ὠπτημένης· ταῦτα γὰρ φίλα τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ δωρεᾷ τῆς ἀμπέλου. ἐπεὶ ἀπὸ πυρὸς οὐρανίου πεπαίνεται ταύτης ὁ καρπός. λίθινοι δὲ κρατῆρες καὶ ἀμφιφορεῖς ταῖς προεστώσαις τοῦ ἐκ πετρῶν ἐξιόντος ὕδατος νύμφαις οἰκειότατοι. ψυχαῖς δὲ εἰς γένεσιν κατιούσαις καὶ σωματουργίαν τί ἂν εἴη οἰκειότερον σύμβολον τούτων; διὸ καὶ ἀπετόλμησεν εἰπεῖν ὁ ποιητής· ὅτι ἐν τούτοις φάρε' ὑφαίνουσιν ἁλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι. ἐν ὀστοῖς μὲν γὰρ, καὶ περὶ ὀστᾶ ἡ σαρκοποιΐα· λίθος δὲ ταῦτα ἐν ζώοις, λίθῳ ἐοικότα. διὸ καὶ οἱ ἱστοὶ, οὐκ ἀπ' ἄλλης ὕλης, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ λίθου ἐρρήθησαν. τὰ δ' ἁλιπόρφυρα φάρη ἄντικρυς ἡ ἐξ αἱμάτων ἂν εἴη ἐξυφαινομένη σάρξ. ἐξ αἵματος μὲν γὰρ ἁλουργῆ ἔρια· καὶ ἐκ ζώων ἡ βαφὴ καὶ τὸ ἔριον. δι' αἵματος δὲ καὶ ἐξ αἱμάτων ἡ σαρκογονία. καὶ χιτών γε τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ, ὃ ἠμφίεσται· θαῦμα τῷ ὄντι ἰδέσθαι, εἴτε πρὸς τὴν σύστασιν ἀποβλέπει, εἴτε πρὸς τὴν σύνδεσιν τοῦτο συνάγει τῆς ψυχῆς. οὕτω καὶ παρὰ τῷ Ὀρφεῖ ἡ Κόρη ἥπερ ἐστὶ παντὸς

τοῦ

symbola, siquidem fictilia sint ex terra cocta; hæc enim grata acceptaq; sunt eius dei dono, quod vitis profert: cuius fructus cælesti igne percoquitur. at crateres lapidei & amphoræ Nymphis emanantium ex petris aquarum præsidibus optime conueniunt. Verum quod symbolum rectius quadret animabus in generationem corporumque productionem descendentibus, quam textoria? ideoque Poeta ausus est dicere: *Nymphas in hisce texere purpureas telas, mirabile visu*. nam caro in ossibus & circũ ossa nascitur: quæ lapidum instar sunt in animalibus, & lapidi comparãtur. idcirco textoria ipsa non alia materia sed ex saxo constabãt. & telæ purpureæ omnino erit caro ex sanguine contexta. sanguine enim purpurea vellera imbuuntur, & animantium succo tingitur lana. atqui sanguinis beneficio, & ex sanguine producitur caro. & corpus animæ vestis est, quo induitur: res sane visu miranda, siue compositionem eius spectet, siue coniunctionem atque vinculum animæ conciliet. sic & Proserpina omnium ex semẽte nascentium præses telam texens ab Orpheo inducitur:

cum

cum antiqui ipsum quoque cælum peplum vocarint, veluti Deorum cæleſtium velum ſeu tegumentum. Sed quid cauſſæ, cur amphoræ non aqua, ſed fauis repletæ ſint? in his, inquit, apes ſua mella recondunt. ipſa enim vox, τιθαιβώσσειν, dicitur quaſi τιθέναι τὴν βόσιν, quod eſt, ponere paſtum. paſtus autem atque alimentum apiculis eſt mel. Cæterum Theologi melle ad multa, eaque diuerſa ſymbola vſi ſunt; quia variis ex facultatibus conſtat. nam & purgandi & conſeruandi facultate pollet: mellis enim beneficio res incorruptæ permanent: & vlcera vetuſta melle expurgantur: idemque guſtu dulce eſt, & ab apiculis ex floribus congeſtum, quæ ex boue naſci ſolent. idcirco dum ijs qui Leonticis ſacris initiantur aquæ loco mel manibus lauandis affundunt, iubent eos manus ab omni malo noxioque ſcelere puras habere: quemadmodum ijdem myſtam igne purgandi facultate prædito peculiari ritu luſtrant; aquam vt igni contrariam auerſantes. quin & linguam melle ab omni peccato expurgant. Verum vbi Perſæ frugum cuſtodi mel

offe-

τοῦ σπειρομένου ἔφορος, ἱστουργοῦσι παραδίδοται· τῶν παλαιῶν καὶ τὸν οὐρανὸν πέπλον εἰρηκότων, οἷον θεῶν οὐρανίων περίβλημα. διατί οὖν οὐχ ὕδατος πλήρεις οἱ ἀμφορεῖς, ἀλλὰ κηρίων; ἐν γὰρ τούτοις φησὶ τιθαιβώσσουσι μέλισσαι. δηλοῖ δὲ τὸ τιθαιβώσσειν, τὸ τιθέναι τὴν βόσιν. βόσις δὲ καὶ τροφὴ τὸ μέλι ταῖς μελίσσαις. κέχρηνται δὴ τῷ μέλιτι οἱ θεολόγοι πρὸς πολλὰ καὶ διάφορα σύμβολα, διὰ τὸ ἐκ πολλῶν αὐτὸ συνεστάναι δυνάμεων. ἐπεὶ καθαρτικῆς ἐστι δυνάμεως, καὶ συντηρητικῆς τῷ γὰρ μέλιτι ἄσηπτα μένει. καὶ τὰ χρόνια τραύματα ἐκκαθαίρεται μέλιτι· ἐστι δὲ γλυκὺ τῇ γεύσει, καὶ συναγόμενον ἐξ ἀνθῶν ὑπὸ μελισσῶν, ἃς βουγενεῖς εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν μὲν οὖν τοῖς τὰ λεοντικὰ μυουμένοις, εἰς τὰς χεῖρας ἀνθ' ὕδατος μέλι νίψασθαι ἐγχέωσι, καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας παραγγέλλουσιν ἀπὸ παντὸς λυπηροῦ καὶ βλαπτικοῦ καὶ μυσαροῦ. καὶ ὡς μύστῃ καθαρτικοῦ ὄντος τοῦ πυρὸς, οἰκεῖα νίπτρα προσάγουσι, παραιτησάμενοι τὸ ὕδωρ ὡς πολεμίου τοῦ πυρὸς. καθαίρουσι δὲ καὶ τὴν γλῶσσαν τῷ μέλιτι ἀπὸ παντὸς ἁμαρτωλοῦ. ὅταν δὲ τῷ Πέρσῃ προσ-

σάγωσι

σάγωσι μέλι ὡς φυλακί καρπῶν, τὸ φυλακτικὸν ἐν συμβόλῳ τίθενται· ὅθεν τινὲς ἠξίουν τὸ νέκταρ καὶ τὴν ἀμβροσίαν, ἣν κατὰ ῥινῶν στάζει ὁ ποιητὴς, εἰς τὸ μὴ σαπῆναι τοὺς τεθνηκότας, τὸ μέλι ἐκδέχεσθαι· θεῶν τροφῆς ὄντος τοῦ μέλιτος. διὸ καί φησί που, νέκταρ ἐρυθρὸν· τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ τῇ χροιᾷ τὸ μέλι. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ νέκταρος εἰ χρὴ ἀκούειν ὅτι τοῦ μέλιτος, ἐν ἄλλοις ἀκριβέστερον ἐξετάσομεν. παρὰ δὲ τῷ Ὀρφεῖ ὁ Κρόνος μέλιτι ὑπὸ Διὸς ἐνεδρεύεται. πλησθεὶς γὰρ μέλιτος μεθύει, καὶ σκοτοῦται ὡς ἀπὸ οἴνου, καὶ ὑπνοῖ· ὡς παρὰ Πλάτωνι ὁ Πόρος τοῦ νέκταρος πλησθείς. οὔπω γὰρ οἶνος ἦν. φησὶ γὰρ παρ' Ὀρφεῖ ἡ νὺξ τῷ Διῒ, ὑποτιθεμένη τὸν διὰ μέλιτος δόλον·

offerunt, facultatem custodiendi seu conseruandi in symbolo ponunt. vnde etiam nonnullis nectar & ambrosiam, quam poëta mortuorum naribus ad putredinem arcendam instillat, pro melle accipere placuit: cum mel Deorum cibus sit: ideoque quodam loco vocat *nectar fuluum*: huiusmodi autem color est mellis. sed vtrum pro nectare mel intelligendum sit, alibi accuratius examinabimus. Cæterum apud Orpheum melle Saturno a Ioue insidiæ struuntur. nam melle repletus inebriatur, & quasi ex vino caligine offunditur & obdormiscit: quemadmodum apud Platonem Porus nectare distentus: necdum enim vinũ erat. nam nox apud Orpheũ melle inescandi dolũ Ioui his verbis suggerit:

Εὖτ' ἂν δή μιν ἴδηαι ὑπὸ δρυσὶν ὑψικόμοισιν,
Ἔργοισι μεθύοντα μελισσάων ἐριβόμβων,
Δῆσον αὐτόν.

Quamprimum videas stratum sub quercubus altis
Roscido apum probè madidum dulcique labore;
Stringe illum vinclis.

Ὃ καὶ πάσχει ὁ Κρόνος· καὶ δεθεὶς ἐκτέμνεται, ὡς ὁ οὐρα-

Quod & Saturno euenit, qui vinctus castratur, sicuti

Cœlus. quo ipso poeta innuit, essentias diuinas dulcedine inescatas vinciri atq; in generationem deduci; & voluptate resolutas virtutes quasdam proseminare. Vnde & Cælum coeundi desiderio in terram descendentem Saturnus exsecat. idem vero quod coeundi voluptas mellis dulcedo apud eos significat: quo inescatus Saturnus castratur. Saturnus enim ejusq; orbis primus est eorum qui contra Celum mouentur. descendunt autem tam a Cælo quam a stellis errantibus virtutes quædam. sed Cæli virtutes, Saturnus: Saturni deinde Iupiter excipit. Cũ ergo mel accipiatur & pro purgatione, & pro natiuæ putredinis amuleto, & pro voluptate quæ in generationem deducit; proprium quoque symbolum Nymphis aquaticis constituitur, ob immunem a putredine aquarum naturam, quibus præsunt, atque earundem vim purgatricem, & cooperationem ad generationem. concurrit enim aqua ad generationem. atq; hanc ob caussam in crateribus & amphoris mellificant apes: cum crateres fontium symbolum gerant. quemadmodum iuxta Mithrã crater pro fonte ponitur; am-

phoræ

οὐρανός. τοῦ θεολόγου δὲ ἡδονῆς δεσμεῖσθαι καὶ κατάγεσθαι τὰ θεῖα εἰς γένεσιν αἰνισσομένου· ἀποσπερματίζειν τε δυνάμεις, εἰς ἡδονὴν ἐκλυθέντα. ὅθεν ἐπιθυμίᾳ μὲν συνουσίας τὸν οὐρανὸν κατιόντα εἰς γῆν ἐκτέμνει Κρόνος· ταυτὸν δὲ τῇ ἐκ συνουσίας ἡδονῇ παρίστασιν αὐτοῖς ἡ τοῦ μέλιτος· ὑφ' οὗ δολωθεὶς ὁ Κρόνος ἐκτέμνεται. πρῶτος τῶν ἀντιφερομένων τῷ οὐρανῷ ὁ Κρόνος ἐστί, καὶ ἡ τούτου σφαῖρα. κατίασι δὲ δυνάμεις ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῶν πλανωμένων. ἀλλὰ τὰς μὲν ἐξ οὐρανοῦ δέχεται Κρόνος· τὰς δ' ἀπὸ τοῦ Κρόνου, Ζεύς. λαμβανομένου τοίνυν καὶ ἐπὶ καθαρμοῦ τοῦ μέλιτος, καὶ ἐπὶ φυσικῆς σηπεδόνος, καὶ ἐπὶ ἡδονῆς εἰς γένεσιν καταγωγῆς, οἰκεῖον σύμβολον καὶ νύμφαις ὑδριάσι παρατίθεται, εἰς τὸ ἄσηπτον τῶν ὑδάτων, ὧν ἐπιστατοῦσι, καὶ τὴν κάθαρσιν αὐτῶν, καὶ τὴν εἰς γένεσιν συνεργίαν. συνεργεῖ γὰρ γενέσει τὸ ὕδωρ. διὸ καὶ ἐν τοῖς κρατῆρσι καὶ ἀμφορεῦσι τιθαιβώσσουσι μέλισσαι, τῶν μὲν κρατήρων σύμβολον τῶν πηγῶν φερόντων· καθὼς παρὰ τῷ Μίθρᾳ ὁ κρατὴρ ἀντὶ τῆς πηγῆς τέτακται, τῶν δ' ἀμφορέων,

ἐν

ἐν οἷς τὰ ἀπὸ τῶν πηγῶν ἀρυόμεθα. πηγαὶ δὲ καὶ νάματα οἰκεῖα ταῖς ὑδριάσι νυμφαῖς. καὶ ἔπι γε μᾶλλον νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, ἃς ἰδίως μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν, ἡδονῆς οὔσας ἐργαστικάς. ὅθεν καὶ ὁ Σοφοκλῆς οὐκ ἀνοικείως ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἔφη·

phoræ vero vasorum, quibus ex fontibus haurimus. fontes autem & riuuli Nymphis aquaticis proprij: & præcipue Nymphis, animabus scilicet, quas proprie apes antiqui vocabant, dulcedinis operatrices. vnde & Sophocles non incongrue de animabus dixit:

Βομβεῖ δὲ νεκρῶν σμῆνος. ἔρχεταί τ' ἄλλη.

Examen errans mortuorum bombilat:

Καὶ τὰς Δήμητρος ἱερείας, ὡς τῆς χθονίας θεᾶς μύστιδας, μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν. αὐτήν τε τὴν Κόρην μελιτώδη· σελήνην τε οὖσαν γενέσεως προστάτιδα, μέλισσαν ἐκάλουν· ἄλλως τε ἐπεὶ ταῦρον μὲν σελήνη, καὶ ὕψωμα σελήνης ὁ ταῦρος. βουγενεῖς δ' αἱ μέλισσαι. καὶ ψυχαὶ δ' εἰς γένεσιν ἰοῦσαι βουγενεῖς. καὶ βουκλόπος θεὸς ὁ τὴν γένεσιν λεληθότως ἀκούων. πεποίηται ἤδη τὸ μέλι καὶ θανάτου σύμβολον· διὸ καὶ μέλιτος σπονδὴν τοῖς χθονίοις ἔθυον. τὴν δὲ χολὴν ζωῆς. ἤτοι διὰ ἡδονῆς αἰνιττόμενοι ἀποθνήσκειν τὸν ψυχῆς βίον, διὰ δὲ πικρίας ἀναβιώσκεσθαι. ὅθεν καὶ τοῖς θεοῖς χολὴν ἔθυον. ἢ ὅτι ὁ μὲν θάνατος λυσίπονος.

Quin & Cereris sacerdotes, vt Deæ terrenæ sacrorum antistites, melissas siue apes antiqui appellabant. ipsamq; Proserpinam mellitam. Lunam quoque generationis præsidem Apem vocabant. quam & alio nomine Taurum dixerunt. & exaltatio Lunæ est Taurus. Bouigenæ autem apes sunt. & animæ in generationem progressæ hoc quoq; nomine vocantur. & boum fur deus ille qui clanculum generationem audit. Mortis quoq; symbolum mel fecerunt: ideoq; libamen mellis Dijs terrestribus sacrificabant. fel autem vitæ symbolum erat. siue voluptatis dulcedine animæ vitam emori significarent; per amaritudinē vero eā reuiuiscere. vnde & Dijs fel sacrificabant. siue quod mors mi-

miseriarum finis: vita autē hæc mortalis molesta & acerba est. Nectamen promiscue omnes animas in generationē progressas apes vocabant: sed eas quæ ex iustitiæ præscripto victuræ: & postquam opera Dijs grata perpetrassent rursum ad Deū erant reuersuræ. animal enim hoc redire amat, & iustitiæ obseruantissimum est, ac sobriū. vnde & libationes quæ melle fiunt, νηφάλιοι siue sobriæ vocātur. nec fabis insident; quas generationis continuæ rectaq; serie progredientis symbolū statuebant. quia fabæ ferme solæ inter omnia quæ serūtur scapo penitus pertuso & perforato sunt, nullis internodiorum obturationibus incisæ & intercepte. Faui igitur apesq; & propriæ & communia Hydriadum siue aquaticarum Nympharū symbola erant, atq; animarum quæ veluti sponsæ ad generationem procedunt. Cum igitur antiquissimi, etiam priusquam templa excogitarentur, specus & antra Dijs consecrarint: & in Creta quidem Curetes Ioui: in Arcadia autē Lunæ & Pani Lyceo: & in Naxo Baccho; vbicūq; vero Mithram agnouerunt, eidem Deo in specubus sacra fecerint: nō satis erat Homero Ithacēsi antro gemina ostia attri-

πόνος· ἡ δ' ἐνταῦθα ζωὴ, ἐπίμοχθος καὶ πικρά. οὐχ ἁπλῶς μέντοι πάσας ψυχὰς εἰς γένεσιν ἰούσας μελίσσας ἔλεγον· ἀλλὰ τὰς μελλούσας μετὰ δικαιοσύνης βιοτεύειν, καὶ πάλιν ἀναστρέφειν εἰργασμένας τὰ θεοῖς φίλα. τὸ γὰρ ζῶον φιλόστροφον, καὶ μάλιστα δίκαιον, καὶ νηφαντικόν. ὅθεν καὶ νηφάλιοι σπονδαὶ, αἱ διὰ μέλιτος. καὶ κυάμοις οὐκ ἐφιζάνουσιν· οὓς ἐλάμβανον εἰς σύμβολον τῆς κατ' εὐθεῖαν γενέσεως, καὶ ἀκαμπτοῦς· διὰ τὸ μόνον σχεδὸν τῶν σπερματικῶν δι' ὅλου τετρῆσθαι, μὴ ἐγκοπτόμενον τοῖς μεταξὺ τῶν γονάτων ἐμφράξεσι. φέροιεν οὖν τὰ κηρία, καὶ αἱ μέλισσαι οἰκεῖα σύμβολα καὶ κοινὰ ὑδριάδων νυμφῶν, καὶ ψυχῶν εἰς γένεσιν νυμφευομένων. Σπήλαια τοίνυν καὶ ἄντρα τῶν παλαιοτάτων πρὶν καὶ ναοὺς ἐπινοῆσαι θεοῖς ἀφοσιούντων· καὶ ἐν Κρήτῃ μὲν Κυρήτων, Διΐ· ἐν Ἀρκαδίᾳ δὲ, σελήνῃ καὶ Πανὶ Λυκείῳ· καὶ ἐν Νάξῳ Διονύσῳ· πανταχοῦ δ' ὅπου τὸν Μίθραν ἔγνωσαν, διὰ σπηλαίου τὸν θεὸν ἱλασκομένων· τὸ Ἰθακήσιον σπήλαιον οὐκ ἠρκέσθη δίθυρον εἰπὼν Ὅμηρος· ἀλλὰ καὶ τὰς μέν τινας πρὸς βορ-

ῥᾶν

ῥᾶν τετράφθαι θύρας, τὰς δὲ πρὸς νότον θνητέρας· καὶ καταβατάς γε τὰς βορείους, τὰς δὲ πρὸς νότον, οὔτε εἰ καταβαταὶ ἐπεσημήνατο· μόνον δὲ ὅτι,

tribuisse: sed addit præterea, alterum ostiũ ad Boream fuisse conuersum, alterum vero diuinius ad austrum: item Boreali illo patuisse descensum. vtrum vero australi quoq; ianua descendi potuerit, non indicat: id solum dicit, quod

Οὐδέ τι κείνῃ
Ἄνδρες ἐσέρχονται· ἀλλ' ἀθανάτων ὁδός ἐστιν.

inuia prorsus
Est homini: præbetque viam immortalibus vnis.

Ἔπεται τοίνυν ζητεῖν τὸ βούλημα, εἴτε τῶν καθιδρυσαμένων, ὥσπερ ἱστορεῖ ὁ ποιητὴς ἀπαγγέλλει, ἢ αὐτοῦ γε τὸ αἴνιγμα· εἴπερ αὐτοῦ πλάσμα τὸ διήγημα τοῦ. δὴ ἄντρου εἰκόνα καὶ σύμβολόν φησι τοῦ κόσμου φέροντος. Νουμήνιος, καὶ ὁ τούτου ἑταῖρος Κρόνιος, δύο εἶναι ἐν οὐρανῷ ἄκρα· ὧν οὔτε νοτιώτερόν ἐστι τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ· οὔτε βορειότερον τοῦ θερινοῦ. ἔστι δ' ὁ μὲν θερινὸς, κατὰ καρκίνον· ὁ δὲ χειμερινὸς, κατ' αἰγόκερων. καὶ προσγειότατος μὲν ὢν ἡμῖν ὁ καρκίνος, εὐλόγως τῇ προσγειοτάτῃ σελήνῃ ἀπεδόθη· ἀφανοῦς δ' ἔτι ὄντος τοῦ νοτίου πόλου, τῷ μακρὰν ἔτι ἀφεστηκότι, καὶ αἰω-

Proximum igitur est, vt inquiramus, quid sibi velit hæc narratio; siue ab alijs consecratum dedicatumq: antrum vera fide poeta describat; siue occultum quid eo significet; seu merum ipsius figmentum sit. Sed cum antrum hoc mundi imaginem symbolumq; gerat, Numenius, & familiaris eius Cronius duas aiunt in cælo extremitates esse; quarum altera nihil remotius ad austrum, tropico hyberno; nec septentrionalius quidquam æstiuo. & æstiuus quidem est ad signum Cancri; hybernus vero ad Capricornum. & cũ cancer nobis sit vicinissimus, optima ratione Lunæ, quæ terræ proxima est, attribuitur. cumq; polus Au-

ſtralis

ſtralis nobis incōſpicuus ſit, ideo capricornus maxime diſſito & ſupremo planetarū, Saturno ſcilicet, tribuitur. & ſigna a cancro ad Capricornum hoc ordine ſitum ſuū obtinent. primū quidem Leo, domus ſolis: dein virgo, Mercurij: libra auté Veneris: Scorpius, Martis: Sagittarius, Iouis: Capricornus, Saturni. rurſum verſo ordine a Capricorno, Aquarius, Saturni: Piſces, Iouis: Aries, Martis: Taurus, Veneris: Gemini, Mercurij: deniq; Cancer Lunæ. duas ergo has portas ponebāt Theologi, Cancrum & Capricornū: quæ Plato duo oſtia vocat. ex hiſce cancrum aiunt eſſe, per quem animæ deſcendunt: Capricornum vero per quem rurſus aſcendunt. at Cancer quidē borealis & deſcenſui aptus: Capricornus autem auſtralis, & aſcenſui commodus. partes vero ſeptentrionales propriæ ſunt animabus in generationem deſcendentibus. & recte quidem portæ antri boream ſpectantes deſcenſui hominum patere dicūtur. partes autem auſtrales, non Deorum, ſed aſcendentiū ad Deos. eam ob cauſam non dixit deorum viam, ſed immortaliū: quod animabus quoq; cōmune eſt, quæ per ſe ſiue eſſentia ſua immortales ſunt. Harum

αἰωτάτῳ τῶν πλανωμένων πάντων ὁ αἰγόκερως ἀπεδόθη, ἤγουν τῷ Κρόνῳ. καὶ ἔχουσί γε ἐφεξῆς αἱ θέσεις τῶν ζωδίων ἀπὸ μὲν καρκίνου εἰς αἰγόκερων, πρῶτα μὲν λέοντα οἶκον ἡλίου· εἶτα παρθένον, ἑρμοῦ· ζυγὸν δὲ, ἀφροδίτης· σκόρπιον, ἄρεος· τοξότιν, Διός· ἄρεος, κειόν· ταῦρον, ἀφροδίτης· διδύμους, ἑρμοῦ· καὶ σελήνης λοιπὸν καρκίνον. δύο οὖν ταύτας ἔθεντο πύλας, καρκίνον καὶ αἰγόκερων οἱ θεολόγοι. Πλάτων δ᾽ δύο στόμια ἔφη. τούτων δὲ καρκίνον μὲν εἶναι δι᾽ οὗ κατιᾶσιν, αἱ ψυχαί· αἰγόκερων δὲ, δι᾽ οὗ ἀνιᾶσιν. ἀλλὰ καρκίνος μὲν, βόρειος καὶ καταβατικός· αἰγόκερως δὲ, νότιος καὶ ἀναβατικός. ἔστι δὲ τὰ μὲν βόρεια, ψυχῶν εἰς γένεσιν κατιουσῶν. καὶ ὀρθῶς καὶ τοῦ ἄντρου αἱ πρὸς βορρᾶν πύλαι καταβαταὶ ἀνθρώποις· τὰ δὲ νότια, οὐ θεῶν, ἀλλὰ τῶν εἰς θεοὺς ἀνιουσῶν· διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, οὐ θεῶν ἔφη ὁδὸς, ἀλλ᾽ ἀθανάτων· ὃ κοινὸν καὶ ἐπὶ ψυχῶν ἢ οὐσῶν καθ᾽ αὑτὸ, ἢ τῇ οὐσίᾳ ἀθανάτων.

τῶν

τῶν δύο πυλῶν τούτων μεμνῆσθαι καὶ Παρμενίδην ἐν τῷ φυσικῷ φασι· Ῥωμαίους τε καὶ Αἰγυπτίους. Ῥωμαίους μὲν γὰρ τὰ κρόνια ἑορτάζειν, ἡλίου κατ' αἰγόκερων γινομένου. ἑορτάζειν δὲ τοὺς δούλους ἐλευθέρων ὑποδήματα περιβάλλοντας, καὶ πάντων ἀλλήλοις κοινωνούντων. αἰνιξαμένου τοῦ νομοθέτου, ὅτι κατὰ ταύτην τοῦ οὐρανοῦ τὴν πύλην, οἱ νῦν ὄντες διὰ τὴν γένεσιν δοῦλοι, διὰ τῆς κρονικῆς ἑορτῆς καὶ τοῦ ἀνακειμένου κρόνῳ οἴκου ἐλευθεροῦνται, ἀναβιωσκόμενοι καὶ εἰς ἀυτογένεσιν ἀπερχόμενοι. καταβατικὴ δὲ αὐτοῖς ἡ ἀπ' αἰγόκερω ὁδός. διὸ ἰανούαν εἰπόντες τὴν θύραν, καὶ ἰανουάριον μῆνα τὸν θυραῖον προσεῖπον· ἐν ᾧ ἥλιος ἀπ' αἰγόκερω πρὸς ἑῴαν ἐπάνεισιν, ἐπιστρέψας εἰς τὰ βόρεια. Αἰγυπτίοις δὲ ἀρχὴ ἔτους, ὀυχ ὑδροχόος, ὡς Ῥωμαίοις· ἀλλὰ καρκίνος. πρὸς γὰρ τῷ καρκίνῳ ἡ σῶθις, ἣν κυνὸς ἀστέρα Ἕλληνες φασί. νουμηνία δ' αὐτοῖς ἡ σώθεως ἀνατολή, γενέσεως κατάρχουσα τῆς εἰς τὸν κόσμον· οὔτ' οὖν ἀνατολῇ καὶ δύσει τὰς θύρας ἀνέθηκαν, οὔτε ταῖς ἰσημερίαις· οἷον

rum duarum portarum & Parmenidem libro de rerum natura meminisse aiunt. apud Romanos quoq; & Ægyptios eorum memoriam extare. Romanos enim Saturnalia celebrare sole ad Capricornum accedente: celebrare vero ita, vt seruos liberorum caligis induant, & omnia inuicem cōmunia habeant. quo ipso legislator significare voluit, quod iuxta hanc cęli portam, ij quos nascēdi conditio seruos fecit, per festum Saturnaliorum & domum Saturno attributam liberantur, vbi reuiuiscunt & ad generationis fontem redeunt. retrograda autem ipsis via, quæ a Capricorno incipit, idcirco cum ianuam vocent ostium, mensem quoq; Ianuarium quasi ostiarium appellarunt, quo sol a Capricorno versus orientis plagam reuertitur, cursum ad septentrionales partes dirigens. Ægyptijs vero principium anni non Aquarius, vt apud Romanos, sed Cancer. nam prope Cancrum est Sothis stella, quam Græci Canem vocant. nouilunium autem ipsis exortus Sothis, quod generationis principium in mundo fit. Quapropter nō orienti & occasui, nec æquinoctijs portas attribuerunt,

arieti

arieti ſcilicet & libræ; ſed auſtro & boreæ, portiſq; verſus auſtrum maxime auſtralibus; & verſus boream maxime borealibus: quia antrum hoc animabus & Nymphis aquaticis ſacrũ erat. animabus vero naſcendis & denaſcendis loca illa maxime propria. Quocirca Mithræ peculiarem ſedem iuxta æquinoctia attribuerũt. ideo arietis, Martij ſigni, gladium geſtat; vehiturq; tauro, ſigno Veneris: nã Mithra æque vt Taurus auctor productorq; rerum eſt, & generationis dominus. poſitus autem eſt iuxta æquinoctialem circulum, habens a dextris partes ſeptẽtrionales; a ſiniſtris auſtrales: adiuncto ipſi auſtrali hæmiſphærio a parte auſtri, eo quod calidum ſit: verſus boream vero, boreali; ob venti eius frigiditatem. Cęterum animabus in generationem progredientibus & a generatione redeuntibus non ſine ratione ventos adiungebant: eo quod & ipſæ, ex quorundam ſententia, ſpiritum attrahant; & ſubſtantiã ſpiritualem obtineant. ſed boreas quidem proprius ijs quæ in generationem progrediuntur: ideoq; moribundos boreæ aura afflans refocillat, ægre animam trahentes. contra au-

οἷον κριῷ καὶ ζυγῷ, ἀλλὰ νότῳ καὶ βορρᾷ, καὶ ταῖς κατὰ νότον νοτιωτάταις πύλαις, καὶ ταῖς κατὰ βορρᾶν βορειοτάταις. ὅτι ψυχαῖς καθιέρωτο τὸ ἄντρον καὶ νύμφαις ὑδριάσι. ψυχαῖς δὲ γενέσεως καὶ ἀπογενέσεως οἰκεῖοι οἱ τόποι. τῷ μὲν οὖν Μίθρᾳ, οἰκείαν καθέδραν τὴν κατὰ τὰς ἰσημερίας ὑπέταξαν. διὸ κριοῦ μὲν φέρει ἀρηΐου ζῳδίου τὴν μάχαιραν· ἐποχεῖται δὲ ταύρῳ ἀφροδίτης. ὡς καὶ ὁ ταῦρος δημιουργὸς ὢν ὁ Μίθρας, καὶ γενέσεως δεσπότης. κατὰ τὸν ἰσημερινὸν δὲ τέτακται κύκλον: ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχων τὰ βόρεια, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὰ νότια. τεταγμένου αὐτοῖς κατὰ μὲν τὸν νότον, τοῦ κατ' αὐτὸν ἡμισφαιρίου, διὰ τὸ εἶναι θερμόν· κατὰ δὲ τὸν βορρᾶν, τοῦ κατ' ἐκεῖνον, διὰ τὸ ψυχρὸν τοῦ ἀνέμου. ψυχαῖς δ' εἰς γένεσιν ἰούσαις, καὶ ἀπὸ γενέσεως χωριζομέναις, εἰκότως ἔταξαν ἀνέμους· διὰ τὸ ἐφέλκεσθαι καὶ αὐτὰς πνεῦμα ὥς τινες ᾠήθησαν, καὶ τὴν οὐσίαν ἔχειν τοιαύτην. ἀλλὰ βορέας μὲν ὁ οἰκεῖος εἰς γένεσιν ἰούσαις. διὸ καὶ τοὺς θνήσκειν μέλλοντας, ἡ βορέου πνοὴ ζωγρεῖ ἐπιπνέουσα κακῶς κεκαφηότας θυμόν. ἡ δὲ τοῦ νότου δια-

διαλύει. ἡ μὲν γὰρ πήγνυσι ψυχροτέρα οὖσα, καὶ ἐν τῇ ψυχρῷ τῆς χθονίου γενέσεως διακρατεῖ. ἡ δὲ διαλύει, θερμοτέρα οὖσα, καὶ πρὸς τὸ θερμὸν τοῦ θείου ἀναπέμπουσα. βορειοτέρας δ' οὔσης τῆς ἡμετέρας οἰκουμένης, ἀνήκει τὰς τῇδε γινομένας βορρᾷ ἀνέμῳ ὁμιλεῖν· καὶ τὰς ἐντεῦθεν ἀπαλλαττομένας, νότῳ. αὕτη δὲ καὶ ἡ αἰτία τοῦ τὸν μὲν βορρᾶν ἀνερχόμενον μέγαν εἶναι· τὸν δὲ νότον, λήγοντα. ὁ μὲν γὰρ, εὐθὺς ἐπίκειται τοῖς ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκοῦσιν· ὁ δὲ, μακρὰν ἀφέστηκε. χρονιωτέρα δ' ἡ ἐκ τῶν ἄποθεν ἐπιρροή. καὶ ὅταν ἀθροισθῇ, τότε πληθύνει. εἰς γένεσιν δ' ἀπὸ βορέου πύλης τῶν ψυχῶν ἐρχομένων, ἐρωτικὸν διὰ τοῦτο ὑπεστήσαντο τὸν ἄνεμον. καὶ γὰρ,

stri flatus dissoluit. illius enim aura congelat constringitq; eo quod frigidior sit,& in terrenæ generationis frigiditate dominetur: huius vero dissoluit; quia calidior est, & ad diuinum calorem remittit. sed cum terra quæ a nobis habitatur magis ad boream vergat, animas hic nascentes boreæ venti consuetudine vti oportet; austri autem eas quæ hinc discedunt. eadem quoq; caussa est cur boreas primo impetu vehemens sit: auster vero sub ipsum finem. ille enim recta incumbit habitantibus sub septentrione: at hic longius distat: tardior vero ex longinquo afflatus: qui vbi coaceruatur, tum demum augescit. Præterea cum animæ a porta boreæ generationem ingrediantur, ideo amatorium hunc ventum finxerunt. hinc apud Poëtam:

Ἵππῳ εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτῃ.
Αἱ δ' ὑποκυσάμεναι ἔτεκον δυοκαίδεκα πώλους.

Assimilatus equo se miscuit hisce iubato:
At illæ grauidæ bis sex pullos genuerunt:

Καὶ τὴν ὠρείθυιαν αὐτὸν ἁρπάσαι φασὶν, ἐτεκνῶσέ τε Ζήτην καὶ Κάλαϊν. τὸν δὲ νότον θεοῖς νέμοντες, ἱστα-

Et Orithyiam eum rapuisse ferunt: ex qua Zeten Calainque progenuit. austrum vero Dijs attribuentes, mero me-

meridie in templis deorum cortinas reducunt. scilicet Homericum illud præceptum seruantes, sole versus austrum inclinante nefas esse hominbus deorum templa ingredi: *sed iter patet immortalibus vnis*. Austrum igitur meridiei symbolum statuunt: cum Deus meridiano tempore ostio immineat. ideoque nec ad alias fores quocunque demum tempore loqui fas erat: quasi sacræ sint fores. atque eam ob causam Pythagorei & Ægyptiorum sapientes prohibebant, ne quis fores vel portas transiens loqueretur: deum vniuersi principium silentio venerantes. Cæterum nec Homerus ignorauit portas sacras esse: quod Oeneus apud ipsum supplicationis loco portam pulsans ostendit:

ἱσαμένης τῆς μεσημβρείας, ἐν τοῖς ναοῖς τῶν θεῶν τὰ παραπετάσματα ἕλκουσι. τὸ ὁμηρικὸν δὴ τοῦτο φυλάσσοντες παράγγελμα, ὡς κατὰ τὴν εἰς νότον ἔγκλισιν τοῦ ἡλίου, καὶ οὐ θέμις ἀνθρώποις εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερὰ· ἀλλ' ἀθανάτων ὁδός ἐστιν. ἱστᾶσιν οὖν καὶ σύμβολον τῆς μεσημβρείας καὶ τοῦ νότου, ἐπὶ τῇ θύρᾳ μεσημβριάζοντος τοῦ θεοῦ. οὐκοῦν οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων θυρῶν ἐφ' ὁποιασοῦν ὥρας ἐξῆν λαλεῖν, ὡς ἱερᾶς οὔσης θύρας. καὶ διατοῦτο οἱ Πυθαγόρειοι, καὶ οἱ παρ' Αἰγυπτίοις σοφοὶ, μὴ λαλεῖν ἀπηγόρευον διερχομένοις ἢ θύρας, ἢ πύλας· σεβομένους ὑπὸ σιωπῇ θεὸν ἀρχὴν τῶν ὅλων ἔχοντα. οἶδε δὲ καὶ Ὅμηρος ἱερὰς τὰς θύρας, ὡς δηλοῖ παρ' αὐτῷ ὁ σείων Οἰνεὺς ἀνθ' ἱκετηείας τὴν θύραν,

Σείων κολλητὴν σανίδα γουνούμενος υἱόν.

Aßeribusque fores compactas concutit orans
Gnatum.

Quin & cæli portas Horis commissas nouit, locis nebulosis principia sua habentes; quæ & aperiuntur & occluduntur per nubes:

Sine

Οἶδε δὲ καὶ πύλας οὐρανοῦ, ἃς αἱ Ὧραι ἐπιτέτραπται, ἀρχὰς ἐχούσας τῶν νεφουμένων τόπων· ὧν αἱ ἀνοίξεις καὶ τὰ κλεῖθρα διὰ νεφῶν·

Η μὲν

Ἠ μὲν ἀνακλῖναι πυκινὸν νέφος, ἠδ᾽ ἐπιθεῖναι.

Siue aperire velint densam, seu claudere nubem.

Καὶ διὰ τοῦτο μυκώμεναι· ὅτι καὶ αἱ βρονταὶ διὰ νεφῶν.

Quæ & remugire dicuntur, quia tonitrua per nubes eduntur.

Αὐτόμαται δὲ πύλαι μῦκον οὐρανοῦ, ἃς ἔχον ὧραι.

Sponte sua crepuere fores cœli, quibus Horæ Præsunt.

Λέγει δέπου καὶ ἡλίου πύλας· σημαίνων καρκίνον τε καὶ αἰγόκερων· ἄχρι τούτου περιϊόντων, ἀπὸ βορέου ἀνέμου εἰς τὸν νότον κατιών· κἀκεῖθεν ἐπανιὼν εἰς τὰ βόρεια. αἰγόκερως δὲ καὶ καρκίνος περὶ τὸν γαλαξίαν, τὰ πέρατα αὐτοῦ εἰληχότες· καρκίνος μὲν τὰ βόρεια, αἰγόκερως δὲ τὰ νότια. δῆμος δὲ ὀνείρων κατὰ Πυθαγόραν αἱ ψυχαὶ, ἃς συνάγεσθαι φησὶν εἰς τὸν γαλαξίαν· τὸν οὕτω προσαγορευόμενον, ἀπὸ τῶν γάλακτι τρεφομένων, ὅταν εἰς γένεσιν πέσωσιν. ᾧ καὶ σπένδειν αὐταῖς τοὺς ψυχαγωγοὺς μέλι κεκραμένον γάλακτι· ὡς ἂν δι᾽ ἡδονῆς εἰς γένεσιν μεμελετηκυίαις ἔρχεσθαι· αἷς συγκυεῖσθαι τὸ γάλα πέφυκεν. ἔτι τὰ μὲν νότια

Idem & solis portas alibi cōmemorat, cancrum & capricornum significans. hisce enim spacijs sol a septētrione ad austrum descēdens, & inde rursū ad partes boreales ascendens includitur. At Capricornus & cancer prope lacteū circulum sunt, cuius extremitates occupāt: cancer quidē septentrionales; Capricornus verò australes. Ceterum secundum Pythagorā animę sunt turba illa somniorum, quam in lacteum circulum congregari asserit: cui id nomen ab animabus, quę in generationē delapsæ lacte nutriuntur. & hāc ob causam illos qui animas euocant lac mulsū in libationibus adhibere: quippe quæ dulcedinis illicio in generationem venire auent; cum quibus lac vna gigni solet. Pręterea

terea regiones australes corpora exigua producũt. calor enim maxime ea attenuare, atq; hoc ipso imminuere & exsiccare solet. ecõtra in borealibus plagis omnia corpora magna pro ueniunt. exẽplo sunt Celtæ, Thraces & Scythe: & regio ipsorum humida est, & pascuis abundat. cum ipsum quoque Boreæ nomen veniat a vorando : quæ vox ad nutritionem spectat. inde & ventus a terra nutrimentis affluẽte spirans, vtpote nutritiuus, Boreas quasi vorans fuit dictus. Hasce ergo ob causas mortalitati & nascendi legibus obnoxio generi proprie boreales partes conueniunt: immortali vero, australes. sicuti Dijs orientales ; dæmonibus vero occiduæ tribuuntur. Cum enim natura a diuersitate cęperit, quicquid vbiq; bipatente aditu est symbolum eius constituerunt. progressus enim vel per intelligibile, vel per sensibile. & si per sensibile, aut per orbem fixum, aut per orbes planetarum. rursumq; vel per immortalem, vel per mortalem viam. & alter quidem mũdi cardo supra terrã, alter subterraneus ; itẽ alius orientalis, alius occidentalis. & aliæ mundi partes sinistræ sunt, aliæ dextræ. tum nox & dies. id-

νότια μικροφυῆ ποιεῖ τὰ σώματα. τὸ γὰρ θερμὸν ἰσχναίνειν αὐτὰ μάλιστα εἴωθεν. ἐν αὐτῷ δὲ τούτῳ καὶ κατασμικρύνειν καὶ ξηραίνειν. ἔτι δ' ἐν τοῖς βορείοις πάντα μεγάλα τὰ σώματα· δηλοῦσι δὲ Κελτοὶ, Θρᾶκες, Σκύθαι. ἥ τε γῆ κάθυγρος αὐτῶν οὖσα, καὶ νομὰς πλείστας φέρουσα. ἐπεὶ καὶ αὐτό γε τοὔνομα ἀπὸ τῆς βορᾶς. βορὰ δὲ ὄνομα τροφῆς. καὶ ὁ ἐκ γῆς οὖν πνέων τροφοῦ, ἅτε τρόφιμος ὢν, βορρᾶς κέκληται. κατὰ ταῦτα τοίνυν τῷ μὲν θνητῷ καὶ γενέσιν ὑποπεπτωκότι φύλῳ, τὰ βόρεια οἰκεῖα· τῷ δὲ ἀθανάτῳ, τὰ νότια. ὡς θεοῖς μὲν τὰ ἀνατολικὰ· δαίμοσι δὲ τὰ δυτικά: ἀρξαμένης γὰρ τῆς φύσεως ἀπὸ ἑτερότητος, πανταχοῦ τὸ δίθυρον αὐτῆς πεποίηνται σύμβολον. ἢ γὰρ διὰ νοητοῦ ἡ πορεία, ἢ δι' αἰσθητοῦ. καὶ τοῦ αἰσθητοῦ, ἢ διὰ τῆς ἀπλανοῦς, ἢ διὰ τῆς τῶν πεπλανημένων. καὶ πάλιν, ἢ διὰ τῆς ἀθανάτου, ἢ διὰ τῆς θνητῆς πορείας. καὶ κέντρον, τὸ μὲν ὑπὲρ γῆν, τὸ δ' ὑπόγειον· τὸ μὲν, ἀνατολικόν· τὸ δὲ, δυτικόν. καὶ τὰ μὲν ἀριστερὰ· τὰ δὲ δεξιά. νὺξ τέ καὶ ἡμέρα· καὶ

καὶ διὰ τοῦτο, παλίντονος ἡ ἁρμονία, καὶ τοξεύει διὰ τῶν ἐναντίων. δύο δὲ στόμια Πλάτων φησί· δι' οὗ μὲν ἀναβαινόντων εἰς οὐρανόν· δι' οὗ δὲ κατιόντων εἰς γῆν. καὶ τῶν θεολόγων πύλας ψυχῶν ἥλιον τιθέντων καὶ σελήνην· καὶ διὰ μὲν ἡλίου, ἀνιέναι· διὰ δὲ σελήνης κατιέναι. καὶ δύω πίθοι παρ' Ὁμήρῳ,

idcirco vniuersi harmonia ex contrariorum concentu constat, & contrarijs sibi inuicem opposita est. Plato etiam duo ostia siue fauces cõmemorat, quarum altera patet ascendentibus in cælum; altera descendentibus in terram. sic & Theologi Solem ac Lunã animarũ portas statuunt: quas per solem ascendere, & descendere per lunam volunt. apud Homerũ quoq; duo sunt dolia;

Δώρων οἷα δίδωσι κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.

Quorum hoc largitur mala, sed bona continet illud.

Πίθου νοουμένης καὶ παρὰ Πλάτωνι ἐν Γοργίᾳ τῆς ψυχῆς. καὶ τῆς μὲν καλοεργέτιδος, τῆς δὲ κακοεργέτιδος· καὶ τῆς μὲν λογικῆς, τῆς δ' ἀλόγου. πίθοι δὲ, ὅτι χωρήματα ἦσαν αἱ ψυχαὶ ἐνεργειῶν τε καὶ ἕξεων ποιῶν. καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, ὁ μέν τις νοεῖται πίθος δεδεμένος· ὁ δὲ, ὃν λύει ἡ ἡδονὴ, καὶ εἰς πάντα διασκεδάννυσι, μόνης ἐλπίδος μενούσης. ἐν οἷς γὰρ ἡ φαύλη ψυχὴ σκιδναμένη περὶ ὕλην τάξεως διαμαρτάνει, ἐν τούτοις ἅπασι ταῖς ἀγαθαῖς ἐλπίσιν ἑαυτὴν βουκολεῖν εἴωθε. Πανταχοῦ τοίνυν τοῦ διθύ-

ρου

Sed & apud Platonẽ in Gorgia per dolium anima intelligitur. quarum alia benefica, alia maligna: alia rationalis, alia vero rationis est expers. dolia autem vocantur animæ, quia certarum facultatum & habituum capaces sunt, & quasi fundi. Apud Hesiodum quoque aliud dolium clausũm videmus; alterum quod voluptas reserat, & per omnia diffundit, sola spe remanente. in queiscunque enim mala & corrupta anima circa materiẽ effusa ordinem suum deserit, in illis omnibus bona spe seipsam pascere solet. Cum ergo omne bipatens seu biper-

titum

titum naturæ symbolũ gerat, recte quoque antrum hoc, non vnum sed duo ostia habet, reipsa interse diuersa: quorum alterum dijs, bonisque; alterum vero mortalibus, & deterioribus conuenit quæ Platoni quoque ansam præbuere vt & ipse Crateres statueret, & amphorarum loco dolia poneret. & duo ostia vt diximus, loco duarum portarum. cum & Pherecydes Syrius recessus, & scrobes, item antra, ianuas, portasque commemoret; quibus animarum generationes atque decessus significat. Sed ne antiquorum Philosophornm, ac Theologorum sententijs adducendis orationem nimium extendamus: vniuersam huius narrationis mentem satis superque hactenus a nobis explicatam arbitramur. Reliquum est, vt quid oliuæ adnascentis symbolum sibi velit porro exponamus. egregium enim aliquid significare videtur: cum non simpliciter adnasci, sed ad caput seu verticem nasci dicatur.

ρου φύσεως ὄντος συμβόλου, εἰκότως καὶ τὸ ἄντρον οὐ μονόθυρον, ἀλλὰ δύο ἔχον θύρας, ὡσαύτως τοῖς πράγμασιν ἐξηλλαγμένας. καὶ τὰς μὲν, θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀγαθοῖς προσηκούσας· τὰς δὲ, θνητοῖς καὶ φαυλοτέροις. ἀφ' ὧν καὶ Πλάτων ὁρμώμενος, οἶδε καὶ αὐτὸς κρατῆρας, καὶ ἀντὶ τῶν ἀμφορέων λαμβάνει πίθους, καὶ δύο στόματα, ὡς ἔφαμεν, τῶν δύο πυλῶν· καὶ τοῦ Συρίου Φερεκύδου μυχοὺς, καὶ βόθρους, καὶ ἄντρα, καὶ θύρας, καὶ πύλας λέγοντος· καὶ διὰ τούτων αἰνιττομένου τὰς τῶν ψυχῶν γενέσεις, καὶ ἀπογενέσεις. ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ τῶν παλαιῶν φιλοσόφων τε, καὶ θεολόγων ἐπεισάγοντες τὸν λόγον μηκύνωμεν, τὴν πᾶσαν βούλησιν καὶ διὰ τούτων παραδεδειχέναι ἡγούμεθα τοῦ διηγήματος. λείπεται δὴ παραστῆσαι τὸ τῆς πεφυτευμένης ἐλαίας σύμβολον, ὅτι ποτε μηνύει. καί τοι αὐτὴ καὶ περιττότερόν τι παρίστησιν· οὐχ ἁπλῶς παραπεφυτεῦσθαι εἰρημένη, ἀλλ' ἐπὶ κρατὸς.

Αὐτὰρ ἐπὶ κρατὸς λιμένος τανύφυλλος ἐλαίη.
Ἀγχόθι δ' αὐτῆς ἄντρον.

Stat

Stat ramis diffusa in portus vertice oliua:
Quam propter iucundum antrum.

Ἔστι δ' οὐχ, ὡς ἄν τις νομίσειεν, ἀπὸ τύχης τινὸς οὕτω βλαστήσασα· ἀλλ' αὐτὴ συνέχουσα τοῦ ἄντρου τὸ αἴνιγμα. ἐπεὶ γὰρ ὁ κόσμος οὐκ εἰκῆ, οὐδ' ὡς ἔτυχε γέγονεν· ἀλλ' ἔστι φρονήσεως θεοῦ καὶ νοερᾶς φύσεως ἀποτέλεσμα· παραπεφύτευται τῇ εἰκόνι τοῦ κόσμου τῷ ἄντρῳ, σύμβολον φρονήσεως θεοῦ, ἡ ἐλαία. Ἀθηνᾶς μὲν γὰρ τὸ φυτόν. φρόνησις δὲ ἡ Ἀθηνᾶ. κρατογενοῦς δ' οὔσης τῆς θεοῦ, οἰκεῖον τόπον ὁ θεολόγος ἐξεῦρεν, ἐπὶ κρατὸς τοῦ λιμένος αὐτὴν καθιερώσας σημαίνων δι' αὐτῆς, ὡς οὐκ ἐξ αὐτοματισμοῦ τὸ ὅλον τοῦτο, καὶ τύχης ἀλόγου ἔργον γέγονεν· ἀλλ' ὅτι φύσεως νοερᾶς καὶ σοφίας ἀποτέλεσμα. χωριστῆς μὲν οὔσης ἀπ' αὐτοῦ· πλησίον δὲ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ σύμπαντος λιμένος ἱδρυμένης. ἀειθαλὴς δὲ οὖσα ἡ ἐλαία, φέρει τι ἰδίωμα οἰκειότατον ταῖς ἐν τῷ κόσμῳ τροπαῖς τῶν ψυχῶν, αἷς τὸ ἄντρον καθιέρωται. διὰ μὲν γὰρ τοῦ θέρους, τὰ λευκὰ τῶν φύλλων ἀνανεύει· διὰ

Ea autem non fortuito, vt quis forte existimauerit, ita enascitur: sed occultam antri significationem complectitur. Cum enim mundus non temere & casu extiterit; sed sapientiæ Dei & intellectualis naturæ sit opificium; antro, quod mundi imagi-nem gerit, oliua apponitur; sapientiæ diuinæ symbolum. nam Mineruæ planta est: Minerua autem sapientia. quæ cum ex Dei vertice nata sit: proprium ei locum Theologus reperit, dum in ipso portus vertice consecrat. significans ea ipsa, vniuersum hoc non motus temerarij, nec fortuiti casus opus esse; sed naturæ intellectualis & sapientiæ absolutissimum artificium. quæ ab ipso quidem opere separata: prope tamen in totius portus capite sita est. Verum cum semper vireat oliua, proprietatem quãdam animarum in hoc mundo conuersionibus conuenientissimam sustinet: quibus animabus antrum hoc sacrum esse diximus. nam æstate albicantia folia sursum prominent: hyeme vero candidiora

didiora inuertuntur. vnde & in precibus supplicationibusque ramos oliuæ prætendunt: ominantes periculorum tenebras in candidam lucem sibi permutatum iri. Quocirca oliua natura semper virente constat, fructum laboris operæque precium proferens. eademque Mineruæ attribuitur: & athletis victoribus corona ex ea datur. & ramus supplex ex eadem præbetur oraturis: ita mundus quoque ab intellectuali natura regitur, & æterna ac semper virente agitur sapientia: quæ in huius vitæ stadio certantibus victoriæ præmium & multorum laborum solamen tribuit: & ipse rerum opifex, qui mundum hunc continet, miseros supplicesq; refocillat. In hoc ergo antro, inquit Homerus, deponenda est omnis peregrina sarcina. hic denudatum ac supplicantis habitu indutum, afflicto corpore, omnibusq; superfluis abiectis, sensus etiam ipsos auersantem, ad oleæ radicem considere, & consilia cum Minerua conferre oportet: quomodo omnia quæ animæ insidiantur resecet ac circũcidat. neque enim sine ratione, mea quidem

dem

διὰ δὲ τοῦ χειμῶνος, μεταστρέφει τὰ λευκότερα. ὅθεν καὶ ἐν ταῖς λιτανείαις καὶ ἱκετηρίαις τὰς τῆς ἐλαίας θαλείας προτείνουσιν· εἰς τὸ λευκὸν αὐτοῖς τὸ σκοτεινὸν τῶν κινδύνων μεταβάλλειν ὑπιδόμενοι. φύσει μὲν οὖν ἀειθαλεῖ ἐλαία συνέχεται, ἀρωγὸν πόνων καρπὸν φέρουσα. ἀνάκειται δὲ τῇ Ἀθηνᾷ. καὶ τοῖς ἀθληταῖς ἐξ αὐτῆς δίδοται νικήσασι στέφανος· καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς ἱκετηρία τοῖς δεομένοις. διοικεῖται δὲ καὶ ὁ κόσμος ὑπὸ νοερᾶς φύσεως· φρονήσει ἀϊδίῳ καὶ ἀειθαλεῖ ἀγόμενος. ἀφ᾽ ἧς καὶ τὰ νικητήρια τοῖς ἀθληταῖς τοῦ βίου δίδονται, καὶ τῶν πολλῶν πόνων τὸ ἄκος. καὶ ὁ τοὺς ἐλεεινοὺς ἀνακτώμενος καὶ ἱκέτας, ὁ συνέχων τὸν κόσμον δημιουργός. εἰς τοῦτο τοίνυν φησὶν ὁ Ὅμηρος δεῖν τὸ ἄντρον ἀποθέσθαι πᾶν τὸ ἔξωθεν κτῆμα. γυμνωθέντα δὲ καὶ προσαίτου σχῆμα περιθέμενον, καὶ κόψαντα τὸ σῶμα, καὶ πᾶν περίττωμα ἀποβαλόντα, καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀποστραφέντα, βουλεύεσθαι μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς, καθεζόμενον σὺν αὐτῇ ὑπὸ πυθμένα ἐλαίας· ὅπως τὰ ἐπίβουλα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τέμῃ πάντα, καὶ περικόψῃ. οὐ

γάρ

καὶ ἀπὸ σκοποῦ οἶμαι καὶ τοῖς περὶ Νουμήνιον ἐδόκει Ὀδυσσεὺς εἰκόνα φέρειν Ὁμήρῳ κατὰ τὴν Ὀδύσσειαν, τοῦ διὰ τῆς ἐφεξῆς γενέσεως διερχομένου· καὶ οὕτως ἀποκαθισταμένου εἰς τοὺς ἔξω παντὸς κλύδωνος, καὶ θαλάσσης ἀπείρους.

dem sententia, existimauit Numenius, Vlyssem in Odyssea Homeri imaginem gerere eius qui generationem ordine transit; atque ita demum ad illos qui omnem procellam marisque æstum ignorant defertur;

Εἰς ὅκε τοὺς ἀφίκηαι, οἳ οὐκ ἴσασι θάλασσαν
Ἀνέρες· οὐδ' ἔθ' ἅλεσσι μεμιγμένον εἶδαρ ἔδουσι.

Donec ad hos veniat, qui nec maris æquora norunt
Dissita, nec victum sale permiscere marino.

Πόντος δὲ καὶ θάλασσα, καὶ κλύδων, καὶ παρὰ Πλάτωνι ἡ ὑλικὴ σύστασις. διατοῦτ' οἶμαι καὶ τοῦ Φόρκυνος ἐπωνόμασαν τὸν λιμένα.

Cæterum & apud Platonem materiæ congeries, pótus, mare, ac procellarum æstus appellatur. ideoq; Poetã Phorcynis portum appellasse arbitror.

Φόρκυνος δέ τις ἐστὶ λιμὴν ἁλίοιο γέροντος.

Numinis æquorei Phorcynis nomine portus.

Οὐδὲ καὶ θυγατέρα ἐν ἀρχῇ τῆς Ὀδυσσείας, τὴν Θόωσαν ἐγενεαλόγησεν· ἀφ' ἧς ὁ Κύκλωψ, ὃν ὀφθαλμοῦ Ὀδυσσεὺς ἀλάωσεν. ἵνα καὶ ἄχρι τῆς πατρίδος ὑπῇ τι τῶν ἁμαρτημάτων μνημόσυνον. ἔνθεν αὐτῷ καὶ ἡ ὑπὸ τὴν ἐλαίαν καθέδρα οἰκεία, ὡς ἱκέτῃ θεοῦ, καὶ ὑπὸ

Quin & filiam eius Thoosam sub principium Odysseæ commemorauit: ex qua Cyclops natus est, quem Vlysses orbauit oculò. scilicet vt aliquid adesset, quod in patriam vsque peccatorum memoriam ei refricaret. vnde & consessus sub oliua rectè illi conuenit: quippe qui Deæ

supplicat, & genialem dæmonem supplice ramo placat. neq; enim recta a sensibili hac vita discedere licebat ei, qui illam excæcarat, & vna opera abolere studuerat: sed talia ausum marinorum & materialium Deorum ira prosequebatur. qui sacrificijs laboribusque & tolerantia prius placandi erant. interdum quidem passionibus repugnando; interdum præstigijs dolisque adhibitis, quibus in varias formas se transmutet: vt centonibus laceris exutus omnia detrahat. ac ne ita quidem ab ærumnis liberabitur. sed tũ demum vbi mare omnino euaserit: & viuus adhuc vidensq; maritimorum & materialium operum experientiã adeo perdiderit, vt ob extremam instrumentorum operumque maritimorum ingnorantiam, remum ventilabrum esse existimet. Neque existimandum est huiusmodi interpetrationes esse coactas, & meras solertium hominum coniecturas. verum vbi animo priscam sapientiam recogitamus; & quanta Homeri prudentia fuerit, atq; in omni virtutum genere excellentia, non negandum, ipsum sub fabulæ figmento rerum diuinarum imagines occulte signi-

ὑπὸ τὴν ἱκετηρίαν ἀπομειλισσομένῳ τὸν γενέθλιον δαίμονα. οὐ γὰρ ἦν ἁπλῶς τῆς αἰσθητικῆς ταύτης ἀπαλλαγῆναι ζωῆς, τυφλώσαντα αὐτὴν, καὶ καταργῆσαι συντόμως σπουδάσαντα. ἀλλ᾽ εἵπετο τῷ ταῦτα τολμήσαντι μῆνις ἀλίων καὶ ὑλικῶν θεῶν. οὓς χρὴ πρότερον ἀπομειλίξασθαι θυσίαις τε καὶ πόνοις, καὶ καρτερίᾳ· ποτὲ μὲν διαμαχόμενον τοῖς πάθεσι· ποτὲ δὲ γοητεύοντα καὶ ἀπατῶντα, καὶ παντοίως πρὸς αὐτὰ μεταβαλλόμενον· ἵνα γυμνωθεὶς τῶν ῥακίων καθέλῃ πάντα. καὶ οὐδ᾽ οὕτω ἀπαλλαγῇ τῶν πόνων. ἀλλ᾽ ὅταν παντελῶς ἔξαλος γένηται, καὶ ἔμψυχος ἀπείρων θαλασσίων καὶ ἐνύλων ἔργων· ὡς πτύον εἶναι ἡγεῖσθαι τὴν κώπην, διὰ τῶν ἐναλίων ὀργάνων καὶ ἔργων παντελῆ ἀπειρίαν. Οὐ δεῖ δὲ τὰς τοιαύτας ἐξηγήσεις βεβιασμένας ἡγεῖσθαι, καὶ εὑρεσιλογούντων πιθανότητας. λογιζόμενοι δὲ τὴν παλαιὰν σοφίαν, καὶ τὴν Ὁμήρου ὅση τις φρόνησις γέγονε, καὶ πάσης ἀρετῆς ἀκρίβειαν, μὴ ἀπογινώσκειν, ὡς ἐν μύθου πλάσματι εἰκόνας τῶν θειοτέρων ἠνίσσετο. οὐ γὰρ ἐνῆν

ἐκείνῳ ἐπιτύχῃ πλάσσειν ὅλην ὑπόθεσιν, μὴ ἀπό τινων ἀληθῶν μεταποιοῦντα τὸ πλάσμα. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου εἰς ὅλην πραγματείαν ὑπερκείσθω τὸ σύγγραμμα. περὶ δὲ τοῦ ὑποκειμένου ἄντρου, πέρας ἔχει τὰ τῆς ἑρμηνείας ἐνταῦθα.

gnificasse. neq; enim totum hoc argumentum confingi potuisset, nisi figmentum quædam ex rei veritate traheret. Sed hisce ad integri operis tractationem reiectis, propositi antri explicationi finem tandem imponimus.

FINIS.

ALIA APPENDIX Sententiarum siue graduum ad intelligibilia.

Eruta ex M.S. codice, quem Cl. V. Aloysius Lolinus Bellunensis Episcopus Bibliothecæ Vaticanæ legauit.

XLI.

VEteres entis incorporei proprietatem oratione quantũ fieri potest explicaturi, cum idipsum vnum esse dicunt; statim addunt, esse etiã omnia: sicuti vnum aliquid eorum, quę sensu cognoscuntur. sed cum vnum hoc diuersum esse cogitauerimus, eo quod nõ videmus in illo quod sensibus expositum est, vniuersum hoc vnum quatenus vnũ, esse omnia; eò quod omnia ipsum vnũ sint: ideo adiunxerunt, vnum quatenus vnũ: vt incompositum aliquid intelligamus esse omnia in ente: ne ve coaceruationem cogitemus. & dùm vbiq; illud esse aiunt; addunt, esse nullibi,

μά.

Παραστῆσαι βουλόμενοι ὡς ἐνδέχεται διὰ λόγου τὴν τοῦ ὄντος ἀσωμάτου ἰδιότητα οἱ παλαιοὶ, ὅταν αὐτὸ ἓν εἴπωσι, προστιθέασιν εὐθὺς πάντα, καθὸ ἕν τι τῶν κατ' αἴσθησιν συνεγνωσμένων. ὅταν δὲ ἀλλοῖον τὸ ἓν τοῦτο ὑπονοήσωμεν, οὐχ ὁρῶντες ἐπὶ τοῦ αἰσθητοῦ τὸ ὅλον τοῦτο ἓν, πάντα καθὸ ἓν, τῷ πάντα αὐτὸ ἓν εἶναι, συνῆψαν τὸ ἓν καθὸ ἕν· ἵνα ἀσύνθετόν τι νοήσωμεν τὸ πάντα εἶναι ἐπὶ τοῦ ὄντος, καὶ σωρείας ἀποστῶμεν. καὶ ὅταν πανταχοῦ αὐτὸ εἶναι εἴπωσι, προστιθέασιν ὅτι οὐδαμοῦ. ὅταν δὲ ἐν πᾶσιν εἶναι, καὶ ἐν παντὶ

παντὶ οὐδαμοῦ· ὅταν δὲ ἐν πᾶσιν εἶναι, καὶ ἐν παντὶ τοῦ ἐπιτηδείως αὐτὸ δέχεσθαι δυναμένῳ μεριστῷ, προστιθέασιν ὅτι ἐν ὅλῳ ὅλον. καὶ ὅλως διὰ τῶν ἐναντιωτάτων αὐτὸ δεδηλώκασιν· ἅμα ταύτας λαμβάνοντες, ἵνα τὰς ἀναπλαστικὰς ἀπὸ σωμάτων ἐξορίσωμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐπινοίας· αἳ παρασκιάζουσι τὰς γνωριστικὰς ἰδιότητας τοῦ ὄντος.

μβʹ. Ὅταν λάβῃς ἀένναον οὐσίαν ἐν ἑαυτῇ κατὰ δύναμιν ἄπειρον· καὶ νοεῖν ἄρξῃ ὑπόστασιν ἀκάματον, ἄτρυτον, οὐδαμῇ μὲν ἐλλείπουσαν ὑπερεξαίρουσαν δὲ τῇ ζωῇ τῇ ἀκραιφνεστάτῃ, καὶ πλήρει ἀφ' ἑαυτῆς· ἐν αὑτῇ τε ἱδρυμένην, καὶ κεκορεσμένην ἐξ ἑαυτῆς, καὶ οὐδ' ἑαυτὴν ζητοῦσαν· ταύτῃ ἐάν περ τὸ ποῦ ἐπιβάλλῃς, ἢ τὸ πρός τι· ἅμα τοῦ ἠλαττῶσθαι ἐξ ἐνδείας τόπου ἢ πρός τι· εὐθὺς ἐκείνην μὲν οὐκ ἠλάττωσας· ἑαυτὸν δὲ ἀπέστρεψας, κάλυμμα λαβὼν τὴν ὑποδραμοῦσαν τῆς ὑπονοίας φαντασίαν. οὐ γὰρ δὴ ὑπερβήσῃ παρελθὼν τὴν τοιαύτην, οὐδ' αὖ στήσεις, οὐδ' ἀπαρτίσεις· οὐδὲ καταλήξεις εἰς μικρὸν, ὡς οὐκ ἔτ'

ἐχού-

bi. & cũ dicunt esse in omnibus, addnnt esse nusquam in omni. & cũ dicunt esse in ombus, & in omni particulari, quod ad illud suscipiendum aptum est; addunt, quod sit totum in toto. & proprietatibus omnino contrarijs illud exprimunt. quas eo fine coniungunt: vt fictitias corporum cogitationes ab eo remoqueamus: quæ proprietates illas quibus ens cognoscitur obûbrant.

XLII. Vbi substantiam in semetipsa infinita potentia inexhaustam animo conceperis: & cogitare cæperis subsistentiam indefessam ac insuperabilem; nunquam quidem deficientem, sed prædítam præ alijs omnibus vita purissima, & semetipsa plenã, positam in se, & semetipsa satis contentam, nihilq; extra se querentem: ei si locum & relationem ad aliud superaddas, statim eo ipso, quod loci & relationis ad aliud indigentia aliquid decedit, illam quidem non imminuis; sed te ipsum a vera cognitione auertis: dum subeuntem cogitationis imaginationem veli instar tibi obducis. neq; enim supergredi & excedere eam poteris, neque sistere, nec perfectiorem reddere, nec vel minimum muta-

re,

re: quippe quæ nec minimum quidem deficere potest. indeficiens enim est, multo magis quam vllus fons semper & indeficienter scaturiens cogitari possit. eam si assequi nequeas, nec vniuerso assimilari, nihil quod ipsius entis sit quæres. aut si quæsieris, digredieris ad aliud quid contemplandum. sed si nihil præter ipsum quæsieris, persistens in temetipso & tua substantia, assimilaberis vniuerso: nec hærebis in vlla re quæ sit post ipsam. Ergo nec ipse dicas, tantus sum. omittens illud tantus, fies vniuersalis. cum & antea fueris vniuersalis. sed & aliud quid tibi aderat vna cum eo vniuersali: & minor euasisti illa appositione: cum non ex ente appositio illa prouenerit. nihil enim illi apponere poteris. vbi igitur ex non ente aliquid additur, comitatur paupertas & omnium rerum egestas. relinque ergo non ens, tunc tibi ipsi omnium eris sufficientissimus. *

recuperat autem semetipsum, dimissis illis quæ abiectiorem & viliorem aliquem faciunt. præsertim vbi quis se eorum aliquid quæ natura sua exigua sunt, non eum qui reuera est, esse putat. simul enim & a seipso & ab ente recessit. & vbi

quis

ἐχούσης διδόναι ἐν τῷ κατὰ μικρὸν ἐπιλείπειν. ἀδιάλειπτος γὰρ μᾶλλον ἢ πᾶς πηγῶν τὸ ἀεὶ χεόμενον νοῶν καὶ ἀδιάλειπτον. ἢ συνθέειν οὐ δυνηθεὶς, καὶ τῷ παντὶ ὁμοιωθῆναι, τοῦ ὄντος οὐδὲν ἐπιζητήσεις. ἢ ζητῶν παρεκβήσῃ εἰς ἄλλο βλέψαι. εἰ δ' οὐδὲν ἐπιζητήσεις, στὰς ἐπὶ σαυτοῦ καὶ τῆς σαυτοῦ οὐσίας, τῷ παντὶ ὁμοιώθης· καὶ οὐκ ἐνεσχέθης ἔν τινι τῶν ἀπ' αὐτοῦ. οὐδ' εἶπας οὐδὲ σὺ, τοσοῦτος εἰ· μὴ ἀφεὶς τοσοῦτος, γέγονας πᾶς. καίτοι καὶ πρότερον ἦσθα πᾶς. ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι προσῆν σοι μετὰ τοῦ πᾶς· καὶ ἐλάττων ἐγίγνου τῇ προσθήκῃ. ὅτι μὴ ἐκ τοῦ ὄντος ἦν ἡ προσθήκη· οὐδὲν γὰρ ἐκείνῳ προσθήσεις. ὅταν οὖν τις καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίνηται, τόπος τῇ πενίᾳ σύνοικος, καὶ ἐνδεὴς πάντων. ἀφεὶς οὖν τὸ μὴ ὂν, τότε πᾶς κόρος αὐτὸς ἑαυτοῦ ὥστε * * *

ἀπολαμβάνει δὲ αὐτὸ, ἀφεὶς τὰ ταπεινώσαντα καὶ κατασμικρύναντα. καὶ μάλιστα ὅταν ἐκεῖνα εἶναι αὐτὸ τὰ σμικρὰ τῇ φύσει, καὶ οὐχ ὅστις ἐστὶν αὐτὸς τῇ ἀληθείᾳ δοξάζει. ἀπέστη γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ ἅμα, καὶ ἀπέστη τοῦ

ὄντος

ὄντος, καὶ ἔστι τις ἐν αὐτῷ παρὼν παρόντι, τότε πάρεστι καὶ τῷ ὄντι πανταχοῦ ὄντι· ὅταν δὲ ἀφεὶς αὐτὸν, ἀπέστης κἀκείνου· τοσαύτην γὰρ ἀξίαν εἴληφε, παρεῖναι τῷ αὐτῷ παρόντι, καὶ ἀπεῖναι τῷ αὐτοῦ ἐκστάντι. εἰ δὲ πάρεστι μὲν ἡμῖν τὸ ὂν, ἄπεισι δὲ τὸ μὴ ὂν, μετὰ δὲ ἄλλων οὖσιν οὐ πάρεστιν· οὐκ ἦλθεν ἵνα παρῇ, ἀλλ' ἡμεῖς ἀπήλθομεν ὅτι οὐ πάρεστιν. καὶ τί θαυμαστὸν; αὐτὸς γὰρ σὺ παρὼν, οὐκ ἄπεις αὐτοῦ· καὶ οὐ πάρει σαυτῷ, καίπερ παρών· καὶ αὐτὸς, ὢν ὁ παρών τε καὶ ἀπών· ὅταν πρὸς ἄλλα βλέπῃς, παρεὶς σαυτὸν βλέπειν. εἰ δ' οὕτως αὐτῷ παρὼν οὐ πάρει, καὶ διὰ τοῦτο σαυτὸν ἀγνοεῖς, καὶ πάντα μᾶλλον εἰς πάρει καὶ πόρρω σου ὄντα εὑρίσκεις, ἢ αὐτὸν σαυτῷ φύσει παρόντα· τί θαυμάζεις, εἰ τὸ οὐ παρὸν πόρρω σου ἐστὶ, τοῦ πόρρω αὐτοῦ διὰ τὸ καὶ σαυτοῦ πόρρω γεγονότος; ὅσῳ γὰρ ἑαυτῷ πρόσεισι καίτοι παρόντι καὶ ἀναποστάτῳ (ὄντι αὐτὸς γὰρ ὅσῳ πρόσεισι,) τόσῳ κἀκείνῳ πρόσεισι, ὃ δὴ οὕτω σου ἐστὶν ἀναπόσπαστον κατ' οὐσίαν, ὡς σὺ σαυτοῦ. ὥστε καὶ πάρεστί σοι καθόλου γινώσκειν, τί τε

πα

quis præsens adest illi, qui est præsens in ipso; tum etiam adest enti, quod vbiq; est. sed vbi temetipsum negligis, recedis etiam ab illo. tanti enim momento est, hominem adesse illi quod ipsi est præsens; & abesse ab illo quod est extra ipsum. si quidem vero ens nobis adest, abest autem non-ens; non adest nobis ens, dum nos adsumus rebus alijs. non accedit illud vt adsit: sed nos ab illo recedimus, cum non adest. & quid mirum? nam tu ipse præsens, non abes ab ipso: nec tamen ei ades. esq; simul & præsens & absens, vbi alia respiciens teipsum inspicere negligis. si ergo adeo tibi ipsi præsens, tibi tamen nō ades: ideoq; teipsum ignoras: & omnia potius, tam vicina quā longius abs te remota inuenis, quam teipsum, qui natura tibi ipsi es præsens: quid miraris, si id quod non est præsens, procul absit a te, qui longius ab illo abes; eo quod & longius abes a temetipso? quantum enim tibi ipsi, licet præsenti & inseparabiliter coniuncto, præsens aderis; tantum & illi præsens eris: quod sua substantia minus à te disiungi ac seperari potest, quam tu a temetipso. adeo vt omnino cognoscere possis, & quid adsit enti, & quid

ab

abeodem absit: licet ipsum vbique sit præsens, & idem quoq; sit nusquam. nam qui in propriam suam substantiam intellectu sese penetrare, eamque cognoscere possunt, ea ipsa cognitione, & cognitionis scientia semetipsos recuperare queunt: illa scillicet vnione qua cognoscens & cognitũ vniuntur. & hisce, sibimetipsis præsentibus, ens quoq; ipsũ est præsens. sed qui a propria sua essentia ad alia digrediuntur, cum absint a seipsis, ens quoq; ipsum ab eis abest. Verũ si nobis in eadem essentia per naturam subsistere liceat, & nostris pollere opibus, nec descendere ad illud quod non sumus, & ege[illegible] nobis metipsis, ac propterea entis quoq; ipsius licet præsentis inopia laborare: & ab ente, a quo nec loco nec essentia separati, nec alia aliqua re seiuncti sumus, conuersione ad non-ens separamur: iustam sanam hanc pęnam luimus, quod auersione ab ente nosmetipsos auersamur, & ingnoramus. vt vice versa nostri amore nosmetipsos recuperamus, & Deo coniungimur. quapropter recte dictum fuit veluti in quodam carcere [*inclusum animum in corpore*: *&*

πάρεστι τῷ ὄντι, καὶ τί ἄπεστι τοῦ ὄντος· παρόντος πανταχοῦ, καὶ πάλιν ὄντος οὐδαμοῦ. τοῖς μὲν γὰρ δυναμένοις χωρεῖν εἰς τὴν αὐτῆς οὐσίαν νοερῶς, καὶ τὴν αὐτῆς γινώσκειν οὐσίαν, ἐν αὐτῇ τῇ γνώσει καὶ τῇ εἰδήσει τῆς γνώσεως αὐτοὺς ἀπολαμβάνειν, καθ' ἑνότητα τὴν τοῦ γινώσκοντος καὶ γινωσκομένου· καὶ τούτοις παροῦσιν αὐτοῖς, πάρεστι καὶ τὸ ὄν. ὅσοι δ' αὖ παρεξέλθωσιν ἀπὸ τοῦ εἶναι ἑαυτῆς πρὸς τὰ ἄλλα, ἀποῦσιν ἑαυτοῖς ἄπεστι καὶ τὸ ὄν. εἰ δ' ἡμεῖς ἐπεφύκειμεν ἱδρῦσθαι ἐν τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ καὶ πλουτεῖν ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ μὴ ἀπέρχεσθαι πρὸς ὃ μὴ ἦμεν, καὶ πένεσθαι ἑαυτῆς, καὶ διὰ τούτων πάλιν τῇ πενίᾳ συνεῖναι, καίπερ παρόντος αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ τοῦ ὄντος οὐ τόπῳ, οὐκ οὐσίᾳ κεχωρισμένοι, οὐδ' ἄλλῳ τινὶ ἀποτετμημένοι, τῇ πρὸς τὸ μὴ ὂν στροφῇ χωριζόμεθα. δίκην ἄρα ταύτην ἀποτίνυμεν, τῇ τοῦ ὄντος ἀποστροφῇ αὐτοὺς ἀποστρεφόμενοι καὶ ἀγνοοῦντες. καὶ τῇ πάλιν ἐν τῇ αὐτῆς φιλίᾳ ἑαυτούς τε ἀπολαμβάνοντες, καὶ τῷ θεῷ συναπτόμενοι. καὶ ὀρθῶς ἄρα εἴρηται, ὡς ἔν τινι φρουρᾷ. * *

ἀπὸ

* * *

ἀποδιδράσκοντα· λύειν δὲ ἐκ τῶν δεσμῶν πειρᾶσθαι· ὡς ἂν τοῦ πρὸς τὰ τῇδε ἐστραμμένου, καὶ ἑαυτὸν θεῖον ὄντα καταλελοιπότος. ὡς φησι, φυγὰς θεόθεν καὶ ἀλήτης. ὥστε πᾶς φαῦλος βίος, δουλείας πλήρης· καὶ διὰ τοῦτο ἄθεός τε καὶ ἄδικος· ἐν αὐτῷ πνεῦμα πλῆρες ὑπάρχον τῆς ἀσεβείας· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀδικίας. καὶ οὕτω πάλιν ἐν ἰδιοπραγίᾳ ὀρθῶς εἴρηται δ᾽ εὑρίσκεσθαι τὸ δίκαιον. ἐν δὲ ἀπονεμήσει τοῦ κατ᾽ ἀξίαν ἑκάστου τῶν συζώντων εἰκόνα κεῖσθαι καὶ εἴδωλον τῆς ἀληθινῆς δικαιοσύνης.

μγ΄. Τὸ ἐν ἄλλῳ ἔχον τὸ εἶναι, καὶ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ χωριστῶς ἀπὸ ἄλλου μὴ οὐσιούμενον, ἐὰν εἰς ἑαυτὸ στρέφηται εἰς τὸ γνῶναι ἑαυτό, ἄνευ ἐκείνου ἐν ᾧ οὐσίωται, ἀπολαμβάνον ἑαυτὸ ἀπ᾽ ἐκείνου, νοσεῖ γὰρ καὶ φθείρεται αὐτό· τοῦ εἶναι χωρίζον ἑαυτό. τὸ δὲ γινώσκειν ἑαυτὸ δυνάμενον ἄνευ ἐκείνου ἐν ᾧ ἐστιν, ἀπολαμβάνον ἑαυτὸ ἀπ᾽ ἐκείνου, καὶ οἷόν τε ὂν ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ φθορᾶς τοῦτο ποιεῖν, ἀμήχανον οὐσιῶσθαι ἐν ἐκείνῳ, ἀφ᾽ οὗ στρέφειν ἑαυτὸ εἰς ἑαυ-

τὸ

& vinculis isthic adstrictum teneri, vt solent mancipia] fugitiua. illi vero omni studio tentandum, vt istis vinculis se exoluat. quippe qui conuersus ad hæc inferiora, seipsum diuino genere satum deseruit; vt ait ille, *a numine profugus errās.* Adeo vt omnis improba vita plena sit seruitutis & impietatis: ideoq; profana & iniusta. cū in ea spiritus sit plenus impietatis; ac proinde etiam iniusticiæ. hinc etiam recte dictum fuit, ius & æquum reperiri in eo, dum quisque facit quod sui muneris est. & veræ iusticiæ imaginem atq; exemplar in eo consistere, dum ijs quibus cum viuimus, id quod cuiq; conuenit, tribuitur.

XLIII. Quod in alio essentiam obtinet, nec seorsim ab alio in seipso subsistit, si ad cognoscendum se in seipsum conuertatur, absq; eo in quo subsistit, abducens se ab illo, ipsum quoque perit & corrumpitur; separans seipsum a suo esse. sed quod seipsum cognoscere potest sine eo in quo existit, abducendo seipsum ab illo; & quod sine proprio interitu idipsum facere valet, id nullo modo substantiam suam habere potest in illo, a quo se conuertere

in

in semetipsum sine proprio exitio, & cognoscere seipsum sine illo poterat. si ergo visus, atque omnis sensibilis facultas, seipsam nec sentit, nec comprehendit, nec incolumis permanet, semetipsam a corpore separans: mens autem cum seipsum a corpore seiungit, tunc intelligit maxime, & in seipsum conuertitur, neque corrumpitur: manifestum est, potentias sensibiles corporis beneficio operationes suas obtinere: mentem vero non in corpore, sed in semetipso & operationes & essentiam obtinere.

XLIV Incorporea præcipue quidem dicuntur ac intelliguntur secundum priuationem corporis; quemadmodum materia secundum antiquos, & species quæ est in materia, cum abstracta a materia cogitatur: tum naturæ, & facultates; item locus, & tempus, ac termini. omnia enim istiusmodi secundum priuationem corporis dicuntur. sunt autem & alia incorporea abusiue sic dicta, non quod corpore careant; sed quod nullum omnino corpus generare possint. quamobrem illa prioris significatus existunt circa corpora; sed secunda

da

τὸ ἀπ᾽ ἐκείνου, ἀλλὰ φθορᾶς, καὶ γινώσκειν ἑαυτὸ ἄνευ ἐκείνου ἐδύνατο. εἰ δὴ ὅρασις μὲν καὶ πᾶσα αἰσθητικὴ δύναμις, οὔτε ἑαυτῆς ἐστὶν αἴσθησις, οὔτε χωρίζουσα ἑαυτὴν τοῦ σώματος ἑαυτῆς ἀντιλαμβάνεται, ἢ σώζεται· νοῦς δὲ χωρίζων ἑαυτὸν ἀπὸ σώματος, τότε μάλιστα νοεῖ, καὶ εἰς ἑαυτὸν στρέφεται, καὶ οὐ φθείρεται· δῆλον, ὡς αἱ μὲν αἰσθητικαὶ δυνάμεις, διὰ σώματος κέκτηνται τὸ ἐνεργεῖν· ὁ δὲ νοῦς οὐκ ἐν σώματι, ἐν ἑαυτῷ δὲ κέκτηται τὸ ἐνεργεῖν τε καὶ εἶναι.

μδ΄. Ἀσώματα μὲν κατὰ στέρησιν σώματος λέγεται, καὶ ἐπινοεῖται κυρίως· ὡς ἡ ὕλη κατὰ τοὺς ἀρχαίους, καὶ τὸ εἶδος τὸ ἐπὶ ὕλης, ὅταν ἐπινοῆται ἀποληφθὲν ἀπὸ τῆς ὕλης, καὶ αἱ φύσεις, καὶ αἱ δυνάμεις· οὕτως δὲ καὶ ὁ τόπος, καὶ ὁ χρόνος, καὶ τὰ πέρατα. τὰ γὰρ τοιαῦτα πάντα κατὰ στέρησιν σώματος λέγεται. ἤδη δὲ ἦν ἄλλα κατὰ χρηστικῶς λεγόμενα ἀσώματα, οὐ κατὰ στέρησιν σώματος, κατὰ δὲ ὅλως μὴ πεφυκέναι γεννᾶν σῶμα. διὸ τὰ μὲν κατὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον, περὶ τὰ σώματα ὑφίσταται· τὰ δὲ κατὰ

τὸ

τὸ δεύτερον, χωριστὰ τέλεον σωμάτων, καὶ τῶν περὶ τὰ σώματα ἀσωμάτων. σώματα μὲν γὰρ ἐν τόπῳ· καὶ πέρατα ἐν σώματι. νοῦς δὲ καὶ νοερὸς λόγος, οὔτε ἐν τόπῳ, οὔτε ἐν σώματι ὑφίσταται· οὔτε προσεχῶς ὑφίστησι σώματα, οὔτε παρυφίσταται σώμασιν, ἢ τοῖς κατὰ στέρησιν σωμάτων λεγομένοις ἀσωμάτοις. οὐδ' εἰ κενὸν οὖν τι ἐπινοηθείη ἀσώματον, ἐν κενῷ οἷόν τε εἶναι νοῦν. σώματος μὲν γὰρ δεκτικὸν ἂν εἴη τὸ κενόν· νοῦ δὲ ἐνέργειαν χωρεῖσαι ἀμήχανον, καὶ τόπον δοῦναι ἐνεργείᾳ. διττοῦ δὲ φανέντος τοῦ γένους, τοῦ μὲν οὐδ' ὅλως οἱ ἀπὸ Ζήνωνος ἀντελάβοντο· τὸ δ' ἕτερον παραδεξάμενοι, καὶ τὸ ἕτερον μὴ τοιοῦτον εἶναι καθορῶντες, ἀναιροῦσιν αὐτὸ δέον ὡς ἄλλο γένος ἦν ὑποπτεῦσαι. καὶ μὴ ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ἕτερον, μηδὲ τοῦτο μὴ εἶναι δοξάσαι.

μέ. Ἄλλο νοῦς καὶ νοητὸν, καὶ ἄλλο αἴσθησις καὶ αἰσθητόν. καὶ νῷ μὲν, τὸ νοητὸν σύζυγον· αἰσθήσει δὲ, τὸ αἰσθητόν. ἀλλ' οὔτε ἡ αἴσθησις ἀντιλαμβάνεται αὑτῆς καθ' αὑτὴν, οὔτε τὸ αἰσθη-

da ista separata penitus a corporibus, & ab illis incorporeis quę circa corpora existunt: nam corpora quidem in loco: & termini in corpore. sed mēs & ratio intellectualis nec in loco nec in corpore subsistūt: neque corpora sua affinitate constituunt: neq; existunt cum corporibus vel incorpereis, secundum corporis carentiam sic dictis. & si vacuum aliquod incorporeum cogitetur, mens in illo vacuo nequaquam esse potest. nam vacuum poterit corpus recipere: sed nec mentis operationem suo ambitu continere, nec locum actui prębere potest. Sed cum duplex sit genus incorporei; alterum Zenonis sectatores nullo modo recipiunt: alterum recipiunt quidem; sed cum alterum eiusdem generis non esse videant, tollunt id omnino. cum potius existimare deberent, id alterius generis esse: non autem opinari, quia non est idem cum altero, idcirco omnino non esse.

XLV. Aliud est intellectus & intelligibile: & aliud sensus & sensibile. & intellectui quidem affine coniunctumque est intelligibile: sensibile autem sensui. sed nec sensus semetipsum per sese comprehē-

dere

dere poteſt; nec ſenſibile. intelligibile autẽ cũ intellectui ſit affine, & intellectu intelligatur, nequaquã cadit ſub ſenſum. ſed intellectus intelligitur intellectu. ſi vero intellectus intellectu cognoſcitur, intelliget vtique intellectus ſemetipſum. ſi ergo intellectus cognoſcitur intellectu, non ſenſu; erit vtiq; intelligibile quid. ſi vero intelligibilis intellectui, non autem ſenſui; erit etiam intelligens. idem ergo & intelligens & intelligibile, totus toti: non vt is qui terit, & is qui teritur. neque igitur, alia parte intelligitur, & alia intelligit. impartibilis enim eſt: & totus toti intelligibilis. nihil enim non intelligens in eo cogitandum. ideoq; non quidẽ vnam ſui partem intelligit, alteram vero non intelligit. quatenus enim non intelligit, intellectu deſtitutus erit. neq; ergo diſcedens ab vno ad alterum tranſit. a quocunq; enim non intellecto diſcedit ſecundum id intellectu deſtitutus erit. ſi vero nõ ſucceſsiue vnum poſt alterum ab eo intelligitur, intelligit ſimul ſemelq; omnia. ſi ergo omnia ſimul, neq; hoc quidem nũc, illud vero poſtea intelligit: omnia ſimul ei adſunt, & inſtans & ſempiternũ.

ſi er-

αἰσθητόν. νῷ δὲ τὸ νοητὸν σύζυγον ὄν, καὶ τὸ νοητὸν τῷ νῷ, αἰσθήσει ὀυδαμῶς ἐςὶν ὑπόπτωτον· ἀλλὰ νῷ νοῦς ἐςὶ νοητόν. εἰ δὲ νοητὸν τῷ νῷ ὁ νοῦς, ἑαυτῷ ἂν εἴη νοητὸν ὁ νοῦς. εἰ μὲν οὖν νοητὸς ὁ νοῦς, καὶ ὀυκ αἰσθητὸς, νοητὸν ἂν εἴη· εἰ δὲ νοητὸς νῷ, καὶ ὀυκ αἰσθήσει, νοῶν ἂν εἴη. ὁ αὐτὸς ἄρα νοῶν καὶ νοούμενον, ὅλον ὅλου. καὶ ὀυχ ὡς ὁ τρίβων καὶ τριβόμενος. ὀυκ ἄλλῳ οὖν μέρει νοεῖται, καὶ ἄλλῳ νοεῖ. ἀμερὴς γὰρ καὶ νοητὸς ὅλος ὅλῳ. καὶ νοῦς δι᾽ ὅλου, ἐπίνοιαν ὀυδεμίαν ἐν ἑαυτῷ ἀνοησίας ἔχων. διὸ ὀυχὶ τόδε μὲν ἑαυτοῦ νοεῖ, τόδε δὲ ὀυ νοεῖ. καθὸ γὰρ ὀυ νοεῖ, ἀνόητος ἔςαι. ὀυδὲ ἀφιςάμενος οὖν τοῦδε, ἐπὶ τόδε μεταβαίνει. ἀφ᾽ οὗ γὰρ ἀφίςαται, μὴ νοῶν ἐκεῖνο, ἀνόητος κατ᾽ ἐκεῖνο γίνεται. εἰ δὲ μὴ τόδε μετὰ τόδε ἐπ᾽ αὐτοῦ γίνεται, ἅμα πάντα νοεῖ· ἐπεὶ οὖν πάντα ἅμα. καὶ ὀυ τὸ μὲν νῦν, τὸ δὲ αὖθις, πάντα ἅμα νῦν καὶ ἀεί.

εἰ

εἰ οὖν ἐπ᾽ αὐτοῦ τὸ νῦν, ἀνῄρηται δὲ ἐπ᾽ αὐτοῦ τὸ παρεληλυθὸς καὶ τὸ μέλλον, ἐν ἀδιαστάτῳ τῷ νῦν ἀχρόνῳ παραστήματι· ὥστε τὸ ὁμοῦ, κατά τε τὸ πλῆθος, κατάτε τὸ χρονικὸν διάστημα ἐπ᾽ αὐτοῦ. διὸ καθ᾽ ἓν πάντα, καὶ ἐν ἑνὶ, καὶ ἀδιαστάτῳ, καὶ ἀχρόνῳ. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ τὸ πόθεν ποιῷ τῷ νῷ. οὐδὲ κίνησις ἄρα· ἀλλὰ ἐνέργεια, καθ᾽ ἓν ἐν ἑνὶ, αὔξησίν τε ἀφῃρημένη καὶ μεταβολῆς καὶ διεξόδου πάσης. εἰ δὲ τὸ πλῆθος καθ᾽ ἓν, καὶ ἅμα ἡ ἐνέργεια καὶ ἄχρονος, ἀνάγκη παρυποστῆναι τῇ τοιαύτῃ οὐσίᾳ τὸ ἀεὶ ἐν ἑνὶ ὄν. τοῦτο δέ ἐστιν αἰών. παρυπέστη ἄρα τῷ νῷ ὁ αἰών. τῷ δὲ μὴ καθ᾽ ἓν ἐν ἑνὶ νοοῦντι, ἀλλὰ μεταβατικῶς καὶ ἐν κινήσει, καὶ ἐν τῷ τὸ μὲν καταλείπειν, τὸ δὲ ἐπιλαμβάνειν, καὶ μερίζειν, καὶ διεξοδεύειν, παρυπέστη χρόνος. τῇ γὰρ τοιαύτῃ κινήσει παρυφίσταται τὸ μέλλειν καὶ παρεληλυθέναι. ψυχὴ δὲ μεταβαίνει ἀπ᾽ ἄλλου εἰς ἄλλο, ἐπαμείβουσα τὰ νοήματα· οὐκ ἐξισταμένων τῶν προτέρων, οὐδὲ πόθεν ἄλλοθεν ἐπεισιόντων τῶν δευτέρων· ἀλλὰ τὰ μὲν ὥσπερ ἀπολή-

λυ-

si ergo præsens illi adest, tollitur & præteritum & futurum, in indiuisibili huius instantis momento. ita vt illud simul, & secundum multitudinem, & secundum temporis interuallum ei adsit. Ideo omnia secundum vnum, & in vno, eoq; nec loci nec tẽporis interuallo diuiso instanti. quod si ita sit, nec intellectus intelligens hinc inde discurrit quare nec motus eius est: sed actus, qui secundum vnum in vno, & incrementum & mutationem, & discursum omnem tollit. quod si multitudo adsit secundum vnum, simulque operatio nulli temporis interuallo obnoxia, necessario huiusmodi substantiæ id quoque tribuendum, quod semper in vno existit. id vero est æternitas. adest ergo intellectui æternitas. Cæterum quod non secundum vnum in vno, sed discurrendo, & cum motu intelligit: ita vt in intelligendo vnũ quidem relinquat, alterum vero comprehendat, & diuidat, & ab vno ad alterum transeat; id tempus vna secum introduxit. huiusmodi enim motui conuenit futurum & præteritum. anima autem ab vno ad alterum, mutatis subinde conceptibus, transit: non vt

priores excidant, & ſecundi aliunde ſubeant: ſed priores iſti quaſi tranſierunt, licet in ea permaneāt: hi vero quaſi aliunde ſuccedunt. ſuccedunt autem non aliunde: ſed dum ipſa ex ſeſe in ſemetipſam mouetur, & oculum ad ea dirigit quæ per partes ipſi adſunt. ſimilis enim eſt fonti, non foras emananti; ſed aquas ſuas per orbem refundenti in ſeipſum. huius ergo motui conuenit tēpus: vt mentis in ſemetipſa ſtabilitati, æuum: idque non diuiſum ab ea, vt tēpus ab anima. nam iſthic duo illa ſimul ſubſiſtentia vnita ſunt. ſed id quod in perpetuo motu eſt mentitur ſpeciem æternitatis, ob immenſam motus longitudinem æternitatis opinionem gignens. & æuum quod fixum permanet mentitur ſpeciem temporis moti: quaſi ſuum illud inſtans ſecūdum temporis decurſum percurrat & multiplicet. ideo nonnulli non minus in ſtatu ſeu quiete, quam in motu tempus conſiderari exiſtimabant: & æuum, ſicuti dixi, eſſe tempus infinitum. ac ſi alterum alteri proprias ſuas affectiones tribuat. cum tempus ſemper motum, eo quod ſtabile idemq; eſt, ſempiternitate ſua æternitatē referat: & æternitas

λυθε, καίπερ μένοντα ἐν αὐτῇ. τὰ δ' ὥσπερ ἀλλαχόθεν ἐπῄεσιν. ἀφίκετο δ' οὐκ ἀλλαχόθεν, ἀλλ' αὐτῆς καὶ αὐτόθεν εἰς ἑαυτὴν κινουμένης, καὶ τὸ ὄμμα φερούσης εἰς ἃ ἔχει κατὰ μέρος. πηγῇ γὰρ ἔοικεν οὐκ ἀποῤῥύτῳ, ἀλλὰ κύκλῳ εἰς ἑαυτὴν ἀναβλυζούσῃ ἃ ἔχει. τῇ μὲν οὖν ταύτης κινήσει παρυφίσταται χρόνος· τῇ δὲ τοῦ νοῦ μονῇ τῇ ἐν ἑαυτῷ, ὁ αἰών. οὐ διῃρημένος ἀπ' αὐτοῦ, ὥσπερ ὁ χρόνος ἐκ ψυχῆς· ὅτι καὶ αἱ παρυποστάσεις ἥνωνται ἐκεῖ. διαψεύδεται δὲ τὸ κινούμενον αἰῶνα, δι' αὐτοῦ τὸ ἄμετρον τῆς κινήσεως εἰς ἔννοιαν λαμβανόμενον αἰῶνος: καὶ τὸ μένον πρὸς τὸ κινούμενον· χρόνον ἑαυτοῦ ὥσπερ τὸ νῦν αὐτοῦ καὶ διεξοδεῦον καὶ πολλαπλασιάζον κατὰ πάροδον τοῦ χρόνου. διὸ καὶ ἐν στάσει τὸν χρόνον τινὲς οὐχ ἧττον ἢ ἐν κινήσει θεωρεῖσθαι ὑπελάμβανον· καὶ τὸν αἰῶνα ὡς ἔφαμεν τὸν ἄπειρον χρόνον. ὡς ἑκατέρου τὰ πάθη τὰ ἑαυτοῦ τῷ ἑτέρῳ προσιθέντος. τοῦ μὲν κινουμένου ἀεὶ ἀπὸ τοῦ ἑστῶτος κατὰ ταυτότητα τῷ ἀεὶ τῷ ἑαυτοῦ τὸν αἰῶνα ἀπεικονίζοντος· καὶ τοῦ ἑστῶτος ἐν ταυτότητι ἐνεργεί-

ἐργείας τὸν χρόνον τῇ ἑαυτοῦ μονῇ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας προσάπτοντος. λοιπὸν δὲ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὁ διῃρημένος χρόνος ἄλλος ἄλλου. οἷον, ἄλλος ἡλίου, ἄλλος σελήνης, ἄλλος ἑωσφόρου, καὶ ἐφ᾽ ἑκάστου ἄλλος· διὸ καὶ ἄλλου ἐνιαυτὸς ἄλλος· καὶ ὁ τούτους περιέχων ἐνιαυτὸς κεφαλαιούμενος εἰς τὴν τῆς ψυχῆς κίνησιν, ἧς κατὰ μίμησιν κινουμένων τούτων, ἀλλοίας δὲ τῆς ἐκείνης κινήσεως οὔσης, καὶ ἀλλοίας τῆς τούτων· ἀλλοῖος καὶ ὁ χρόνος ἐκείνης τῆς τούτων. διαστηματικὸς μὲν οὗτος καὶ ταῖς κατὰ τόπον κινήσεσι καὶ μεταβάσεσι.

nitas in vno eodemq; actu perſiſtens, ſuo ſtatu actuq; ad tẽpus accedere videatur. Cæterũ in rebus ſenſibilibus tẽpus diſtinctũ in diuerſis diuerſũ eſt. vt, aliud tẽpus Solis, aliud Lunæ, aliud Luciferi, & aliud in vnoquoq; alio. ideoq; diuerſus diuerſorũ annus. & annus cęteros complectens cõſummatus perfectuſq; ſecundũ motũ animæ: ad cuius imitationem cætera mouentur. ſed cũ animæ motus diuerſus ſit à motu cæterorum: tempus quoque illius à cæterorum tempore diuerſum. idq; momentis, & motus localis ac tranſitiui interuallis diſtinctum.

FINIS.

Sequens Porphyrij ἀποσπασμάτιον Ioannes Stobæus Eclogis Physicis inseruerat: sed librariorum festinatione, aut negligentia potius in Canteriano exemplari, vt alia plurima bonorum Auctorum fragmenta, omissum fuit, ideoque Vir Clarissimus Andreas Schottus, qui omnibus modis rem literariam iuuare studet, hoc emblemate obseruationes suas ornare voluit, cum eius copiam ex Antonij Augustini codice nactus esset. Idem hic; sed correctius nonnihil, ex optimo exemplari Vaticano reponere placuit cum latina versione: quod fabulosum hoc Brachmanorum antrum, & Tantalia aqua non malè cum antro Nympharum, & scaturientibus in eo aquis conuenire videretur. tum vel maxime vt huius loci indicio constaret, ex quibus fontibus veterum hæreticorum errores de Demiurgo promanarint, quos B. Irenæus, Epiphanius, aliÿque commemorant.

ΠΟΡ-

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ἐκ τοῦ

ΠΕΡΙ ΣΤΥΓΟΣ.

Ἰνδοὶ οἱ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ ἐξ Ἐμισῶν εἰς τὴν Συρίαν ἀφικομένου Βαρδισάνῃ τῷ ἐκ Μεσοποταμίας εἰς λόγους ἀφικόμενοι ἐξηγήσαντο, ὡς ὁ Βαρδισάνης ἀνέγραψεν εἶναι τινα λίμνην ἔτι καὶ νῦν παρ' Ἰνδοῖς, δοκιμαστηρίαν λεγομένην· εἰς ἣν ἄν τις τῶν Ἰνδῶν αἰτίαν ἔχων τινὸς ἁμαρτίας ἀρνεῖται. τῶν δὲ Βραχμάνων τινὲς δοκιμάζουσιν αὐτόν, τοῦτον τὸν τρόπον· πυνθάνονται τοῦ ἀνθρώπου, εἰ θέλει διὰ τοῦ ὕδατος γενέσθαι τὴν ἐξέτασιν. καὶ μὴ θέλοντα μὲν ὡς ὑπεύθυνον ἀποπέμπουσι, τὴν δίκην αἰτιάζοντα. προσδεχόμενον δὲ τὴν βάσανον εἰσάγουσι μετὰ τῶν κατηγόρων. καταβαίνουσι γὰρ καὶ οὗτοι εἰς τὸ ὕδωρ δοκιμασθησόμενοι μὴ συκοφαντῶσι. διέρχονται τοίνυν οἱ ἐπιβαίνοντες τοῦ ὕδατος εἰς ἕτερον μέρος τῆς λίμνης. τὸ βάθος δ' ἐστὶν ἄχρι τῶν γονάτων παντὸς οὕτως ὂν εἰς αὐτὴν ἐπιβάντος. ὅταν δὲ κατηγορούμενος ἐπιβῇ, ἀναμάρτητος

PORPHYRII

Locus ex Libro

De Styge.

QVi eo tẽpore, quo Antoninus Imperator, ex Emisis in Syriam descenderet Bardisanem virum ex Mesopotamia oriundũ conuenere, narrabãt eum scripto prodidisse, esse adhuc apud Indos lacum quem probationis vocant. ad hunc, si quis Indorum alicuius criminis accusetur & factum neget, adducitur: vbi nonnulli ex Brachmanis eum hoc modo examinant. primum ex homine quærunt, num aquæ illius examen subire velit. si recuset, vt reum ad iudicium remittunt: si examen probet, introducunt eum vna cum accusatoribus. nam & ipsi in aquam descendunt, vt explorentur nunquid fortè falso accusent. transeunt ergo quotquot in aquam descẽderunt in aduersam partem lacus: cuius altitudo nõ vltra genua ingredientium ascendit. si ergo is qui lacum ingreditur culpa ca-

reat, impauidus transit: aqua vltra genua non pertingēte. si in culpa sit, mox vbi paulum progressus fuerit capite tenus aquæ immergitur. tum Brachmanes extractum ex aqua vivũ illis tradunt qui adduxerant: iubentque castigari nulla in eũ mortis sententia lata: idq; raro vsuuenire: quod nemo factum negare ausit ob propositum aquæ examen. atque hac quidem aqua spōtanea delicta apud Indos explorari: esse autem aliam quæ tam volũtaria, quã inuoluntaria, quinimo omnem vitam recte actam exploret. de qua Bardisanes, cuius verba apponam, sic scribit: aiebant & antrum natiuum ingentis magnitudinis in editissimo monte ferme iuxta terræ meditullium esse. in illo antro statua est decem, vt videtur, aut duodecim cubitorum, habitu erecto; manibus in formam crucis extensis: cuius dextera faciei pars virilis est; sinistra muliebris. atque eadem ratione brachium, ac pes, totumque dexterum latus virile: sinistrũ verò muliebre. vt ista partium commissio, stuporem spectantibus incutiat: & quod in vno, eodemque corpore coniunctã inter se vtriusque lateris dissimilitudinem videant. dexteræ

mam-

τος μὲν ὢν, ἀδεῶς διέρχεται, ἄχρι τῶν γονάτων ἔχων τὸ ὕδωρ. ἁμαρτὼν δὲ, ὀλίγον προβὰς βαπτίζεται μέχρι κεφαλῆς. οἱ δὲ Βραχμᾶνες ἀνασπῶντες αὐτὸν ἐκ τοῦ ὕδατος παραδιδόασι τοῖς ἐνάγουσι ζῶντα, καὶ ἀξιοῦσι παιδευθῆναι χωρὶς θανατικῆς καταδίκης. γίγνεσθαι δὲ τοῦτο σπανίως, τῷ μηδένα τολμᾶν ἀρνεῖσθαι τὸ ἁμάρτημα, διὰ τὸν ἐκ τοῦ ὕδατος ἔλεγχον. ἑκουσίων τοίνυν ἁμαρτημάτων δοκιμαστήριον Ἰνδοὺς τοῦτο ἔχειν τὸ ὕδωρ. ἀκουσίων δὲ ὁμοῦ καὶ ἑκουσίων καὶ ὅλως ὀρθοῦ βίου ἕτερον εἶναι, περὶ οὗ ὁ Βαρδισάνης τάδε γράφει. θήσω γὰρ τἀκείνου κατὰ λέξιν. ἔλεγον δὲ καὶ σπήλαιον εἶναι αὐτόματον μέγα ἐν ὄρει ὑψηλοτάτῳ σχεδὸν κατὰ μέσον τῆς γῆς· ἐν ᾧ σπηλαίῳ ἐστὶν ἀνδριὰς, ὃν εἰκάζουσι πηχῶν δέκα ἢ δώδεκα, ἑστὼς ὀρθὸς, ἔχων τὰς χεῖρας ἡπλωμένας ἐν τύπῳ σταυροῦ. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν τῆς ὄψεως αὐτοῦ ἐστιν ἀνδρικόν· τὸ δ' εὐώνυμον θηλυκόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ βραχίων ὁ δεξιὸς, καὶ ὁ δεξιὸς ποὺς, καὶ ὅλον τὸ μέρος, ἀρσενικόν· καὶ τὸ εὐώνυμον θηλυκόν. ὡς ἰδόντα τινὰ ἐκπλαγῆναι τὴν σύγκρισιν· πῶς ἀδιαιρέτως ἐστὶν ἰδεῖν τὴν ἀνομοιότητα

τῶν

τῶν δύο πλευρῶν ἐν ἑνὶ σώματι. ἐν τούτῳ τῷ ἀνδριάντι λέγουσι γεγλύφθαι περὶ τὸν μαζὸν τὸν δέξιον, ἥλιον· καὶ περὶ τὸν ἀριστερὸν, σελήνην· καὶ ἐπὶ τῶν δύο βραχιόνων τέχνῃ γεγλύφθαι ἀγγέλων ἀριθμὸν, καὶ ὄρη, καὶ θάλασσαν, καὶ ποταμὸν, καὶ ὠκεανὸν, καὶ φυτὰ, καὶ ζῶα, καὶ ἁπλῶς ὅσα ἐστί. τοῦτον τὸν ἀνδριάντα φασὶ δεδωκέναι τὸν θεὸν τῷ υἱῷ, ὁπηνίκα τὸν κόσμον ἔκτιζεν, ἵνα αὐτὸν ἔχῃ παράδειγμα. ἐξήτασα δὲ, φησι, ποίας ἐστὶν ὕλης, καὶ διεβεβαιοῦτο ὁ Σανδάλης, ἐμαρτύρουν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἄλλοι, μηδένα εἰδέναι ποίας ὕλης ἐστὶν ὁ ἀνδριὰς ἐκεῖνος· οὔτε γὰρ χρύσεός ἐστιν, οὔτε ἀργύρεος, οὔτε χάλκεος, οὔτε λίθινος, οὔτε ἄλλης ὕλης· ἀλλὰ μᾶλλον παραπλήσιός ἐστι ξύλῳ στερροτάτῳ καὶ ἀσηπτοτάτῳ· μὴ εἶναι δὲ ξύλον. προσετίθησαν δὲ λέγοντες, ὅτι τῶν βασιλέων τις ἐθέλησεν ἀφελέσθαι τρίχα ἐκ τῶν περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ αἷμα ῥεῦσαι καὶ φοβηθῆναι τὸν βασιλέα ἐκεῖνον, ὡς μόλις δεξαμένων τῶν Βραχμάνων ἀνακτήσασθαι ἑαυτόν. ἐπὶ δὲ τῇ κεφαλῇ τούτου λέγουσι θεοῦ ἄγαλμα εἶναι, ὡς ἐπὶ θρόνου τινὸς καθήμενον. λέγουσι δὲ καὶ ἐν τοῖς καύμασιν ἱδροῦν ὅλον

τὸν

mammæ illius ſtatuę Solem inſculptum eſſe aiunt, ſiniſtræ Lunam. & in duobus brachijs ſculptoris arte magnum numerum angelorum expreſſum, cæteraque quæ mundo continentur: videlicet cælum, montes, mare, fluuium, oceanum, plantas, & animalia, & quicquid tandem in rerum natura exiſtit. hanc ſtatuam aiunt Deum filio ſuo dediſſe, cui mundum conderet, vt exẽplar ſibi propoſitũ haberet. inquiſiui etiã, ait, cuius materię eſſet. ſed & Sandales mihi affirmabat, & reliqui teſtabantur, nemini quidquam de ſtatuæ illius materia conſtare: cũ nec aurea, nec argentea ſit, neque ærea, nec lapidea, alteriuſve materiæ. Sed quam ſimillimam quidem eſſe ligno duriſſimo, nec vlli putredini obnoxio; neque tamen lignum eſſe. addebant præterea regẽ quendam conatum fuiſſe euellere capillum aliquem eorum qui in ceruicem ſtatuæ dependent, & ſanguinem inde profluxiſſe. hinc regem iſtum tanto metu exanimatum fuiſſe, vt vix poſt longas Brachmanorum preces ad ſe redierit. Capiti eius Dei effigiem veluti throno inſidere ferunt. quin & caloribus æſtiuis totam ſtatuam ſudore

diffluere, & à Brachmanis ventilando refrigerari; sistique sudoré aiunt. & nisi ventilabris calor temperetur, adeò largũ effluere sudoré, vt humus circumcirca madescat. post statuam hanc in interiore antri recessu longo interuallo tenebras esse. eo cum facibus accensis ingrediũtur, quibus subeundi animus est: & offendunt ostium quoddam, ex quo aqua profluit, quæ in extremo antro lacus instar restagnat. per id ostium ingrediuntur, qui se metipsos probare cupiunt. & quicunque à vitæ inquinamentis puri sunt, sine vllo impedimento intrant, largius sese aperiente ostio. fontemq; maximum vndæ limpidissimæ & potui gratissimæ inueniunt: ex quo aqua illa, quam dixi, promanat. sed qui crimini alicui obnoxij sunt, plurimum in ostij illius ingressu luctantur: nec ingredi queunt, ostio sese coarctante. hi coacti coram alijs si quid peccati commiserint cõfitentur: rogantque vt reliqui Deum pro sese exorent: & longum tẽporis spacium ieiunijs exigunt. Hic aiunt Sandalem dixisse, stato quodam die congregari Brachmanos: & nonnullos quidem ibidẽ perpetuo commorari; alios verò aliunde

con-

τὸν ἀνδριάντα τοῦτον, καὶ ῥιπίζεσθαι ὑπὸ τῶν Βραχμάνων, καὶ παύεσθαι τοὺς ἱδρῶτας· καὶ εἰ μὴ ῥιπίζοιεν πολλῷ φέρειν ἱδρῶτα, ὡς βρέχεσθαι τὴν περὶ αὐτὸν γῆν. ἐνδότερον δὲ αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ μετὰ πολὺ διάστημα εἶναι σκότος· ἔνθα μετὰ λαμπάδων εἰσέρχονται οἱ βουλόμενοι, καὶ εὑρίσκουσι θύραν τινά. ἐξ ἧς προέρχεται ὕδωρ, καὶ λιμνάζει περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ σπηλαίου. καὶ ὡς δοκιμάζοντες ἑαυτοὺς εἰσέρχονται διὰ τῆς θύρας ἐκείνης. καὶ ὅσοι εἰσὶ καθαροὶ ἀπὸ τῆς φαυλότητος τοῦ βίου εἰσέρχονται ἀνεμποδίστως εὐρυνομένης τῆς θύρας· καὶ εὑρίσκουσι πηγὴν μεγίστην ὕδατος πάνυ διαυγεστάτου καὶ ποτιμοτάτου, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο προέρχεται. οἱ δὲ ἐν καταγνώσει ὄντες πολὺ θλίβουσιν εἰσελθεῖν διὰ τῆς θύρας ἐκείνης, καὶ οὐ δύνανται, στενουμένης αὐτῆς· οἵτινες βιαζόμενοι ἐξομολογοῦνται ἐπὶ τῶν ἑτέρων εἴτι ἥμαρτον· καὶ δέησιν ποιοῦνται, ἵνα οἱ λοιποὶ εὔξονται περὶ αὐτῶν· καὶ νηστεύουσι χρόνον τινὰ ἱκανόν. ἐκεῖ φασὶν εἰρηκέναι περὶ τὸν Σανδάλην συνάγεσθαι τοὺς Βραχμᾶνας ἡμέρᾳ μέντοι τεταγμένῃ. ἀλλὰ εἶναι μέν τινας ἐκεῖ ἔχοντας τὴν διατριβήν.

τοὺς

τοὺς δὲ, ἀλλαχόθεν συνιέναι θέρους ὥρᾳ, καὶ περὶ τὸ φθινόπωρον πλεοναζούσης τῆς ὀπώρας, ἐπί τε τὴν θέαν τοῦ ἀνδριάντος, καὶ ἐπὶ τὸ ἀλλήλοις συμμίξαι· καὶ εἰς τὸ πεῖραν ἑαυτῶν λαβεῖν, εἰ δύνανται εἰσελθεῖν διὰ τῆς εἰρημένης θύρας. γίνεσθαι δὲ ἐκεῖ ζητήσεις λέγουσι περὶ τῆς ἐν τῷ σώματι ἐκείνῳ γλυφῆς. οὐδὲ γάρ ἐστι ῥαδίως πάσῃ τῇ ἀνατυπώσει ἐπιστῆσαι· διά τε τὸ πολλὰ εἶναι, καὶ διὰ τὸ μὴ πάντα τὰ ζῶα καὶ φυτὰ ἐν πάσῃ χώρᾳ ὑπάρχειν. ἃ μὲν οὖν Ἰνδοὶ ἱστοροῦσι περὶ τοῦ παρ᾽ αὐτοῖς δοκιμαστηρίου ὕδατος ἐστὶ ταῦτα. οἶμαι δὲ τούτου καὶ Ἀπολλώνιον τὸν τυανέα μεμνῆσθαι τοῦ ὕδατος· τοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ λέγω. γράφων γὰρ τοῖς Βραχμᾶσιν, ὅρκον τινὰ ὀμνύει. οὐ μὰ τὸ Ταντάλιον ὕδωρ, οὗ με ἐμυήσατε. οἶμαι γὰρ Ταντάλιον λέγειν τοῦτο, διὰ τὸ ἀεὶ τῇ προσδοκίᾳ κολάζειν. τοὺς ὑπὸ τοῦτο ἐλθεῖν ἐσπουδακότας, κἂν τούτου ποτὸν ἀρύσασθαι.

conuenire tempore æstiuo, & auctumno, dum fructuum copia abundat: cum vt statuam illam videant, tum ob mutuum congressum: & vt quisque periculum in semetipso faciat, numquid per dictum ostium ingredi queat. ibidem quæstiones pertractari aiunt de figuris corpori isti insculptis. neque enim facile omnes figuræ sciri possunt: cum quod multæ eæ sint, tum quod omnia animalia & plantæ non vno in loco existunt. Atque hæc sunt, quæ Indi de aqua probationis apud se referunt. Cæterum & Apollonium Tyaneum illius aquæ meminisse existimo: eius inquam, quæ in antro est. nam in literis, quas Brachmanis scribit, iuramento quodam vtitur. non per Tantaliam aquam, qua me initiastis. puto enim ipsum aquam hanc Tantaliam vocare, quod perpetua expectatione suspensos teneat eos, qui illam subire, potumque ex ea haurire conantur.

F I N I S.

INDEX

INDEX AVCTORVM,

Qui à Porphyrio in hisce opusculis laudantur.

Prior numerus paginam, alter versum denotat.

Eu-

Index accuratus

RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM,

quæ hisce opusculis continentur.

A

Ari-

Caro

Exem-

I Ianua-

I

K

L

Lo-

Q

R

S

Salta-

T

V

Vitæ

X

Y

Z

FINIS.

LVCÆ HOLSTENII

Hamburgenſis

DISSERTATIO

De vita, & ſcriptis

PORPHYRII PHILOSOPHI.

LVCÆ HOLSTENII de vita & ſcriptis PORPHYRII PHILOSOPHI *DISSERTATIO.*

CAPVT I.

Hiſtoriæ pars βιογραφία *Vitæ Philoſophorum quot modis & à quibus ſcriptæ. Suidas explicatus. Hæreſes ex Philoſophia ortæ. SS. Patrum teſtimonia de Porphyrij eruditione.*

QVI vitæ magiſtram, & actionum humanarum ſpeculum hiſtoriam dixere, omniũ optimè naturam, & dignitatem eius perſpexiſſe videntur. Nam cum duo ſint quæ vitam humanã gubernant ſapiẽtia, ac prudẽtia: quarum illa diuinarum, ac humanarũ rerum cognitione animum ſupra ſe ad Deum & cæleſtia erigit; altera verò conſiliorum, actionumq. moderatricem in hoc vitæ ſtadio ſeſe præbet: vtraque ſanè hiſtoriarum beneficio comparatur. Cum enim propria perueſtigatio difficilis ſit, & αὐτοψεία periculi plena, nec niſi longo itinere ad propoſitum finem perducat: hiſtoria vnum ſub aſpectum exhibet, quicquid à præclaris ingenijs ſubtiliter inueſtigatum, & multo cum labore repertum fuit: tum egregia virtutum exempla, & varios conſiliorum euentus, caſusq. ancipites proponit: vt, quod Comicus ait, inſpicere tanquam in ſpeculum in vitas præſtantium virorum liceat, atq. ex alijs ſumere exemplum ſibi: & quid faciendum ac fugiendum ſui ſine parte pericli cognoſcere. nec ſolùm tutior ea, ſed breuior quoque, faciliorq. via eſt, quæ per exempla ducit. nihil enim efficacius illuſtri exemplo magni viri: ad cuius memoriam animus cõ-

ſilia

ſilia factaq. omnia, velut ad regulam, exigat: cuius virtute ad laudis & gloriæ ſtudium concitetur. Atque vt ingens quædam pictura, magnam hominum actionumq; varietatem artificis ingenio mirè confuſam exhibens, illa ipſa varietate ſpectantium quidem oculos animoſq. maximè oblectat: ſi tamen vna præ cæteris luculenta effigies emineat, reuocat ea ſpectatorem, & peculiari quadam voluptate detinet. ita etiā integra quædam, & καθολικῶς ſcripta hiſtoria magna quidem præceptorum, atque exemplorum copia animum legētis inſtruit; ſed ſi vnius cuiuſdam præſtantis viri virtutem, & præclaras actiones accuratiori ſtudio præ cætero operè expreſſam offendat, hæret animus conſiliorum, factorumq. admiratione, & vehementiori affectu ad pulcherrimi exempli imitationem excitatur. Quocirca duplicem fermè ſcribendi rationem ab ijs ſeruatam videmus, qui aliorum res geſtas ingenij monumentis ad poſteritatis memoriam tranſmiſere; vt vel integram alicuius gentis hiſtoriam continuo filo detexerent; aut præſtantis cuiuſdam hominis vitam peculiari opere narrarent, & virtutes, vel vitia eius viuis, quod aiunt, coloribus depingerent: vt ſeorſim poſita rectius ſingula perſpicerentur. Et huius quoque, ni fallor, inſtituti principem auctoremq. Homerum rectè dixerimus: qui vtriuſq; ſcribendi generis exemplar duplici opere propoſuit: quorū altero expeditionem Troianam communibus omnium Græcorum conſilijs armiſq; ſuſceptam, & colliſas inter ſe Europæ Aſiæq. vires deſcribit: altero autem vnius Vlyſsis prudentiam per varios periculorum caſus exercitatam omnibus artis, atque ingenij coloribus depictam exhibet. niſi quis fortè altius originem à Moyſe vetuſtiſsimo omnium hiſtorico, adeòq. ab ipſo Dei ſpiritu repetere malit: cuius inſtinctu ſacram hiſtoriam literis conſignatam credimus. Diuinus enim Moyſes cum generis humani primordia, ſeriéq; Patriarcharum, & Iudaicæ gentis hiſtoriam, ſacra, ac leges quinque libris expoſuiſſet: peculiari quoque opere Iobi vitam, atque egregiam in extremis calamitatibus animi conſtantiam, & pietatem erga Deūm edidit: vt Iudæorum animos longa ſeruitute, & diuturnis erroribus afflictos tam inſigni

ſigni patientiæ exemplo confirmaret. nam & huius libri auctorem, vel interpretem Moyſem doctiſsimi quique credunt, eamq. ſcribendi rationem infiniti dein ſacri, ac prophani auctores imitati fuere. Sed cum duplex vitæ genus ſit: alterũ quidem quod in publicis rebus adminiſtrandis, & in belli paciq; artibus excolendis verſatur, quod actiuum vocant: alterum verò quod omiſſa publicorum negoctorum cura ſapientiæ ſtudijs, rerumq. diuinarum atque humanarum peruestigationi impenditur, & contemplatiuum appellatur; primum quidem illud totum ad ciuilem ſocietatem ſpectat, quæ coniunctis multorum conſilijs, operiſq. regitur. ideoq. qui eam viuendi rationem ſequuntur, haud diſsimiles videntur hiſtrionibus, quorum quiſque ſuam perſonam ita ſuſtinet, vt omnium actiones ſimul coniunctæ vnum dramã exhibeant. alterum verò vmbraticis ſcholarum porticibus aut Muſæi parietibus incluſum delitescit, & procul a fori ſtrepitu in priuato otio ita degitur, vt eius ſectatores *μονῳδοῖς* tragicis rectè compares, qui ſinguli per ſe ſuas partes abſoluunt: ac proinde auctores, qui de claris in vtroquẽ genere hominibus ſcripſere, in duas claſſes rectè diſtingui exiſtimo: vt altera quidem virorum belli, aut pacis artibus illuſtrium vitas complectatur: altera verò eorum qui ſapientiæ, & doctrinæ laude claruerunt. Sed vt magnæ continentis regio aliarum prouinciarum confinijs vndique cincta, ob permixtos, confuſoſq. vicinorum limites ægrè diſtinguitur; inſula autem, quam apertum mare circumluit, aut regio continuo montium tractu, vel deſerta arenarum ſolitudine definita, nullo negocio deſcribitur: ſic politicorum hominum vitæ, & res geſtæ ſeorſim difficilius explicantur; quod aliena multa ijs permixta ſunt: quæ cum nec plenè narrari, nec omitti prorſus poſsint, minus facilem hiſtoriam reddũt. contra verò quia ſapientiæ ſtudia in priuato otio conſectantur, eorum quoque vita peculiari opere rectius narratur: quæ fermè in præceptorum ac diſcipulorum enumeratione, tum in dogmatibus, operumq. titulis recenſendis conſiſtit. Et extant egregij in vtroque genere ſcriptores, quos ſi hoc loco recenſerem poſt eruditiſsimos viros, qui de Græcis,

cis,

cis, Latinisq. historicis nuper tractarunt, actum agerem: sed paucis duntaxat de illis exponam, qui vitas virorum sapientiæ aut literarum studijs illustrium, quos Græci communi φιλοσόφων aut σοφιστῶν nomine complectuntur, scripsere: quod ad præsens nostrum institutum ea tractatio spectet. Hos scriptores in duo genera Theodoretus distinguit serm. 11. ϑεραπ. quorum alij dogmata tantum & sententias Philosophorum recensent: alij vitas quoque singulorum dogmatis adiungunt. quibus tertium puto addendum esse eorum, qui vitas tantum, seu elogia scripsere. quales nunc extant Philostrati Βίοι σοφιστῶν, duobus libris comprehensi. & Pilosophorum ac Sophistarum vitæ ab Eunapio scripti. quibus etiam accenseo Marini Neapolitani librum de vita Procli, quem alio nomine περὶ εὐδαιμονίας inscripsit: & Choricij orationem funebrem à Photio laudatam, qua Procopij Gazæi vitam elegantissimè narrat: quam breui cum integra Procli vita ex Vaticano manusc. publici iuris faciam. Ad primum verò genus pertinent Plutarchi περὶ ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις, h. e. *de placidis Pohilosophorum* libri v. eorumq. epitome: quæ nomine e φιλοσόφου ἱστορίας inter Galeni opera extat: rectius autem Aëtio Theodoreti testimonio tribuitur. eodem quoque referendi Xenophontis ἀπομνημονευμάτων, siue *Socraticarum dissertationum* libri quinque & octo libri διατριβῶν Epicteti ab Arriano ad Xenophontis imitationem scripti: & eiusdem ὁμιλιῶν siue διαλέξεων libri xii. quos Photius in bibliot. & A. Gellius l. 1. cap. 2. & l. xix. c. 1. tum Simplicius principio commentarij in enchiridion Epicteti laudat. quorum quatuor tantum hoc tempore supersunt. Eiusdem generis fuit Aristotelis ζυλλογὴ τῶν τοῖς Πυθαγορείοις ἀρεσκόντων: cuius testimonio Simplicius libro 2. de Cælo bis terue vtitur. & Alexandri Polyhistoris liber de Symbolis Pythagoreorum, citatus à Cyrillo libro v. c. Iulianum. & Xenocratis Πυθαγόρεια, quæ Laertius commemorat, Item Eudemi ἀστρολογικὴ ἱστορία: qua exposuit quid quisque in ea scientia inuenisset: quam præter alios Simplicius ad 2. de Cælo aliquoties citat: aliorumq. similia opera, quorum nunc non est commemorandi tempus. Illi verò qui de vita

& do-

& dogmatibus clarorum virorum, eorumq. operibus tractarunt, longè plurimi ab antiquis recensentur. & supersunt etiam nunc præstantes aliquot in hoc genere scriptores. inter quos Herodotus, edito de genere & vita Homeri libro, principem locum meretur. extat etiam Plutarchi liber, quo decem oratorum Græciæ vitas complexus est. longe autem celeberrimi sunt Diogenis Laertij libri x. περὶ βίων, καὶ δογμάτων, καὶ ἀποφθεγμάτων τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκιμησάντων. & Hesychij Milesii liber περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων σοφῶν: quem Suidas vocat ὀνοματολόγον ἢ πίνακα τῶν ἐν παιδείᾳ ὀνομαστῶν, & epitomen eius suo operi inseruit. id enim volunt sequentia verba, οὗ ἐπιτομή ἐστι τοῦτο τὸ βιβλίον. cui loco sanissimo & integerrimo frustra Cl. Meursius medicinam facere conatur. neque enim Hesychij librũ rectè Diogenis Laertij epitomen dixeris: cũ ille non solùm Philosophos, sed Grammaticos quoque & Rhetores, item poëtas & historicos commemoret. sed Suidam ea quæ de illustrium virorum vitis suo operi inseruit, magnam partem ex Hesychio transcripsisse non dubitabit qui vtrunq. contulerit. & ostẽdit mihi eiusmodi πίνακας veteres manusc. ex Suida collectos, aut potius à Suida transcriptos, Iacobus Sirmondus, vir ingenio & omnis eruditionis laude maximus. Extant præterea in hoc genere Philostrati libri VIII. *de vita Apollonij*: & Iamblichi libri duo priores *de vita & secta Pythagoræ*. quos breui cum aliis duobus edam. quatuor enim duntaxat ex VII. ad nos peruenere. & pertinent huc Porphyrij *de vitis Philosophorum* libri IV. quorum primum nunc iterum in lucem profero. de quo opere paulò post accuratius agẽdum erit. huius quoq. generis sunt Suetonij libri duo *de Illustrium Grammaticorum, Rethorumque vitis*. tum D. Hieronymi, & qui Hieronymum exceperunt, Gennadij, Isidori, Ildefonsi, atque Sigiberti *Illustrium scriptorum catalogi*. quo etiam spectant XII. *Prophetarum vitæ* ab Epiphanio scriptæ: vt & Euthalij diaconi libellus *de vita & peregrinationibus B. Pauli*: alijq. similes, quos studio omitto: cum mihi non nisi de Philosophorum vitis tractare propositũ sit. *Isidori Philosophi vitam* a Damascio scriptam legit Photius, & Suidas: qui plurima inde excerpserunt. & incerti au-

ctoris fragmenta de vita Pythagoræ ex eodem Photio Porphyrij libello subiunxi. Aristotelis quoque vitam incogniti auctoris, cum Io.Nunnesij commentario, ante aliquot annos in Belgio edidi. Eos verò Illustrium vitarum auctores quos Athenæus, Diogenes, Suidas, alijq. laudant, quosq. temporũ iniuria nobis inuidit, prolixum esset hic commemorare. ex quibus maximè celebrantur Aristoxenus, Callimachus, Hermippus, Aristocles Messenius, Sotion, atque eius abbreuiator Heraclides: tũ citati a Porphyrio hoc libro Antiphon, Hippobotus, Neanthes Cyzicenus, similesq. alij. Cæterum si quis tria illa scriptorum genera inter se contendat, apparebit haud dubie, primum illud quod vitas tantum aut elogia complectitur, non tam ad narrationem fidemq; historicam, quam ad sophisticam ἐπίδειξιν comparatum esse. alterum quoque quod dogmata & placita tantum recenset, cum nihil fere πραγματικὸν contineat, philosophicum potius quam historicum esse dicendum. tertium verò illud propriè ad particularem historiam pertinere. quod & multo plus vtilitatis ad solidam rerum cognitionem affert. cum non dogmata solum commemoret; sed id quoque præcipuè ostendat, vnde & à quibus Græcorum sapientes doctrinam suam hauserint: dum peregrinationes eorum ad barbaras nationes, & longiorem cum ijs consuetudinem narrant. inde enim manifestè apparet τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας ἑλληνικὴ κλοπὴ: & vniuersam gentilium sapiẽtiam ex Hebræorum & Chaldæorum fontibus deriuatam fuisse, liquido perspicitur. quod Cl. Alexandrinus Strom. v. & vi. & Eusebius præp. euang. lib. x. prolatis Græcorum testimonijs abunde comprobarunt. quo ipso Græcorum σεμνοφανὴς καὶ σοφιστικὴ τερθρεία, vt Eusebius vocat, & blasphemæ aduersus religionem nostram calumniæ prorsus conuelluntur: & sacrum literarum fides atque auctoritas adstruitur. tum verò plurimorum errorum fontes ac principia, quos heretici in Dei Ecclesiam inuehere studerunt, deteguntur. Philosopos enim plerorumq. hæreticorum patriarchas non iniuria à Tertulliano appellatos fuisse, non vno exemplo ex hoc Porphyrij libello probari potest. nam duplex Pythagoreorum συστοιχία, quæ τὰς εἰρημένας

τῶν

τῆς ἑνοποιῶν καὶ διακριτικῶν δυνάμεων συζυγίας complectitur, duo illa contraria Manicheorum principia haud dubie nobis peperit: quos alia multa à Pythagora mutuatos esse vnius Epiphanij lectione satis superq. constat. nam quod ille hær. 66. cap. 9. Manetem docuisse scribit, carnibus vescentem animam quoque deuorare, & in animal illud mutari quod comederat: nonne id ex Pythagorę ἀποχῇ deriuatum: qui animātium esu abstinendū præcipiebat, διὰ τὴν τοῦ συγγενοῦς τιμὴν, & quod omnes animas ὁμοειδεῖς crederet? cumq. idem Pytagoras docuisset, animam diuinæ auræ particulam ad inferiora prolapsam corpori velut carceri includi, & corporeæ affectionis vinculis captiuam detineri: ex quibus nisi purgata recesserit, recidere eam in alia corpora: purgatam verò tādem ad cognata sydera, & cælestem animarum chorum reuerti: Manes eadem illa dogmata sua fecit, vt ex citato Epiphanij loco videre est. afferebat enim animam Dei particulam, auulsam à Deo a principibus contrarij principij, captiuam in corpus detrudi: & post transmigrationem siue transfusionem in quinque corpora, tandem per lunam atque solem ad beatorum regionem transmitti: quam μεταγγισμὸν καὶ διαπόρθμευσιν animæ vocabant. quæ deliria Epiphanius c. 28. & 55. abunde refutat. quibus affines sunt Origenis errores περὶ προϋπάρξεως τῆς ψυχῆς, quorum ἀφορμὰς atque ansam ex Pythagoræ & Platonis doctrina eum sumpsisse nemo philosophicæ historiæ peritus dubitat. præterea quod Porphyrius mare lacrimam appellatum à Pythagora prodidit, id omnino conuenit cum Iudæorum fabulis, qui Deum quotiescunque calamitatum Iudaicæ gentis reminiscitur, duas lacrimas in mare oceanum effundere docent: cumq; Ægyptios Nilum, & Empedoclem mare terrę sudorem appellasse Proclus lib. 1. in Timæum, & Aristoteles Meteor. lib. 2. c. 3. testentur: quis non videt ex qua officina eorundem Manichæorum & Valentinianorum dogma prodierit: quos imbres principum materiæ sudores dixisse Irenæus & Titus Bostrensis lib. 1. atque Epiphanius heresi 66. affirmant? quæ profana deliria a rustici illius Comici opinione parum differunt, qui cælo pluente Iouem per cribrum mingere credebat: aut a Poëta-

rum fabulis, qui thermas Himerensium ex eo ortas finxere, quod Hercules deuictis gigantibus sudorem isthic abluisset. taceo enim de incantationibus, alijsq. magicis præstigijs, quas cum Pythagora Basilidis atque Manetis sectatores communes habuere: vt & illa quæ de symbolica & mystica docendi ratione, de silentio & exploratione discipulorum: tũ quæ de ὀνειροκριτικοῖς Hebræorum hoc opusculo traduntur. de quibus nonnulla in notis hisce attigi: alia ad vberiores in Iamblichum obseruationes seruo.

Cæterùm cum integrum Porphyrij opus, quod temporum iniuria nobis inuidit, proferre non licuerit: vt iacturam, quam res literaria tam luculentæ historiæ interitu fecit, aliqua parte supplerem, placuit ea quæ de ipsius Porphyrij vita scriptisq. hactenus apud varios auctores obseruaui, in vnum colligere: & accuratius nonnulla ad examen reuocare, quæ minus rectè à clarissimis nostri sæculi scriptoribus prodita videntur. qua in re cum vnicum illud mihi propositum habuerim, vt nostro studio ad sacræ ac profanæ historiæ cognitionem, tum ad Pythagoræ ac Platonis Philosophiam illustrandam nonnihil vtilitatis accederet: facilem ab æquis iudicibus veniam spero, si qua ab recepta magnorum virorum sententia discedam. nec quisquam existimauerit me vitio αὐθολκης, aut contradicendi studio aduersus publicum totius orbis præiudicium Christi hostem, & veritatis calumniatorem defendendum suscepisse. cuius blasphemias & ipse toto animo detestor, & viro cætera maximo excidisse nollẽ. ingenij vero præstantiam & philosophandi subtilitatem cum sanctissimis Ecclesiæ scriptoribus summopere me admirari fateor. Et si fortè eorum auctoritate huius scripti inuidiam declinare liceat, producam hoc loco aliquot ipsorum testimonia, quibus Porphyrij ingenium ac doctrinæ magnitudinem, tum operum eius præstantiam deprędicarunt: vt dum cum ipsis loquor, non nisi cum ipsis reprehendi & damnari possim. & Eusebius quidem, qui Porphyrij blasphemias xxx. libris refutauit, lib. 3. & 9. de præpar. Euang. in clarissimorum Philosophorum numero eum ponit, siue vt ipse loquitur, τῶν μάλιστα διαφανῶν καὶ πᾶσι γνωρίμων, κλέος τε οὐ μικρὸν φιλοσοφίας

τας

παρ' ἕλλησιν ἀπηλωηγμένων. eodemque modo Cyrillus, libro primo contra Iulianum ait illum ob profanam eruditionem δόξαν ἐκ ἀγῶνι, hoc est, famam egregiam inter suos obtinere. Vnde & Diuus Augustinus libro septimo de Ciuitate Dei, c. 25. *Philosophum nobilem* ipsum appellat. quem libro 10. cap. 10. *doctiorem Platonicum:* & cap 32. *hominem non mediocri ingenio præditum*, alibi. *magnum gentilium Philosophum*, libro autem 19. c. 22. *doctissimum Philosophorum* vocat, *quamuis* (inquit) *Christianorum acerrimus inimicus.* adeò sanctissimi viri iudicium nullo affectu præpediri potuit, quin eximiæ eruditionis laudem iuratissimo hosti tribueret. Boëthius autem non minus sanctitatis & martyrij gloria, quã omnis sacræ ac profanæ philosophiæ cognitione celebris, quanti Porphyrium fecerit id vel ex eo apparet, quod libros eius non solum legerit, sed latinè translatos iteratis commentarijs illustrauerit, vt ab alijs quoq. ijdem legerentur. tum quod in explicatione Aristotelis & vniuersa philosophandi ratione vnum Porphyrium cæteris omnibus se præferre, ac sequi testetur. vt eũ maximè Porphyrij exẽplo Platonicam doctrinã cum Aristotelica coniunxisse existimem. quod honorifica de eius eruditione scriptisq. testimonia, quæ passim apud Boëthium extant, clarissimè ostendunt. Libro in categor. ait se in exponendo Porphyrij sententiam secutum, *quod videbatur expeditior planiorq. esse*. ita & lib. 1. maiorum commentariorum in librũ de interpretatione testatur se expositionem maxime a Porphyrio transtulisse. *hic enim*, inquit, *nobis expositor & intellectus acumine, & sententiarum dispositione videtur excellere*. & ad text. 2. *Sed Porphyrius de vtrisq. acute subtiliterq. iudicat, & Alexandri sententiam magis probat.* & mox addit: *quocirca Alexander vel propria sententia, vel Porphyrij auctoritate probandus est.* lib. 2. text. 14. *multas confusiones multosq. in orationibus errores hic locus optimè intellectus, veraciterq. perceptus sustulit: & hæc est expositio, quam nullus ante Porphyrium expositorum vidit*. & text. 21. ait Alexandri sententiam non quidem abhorrere a ratione, *sed Porphyrij esse meliorem:* additq. eum *locum a Porphyrio diliganter esse expositum*. lib. IV. ad text. 46. improbata Hermini

expositione vt nimis obscura, subiungit: *nos autem Porphyrium sequentes, eique doctissimo viro consentientes dicimus, &c.* & lib. v. textu 58. qui est de vnitate enunciationum, cum dixisset multos eius loci caligine confundi, vt digne exequi, & quod ab Aristotele dicebatur expedire non possent, allatis variorum explicationibus addit tandem: *Sed omnes hi nihil omnino intelligunt, sed est melior expositio quam Porphyrius dedit.* Atque hæc Sanctorum hominum testimonia adduxi, ne opera, quam Porphyrij scriptis restituendis atque illustrandis impendi, mihi fraudi sit apud eos, qui contra veterum auctoritatem omnes ipsius libros, & imprimis quidem illos quibus vertendis atque exponendis Boëthius iam olim laborem impendit, a scholis ablegari, & ex manibus studiosorum excuti volunt; vt suppressa & deleta veterum memoria nouas suas merces maiori precio venditent. quibus saltem sufficere debebant clades illæ quas Gothorum & Saracenorum aliorumq. barbarorum inundationes rei literariæ intulerunt. Sed nunc de vita scriptisq. Porphyrij narrare aggrediar.

CAPVT II.

Porphyrij patria & genus: nomen vernaculum Malchus: ætas per annos digesta: Sicula commoratio. D. Augustini sententia de Porphyrio Siculo.

Porphyrius, vt quidem ipse in Plotini vita de se scriptum reliquit, patriam habuit Tyrum, nobilissimã & principẽ Phoenicię ciuitatẽ. ideq. Eunapius & Suidas, siue ipsius fidem, siue publicum omninm consensum secuti, prodiderunt. Parentes illi haud ignobiles fuisse Eunapius affirmat. & ipse in Plotini vita patris sui meminit, cum quo commune sibi Malchi nomen fuisse ait patria Syro-phoenicum lingua: quod Græca βασιλέα, latina regem significat. vnde ex purpura, regiæ dignitatis insignibus, Porphyrij nomen Longinus præ-

ceptor

ceptor ipſi fecit: quod Græcis auribus Malchi nomen inſolens ac barbarum videbatur. Verba ipſius Porphyrij in Plotini vita hæc ſunt: γέγραφεν ὁ Ἀμέλιος βιβλίον, ὃ ἐπέγραψε μὲν (ita iſthic eſt legendum) περὶ τῆς κατὰ τὰ δόγματα τοῦ Πλωτίνου πρὸς τὸν Νουμήνιον διαφορᾶς· προσεφώνησε δ' αὐτὸ Βασιλεῖ ἐμοί. βασιλεὺς δὲ τοὔνομα τῷ Πορφυρίῳ ἐμοὶ πρὸς σὲ, κατὰ μὲν πάτριον διάλεκτον Μάλχῳ κεκλημένῳ, ὅπερ μοι καὶ ὁ πατὴρ ὄνομα κέκλητο. τοῦ δὲ Μάλχου ἑρμηνείαν ἔχοντος Βασιλεὺς, εἴ τις εἰς ἑλληνίδα διάλεκτον μεταβάλλειν ἐθέλοι &c. *Amelius Librum compoſuit, quem inſcripſit de differentia doctrinæ Plotini & Numenij: hunc librum mihi* βασιλεῖ *hoc eſt, regi nuncupauit. nam id nomen mihi Porphyrio erat: qui patria dialecto Malchus vocabar. quod nomen & patri meo fuit. at Malchi nomen, ſi quis in Græcam linguam transferre velit,* βασιλέα *ſiue Regem ſignificat*. & ſubiungit; Longinum ſibi ſub vernaculo nomine Malchi librum inſcripſiſſe: Amelium Græca voce Βασιλέως vti maluiſſe. idemq. Eunapius hiſce verbis in eius vita refert: Μάλχος δὲ κατὰ τὴν Σύρων πόλιν ὁ Πορφύριος ἐκαλεῖτο τὰ πρῶτα. τοῦτο δὲ δύναται βασιλέα λέγειν. Πορφύριον δὲ αὐτὸν ὠνόμασε Λογγῖνος, ἐς τὸ βασιλικὸν τῆς ἐσθῆτος παράσημον τὴν προσηγορίαν ἀποτρέψας. *Porphyrio nomen initio fuerat* Malchus, *quod Syrorum lingna regem ſonat, ſed detorta ſignifiatione ad purpuram, regium in veſtimento inſigne, Porphyrium veluti; purpureum nominauit Longinus*. atque hinc intelligendus Suidas, qui omiſſo Malchi nomine de ſolo illo Græco meminit: Πορφύριος, ὃς κυρίως ἐκαλεῖτο βασιλεὺς, Τύριος φιλόσοφος. *Porphyrius qui proprio nomine vocabatur Rex, Tyrius Phyloſophus*. item Heſychius: apud quem hodiè legitur, Μάκκος, βασιλεὺς. cum olim haud dubiè ſcriptum fuerit Μάλχος. Nam Malchum regem ſignificare Hebræorum, & Syrorum dialecto, præter quam quod notiſsimum eſt, teſtatur & D. Hieronymus in vita Malchi Eremitæ. *Erat illic quidam ſenex nomine Malchus, quem nos latine regem poſſumus dicere, Syrus natione & lingua*. & Ammianus Marcell. lib. 24. Aſsyriorum fluuiũ *Naar-malcha* commemorat, qui βασίλειος ποταμὸς Straboni & Ptolomæo, inter Tigrin & Euphraten: *alia* inquit, *fluminis pars Naar-malcha nomine, quod fluuius regum interpretatur, Cteſiphonta prætermeat*.

Et Plinius lib. vI. cap. 26. *Ab Assyris vniuersis appellatum Armilchar* (potius Narmalcha) *quod significat regium flumen*. cæterum Malchi nomen non infrequens fuisse Syris vel sacræ literæ testantur, quæ summi sacerdotis seruum hoc nomine commemorant. & Cleodemum nescio quem prophetam, cui & Malchi nomen fuit, ex Alexandro Polyhistore laudat Fl: Iosephus, antiq. Iudaic. lib. 1. c. 16. qui Iudæorum historiam ad exemplum Moysis conscripserat. & Malchi ducis apud eundem mentio extat, lib. 1. de bell. Iudai. cap. 6. & 9. Et Eusebius lib. 7. cap. 2. Malchum martyrem Cæsareæ Palæstinæ passum refert. Malchum quoq: Philadelphensem sophistam, rerum Byzantinarum scriptorem legit Photius, codice 78. quem falso idcirco Suidas Byzantium credid t. Et Malchi Eremitæ vitam scripsit D: Hieronymus, cuius modo memini. ne infinita Hebræorum nomina ex veteris testamenti historijs proferam, quæ ex eadem voce deducta fuerunt.

Q"od autem Malchi nomen Longinus cum altero illo Porphyrij commutauit, illi geminum gemellum est quod narrat Iulius Capitolinus, Clodio Albino, cũ forte purpurea matris illigatus esset fascia, ioco nutricis Porphyrij nomen inditum fuisse. Nec dissimile est illud, quod Græcorum Imperatorum liberis Πορφυρογεννήτων cognomen tribuebant: eo quod recens in lucem editi, velut paterni imperij hæredes, regia purpura inuoluerentur. quamuis alij id nomen ijs impositum scribant a regia domo, quam Porphyram vulgo vocabant: qua de re ad secundam partem syntagmatis nostri Geographici vberius differendi locus erit. De ætate Porphyrij strictim Suidas refert, vixisse eum sub Aureliano, & peruenisse ad tempora Diocletiani. quod ex Eunapio hausit: qui Porphyrij vitam in Galienum, Claudium, Tacitum, Aurelianum & Probum Imperatores incidisse testatur. Verum cum ipse in Plotini vita diligenter annos ætatis suæ notet, & accuratam temporum seruet rationem, operæ pretium fuerit pressius singula persequi, quæ vsui nobis futura sint ad ea, quæ postea dicentur. Primum e"go de suo ad vrbem & Plotini scholam aduentu sic scribit: Τῷ δεκάτῳ δ᾽ ἔτει τῆς Γαλιήνου

βασι-

βασιλείας ἐγὼ Πορφύριος ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετὰ Ἀντωνίου τοῦ Ῥοδίου γενόμενος, καταλαμβάνω μὲν τὸν Ἀμέλιον ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ἔχοντα τῆς πρὸς Πλωτῖνον συνουσίας. ἦν δὲ ὁ Πλωτῖνος τῷ δεκάτῳ ἔτει τῆς Γαλιήνου βασιλείας ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη καὶ ἐννέα. ἐγὼ δὲ Πορφύριος τὸ πρῶτον αὐτῷ συγγέγονα αὐτὸς ὢν τότε ἐτῶν τριάκοντα. *Decimo Galeni Imperatoris anno ego* Porphyrius *è Græcia vna cum Antonio Rhodio Romam veniens Amelium reperi* xviij *iam annos familiariter* Plotino *vsum.*Plotinus *autem decimo Galieni Imperatoris anno quinquagesimum nonum circiter ætatis annum agebat. ego vero* Porphyrius *, cum primum huic adhæsi, triginta tunc annos impleuerã.*Cũ ergo decimus Galieni annus in CCLXIV Christi incidat: subducta temporum ratione constat, Porphyrium natum fuisse anno decimo Alexandri, qui est annus Christi ccxxiii. Cæterum cum decennio ante, hoc est, vigesimo circiter ætatis anno prima vice Romam venisset, exiguum temporis spacium ibidem commoratus fuit, feriantetum à docendi munere Plotino. cui quum secundo hoc aduẽtu sese adiunxisset, integros quinque annos operam dedit. sexto demum ad Lilybæum Siciliæ profectus; vt Probum virum insignem isthic degentem accederet. fuit is xv, seu postremus Galieni annus, qui est à Christo nato CCLXIX. vtrumque ipse his verbis testatur: P*lotinus nonum & quinquagesimum ætatis annum tum agebat. Ego autem & hunc ipsum annum & insuper quinque alios cum ipso versatus sum, quin etiam decennio ante Romam veneram &c.* de profectione Sicula paulo post subiungit: *quo tempore in Sicilia degebam, quo peruceneram circa decimum quintum Galieni* Imperatoris *annum,* P*lotinus libros* v. *composuit.* Hęc eo diligentius ipsius Porphyrij verbis confirmanda duxi, quod Illust. Card. Baronius eum decem & octo annos Romæ Plotinum audiuisse referat: id Porphyrio adscribens, quod Amelio tribuendum, ex loco superius producto apparet. Profectus autem fuit in Siciliam de consilio Plotini, qui atra bile laborantem eo ab Vrbe ablegauit. hoc enim morbo adeo se percitum fuisse scribit, vt manus sibimet ipsi inferre aliquando fuerit conatus, nisi amens propositum Plotinus sua prudentia impedijsset. qua de re ipsum loquentem præstat audire: *Ego,* inquit,

quan-

quandoque me ipsum interimere cogitabam: quod mirabiliter ille persensit, mihiq. domi deambulanti protinus adstitit, atque: studium istud propositumq. meum nequaquam sanæ mentis esse, sed animi potius atra bile furentis. itaque Roma abire me iussit. huic ego obtemperans in Siciliam sum profectus, quod audirem Probum quendam, egregium virum, circa Lilybæum tunc degere. Quo quidem factum est vt ab hoc animi proposito desisterem; sed interea impedirer, quo minus Plotino vsque ad obitum eius adessem. Mortuus enim est Plotinus in Campania, triennio post Porphyrij discessum, ætatis anno LXVI. post secundum Claudij Imperatoris annum; qui est annus Christi CCLXI. quo tempore Porphyrius ad Lilybæum viuebat: vt ipse sub principium vitæ Plotini testatur. Atque hæc sunt quæ secundum distinctam annorum rationem ex ipsius Porphyrij scriptis colligere licuit. de reliquo vitæ tempore vix quidquam certi statuere possumus: quamdiu in Sicilia fuerit commoratus; quibus postea locis vixerit: nec quando viuere desierit. Proferam tamen quæ sparsim hinc inde collegi, atque vnum sub aspectum ea proponam, quibus Porphyrij vita illustrari poterit. vbi id quidem principio dicendum, quod Vincentius Lirinensis, & Eusebius ipsius Porphyrij testimonio prodiderunt, eum fere puerum Alexandriam ad Origenem audiendũ profectum fuisse. Vincentij verba hæc sunt de Origene cap. 23. *De cuius incredibili quadam scientia si quis referentibus nobis Christianum non accipit testimonium, saltem testificantibus Philosophis gentilem recipiat confessionem. ait namq. impius ille Porphyrius, excitum se fama ipsius Alexandriam fere puerum perrexisse, ibiq. eum vidisse iam senem; sed plane talem tantumq. virum, qui arcem totius scientiæ condidisset.* Eusebius vero similem locum ex tertio libro contra Christianos adducit, libro sexto histor. Ecclesiast. cap. 19. ὁ δ' τρόπος τῆς ἀτοπίας ἐξ ἀνδρὸς, ᾧ κἀγὼ κομιδῆ νέος ὢν ἔτι ἐντετύχηκα, σφόδρα εὐδοκιμήσαντος, καὶ ἔτι δι' ὧν καταλέλοιπε συγγραμμάτων εὐδοκιμοῦντος παρειλήφθω Ὠριγένους. *Huius autem absurditatis exemplum ab Origene sumatur, viro qui cum mihi admodum adolescenti familiaritas intercessit, &c.* Vnde miror Eunapium Origenem Porphyrij συμφοιτητὴν; siue

ſiue condiſcipulum vocaſſe, idque ipſius Porphyrij verbis cum conſtet Origenem lxix annos natū, annō Christi cclvi. qui fuit Galli & Voluſiani III. diem ſuum obijſſe: agente tum Porphyrio ætatis annum XXII, vel XXIII. Cæterum cum Origenem Philippo imperante, ac ſedente Fabiano Pontifice, Romam veniſſe Eccleſiaſtici annales teſtentur; puto non male colligi Porphyrium Alexandriam profectum fuiſſe, aut ſub extremum Gordiani imperium, vel primis Philippi annis, qui Gordianum imperio exuit; circa ætatis annum XIII, vel XIV. id enim ea verba, κομιδῆ νέος ὢν ἔτι, indicare videntur. Carthagini quoque ſe vixiſſe teſtatur lib. 3. de abſtinentia, vbi perdicem abſe educatum refert, adeo cicuratum, vt vocem humanam intelligeret, eidemque reſpondere conaretur. atque eo ex Lilybæo ipſum traieciſſe veroſimile eſt. Athenis etiam aliquandiu verſatum eſſe, vbi omnia ſapientiæ ſtudia, maximè autem diuini Platonis doctrina tum florebat, ex alio eius loco apparet, quem Euſebius lib. x. de præparatione inſeruit ex primo libro Philologicæ auſcultationis: vbi Plotini natalem apud Longinum epulis celebratum refert, & ſermones de auctorum furtis inter conuiuas habitos commemorat. τὰ Πλωτίνεια (inquit) ἑστιῶν ἡμᾶς Λογγῖνος Ἀθήνησι κέκληκεν ἄλλους τε πολλοὺς, καὶ Νικαγόραν τὸν σοφιστὴν, &c. vnde videre eſt Porphyrium poſt obitum Plotini ex Sicilia eo commigraſſe. Eunapius quoque poſt Siculam commorationem Romam eum rediiſſe, ac dicendi facultatem ſumma cum laude exercuiſſe teſtatur: ita vt Senatus Populuſq. Romanus magno eum in precio atq. honore haberet. vbi tandem in profunda ſenectute deceſsiſſe dicitur. Quibus & hoc addo, editam ab eo Plotini vitam circa ſeptuageſimum ætatis annum: cum ibidem referat, ſe anno ſexageſimo octauo ecſtaſi diuina ſiue exceſſu mentis correptum fuiſſe: niſi ea melancholici cerebri potius commotio, aut dæmonis in angelum lucis transfigurati ludicrum phantaſma, cum D. Auguſtino lib. 10. de Ciu. Dei cap. x. cenſenda ſit. fuit is annus Chriſti CCCI, Diocletiani Imperatoris XVIII. qui triennio poſt imperio ſeſe abdicans Conſtantium habuit ſucceſſorem. Sed cum Porphyrius dicto loco anni illius lxviii, vt pridem

elapſi

elapsi meminerit; verisimile videtur, scriptam ab eo Plotini vitam in extrema senectute, & sub finem imperij Diocletiani. nam illius tempora non excessisse Porphyrium recte ex Eunapio affirmat Suidas. cuius auctoritate neglecta Illustriss. Ecclesiasticorum annalium auctor multo longius, ad annum scilicet Cõstantini XXIII. atq. vlterius vitam eius producit, vti mox videbimus. In Sicilia cum alios libros plurimos, tum sceleratos illos contra Christianam religionem à Porphyrio scriptos testatur Eusebius lib 6. hist. eccl. cap. 19. & post ipsum D. Hieronymus in catalogo illustr. script. vbi Eusebij opera recenset. Id sane non obscurè colligi potest, vixisse eum aliquot annos in Sicilia, & quidem fama maxima. nam & Longinus post Plotini obitum inde illum in patriam euocat, & Plotini libros ad se mitti petit. tum D. Augustinus retractat. lib. 11. cap. 31. ob longiorem in insula commorationem alium ab hoc nostro Philosopho credidit fuisse *Porphyrium Siculum illum*, vt ait, *cuius celeberrima est fama.* qua in re similis fere error est, nescio an Nicephori Callisti, an eius interpretis, lib. v. c. 13. vbi dictus Eusebij locus transcribitur. nam cũ Eusebius dicat, ὁ καθ' ἡμᾶς ἐν Σικελίᾳ καταστὰς Πορφύριος, pro eo apud Nicephorum Porphyrius Siculus nunc legitur. vnde videre est eum in Siculo recessu magnum sibi & illustre scribendo nomen parasse: quod vnius alteriusue anni spacio vix fieri potuit. Quin & Isagogen de quinque vocibus ad Chrysaorium in Sicilia ab eo scriptam affirmat Ammonius: cuius verba inferius suo loco à me producẽtur; quamuis ille aliam, & meo quidem iudicio satis ineptam Siculæ profectionis causam afferat.

C A-

CAPVT III.

Porphyrium in Sicilia contra Chriſtianos ſcripſiſſe. Baronij ſententia ex Lactantio perpenditur. S. Methodius quando paſſus.

VErum Illuſtriſsimus annalium conditor, contra quam Euſebius & Hieronymus, non in Sicilia, ſed in Bithynia eum impijs ſuis libris Chriſtianam religionem oppugnaſſe contendit: cuius ſententiæ fundum habet Lactantij verba lib. v. de iuſtitia, cap. 2. quæ preſsius conſiderare operæ precium fuerit. refert ille, eo tempore quo Diocletianus crudeliſsima perſecutione contra Chriſtianos ſæuiret, & Eccleſias veri Dei funditus ſubuerſas demoliretur, duos extitiſſe, qui blaſphemam linguam Imperatorum furori commodarēt, ſcripto religionem Chriſtianam oppugnare aggreſsi: alter quidem Philoſophus, alter iudex. neutrum tamen nominat: credo ne ſuis ſcriptis ad poſteritatis memoriam illorum nomina tranſmitteret, qui ſalutare Ieſu Chriſti nomen impijs ſuis libris oppugnare & extinguere ſtuduerant. *Ego*, inquit, Lactantius, *cum in Bithynia literas oratorias accitus docerem, contigiſsetq. eodem tempore vt Dei tēplum euerteretur, duo extiterunt ibidem qui iacenti atque abiectæ veritati, neſcio vtrum ſuperbius an importunius, inſultarent: quorum alter antiſtitem ſe philoſophiæ profitebatur; verum ita vitioſus, vt continentiæ magiſter non minus auaritia quam libidinibus arderet: in victu tam ſumtuoſus, vt in ſchola virtutis aſſertor, parſimoniæ paupertatiſq. laudator, in palatio peius cœnaret quam domi. tamen vitia ſua capillis & pallio, & quod eſt maximum velamentum, diuitijs prætegebat. quas vt augeret, ad amicitias iudicium miro ambitu penetrabat, eoſq. ſibi repente auctoritate falſi nominis obligabat; non modo vt eorum ſententiam venderet, verum etiam vt confines ſuos, quos ædibus agriſq. pellebat, à ſuo repetendo hac potentia retardaret. Hic vero qui ſuas diſputationes moribus deſtruebat, vel mores ſuos diſputationibus argue-*

arguebat, ipse aduersus se grauis censor, & accusator acerrimus, eodem ipso tempore, quo iustus populus nefarie lacerabatur, tres libros euomuit contra religionem nomenq. Christianum. Professus ante omnia Philosophi officium esse erroribus hominũ subuenire, atque illos ad veram viam reuocare, idest, ad cultus Deorum, quorum numine ac maiestate, vt ille dicebat, mũdus gubernaretur: nec pati homines imperitos quorundam fraudibus illici: ne simplicitas eorum prædæ ac pabulo sit hominibus astutis. quibus multa de totius operis instituto atque argumento subiungit, quæ apud ipsum legi malo. Qui nam ille fuerit, ait Illustrissimus annalium auctor, quem Lactantius inter Philosophos huius temporis sibi locum principem vindicasse dicit, nullus alius quem opinari possimus occurrit, nisi Porphyrius: qui inter Platonicos horum temporum excellebat; quem & aduersus Christianam religionem commentarios edidisse exploratissimum est. quamobrem vt quæ Lactantius tradit alicui alij adscribamus potius quam Porphyrio, nulla, inquit, est ratio. Sane cum cogito quam immani odio apud Christianos laborarint ij, qui bello aduersus Christum suscepto inclarescere voluerunt, & quam detestabile istorum nomen Christianorum scriptis atque execrationibus euaserit: vix memoriam nomenq. huius Philosophi, quisquis demum fuerit, intercidere potuisse arbitror: præsertim cum nudo & aperto, quod aiunt, capite in infaustum hoc certamen descenderit. tum vero quod omnium grauissime Christianos id tulisse testetur Lactantius, quod illo potissimũ tempore id operis esset aggressus, quo furebat odiosa crudelitas; nec quisquam diræ persecutionis metu veritatis afflictæ patrocinium susciperet auderet. quæ odium haud dubie auxerunt, vt mox respirante Ecclesia eo acrioribus animis in Christi hostem insurgerent; cum nullum in principum fauore præsidium, nullum in aperto iam atque æquo certamine effugium reliquum esset. Exosum fuit Celsi nomen, quod primus ille Epicuri de grege porcus aduersus exorientem veritatis lucem grunnire sordido ore ausus fuisset. nec minor inuidia excepit alterum Christi hostem Hieroclem, qui ignorantiæ suæ deliramenta φιλαλήθεις titulo inscripsit: vt fallaci illi-

illicio incautos irretiret. Iulianus quoque **Cæſar** cum deſertis religionis noſtræ ſacris, erroribus paganorum turgens τὴν ἑλληνικὴν ὀφρὺν ſtulte & arrogãter aduerſus Chriſtum ſuſtuliſſet; & ne temere à veritate defeciſſe videretur, ſtilo eam ſuſcepiſſet oppugnandam, quam gladio exſcindi non poſſe retro ſeculorum experientia didicerat; impij & θεομάχου nomine æternum infamis euaſit. Sed longe grauiſsima fuerunt odia aduerſus Porphyrium, contra quem vniuerſa Eccleſia Chriſti iunctis viribus arma cępit. triginta enim circiter ſcriptores Catholici blaſphemias eius refutarunt: ſi qua fides Fl. Lucij Dextri Chronicis. & ipſi Imperatores ſuis edictis nomen eius perpetuum infame eſſe voluerunt.

Hæc omnia dum cogito, pedibus in Illuſtriſsimi Baronij ſententiam diſcedere lubet: ſunt tamen quę non leuiter me retrahunt. primum quidem Euſebij & D. Hieronymi auctoritas, qui eum in Siculo ſeceſſu aduerſus Chriſtianos ſcripſiſſe diſertim teſtantur. Euſebius enim dicto loco ait, ὁ καθ' ἡμᾶς ἐν Σικελίᾳ καταστὰς Πορφύριος συγγράμματα καθ' ἡμῶν ἐνστησάμενος. & D. Hieron. refert Euſebium edidiſſe *contra Porphyrium, qui eodem tempore ſcribebat in Sicilia*, libros XXX. tum librorũ numerus non conuenit: XV. enim, non ſolum III edidit vt Hieronymus & Suidas teſtantur. tum vero inprimis temporum vitæq. ratio. nam nec ætas, nec vitæ Pythagoricæ inſtitutum cum ijs conuenire videntur, quæ Lactantius de Aſiatico illo Philoſopho prodidit. nam cum ἀκμὴ perſecutionis Diocletiani, & Eccleſiarum demolitio, cuius Lactantius dicto loco meminit, in annum Chriſti CCCII incidat, qui fuit XIX imperij Diocletiani, & LXIX ætatis Porphyrij; aliorum ego iudicij facio, an ea quæ de libidinibus, de luxu, de aſſentatione & paraſitiſmo aulico Aſiatici illius Philoſophi Lactantius refert, ſeni decrepito conueniãt, ei præſertim qui ſiccum & ſobrium Pythagoricæ vitæ inſtitutum ſemper fuerat ſectatus. quod diligentiſsime ab ipſo ſeruatum libri περὶ ἀποχῆς ad Firmum Caſtricium ſcripti, abunde probant. neque enim amico intimo, & fraternæ neceſsitudinis vinculo ſibi coniuncto eam vitæ & Philoſophandi rationem tam operoſo volumine ſuaſurum fuiſſe exiſtimo, ſi

ipſe

ipſe eam neglexiſſet. nec quiſquam veterum, quod quidem ego obſeruarim, huiuſmodi quid Porphyrio obijcit: quem rabidum, furioſum, impium, blaſphemum, veritatis & Dei hoſtem Euſebius, Hieronymus, Auguſtinus, alijq. perpetuo cognominant; qui nullam eius exagitandi materiam anſamq. prætermiſerunt. & quamuis non ignorem pleroſque Philoſophos aliter diſſeruiſſe in ſchola, aliter domi vixiſſe: de Porphyrio tamen cur ſecus exiſtimem, cauſſam hanc potiſsimum habeo, quod eo ipſo tempore, quo Lactantius Aſiaticum illum Philoſophum luxu & libidine obrutum contra Chriſtianos ſcripſiſſe ait, Porphyrius parco & ſobrio victu animum à corporis contagione purum, & à ſenſuum communione abductum, ad vitam ſecundum mentem extollere ſtuduerit. quod quidem ea manifeſte teſtantur quæ ſexageſimo octauo ætatis anno ſibi contigiſſe in Plotini vita retulit. accedit ingens ille librorum atque commentariorum numerus, quibus procudendis vitam omnem impendit: adeo vt extrema adhuc ſenectute Plotini ſcripta emendata, & concinno ordine digeſta publicarit. taceo quod ipſa ætas haud exiguam reſpondendi materiam præbere, & delirij ſuſpicione irrideri potuiſſet. Sed illud mihi argumentum omnium grauiſsimum videtur, quod Methodius Patarenſis Epiſcopus Tyrius, qui nitidi compoſitiq. ſermonis libros aduerſus Porphyrium confecit, ad extremum perſecutionis Diocletiani, ſiue vt alij affirmāt ſub Decio & Valeriano, matyrio coronatus ſit: hæc enim D. Hieronymi verba ſunt de ſanctiſsimo viro. atque vt poſterior illa opinio, de conſummato martyrio ſub Decio, manifeſte falſitatis conuinci poteſt ex eo, quod Decio imperante Porphyrius, quem Methodius refutauit, vix viceſimum ætatis annum attigiſſet, & poſt xvi. integros annos demum in Siciliam profectus fuerit; ita poſterior illa aperte oſtendit, ante prædictum xix. annum Diocletiani, & Porphyrium ſuas blaſphemias ediđiſſe: & Methodiũ iiſdẽ reſpõdiſſe: cũ Lactãtius Chriſtianos temporis gratia cõticuiſſe diſertim affirmet. quod nemo illũ dicturum fuiſſe exiſtimauerit, ſi Methodius tum ſolus communem Eccleſię cauſsã defendendã ſuſcepiſſet. nec reticuiſſent Euſebius atq.
Hiero-

Hieronymus, diligentissimi harum rerum obseruatores. Quis vero D. Augustinũ rerum Ecclesiasticarũ adeo vel imperitum vel immemorem fuisse existimet; vt cum lib. x. Ciu. Dei cap. 32. Porphyrium eo tempore vixisse dixisset, quo Diocletianus crudelissima persecutione Ecclesiam Christi oppugnabat; nec tot martyrum constantia ad veritatis viam agnoscendam permotum doleret; id tam opportuno loco omitteret, Porphyrium eo ipso tempore furentem imperatoris animum impijs suis libris aduersus innocentes Christianos vehementius concitasse, & veritati armis oppressæ importuna insultasse proteruia: quo nomine Lactantius Asiaticum illum Philosophum maxime accusat? Ego D. Augustini verba apponam, vt eo facilius quisque iudicare possit. ille enim cum sub principium capitis scripsisset, Porphyrium libro 1. de regressu animæ dixisse: *nondum receptam vnam quandam sectam quæ vniuersalem viam animæ contineat liberandæ.* subiungit deinde: *quænam ista est vniuersalis via, nisi quæ non sua cuique genti propria, sed vniuersis gentibus quæ commmunis esset, diuinitus impertita est? quam certe iste homo non mediocri ingenio præditus, esse non dubitat. prouidentiam quippe diuinam sine ista vniuersali via liberandæ animæ genus humanum relinquere potuisse non credit. neque enim ait non esse; sed hoc tantum bonum, tantumq. adiutorium nondum receptum, nondum in suam notitiam esse perlatum. Nec mirum tunc enim Porphyrius erat in rebus humanis, quando ista liberandæ animæ vniuersalis via, quæ non est alia quam religio Christiana, oppugnari permittebatur ab idolorum dæmonumq. cultoribus, regibusq. terrenis, propter asserendum & consecrandum martyrum numerum, hoc est, testium veritatis: per quos ostenderetur omnia corporalia mala pro fide pietatis & commendatione veritatis esse toleranda. Videbat ergo ista Porphyrius, & per huiusmodi persecutiones cito istam viam perituram, & propterea non esse ipsam animæ liberandæ vniuersalem putabat; non intelligens hoc quod eum mouebat, & quod in eius electione perpeti metuebat, ad eius confirmationem, robustioremq. commendationem potius pertinere.* nonne certissimis rationibus ex hoc loco colligitur, vel Porphyrium postremæ illius

N perse-

perſecutionis tempore non ſcripſiſſe : vel ſupinam D. Auguſtini fuiſſe ignorantiam aut obliuionem, qui tali loco rem tantam præteriret?

CAPVT IV.

Porphyrii vitam non recte produci ad Conſtantinum M. Publilius Optatianus Porphyrius poeta cum Porphyrio Philoſopho confuſus. Britannia fertilis tyrannorum prouincia. Conſtantini edictum explicatum.

VErum de hiſce libera cuique per me ſentiendi poteſtas eſto, donec veritas aliorum ſtudio diligentius limata, ex antiquitatis tenebris clarior eluceſcat. Sed in eo ſummo viro non temerè aſſentiendum exiſtimo, quod contra Eunapij atque Suidæ fidem Porphyrij vitam vſque ad XXIII. annum Conſtantini magni producit : tum in ijs quæ de exilio & palinodia eius prodidit. quæ eruditiſsimorum hominum animaduerſiones ac cenſuras non effugere. Sed præſtat ea hic apponere, quæ ad annum Chriſti CCCXXV. eccleſiaſticæ hiſtoriæ princeps ſcribit. *Quod ad Porphyrium ſpectat, qui aduerſus Chriſtianam religionem tot tantaſq. blaſphemias effutiſſet, & ipſum Imperatorem contumelijs proſcidiſſet, cum inter alia, quod teſtatur Gildas, dixerit in ipſius odium, Britanniā fertilem tyrannorum prouinciam eſſe; dignam laboribus mercedem eum recepiſſe Conſtantinus cum tradat: non tantum quod libri eius fuerint incendio condemnati; ſed & quod exilio multatus ſit, id affirmaſſe videtur : ac plane inſinuat eundem Porphyrium adhuc eo tempore, quo hæc contra Arrium ſcribebat fuiſſe ſuperſtitem. quem ex teſtificatione S. Hieronymi abhinc poſt triennium, nempe anno XXIII, eiuſdem Conſtantini Imperatoris miſſo ad eum inſigni, vt ait, volumine, ab exilio liberatum apparet*. in quibus verbis docti viri iam pridem monuerunt Porphyrium philoſophum confundi cum Publilio

Opta-

Optatiano Porphyrio poeta Christiano quidem, sed cætera nugacissimo; nam de illo D. Hieronymum loqui testatur panegyricus ad Constantinum Augustum, qui adhuc superest. & ne quis dubitandi locus relinquatur, apponam Poëtæ exulantis versus, quibus Thaliam suam in præfatione alloquitur.

Hinc trepido pede tecta petis venerabilis aulæ,
Horrida quo nimium sit tua mundicies;
Hos habitus vatis præsentia fata merentur;
Vix locus hoc saltem præbuit unde venis.
Suppliciter tamen ire potes, dominumq. precari:
Squalor & hæ sordes conueniunt miseris.
Cum dederit clemens veniam, natumq. laremq.
Reddiderit, comtis ibis & ipsa comis.

nec minus in eo hallucinari videtur, quod ex Gilda Britanno Porphyrium de Constantino Imperatore contumeliose locutum, atque eam ob caufam exilio damnatum fuisse colligit; cum potius contrarium ex Gildæ verbis euincatur. *Igitur nunc omittens*, inquit, *priscos communesq. omnibus gentibus errores, nec enumerans patriæ portenta ipsa diabolica penè numero Ægyptiaca vincentia, & tacens vetustos immanium tyrannorum annos, qui alijs longe positis regionibus vulgati sūt: ita vt Porphyrius rabidus orientalis aduersus Ecclesiam canis dementiæ suæ ac vanitatis stylo hoc etiam adnecteret: Britannia, inquit, fertilis prouincia tyrannorum.* quid quæso hìc de Constantino, aut Constantini æuo? cum disertim de ijs temporibus loquatur, quibus Britanni nec Romani Imperij potentiam, nec Christianæ religionis veritatem agnouerant. atque aliter haud dubie sensisset Vir iudicij maximi, si D. Hieronymi locum, vnde Gildas Porphyrij verba transcripsit, obseruasset: quem ex libro ad Ctesiphontem aduersus Pelagianos adscribendum duxi. *Et ad extremum quod solet nobis obijcere contubernalis vester Porphyrius: qua ratione clemens & misericors Deus ab Adam vsque ad Moysen, & à Moyse vsq. ad Christi aduentum, passus sit vniuersas gentes perire ignorantia legis & mandatorum Dei. neque enim Britannia fertilis prouincia tyrannorum, & Scoticæ gentes, omnesq. vsque ad*

Oceanum per circuitum barbaræ nationes Moysen Prophetasq. cognouerant. annon luce meridiana clarius, nihil hic in Cõstantinum dici: sed ea designari tempora, quæ Christi aduentum, & Romani Imperij propagationem ad Britannos præcesserunt? Nec de Porphyrii mente dubitare nos sinit, quod eadem quæstio ex Porphyrij libris contra Christianos desumpta D. Augustino inter alias proposita fuit: cui ille fuse respondet Epistola XLIX. ad Deo gratias.

Cur autem Britanniam fertilem tyrannorum prouinciam Porphyrius appellarit, id C. Taciti grauissimi auctoris verba de Britannis in Iulij Agricolæ vita docent: *Olim*, inquit, *regibus parebant; nunc per principes factionibus & studijs trahuntur. nec aliud aduersus validissimas gentes pro nobis vtilius, quam quod in communi non consulunt*. Et Strabo libro IV. auctor est, apud Britannos δυναστείας fuisse: & plerosq. Dynastarum Cæsarem legationibus officijsq; coluisse. quæ ex IV. libro commentariorum de bello Gallico cognosci poterunt: vbi Cæsar ipse expeditionem suam Britannicam narrat. Neque hoc seculo tyrannicę familiarum factiones, apud Scotos præsertim & Hibernos exoleuerunt; sed vt quisque nobilium vel genere illustrior est vel manu promptior, ita facilius subditos ac clientes plurimos in studia partesq. suas, sæpe etiam regibus ipsis periculosas, pertrahit. Ex hisce iam satis apparet quid de Constantiniani edicti explicatione sentiendum: quo Illustrissimi scriptoris sententiam minime stabiliri facile agnoscet, quisquis edictum ipsum inspexerit. nam cum principio Imperator scripsisset; *Porphyrium religionis hostem prauis quibusdam commentarijs contra pietatem editis dignam inuenisse mercedem*; ne quis de exilio alioue supplicij genere explicaret, ipse subiungit: *ac talem, vt ipse quidem infamis apud omnem posteritatem maximo opprobrio & dedecore compleretur: impia autem eius scripta plane delerentur*. annon manifestum est, nihil aliud Imperatori propositum fuisse, quam vt publico edicto eandem probrosi nominis infamiam Arrio eiusq. sectatoribus inueret, quam Porphyrium flagare videbat; & pari exemplo, quo Porphyrij libros extinxerat, impia eorum scripta supprimeret?

Quod

Quod egregium pijssimi Imperatoris factum dein Theodosius immitandum sibi duxit: qui simili lege Nestorij sectatores inuidioso nomine Simonianos, à Simone mago appellari voluit; vt cuius scelus fuerant in deserendo Deum imitati, eius vocabulum iure viderentur sortiti, l. 6. C. de hæret. & Manich. Hæc accuratius explicare volui, quod nonnullos temere & *ἀβασανίστως* Baronianam sententiam amplectentes, affirmare videam, Porphyrium Dei spiritu afflatũ, tandemque ad fidem conuersum, instar Sauli Tarsensis Iesum verum Deum agnouisse. *Quem vtinam cognouisset,* (vtar enim D. Augustini voto) *eiq. se potius quam vel suæ virtuti, quæ humana fragilis & infirma est: vel perniciosissimæ curiositati sanandum tutius commisisset.* quæ sanctissimi Patris de hoc Philosopho verba sunt libro x. de Ciu. Dei c. 27.

CAPVT V.

Porphyrium non Iudæum, sed Phœnicem fuisse: cur Batanaotem D. Hieronymus vocarit. varia in eum locum coniecturæ.

NEc forte abs re fuerit, aliam maximi scriptoris sententiam de Porphyrij patria & genere hoc loco expendere: nouam quoque illam & aduersus constantem omnium auctorum fidem deductam ex obscuro quodam D. Hieronymi loco. in quo tamen facilius quid falsum sit conuincere possum, quam quid verum affirmare. D. Hieronymi verba sunt in pręfatione commentariorum in epistolam ad Galatas: *quod nequaquam intelligens Batanæotes & sceleratus ille Porphyrius in primo operis sui aduersus nos libro, Petrum à Paulo obiecit esse reprehensum.* ex quibus Illustriss. Cardinalis contendit Porphyrium non Phęnicem, sed Iudæum; non Tyrium, sed Batanæotem fuisse; natum Batanææ, quæ Iudææ ciuitas est, xv. miliaribus à Cæsarea Palęstinæ, aquarum calidarum saluberrimis fontibus celebris. sed quod patriæ generisq; eum tæderet, falso & impudenter mẽtitum fuisse Phęnicium, quo & olim & nunc quoque vulgo censetur,

Nec forsan à vero abhorrere hæc sententia videbitur ei qui cogitet, D. Hieronymum complures annos in intima Iudæa cum Iudæis eruditis familiarissime vixisse, eorumq. opera multa ab ipso perquisita, multa cognita fuisse, quæ ab alijs nullo modo sciri potuere, διὰ τὸ ἀκοινώνητον καὶ ἄξενον eius nationis. addo & illud quod Socrates ex Eusebio prodidit, Porphyrium principio Christianum, odio Christianorum, à quibus Cæsareæ Palestinæ grauius fuerat reprehensus, quam impotenti animo ferre posset, religionem nostram deseruisse. id enim leue ac desultorium ingenium arguit, cui ἀποστασία & παρέκβασις non insolens fuerit. quibus & tertia ratio accedit, quod Moysen Prophetam citet in libello de antro Nympharum, & libro II. & IV. de abstinentia, de Iudæorum institutis sectisq. ex Theophrasto & Flauio Iosepho multa referat. Verum multo plura sunt & validiora quibus contrarium euinci videtur. nihil enim dico, quam effrons illa fuerit impudentia hominem genus patriamq. mentiri. facile concesserim potuisse id fieri ab eo, qui animum frontemq; aduersus Deum & veritatem ipsam obdurauerat. metus saltē infamiæ eum deteruisset, cum mendacium nequaquam posset latere: quod ex maxima Phæniciæ ciuitate plurimi & Alexandriam & Romam quotidie commigrarent, quorum indicio fraus facile detegeretur. idq. eo magis, quod & ipse patrem Tyrium nominet; & Eunapius eum non ignobili genere apud suos ortum testetur. & quomodo latere potuit, qui tanta eruditionis & sapientiæ fama inclaruerat? & vt alios latuerit; qui potuit Longinum, Iamblichum, aliosq. Syros, qui cum eo versabantur? ipse Longini epistolam vitæ Plotini inseruit, ex Phænicia ad se scriptam, quo ex Sicilia euocatur: vbi Longinus Tyri patriæ eius meminit. viuebat eodem tempore in Phænicia Amelius, condiscipulus Porphyrij. an eos & patria & genus amici ementitum latere potuit? quem tamen ipsi constanter in suis scriptis Tyrium vocarunt. & cum Libanius Sophysta Syrus, oratione funebri in Iulianum Imperatorem, Porphyrium *Tyrium senem* honoris caussa appellasset; Socrates tamen qui lib. III. hist. Eccles. cap. 23. ea Sophistæ verba conquisitis rationibus verbisq.

biſq. operoſe confutat, de patria nullam ei litem mouet. Et quis credat, eum in tanto contradieendi ſtudio prætermiſſurum fuiſſe illud;vnde Tyrij ſenis nomen graui infamia aſpergi poterat: ſi quid tale vel ſcripto vel fando proditum accepiſſet? nec neglexiſſet Suidas, qui ea quæ ad gentilium Philoſophorum irriſionem ſpectant, diligenter vndiq. tranſcripſit; taceo enim quod Euſebius non vno loco in libris de præparatione & demonſtratione Euangelica, eum gentilem & gentilē magiſtrū ac Theologū appellat. cæteriq.Patres cum Porphyrij calumnias ſæpè cum Iudæorum blaſphemijs comparent, nemo tamen commune cum illis genus ipſi fuiſſe ſcribit. quod inuidiæ augendæ, & impijs contra Chriſtum obiectionibus refutandis maxime profuiſſet. Chriſtianam religionem eum vel ſerio amplexum fuiſſe, vel ſaltem non auerſatum facile crediderim, qui puer Origenem Alexandriæ audierat, clariſsimum Chriſtianæ religionis lumen præſertim cum præter Socratis atque Nicephori auctoritatem, D. Auguſtinus lib. 10. de Ciu. Dei cap. *28.* diſertim affirmet, illum vanæ ſcientiæ tumore inflatum à ſaluberrima Chriſti humilitate reſilijſſe. atque eſto. quis vero hinc oſtendet eum a Iudaiſmo ad Chriſtianiſmum tranſijſſe? nec maioris momenti ſunt illa de petitis ex Moyſe & Fl. Ioſepho teſtimonijs. cum quidem eo loco Moyſen non ſuis, ſed Numenij verbis citet: quem in Prophetæ lectione verſatiſsimum fuiſſe, teſtantur cum alia plurima eius loca, apud Euſebium de præparat. Euang. & Theodoretum in θεραπ., tum præſertim nobile illud dictū *τί γάρ ἐστι Πλάτων, ἢ Μωσῆς ἀττικίζων;* Et demus Moyſen *προηγουμένως* ab ipſo citatum: quid inde huic opinioni probandæ effici poterit? cum in confeſſo ſit eius ſeculi Philoſophos ſerme omnes ſacras literas legiſſe. nam & Longinus Porpoyrij præceptor libro *περὶ ὕψους*, ex eodem principio Geneſeos locum adducit cum honorificentiſsima Prophetæ mentione. Sed fruſtra huiuſmodi ratiunculis pugnamus, cum certum ſit, Porphyrium non Moyſen ſolum, ſed vniuerſam ſacram ſcripturam legiſſe, & quidem diligentiſsimè: eo fine, vt falſam & incertam oſtenderet diuinorum oraculorum fidem: quod Euſebius in libris de præparatione non

vno loco, & Theodoretus ferm. VII. θεραπ: teſtantur. Ea vero quæ in libris de abſtinentia de Iudæis affert, liquido oſtendunt, ipſum nihil proprio vſu & experientia de eorum rebus compertum habuiſſe. ita enim aliena fide nititur, vt hoſpitem in peregrino ſolo verſari nemo non videat. Et Euſebius id agnoſcit, qui prolatis inde Porphyrij locis lib. IX. προπαρ. ſubiungit: *ταῦτα μὲν ὁ Πορφύριος ἐκ παλαιῶν, ὡς ἔοικεν, ἀναγνωσμάτων τῇ τῶν δηλουμένων ἀνδρῶν εὐσεβείᾳ τε ὁμοῦ καὶ φιλοσοφίᾳ ἐμαρτύρησεν. Hæc Iudæorũ religioni ac ſapiẽtiæ teſtimonia Porphyrius ex antiquorum lectione, vt apparet, hauſta perhibuit*. Ecquis Euſebium tam commodo loco tale quid præteritum fuiſſe exiſtimet? ſed quam medicinam D. Hieronymi verbis faciam non facile perſpicio. Equidem haud temere in veterum ſcriptis quidquam mutandum exiſtimo, ſi ſenſus vtcumque erui poſsit. ideoque animum in varias partes vertenti id primum occurebat, inter loca quæ in diuiſione terræ ſanctæ in ſortem tribus Aſer ceciderunt, Ioſuæ XIX. v. *25*. recenſeri Beten, ſiue vicum, ſiue oppidum: quod recentiores Palæſtinæ deſcriptores inter Ptolemaidem & Tyrum collocant. hanc forte Porphyrij patriam à D. Hieronymo creditam fuiſſe ſuſpicabar; & maluiſſe Porphyrium à vicina Vrbe celeleberrma potius, quàm ab ignobili loco cognomẽ patriũ aſſumere: quod Virgilium & Liuium clariſsimos auctores feciſſe ſcimus. nullas tamen rationes excogitare potui, quibus id mihi perſuaderem. nam Euſebius libro de nominibus locorum in ſacra ſcriptura, breui à nobis edendo, ſic ſcribit: Βατναί (ita enim ille hunc locum vocat, non Baten, vt Hebræorum fontes, & vulgata editio) φυλῆς Ἀσήρ. καὶ νῦν καλεῖται κώμη Βεθβετὲν, ἀπὸ ὀγδόου σημείου Πτολεμαΐδος εἰς ἀνατολάς, & D. Hieronymus eius interpres: *Batnæ: in tribu Aſer. & nunc appellatur vicus Bethbeten in octauo milliario Ptolemaidis contra Orientem*. Vnde Euſebij & ipſius Hieronymi auctoritate cognoſcimus, locũ priſtinũ nomen eo tẽpore perdidiſſe: nec potuiſſe Porphyrium à Batnis, vel Βεθβετὲν, ſeu Bethbeten, Batanæotem appellari. taceo enim quod locus obſcurus fuerit, quem Sacræ literæ vnico tantum loco commemorant, cæteris omnibus ignotum. & ſi patriam Porphyrij fuiſſe demus: quid quæſo pro-

bri

bri ex eius commemoratione? aut si Hieronymus probri loco obijciat: cur non pluribus verbis exagitauit rem paucis aut nulli cognitam? Inde aliud mihi incidit, quod sensus loci vltro suggerere videtur. Batanæotam per conuicium atque opprobrium fuisse appellatum: & licet hactenus nihil tale obseruarim, nomen hoc fortè aliqua infamiæ nota ex gentili probrosum apud antiquos euasisse: vt Sodomitarum, ac Capernaitarum, aliaque in sacris literis. adeo quidem vt nemini dubium sit, si quem dictis nominibus appellem, non patriam me exprobrare, sed vel impietatis, vel ἀλογίας crimen. nec desunt exempla apud profanos auctores, qui stolidos ac stipites Abderitas, fabulosos, nugatores Bergæos, impios Melios, imposteros Aegyptios, mendaces Cretenses appellarunt. sed cum neutrum mihi satisfaceret, tandem manusc. Vaticanos consului, vt Sibyllæ folia: quæ tamen ex incerto incertiorem me dimiserunt. cum alij eo loco *Bethaniothes*, alij *Biothaniotes* legant: neque vlla sit maior varietas, quam quod alij adspiratam literam addant, alij omittant. hinc ad coniecturas confugienti nihil commodius occurrebat, quam vt leui mutatione legeretur: *βιοθάνατος, & sceleratus ille Porphyrius*. cum nec D. Hieronymum à Græcorum vocabulorũ vsu abhorrere cõstet; & ipse Porphyrius in Plotini vita testetur, se animum furore & atra bile percitum violenta morte ex corpore educere voluisse. hoc enim maximum impiæ temeritatis argumentum, & plane furiosæ mentis signum: quod non solum sanctior nostra religio, sed ipsa quoque illa Philosophia quam profitebatur, & rectæ rationis vsus damnat atque auersatur. Quod si minus hæ coniecturæ cuiquam arriserint; addam & tertiam Cl. Iacobi Sirmondi S. I. Theologi, viri eruditione & iudicio maximi: qui peramanter suam de hoc loco sententiam mihi exposuit: ita tamen vt haud inuitum se cum meliori eam commutaturum ostendat. Is forte Βαλανειώτης ab Hieronymo scriptũ fuisse conijcit: h. e. vt Suidas exponit, πανοῦργος καὶ πολυπράγμων. sed licet nõ abs re id ἐπώνυμον Porphyrio tribui posse videatur, & cum scelerato, quod sequitur, non inepte congruere: ego tamen, inquit, Porphyrium, etsi dæmonem è balneo fugasse dicitur, βαλανειώτην di-

ctum

ctum, nisi veteres libri doceant, non facile credam. Hæc fusius de loco obscuro exposui, non quod summæ eruditionis viro contradicere studuerim, aut maximis eius in Ecclesiam Dei meritis quidquam detractum velim: cuius piissimos manes toto animo veneror: sed vt acutioribus ingeniis cogitandi materiam proponerem. Et sane magno me beneficio sibi habebit deuinctum, qui in re obscura certam aliquam lucem extulerit. Verum longius me à proposito abduxit singula excutiendi amor. nunc cætera ordine persequar.

CAPVT V.

Veri Phylosophi notæ. Porphyrius propriæ Φιλόσοφος dictus: Eius ingenium, & Phylosophandi ratio. Platonis atque Aristotelis doctrina ab Ammonio expurgata. Porphyrij præceptores & discipuli. Suidæ hac de re errores.

THemistius ea oratione, quam βασανιςὴν, siue *exploratorem* vocāt, philosophum ex Platonis mēte descripturus, notas aliquod posuit, quos typos, symbola γνωρίσματα, & βασανιςήρια appellat: quod illarum beneficio verum ac genuinum philosophum explorare, & a ficto atque adulterino discernere liceat: quas Alcinous quoque ex libro VI. de rep. introductioni suæ Platonieæ præmisit. hoc Platonico examine adhibito nos quoque dispiciemus, quid de Porphyrij ingenio & philosophandi ratione sentiendum: & vtrum iure merito antiquitas eum in principum philosophorum numero collocarit. Et primo quidem Plato philosophos non minus, quam Homerus reges, διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς esse voluit: nec nisi ex sacro connubio, hoc est, ex parentibus optimis & legitimo genere natos ad arcana sapientiæ mysteria admittendos censuit: vt

sua

sua illis reuerentia ac maiestas constaret. ne in vulgus profanum propalata vilescerent, & sordidis ingenijs, tanquam vasis impuris commissa, inquinarentur. Hanc probi ac legitimi generis notam Porphyrio, quantum licuit, superiori disputatione vindicauimus. quamuis parum de ingenij ac sapientiæ laude decederet, etiamsi aliena illa deessent. cum Pythagoras & Socrates, atque ipse etiam Plato, seruos & barbaros ingenio præstantes ad philosophiæ adyta admiserint. Verum ingenij acumen ac docilis solertia, & memoria depositi tenax, cæteræq. animi dotes, quas *εὐφυΐας* siue *εὐμοιρίας* nomine Platonici complectuntur, adeo sunt necessariæ; vt frustra quis ad præclaram sapientiæ laudem adspiret, & ambitiosum Philosophi nomen affectet, si hisce destituatur adminiculis: sine quibus animus nequaquam ad cælestium rerum peruestigationem, & ad supremi ac beatissimi illius entis contemplationem eleuari potest,: quod ab erroneo materiæ fluxu secretum, subductumque a sensibus solo intellectu cognoscitur. atque hac ingenij præstãtia nescio an quisquam veterum (principes illos philosophorum solos excipio) cum Porphyrio comparari queat. & scripta, quæ ex plurimis pauca supersunt, sublimis ingenij acumen, & egregiam philosophandi rationem testantur. & consentiens antiquitatis iudicium id confirmat: quæ in tanta philosophantium turba Philosophi cognomen vni Porphyrio proprium ac peculiare tribuit. neque enim nostro duntaxat, aut patrum nostrorum sæculo curiosa hominum ambitio in doctorum titulis excogitandis cæpit luxuriari: sed melior antiquitas vnumquemq. philosophorum illustri aliquo cognomine distinxit. nam vt Pythagoram philosophum, sapientem Socratem, diuinum Platonem, Aristotelem dæmonium, magnum Hippocratem, aliosque maiorum gentium sapientes taceam; aurea illa recentiorum Platonicorum catena, vt Damascius eam vocat, simili nominũ varietate à Proclo alijsque posterioribus ornatur: qui Ammonium *θεοδίδακτον*, Plotinum *μέγαν*, Longinum *κριτικώτατον* Amelium *γεννάιον*, Theodorum *θαυμαστὸν*, Iamblichum *θεῖον*, solum vero Porphyrium *φιλόσοφον* religiosa quadam obseruatione vbique appellant, quæ quidem non

minor

minor inter τοὺς ἔξω Porphyrij laus est, qui post Pythagoram illud cognomen meruit; quam inter nostros Gregorij Nazianzeni, qui in tanto Theologorum numero solus post D. Ioannem proprium Theologi nomen obtinuit. vt B. Augustinus, latinorum Theologorum princeps, Porphyrium *doctissimum Philosophorum, & non mediocris ingenij hominem* dixerit: & Proclus Platonicorum subtilissimus τὰ ἱεροπρεπῆ νοήματα Porphyrij non vno loco admiretur: quem & Isidorus Phylosophus, magnum diuinioris scientiæ thesaurum collegisse affirmabat. Et sane pressius rem consideranti facile apparebit, veterum de Porphyrio iudicium nequicquam a vero aberrasse. si enim sapientiam ex ipsorum mente definiamus, τὴν τοῦ ὄντος ἐπιστήμην καὶ κατάληψιν, καὶ μόνην τὴν ἐν τούτῳ γνῶσιν τῆς ἀληθείας, hoc, *veri entis scientiam & unicam veritatis, quæ in hoc ente latet, cognitionem*: negari certe non potest, Porphyrium recte philosophum, hoc est, sapientiæ illius studiosum appellari: cuius scripta omnia in hoc versantur, vt offusum tenebris animum, vel humaniorum literarum artiumq. cognitione, velut προπαιδείᾳ quadam ad diuiniorẽ illam scientiam pręparent: vel moralis philosophię pręceptis a corporis ac mortalitatis expurgent contagio: aut purgatum solutumque sublimiori quadam doctrina ad veri entis peruestigationem coniunctionemque eleuent: quod ex librorum argumentis, quos ordine deinceps commemorabo, facile perspicietur. accedit, & alia ratio: quod pleraque omnia Platonis atque Aristotelis opera luculentis commentarijs illustrarit: & ad certiorem illorum cognitionem introductionibus quibusdam, quas εἰσαγωγὰς & στοιχειώσεις vocant, planam facilemque alijs strauerit viam. cum in vero interprete non solum exactissima requiratur cognitio eorum quæ explicanda suscipit; sed & facultas quædam, vt obscurius dicta clara & perspicua oratione illustret, dubia stabiliat, corrigat falsa; & dissidentes sententias aut conciliet, aut redarguat. quæ philosophiæ illustrandæ ratio quo studio, & quanta cum fælicitate à Porphyrio tractata fuerit, ex sequentibus etiam clarius cognoscetur. Aliam deinde notam Plato posuit, vt Philosophus natura sit temperans, atque ea animi parte, quæ

affe-

affectionum perturbationibus commouetur, remissa & bene composita: ne inferiores facultates intellectum in suprema veritatis inquisitione præpediât. qui suapte natura, dum terrenæ huic, & corporeæ moli immersus est, ad diuinam illam & beatam lucem caliget. cumq; bruta siue irrationalis pars animæ, duabus constet facultatibus; quarum altera ira efferuescit; altera ventris partiumque ventri adhærẽtium ingluuie atque libidine distenditur: posteriorem illam Porphyrius sicco & sobrio viuendi genere, ex Pythagoreorum præceptis instituto, ita compressit, ne à serijs cogitationibus animum auocaret, aut rationis fræna excuteret. iram vero & biliosi animi furorem non tam facile compescuit. siue quod minus isthic curæ adhiberet: siue potius *ira mentis sanitatem vicerit*, quod Medea apud Tragicũ sibi vsuuenisse affirmat; quodque in biliosо corporis temperamento sæpius accidere solet. Porphyrio enim non solũ sublime ac validum ingenium fuisse, sed & vehemens atque aliquo furore admixtum, ex eis apparet, quæ de violenta animi eductione ex corpore in Plotini vita de sese prodidit. quales fermè omnes eos videmus quorum præcordijs Saturnus multum atræ bilis affudit. quæ acrius ebullit, si præter siccum & deparcum vitæ genus lucubrationes etiam ac longiores vigiliæ cum continua contemplatione accedant. neque aliam ego caussam fuisse dixerim rabidi illius odij, quo aduersus Christianam religionem præ cæteris furebat: quam quod animus atræ bilis fermento turgens, & nimia eruditionis copia inflatus, semetipsum non caperet. Ita & huius exẽplo patuit, mundi sapientiam insipientiam esse apud Deum; & incarnatæ sapientiæ humilitatem Græcorum fastui stulticiæ opinione displicuisse. quapropter minus mirandum, si Porphyrius in tanto sapientiæ amore, quam non postremam Philosophi notam Plato constituit, atque in tam anxia rerum peruestigatione nihilominus in cogitationibus suis euanuerit: nec scopum potuerit attingere, qui ab ipsa ianua aberrarat. Nec possum quin præstantissimorum ingeniorum sortem miserer, quæ in ea tempora inciderunt, cum religio Christiana nouam & insuetam mortalium animis lucem extolleret: Numenij, inquam, Plotini,

Porphy-

Porphyrij, Amelij, Hieroclis & similium. qui cum diuinæ veritatis gustum ex sacris literis,& nascentis Ecclesiæ doctoribus, aut præceptorum Christianorum ore percepissent, purissimos veritatis riuulos inPythagoræ ac Platonis deriuarunt lacunas: & igniculos diuinæ lucis mendaciorum fumo ac tenebris obscurarunt. quid enim non præstitissent in solidæ veritatis defensione, qui tenues aliquot illius strictura admirabili ingenij fælicitate, atque vberrima dicendi elegantia in tantum excoluerunt, vt doctissimos Christianæ religionis antistites in sui admirationem pertraxerint? Sed & illud veritatis studium in Porphyrio non leue ostendit: quod cum animum ad philosophiam adiunxisset, non temere, vt fieri solet, ad vnam aliquam sectam velut ad scopulum adhæserit, nec iurauerit in cuiusquam magistri verba. ea enim προλήψει animus, tanquam obiecto glaucomate, in veritatis peruestigatione plurimum impeditur: vbi semel aliorum opinionibus defendendis velut nexu ac mancupio se obstrinxit. Duos tamen potissimum sibi elegit duces, quorum vestigia premeret, Platonem atque Aristotelem; quos in præcipuis doctrinæ capitibus inter se consentire prolixo opere probandum suscepit: de quo plura suo loco dicentur. Cauto tamen pede eosdem secutus est: vt libere ab illorum sententia melioribus perspectis discederet. quo nomine D. Augustinus eum laudat,libro x. de Ciuit Dei, cap.30. & 31. quod reprobata Platonis opinione, de circuitu animæ per orbem necessitatis, saniorem esset amplexus. *Ecce*, inquit, *Platonicus in melius à Platone dißentit. ecce vidit hc, quod ille non vidit: nec post talem ac tantum magistrum refugit correctionem. sed homini præposuit veritatem*. nec maiori religione Aristoteli se addixit; cuius sententiam de animi natura integro libro Porphyrium refutasse postea ostendemus. Atque hoc liberrimum philosophandi genus maxime probauit, quod paulo ante ab Ammonio in Alexādrinam scholam fuerat introductum. nam posteriores Academici varijs sectarum atque opinionum dissidijs diuisi, dum in suam quisque partem Platonis verba trahere studebāt, magna expositionum diuersitate in subtiles & difficiles nugas philosophiam diduxerunt;

& vt

& vt ſuas ſinguli ſententias vel deliria potius fucarent, variâ teſte Euſebio lib. III. de præp. excogitarunt *ταλλωπίσματα καὶ σοφίσματα, μηδ' ὄναρ τῶν παλαιῶν εἰς ἐνθύμησιν ἐλθόντα. pigmēta & ſophiſmata, quæ antiquis, ne per ſomnium quidē in mentem venerant.* accedebant etiā controuerſiæ aduerſus Ariſtotelē velut pro aris & focis ſuſceptæ; quæ magna vtrinque animorū contentione, ſed exigua veritatis cura agitabantur. vnde philoſophandi genus exortum fuit perpetuis allegorijs, & monſtroſis verborum ac ſententiarum chimæris perplexum ac confuſum. donec tandem Ammonij Alexandrini ſapientia orbi illuxit: qui veterum Philoſophorum opinionibus perpurgatis, nugiſque reſectis, quę vtrinque lolij inſtar ſuccreuerant, pur?m & natiuam philoſophiæ ſpeciem reſtituit, oſtenditque, teſte Hierocle, duos illos principes philoſophorum *ἐν τοῖς ἐπικαίροις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις τῶν δογμάτων* minime inter ſe diſsidere. hanc perpurgatam philoſophiam ex Ammonij ore hauſerunt Herennius, Origenes, & Plotinus: quos deinde Porphyrius, Iamblichus & Hierocles, cæterique *τῆς ἱερᾶς γενεᾶς* Philoſophi exceperunt. cumque eandem philoſophādi rationem ex Iamblicho perceptam Plutarchus Athenienſis in patriam retuliſſet, reſtauratæ ibidem Platonis Academiæ continua ſerie deinde profuerunt homines Aſiatici, Syrianus, Proclus, Marinus, Iſidorus, Damaſcius: qui non contenti luxuriantis ingenij argutijs, magnam veterum opinionum farraginem ſuis commentis iterum admiſcuerunt: & dum creſcentis longe lateque eo tempore Chriſtianiſmi æmulatione Platonicam Theologicam phaleris nimium ornare ſtuderent, veritatem paulo ante Ammonij opera in lucem retractam, *πολυλογίᾳ καὶ ἀλλοτρίων δοξασμάτων ἰσορείᾳ* rurſus obruerunt. Atque hæc commemoraui, vt oſtenderem, ex quibus fontibus pleraque Porphyrij dogmata promanarint: ea præſertim quæ de corporis & ſenſuum fuga, de cura animi, mentiſque cultu & eleuatione in Deum præclare ſcripſit: & quo in pretio ſint habenda. cum aquæ eo ſoleant eſſe puriores, quanto propius a ſua origine abſunt. hinc enim, ni fallor, perſpicitur, qui factum fuerit, quod in poſteriorum Platonicorum ſcriptis, præſertim Plotini,

Iam-

Iamblichi & Procli, tam multa passim reperiantur, quæ non ex obuijs & communibus quibusdam religionis nostræ dogmatibus, sed ex intimis & reconditissimis mysticæ Theologiæ penetralibus videntur deprompta: neque ea obiter tantum strictimque verbis adumbrata, sed proprio & efficacissimo orationis genere adeo luculenter ab ijs expressa, vt magnis ingenijs non leuem dubitãdi materiem præbuerint: alios in eum impulerint errorem, vt quæ apud vetustissimos Ecclesiæ scriptores diuina prorsus in hoc genere extant, ea inuerso ordine a Platonicis, quos dixi, mutuata, & velut Aegyptiorum spolia in pios vsus conuersa assererent: atque isto etiam argumento præclarissimorum operum fidem auctoritatemque conuellere aggrederentur. cum certum sit Ammonium religionis nostræ arcana discipulis sub silentij religione communicasse, de quibus non diuulgandis Herenniũ, Origenem, & Plotinum fidem sibi inuicem obstrinxisse ipse Porphyrius testatur. cumq; Herennius primus eam fregisset, nec Origenes nec Plotinus promissis stetere: sed qua scriptis, qua viua voce in publicum ea protulerunt, quæ ab Ammonio philosopho Christiano acceperant. neque enim alia de causa Ammonium θεοδίδακτον cognomine ab ijs celebratum existimo, vt Hierocles apud Photium testatur; quam quod diuinioris scientiæ arcana, ante id tempus philosophorum scholis inusitata nec audita, discipulis tradidisset. vnde & Plotini animum prima auscultatione adeo cæpit, vt quum ex cæterorum philosophorum scholis mæstus excessisset, audito Ammonio statim amicis dixerit: τοῦτον ἐζήτουν, *hunc ipsum quærebam*. Quamuis Porphyrius cæco quodam & præcipiti religionis Christianæ odio Ammonium ex Christiano gentilem factum manifesta calumnia affirmarit: quam Eusebius ijs temporibus proximus abunde refutat, lib. VI histor. eccl. cap. XIX. vt non parum hac parte eam boni Philosophi notam in Porphyrio desiderem, quę sapientię studiosos æquos & veraces, minimeque maledicos esse voluit. nec in Origene præceptorem æquiori animo fuit, quem ab ethnicismo ad Christianorum sacra transisse non minus impudenter calumniabatur; cuius etiam studium sacrarum literarum interpretationi